

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Reintje De Vos

Hendrik <Van Alkmaar>

Haarlem, 1826

Hinrecks Van Alkmer Reynke De Fos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62132)

HINRECKS VAN ALKMER
REYNKE DE FOS.

Ut vulpis adulatio

Nu in der werlde blijcket ;

Sic hominis et ratio

Gelik dem Fos fijk schicket.

*

EYNE VORREDE

OVER

D Y T B Ö K.

§. I. *Vor de tijd der ghebord CHRISTI vindet men, dat dar sijn ghewest, vele natuurlijke wijze mans, de uthvorkören un leff hadden wijsheit un kunste, de men nomede Phijlosofhy, dat in unfer sprake so vele is ghesecht, alse leffhebbers der wijsheit un der kunst. Men heeth ok etlijke van ön Poëten, dat is, dichters este tohopesetters hijstorien un gheschijchte, este ok bijspröke, este fabelen. Etlijke van desfen lereden demen volke dögende un wijsheijt, un setteden öre lere slijcht in böke un in schrift. Etlijke andere sijn ghewest, de hebben öre lere uns naghelaten unde ghesath in verse un in bijspröke, unde in fabelen, updat men öre lere un ören vlijd des to bätth darbij scholde beholden. Manckt desfen is eijn ghewest, de to nutte unde lere der*

VOORREDE

VAN

HENDRIK VAN ALKMAAR.

Voor den tijd der geboorte van CHRISTUS vindt men reeds dat er wijze mannen zijn geweest, die boven alles de kunst en de wetenschappen lief hadden, en die men derhalve Philosophi noemde, hetwelk in onze taal zoo veel zegt, als: Liefhebbers der wijsheid en der kunsten.

Men noemde eenige hunner Poëten, dat is: verdichters en bijeenbrengers van Geschiedenissen, of van spreuken of fabelen. Eenigen van dezen leerden den volke deugd en wijsheid en gaven hunne leer eenvoudig, in boeken en geschriften. Andere zijn er geweest, die hunne lesfen hebben nagelaten in verzen en spreuken of in fabelen, op dat men die lesfen en hun werk beter zou bevatten en behouden. Onder deze is er één geweest,

A 2

die-

der mijnschen geschreven heft eijne hijstorijsche unde fabele van Reijnken deme Fosse, de seer ghenoechlik is to lesen un to horen, un is ook vul van wijsheit un guder exempel un lere. Desfes sulven Poëten lere to lesen, un nicht to verstaen, en brochte neen nutte este vromen.

§ II. *Hirymme dat men om moghe lesen unde ock verstaen, Ick HINREK VAN ALCKMER, scholemester un tuchtlerer des eddelen dogentliken Vorsten un Heren, Hertogen van Lotrijngen, umme bede wijllen mijnes gnedijghen heren, hebbe dyt yeghenwerdijge bök uih Walscher und Franszösescher sprake ghesocht un ummeghesäth in dudesche sprake to to dem love un to der ere Godes, un to heijlsamer lere der de hirijnne lesen.*

DE ANDERDE VORREDE.

§ I. *Up dat eijn ijslijk leser deses bökes van REYNKEN DEME FOSSE wol moghe verstaen, so is to merken, dat der mijnschen staate is ghedelet an veer staate.*

§ II.

die tot nut en ter onderwijzinge der menschen, geschreven heeft eene Historie of fabel van REINTJE DE VOS, welke zeer vermakelijk is om te lezen en te hooren, en tevens vol van wijsheid en voorbeelden ten goede tot leering. De lesfen van dezen Dichter te lezen en niet te verstaan, zou geen nut of voordeel aanbrengen.

Op dat men dit boek zoo wel verstaan als lezen moge, heb ik HENDRIK VAN ALKMAAR, onderwijzer en zedevoogd van den edelen en deugdzamen Vorst, den Hertog van Lotharingen, om des bedes wil van mijnen genadigen Heer, dit tegenwoordig boek uit de Waalsche en Fransche talen bijeengezocht en in de Duitsche taal overgezet tot lof en eere Godes, en tot eene heilzame leeringe van hun, die hierin lezen.

DE TWEEDE VOORREDE.

Op dat elke lezer dit boek van REINTJE DE VOS wel moge verstaan, zoo is het op te merken, dat de staat of de maatschappij der menschen zich laat verdeelen in vier standen.

§ II. De eerste is de staat van de arbeiders, de sijk neren öres swaren arbeides, un bruken erer kunst mijs arbeijde, alse bure, amptlude, un andere, de öre neringe un vö-dijnghe also werven. Wente God almechtigh uns in den staat heft ghesath, un heft uns heten arbeijden, un so unse broed wijnnen, in der tijd, do Adam, unser aller vader, overtrad dat gheboth, do God to öme sprak manckt anderen worden alsus: Indeme swete dijnes anghesijchtes schaltu eten dijn broet, dat is, du schalt dij ghenere mijs arbeijde. Un bij dessem staate so ghelickent de meijster in dessem Boeke de arbeijdenen deren, alse perde, mulen, esels, osen, un dergheliken.

§ III. Uth dessem ersten staate van arbeide sijn ghesproten noch dre staate. De eerste van den dree is borgerije, un koplude, un alle de sijk erneren mijs ummeslach un leven van deme ghewijnne. Bij desfen ghelickent de meijster de deren, de de leven van deme ghewunnen ghude, dat se wijnnen un sammelen, alse eyn deel in de erde, eyn deel in de boeme, eyn deel in de steynrijtzen, darin se sammelen, dar se af leven; eyn deel korn, arfete, bonen un ander goed; eyn deel nöthe, eckeren, appel unde ander vrucht
al-

De eerste, is de stand der arbeiders, die zich voeden, of van den zwaren arbeid alleen, of van den arbeid met kunst aangevend, met name: de boeren, ambtlieden en anderen. Want God Almachtig heeft ons in dezen stand geplaatst, en heeft ons gelast te arbeiden, om de kost te winnen, ten tijde dat ADAM, onzer aller Vader, het gebod overtrad. God sprak toen onder anderen als volgt: In het zweet uwes aangezichts zult Gij uw brood eten; dat is: Gij zult werken om de kost. Bij dezen stand vergelijkt de Meester in dit boek de arbeidende dieren; paarden, muilen, ezels, osfen en dergelijke.

Uit dezen eersten stand van arbeiders zijn nog drie andere standen gesproken. De eerste van deze drie, is die der Burgerij, der Kooplieden, en van allen, die zich ophouden met omslag (handel) en leven van het gewin. Bij dezen vergelijkt de meester de dieren, die leven van het goed, hetwelk zij winnen en verzamelen, en gedeeltelijk onder den grond, of op boomen of in steenrotfen bewaren, t. w.: koorn, erwten, boonen en andere vruchten, ook nooten, eikels, appelen en dergelijke vruchten, met name de hazen, de

alse de hasen, dat ekerken, kanijen, de
froijen, de so westwart werden ghenomet,
unde andere derghelijken.

§ IV. De ander staat gesproken uth deme
ersten, dat is de staat de de leven van des-
sem twee ersten staten un sijnt de gheijstlij-
ken. Desfen ghelikent desse meijster bij de-
me Grevijnghe, de ok in etliken landen wert
gheheten de das. Men van desfeme staate
en sprickt he nicht vele, doch straffet he se
mijt vordeckeden wörden umme twey funde,
alse umme de ghijricheyt, un unkeuscheijt, so
hir na op etliken steden werd gheroret.

§ V. De drijdde Staat, de uth deme staa-
te der arbeijder is ghesproken, un is de ver-
de un leste staat, dat sijnt de Vorsten un he-
ren der werlt, de sijk eddel holden. Desse
voeden sijk ok uth den twee ersten staaten.
Desse ghelikent de meijster desfes bokes bij
deme wolve, un bij deme bären, bij deme
losse, un luperden, den grijpen. So sijn etlij-
ke heren, de de mijnre sijn in grade dan
alse de groetmechtighen Vorsten, alse baurehe-
ren un derghelijken. Un desse ghelijkent de
meijster bij deme Fosse, bij der apen, bij
deme hunde, un derghelijken. Un öre bijstan-
ders unde deners, rutere unde schijtknechte,
des-

eekhoorn , konijnen , fretten , zoo als wij ze hier in het westen noemen , en dergelijke .

De tweede van deze uit den eersten gesprotenen standen te weten , de stand die geheel van de twee vorige leeft , is de Geestelijkheid . Deze vergelijkt hij bij de das . Van dezen stand zegt hij niet veel , doch hij bestraft ze wel eens met bedekte woorden om twee zonden : de gierigheid of de heerschzucht en de onkuisheid , zoo als hier na op verscheidene plaatsen voorkomt .

De derde stand , die ook uit den stand der arbeiders gekomen is , en nu de vierde en laatste uitmaakt , is die van de Vorsten en Heeren , die zich als edel beschouwen . Deze voeden zich ook alleen uit en door de twee eersten . De meester van het boek vergelijkt hen bij de wolven , beeren , jakhalsen , luipaarden , de roofdieren .

Ook zijn er eenige Heeren , die minder in rang zijn , dan die Grootmagtige ; de bannerheeren namelijk en dergelijke ; deze vergelijkt hij bij de vossen , apen , honden en meer ; hunne helpers en dienaars , de ruitery en het voetvolk , vergelijkt hij bij de kleine bijtende

desse ghelikent he bij den kleijnen bijtenden deren, alse bij der maerten, hermelken, wesselken, ekerken, un derghelijken.

§ VI. *Desse lerer bewijset ok in deme ersten böke, dat ijd van nöden is, dat dar sij eyn hovet, eyn here, de boven alle desse state der lüde de macht de herschoppije hebbe, un alle de staten der mijschen under sijk holden mag in rechte unde in vrede. Un desfen Oversten heren este konnijnck lijkt he bij deme lauwen. He bewijset ook, dat men nemande overvallen schal buten recht mijt macht este anderer losheijt, un dat men den mijsdadijgen, de beröchtet is, nochtant schal to wörden stehen, un öm eschen, dat he sijk verantwerde, up dat men sijne schult este unschuld des to bätth möge proven. Ok bewijset desse meijster este desse Poëte: wo de Vorsten vaken werden verleijdet van den logeneren uth dem weghe der rechtferdijcheijt. Ok bewijset he, dat mannich sijk sulven bedrucht, de dar na is, grote leene un provene te vorkrijgen bij den heren un sijne ghijrijcheijt nenen vortganck hebben kan. He bewijset ook, dat dem Vorsten un heren vele nutter is, to hebben den wijsen in öreme rade, dan den ghijrijgen. Went neijnes Vorsten höf este staat sunder wijsheit un klöck-*

dieren, de marter, de hermelijn, de wezel, de eekhoorn, en andere.

De leeraar bewijst ook in het eerste boek, hoe het noodig is, dat er een heer een hoofd, aanwezig zij, hetwelk verheven, boven de andere standen, de magt der heerschappij heeft, op dat hij alle standen der menschen onder zijn gebied mag houden naar regten en in vrede. Deze Overste Heer, en Koning vergelijkt hij bij den Leeuw. Hij bewijst dat men niemand overvallen zal buiten regt of met magt of list en dat men den misdadigen, die beschuldigd is zal te worde staan, en indagen ten einde hij zich verantwoorde, opdat men dan zijne schuld of onschuld des te beter zal kunnen beproeven.

De Meester, of de Dichter, bewijst tevens, hoe de Vorsten, dikwijls van den weg der regtvaardigheid worden afgeleid, door de leugenaars; verder, hoe velen zich zelven bedriegen, die groote leenen en prebenden van den Vorst zoeken te bekomen, zoo dat zij in hunne begeerten niet kunnen slagen; en eindelijk, dat het voor de Vorsten en Heeren meer dienstig is een wijzen man in hunnen Raad te zien, dan een gierigen, want geen Staat of het Hof van eenen Vorst kan zonder wijs-

wijs-

klöckheit stände mach blijven lange in eren.

§ VII. *Alsus is dijt bock van eijneme Vorsten un sijne Hove. Ok is ijd van deme state der ghemenen sijmpelen, un is ok van den logenern un bedregers, de mijs losheit mannijsen schenden, so hijr na wert ghesecht van deme sneijdijsen lijstigen Fosse, de mannijsen schendede un to plasse brachte, un denne noch mijs sijner loggen un valscheit bij machte bleff.*

Welkere wörde men horen un lesen mag, men den sijn der wörde, wat de lerer mede menet, schal men merken un beholden, dar licht de wijsheit in.

Dit is de menijsge des meijsters, de dijt bock beghijnt in solken wörden, so hier na volget.

wijsheid en kloekheid staande of lang in eere blijven.

Alzoo geldt dit boek van den Vorst en zijn Hof. Het spreekt tevens van de eenvoudigen in het gemeene leven; en het doet ook de leugenaars en bedriegers kennen, die velen door hunne boosheid nadeel aanbrengen, zoo als hier na vooral bewezen wordt, door het bedrijf van den snedigen listigen Vos, die velen in het verderf bragt en echter door leugenen en valscheid bij magte bleef.

Deze woorden mag men leeren en hooren, maar de zin der woorden, en wat de leeraar daar mede bedoelt, dat moet men opmerken en bewaren, want daar ligt de wijsheid in.

Dit zij genoeg van het oogmerk van den meester, die dit boek begint als volgt:

REYNKE DE FOS.

DAT ÊRSTE BÔK.

It fhag up enen pinkste-dag,
Dat men de wólde un felde fag
Gröne stân mid lów un gras,
Un männig fogel frolik was
Mid fange in hagen unde up bomen;
De krüder sproten un de blomen,
De wol röken hyr un där;
De dag was fhöne, un dat wäder klár:
Nobel (1), de koning fan allen deren,
Hêld hov, unde lét dên útkraieren
Syn land dorg overal.
Dâr kwemen fele heren mid grottem fhall',
Ok kwemen to hove fele stolter gesellen,
De men nigt alle konde tällen.
Lütke, de krôn, Markward, de hægger,
Ja desse weren dâr alledegger;
Wente de koning mid finen heren
Mênde to hólde hov mid eren,
Mid frouden unde mid grottem love,
Unde hadde förboded dâr to hove
Alle de dere grôt un kleine,

Sun-

REINTJE DE VOS.

HET EERSTE DEEL.

De eerste Hof-dag en de aanklagte.

Het was op een Pinksterdag, dat NOBEL, (de Leeuw) de Koning van alle dieren, open hof hield. Bosch en veld stonden in het eerste groen met loof en gras. Elke vogel was vrolijk en zong in hagen en op boomen. Kruiden en bloemen looken op en verspreiden de zachtste geuren; het weder was schoon; de lucht helder.

NOBEL had dezen Hofdag in zijn rijk doen uitroepen. Vele Heeren kwamen met groot gerucht, en men zag er ook een ontelbaar getal van stoute gezellen. LUTKE (de kroon) en MARKWART (de reiger) waren ook verschenen.

De Koning dacht met zijne Baronnen dit Hoffeest met vreugde en tot lof in eere te houden. Alle dieren, groot en klein, waren ontboden, behalve REINTJE (de Vos). Deze had aan het Hof zoo veel kwaads bedreven, dat hij er zich niet vertoonen durfde. Die kwaad doet schuwt het licht; zoo ging het ook hier.

REIN-

Sünder Reinken den Fos alleine.

He hadde in den hov so fele misdân,
Dat he dâr nigt en dorste komen nog gân.

De kwâd dait, de shuwet gërne dat ligt.

Also dede ôk Reinke de bosewigt:

He shuwede sêr des koninges hov,

Darin he hadde sêr kranken lov.

Do de hov alfus anging,

En was dâr nèn, dan allene de Greving,

He hadde to klagen over Reinken dem Fos.

e Den men hêld fôr falfh un lôs.

Ifegrim, de wulv, begunde de klage.

Sine fründe, syn slägte und mage

De gûngen al fôr den koning stân.

Ifegrim, de wulv, sprak also êrsten an,

Un säde: Höggeboren koning, gnädige here,

Dorg juwe eddelheid, un dorg juwe ere,

Beide dorg regt unde dorg gnaden,

Entfärmet ju des groten shaden,

Den mi Reinke de Fos hävt gedân,

Dâr ik faken fan hävve entfân

Grote shande un swâr forlës.

Fôr alle fake entfärmet ju des,

Dat he myn gude wyv hävt gehoned,

Unde miner kinder ôk nigt gefhoned.

He bemêg un beseighede se, dâr se legen,

Dat der dre ni fodder en segen,

Un worden darav al stârblind.

Nogtan hönede he mi nog find;

Wente it was eins so fêrne gekomen,

Dat ên dag word upgenomen,

Men sholde düsse fake rigten este sheden:

Do

REINTJE schuwde het Hof alwaar hij een kwa-
de naam had.

Toen het feest begon, was er niemand behal-
ve GRIMBAARD (de das), of hij had klagten te-
gen den loozen schalk in te brengen.

ISEGRIM (de wolf) was de eerste klager.
Hij trad met zijn gezin en met zijne bloedver-
wanten en vrienden voor den Koning, en hief
aan :

„ Hooggeboren Koning! Genadig Heer! edel
en vereerd door regtvaardigheid en goedertie-
renheid, ontferm U over de groote schaden en
verliezen, en over de schande, welke REI-
NAART aan mij heeft toegevoegd, vooral
over de hoön aan mijne goede vrouw gepleegd
en over het leed aan mijne kinderen veroor-
zaakt. De laatste zijn zoo erg en vuil door
hem bezoedeld, dat drie hunner, door het
scherpe vocht stekeblind zijn geworden.

Sedert beleedigde hij mij nog meer; het was
onlangs zoo ver gekomen, dat er reeds een
dag bepaald was, om tusfchen ons in regten te
beslifen. Hij bood zich aan tot het doen van
den eed, maar toen ik op het afleggen aan-
drong, ontsloop hij ons en hij week naar zijn
kas-

Do bôd sik Reinke to den eden.
 Do ik den êd wolde hâvven tolâsten,
 Entkwam un entfôr he uns in fine fâsten.
 Here, dat weten nog juwe bâsten man,
 De hyr nu fint unde by mi stân.
 Here! ik konde nigt in ener weken
 Al dat kwade fôr ju ûtsprâken,
 Dat Reinke, de lofe falshe kumpân,
 Mi to lede hâvt gedân.
 Ja, were al dat laken pergement,
 Dat dâr werd gemaked to Gent,
 Men s'holdet dâr nigt in konen s'hriven,
 Dat late ik nogtans al agter bliven —
 Men dat s'handen mines wives — dat gait mi na,
 Blivt nigt ungewroken — wo it ôk ga!

Alse Ifegrim sine klage fus hadde gedân,
 Dâr kwam ein klein hundeken gân,
 Unde was geheten Wakkerlôs,
 De klagede dem koning up Franzôs,
 Dat he so arm was êr,
 Dat he alles gudes nigt hadde mêr,
 Dan allene eine kleine worst
 In enem winter up ener horst,
 Dâr òm Reinke de fulve nam.

Hinze, de kater, do ôk dâr kwam,
 Al tornig he fôr den koning ging,
 Un sprak: Gnädige here, her koning!
 Up dat ji Reinken sin unhold,
 So en is hyr niemand jung nog ôld,
 He frugtet Reinken mêr dan ju.
 Dat Wakkerlôs hyr klaget nu,
 Des is fele jâr, des syt berigt,

De

kaftel. Alle uwe welgeborene mannen, hier tegenwoordig, zijn van deze zaken bewust.

Ik zou meer dan den tijd van ééne week behoeven, indien ik al het kwade door de looze REINTJE aan mij bedreven, voor U zou openleggen. Ja, al werd alles, wat te *Gent* geweven is, pergament, men zou nog geene ruimte genoeg hebben, om al die misdaden te beschrijven. Ik wil het nu niet ophalen, maar het schenden van mijne vrouw, gaat mij na ter harte; dit mag ik niet ongewroken laten; het ga ook hoe het ook ga."

Toen ISEGRIM deze klagte had geëindigd, trad een klein hondje, WAKKERLOOS geheeten, voor en deze klaagde in het Fransch: dat REINTJE hem beroofd had, van een klein stukje worst, het eenigste, hetwelk hij arm zijnde, in den winter had overgehouden.

HINZE (de kater) trad daarna vertoornd voor den Koning. Hij sprak: „Genadig Heer. Ten einde gij REINTJE niet langer te gunstig zijn moge, verzeker ik, dat hier niemand is, of hij vreest voor dezen meer dan voor U. Het geval, waar over WAKKERLOOS klaagt, is reeds voor vele jaren gebeurd, en die worst behoorde aan mij. Ik heb er niet over willen klagen.

B 2

Toen

De worst was myn , wol klage ik des nigt.
 Wente ik was eins in miner jagd ,
 Un kwam in ene möle by nagt :
 Enen slapenden mölenman fund ik dár ,
 Dēm nam ik de worst , dat is wár .
 Hadde Wakkerlōs igteswes an dēr ,
 Dat kwam al fan minen listen hēr .
 Do sprák dat Panter also fōrd ,
 Do desse klage was gehōrd :
 Hinze , latet de klage bliven ,
 Ji konen dár nigt fele mede bedriven .
 In Reinken is altes nene ere ,
 He is ein dēv unde ein mordenēre .
 Dat dōr' ik fäggen by minen eren ,
 Ja dat weten wol alle desse heren :
 He rovet , he stālet alse ēn dēv ;
 He en hävt ōk nemand also lēv ,
 Nog fūlven den koning , de de is unse here ;
 He wolde , dat he gūd unde ere
 Forlōre , mogte he daran gewinnen
 En fāt morfēl fan ener hennen .
 Dat ik ju dit bewisen mag ,
 He dede nog giftern den fūlven dag
 Eine der grōtesten overdād
 An Lampen , deme hasen , de hyr stāt ,
 De node jennig dēr so dede ;
 Wente he ōm binnen des koninges frede ,
 Un binnen des koninges fastem gelede ,
 Lovede to leren ipen trede .
 He lovede ōm to maken to enem kapellān ,
 Un lēt en fōr sik sitten gān .
 Se begunden bede den *Credo* to singen ,

Men

Toen ik eens op mijne jagt was, en bij nacht in een molen kwam, vond ik den molenaar slapende en nam de worst van hem weg. Had WAKKERLOOS eenig regt op dezelve, zoo kwam dit door mijne list."

De Panther deze klagten gehoord hebbende, zeide: „HINZE houd die klagte voor u. Gij zult daarmede weinig uitregten. Bij REINTJE is van oudsher geen gevoel van eer; hij is een dief en een moordenaar; dit durf ik op mijn woord verzekeren. Elk uwer weet het. Hij rooft, hij steelt en heeft niemand lief, zelfs den Koning niet, onzen Heer. Hij zou ook dezen goed en eere zien verliezen, als hij er maar een kluijfe van eene vette kip bij winnen mogt. Op gisteren bewees hij nog zijnen euveldoed aan LAMPE, (de haas,) die hier tegenwoordig is en nooit iemand beleedigde.

Hij beloofde dezen, om hem gedurende den tijd van des Konings vrijgeleide op te leiden tot den kerkdienst, en hem kapellaan te maken. Hij deed LAMPE voor zich zitten, en toen zij het *Credo* zongen, begon hij met zijne vossenstreken en knelde en kneep hem tusfchen zijne beenen. Ik kwam bij toeval daarbij, en hoorde beider gezang. Zij zwegen, hoezeer de les nauwelijks begonnen was. Ik zag hier meester REINAARD in zijn oud bedrijf. Hij vatte LAMPE bij den keel, en gewisfelijk had hij hem het leven benomen, ware ik niet ter hulp

Men Reinke brukede fan finen ölden dingen
 Un hêld Lampen faste twifhen finen bèn,
 Un begunde öm där ein fel to tèn.
 Ik kwam fan unfhigt den fülven gang,
 Un hörede där örer beider fang.
 De *Lectie*, de êrst was begund,
 Där fwegen se fan tor fülven stund.
 Do ik där hen kwam gegân,
 Där fund ik mäster Reinken ftân,
 Un brukede fan finem ölden spele,
 He hadde Lampen by der käle.
 Ja, gewisse hädde he öm dat lyv genomen,
 Were ik öm nigt to hülpe komen
 Dofülvest to den fülven stunden.
 Hyr möge ji nog fên de ferfhe wunden
 An Lampen, dem fêr fromen man,
 De dog nemande kwäd dön en kan.
 Ik fägge ju, her koning, un al ji heren,
 Wille ji dit nigt wräken un keren,
 Dat ji des koninges frede, gelede un breve
 Laten fus bräken fan fodanem deve,
 It wird deme koning nog faken forweten
 Fan felen, de it nigt drade forgeten,
 O'k des koninges kindern over mannig jâr!
 Do fprak Ifegrim: It is feker wâr,
 Reinke dog nümmer nèn gûd dôt.
 Were he död, dat were fere göd
 For uns alle, de gêrn in frede leven.
 Men werd öm dit nu forgeven,
 He werd in kort nog etlike fhoven,
 De öm des nu nigt to en loven.
 De Greving was Reinken broders föne,

De

gefneeld. Gij kunt nog de versche wonden aan het lijf van den vromen man zien.

Ik zeg het u, Heer Koning! en u allen, Mijne Heeren! dat wilt gij het ongestraft en ongewroken laten, dat de vos, die schalk, des Konings vrijgeleide en vrede, bij brieven bevestigd, verbreekt, dit meermalen aan den Koning, ja aan zijne kinderen, nog over vele jaren, zal verweten worden."

ISEGRIM hervatte: „het is waar, dat REIN-
TJE nooit iets goeds bedreef. Ware hij dood,
dit zou een wenschelijke zaak zijn voor ons
allen, die gaarne in vrede leven, en is het
dat men het nu aan hem vergeeft, dan zal hij
ook anderen in het verdriet brengen, die thans
geen kwaad van hem vermoeden.

GRIMBAARD (de das) Broederszoon van
B 4 REIN-

De sprak do , un was sêr kône ;
 He forantwôrde in dem hove den Fos ,
 De dog was sêr falsch un lôs.
 He sprak to deme wulve also fôrd:
 Here Ifegrim , it is ein ôldsprâken wôrd:
Des fyendes mund shaffet selden frôm !
 So do ji ôk by Reinken , minem ôm.
 Were he so wol alse ji hyr to hove ,
 Un stunde he also in des koninges love ,
 Here Ifegrim , alse ji dôt ,
 It fholde ju nigt dënken gôd ,
 Dat ji en hyr alsus forsprâken ,
 Un de ôlden stükke hyr fôrrâken.
 Men dat kwade , dat ji Reinken hâvven gedân ,
 Dat late ji al agter stân.
 It is nog etliken heren wol kund ,
 Wo ji mid Reinken maken den forbund ,
 Un wolden wâsen twe like gefellen.
 Dat mot ik dissin heren fortâllen.
 Went Reinke myn ôm in wintersnôd
 Umme Ifegrims willen fylna was dôd.
 Went it gefhag , dat ein kwam gefaren ,
 De hadde grote fishe up ener karen.
 Ifegrim hadde geren der fishe gehaled ,
 Men he hadde nigt , darmid se wôrden betaled.
 He bragte minen ôm in de grote nôd ,
 Um sinen willen ging he liggen for dôd ,
 Regt in den wâg , un stund âventûr.
 Märket , worden ôm ôk de fishe fûr ?
 Do jenne mid der kare gefaren kwam ,
 Un minen ôm dârfülvest fornam ,
 Hastigen tóg he syn swêrd un sîel ,
Un

REINTJE, stout van bedrijeve, verdedigde den vos op de volgende wijze.

Hij sprak tot den wolf. „Heer ISEGRIM het is een oud spreekwoord: eens vijands mond brengt zelden voordeel aan. Zoo gaat het ook ten opzichte van REINTJE, mijn oom. Was hij zoo wel als gij thans ten Hove aanwezig en stond hij evenzeer bij den Koning in gunste, gij zoudt het wel nalaten, Heer ISEGRIM! om zoo veel hem aangaande te zeggen en de oude stukken op te halen. Het kwade, dat gij aan REINAART hebt gedaan, laat gij blijven.

Het is nog wel aan eenige Heeren bewust, dat gij met hem eene verbindtenis hebt aangegaan, om uwe zaken te zamen te doen.

Ik moet het nu aan deze Heeren vertellen, hoe mijn oom, om ISEGRIMS wille in het hartje van den winter, bijna om het leven is geraakt.

Het gebeurde eens, dat er iemand met een wagen kwam, waarop groote vischen geladen waren. ISEGRIM wilde gaarn van de visch eten, maar hij had niet om ze te betalen.

Hij bragt mijnen oom in den grootsten nood; deze waagde een stout bedrijf, waar door de visch hem zuur opbrak. Hij ging om zijnentwille in den weg voor dood liggen, en toen de voerman den Vos zag, trok deze het mes om hem te treffen. Ziende dat hij zich niet verroerde, hield hij denzelfven voor dood en wierp hem op den wagen, om naderhand het vel af te stroopen.

Un wolde mimeme öme torükken en fel.
 Men he rörede fik nigt klèn nog gröt.
 Do mènde he, dat he were död;
 He läde öm up de kar', un dagte öm to fillen.
 Dit wagede he al dorg Ifegrims willen!
 Do he fordan begunde to faren,
 Wärp Reinke etlike fifhe fan der karen.
 Ifegrim van fërne agterna kwam,
 Un desse fifhe al to fik nam.
 Reinke sprang wedder fan der karen,
 Öm lüftede to nigt länger to faren.
 He hadde ök gärne der fifhe begërd,
 Men Ifegrim hadde se alle fortërd.
 He hadde geten, dat he wolde barften,
 Un mošte darumme gån tom arften.
 Do Ifegrim der graden nigt en mogte,
 Der fülven he öm ein weinig brogte.
 Ik fägg' et ju ök by der trüwe myn:
 Reinke wufte êns en geflagted fwyn,
 Wör dat hangede an eneme wime.
 Dit fäde he up loven Ifegrime.
 Dar gingen se hen up beder äventure,
 Men Reinken ward dat fwyn gans fure.
 He mošte krupen tom fenfter in,
 Un worp dat nedder up beder gewin.
 Där weren ök hunde gröt un stark,
 Mid dën hadde Reinke fyn fulle wark.
 Se rukkeden öm todëgen fyn gude fel,
 Dewile at Ifegrim up dat fwyn alhël.
 Mid groter nöd Reinke nouwe wäg kwam,
 Un ging, där he Ifegrime fornam.
 He klagede fine nöd, un äfhede fyn dël:

Ja,

De man reed voort en REINAART wierp eenige vischen van de kar. ISEGRIM kwam van ver achter uit spoedig hierop toe, en nam alle voorraad tot zich. REINTJE, van de wagen gesprongen, wenschte ook wel iets van den buit te hebben, maar de wolf had alles verslonden; hij had zich tot barsten toe vol gegeten, en kon nauwelijks gaan; op het laatste niets meer van de graten lustende, bragt hij een klein deel van dezelve aan mijnen oom.

Ik doe nog verder op mijn woord het volgende verhaal: REINAART wetende waar een geslacht varken op de leer hing, deelde dit berigt mede aan ISEGRIM. Zij gingen met hun beiden op avontuur. Aan mijn oom kwam dit spek duur te staan. Hij klom ten vengster in en wierp het zwijn voor beider belang naar buiten. In het huis waren groote sterke honden, met welke hij het erg te stellen had. Terwijl deze hem aanvielen en in den huid beetten, at ISEGRIM alles op. De vos redde zich ter naauwernood, en toen hij bij den wolf kwam deed hij zijn beklag en eischte zijn deel. „Ja, sprak ISEGRIM, ik heb een goed stuk voor u bewaard; houd en eet; bekluf het wel; het is
vet,

Ja, sprak Ifegrim, ein gûd morfêl
 Hâvve ik di forwared, hêld un ât,
 Begnage it wol, it is fere fât.
 Dat morfêl, dat he eme do langede,
 Was dat krumholt, dâr dat fwyn by hangede
 Reinke konde nigt sprâken fan smagte.
 Mârket, ji heren, wat he do dagte!
 Ik fâgge't ju, her koning, gnâdige here,
 Der gelyk fin wol hundred stûkke efte mere,
 De Ifegrim by Reinken hâvt gedân:
 Dat grôtste lat' ik nog agter stân.
 Kûmt Reinke to hove mank desse gefellen,
 He werd it fûlven wol bât fortâllen.
 Mârket, here, her koning, eddele fôrste,
 Wan ik it jûmmer fâggen dôrste,
 So sprikt Ifegrim ein geklik wôrd,
 Dat ji heren wol hâvven gehôrd.
 He sprikt fûlven up fyn egene wyv,
 De he fholdede bedekken mid fele un lyv,
 Unde also befhûtten stedese ôre ere,
 It is wol seven jâr efte mere,
 Dat Reinke ergav ein dêl finer truwen
 Fruwen Giremôd, der fhonen fruwen.
 Dat fhag in eneme avend-dans;
 Wentede Ifegrim was do butenlands.
 Ik fâgge it fo, alle ik it weit;
 It gefhag in frûndliker hovesheid
 Faken Reinken wille — mêr fâgge ik nigt.
 Wattan? se klaget jo fûlven nigt!
 Se was des tohand fhêr genâfen!
 Wat wôrde fhôlen dâr mêr av wâfen?
 Were Ifegrim frôd, he fwege dârfan;

Dit

vet." Het stuk hetwelk hij overgaf, was de kromstok, waaraan het zwijn gehangen had. REINAART konde niet spreken van spijt, en bezeft Heeren! hoe hij te moede moest zijn.

Ik zeg het u, Heer Koning! van zulke booze stukken, welke ISEGRIM aan REINAART heeft bedreven, zou ik wel honderd kunnen ophalen, maar ik ga nu de ergste voorbij; komt mijn oom aan het Hof, hij zal ze zelf beter verhalen. Heer Koning! indien ik het nog zeggen durf; gij zult het wel hebben opgemerkt, dat ISEGRIM zeer gekkelyk heeft gesproken, zoo als ook alle Heeren gehoord hebben. Hij zelf spreekt kwaad van zijne eigene vrouw, en deze moest hij, vooral in hare eere beschermen met lijf en ziel.

Het is wel zeven jaar of nog langer geleden, dat REINAART aan VROUW GIEREMOED eene liefdedienst bewees. Dit gebeurde op een avond bij het dansen, toen ISEGRIM buitenslands was. Ik zeg het, om dat ik het weet; alles gebeurde met vriendelijke heuschheid en bij herhaling; meer zeg ik niet. Zij zelve klaagde niet. Alles was vergeten, en wie zou er nu naar talen; was ISEGRIM wijs geweest, hij had er van gezwegen, daar het hem zelyen ook geene eere aanbrengt.

GRIM-

Dit fülve öme dog klene ere bringen kan!
 Grimbård sprak fôrd: Nu klaget de hase
 En mërken, unde ene fifefafe!
 Eft he sine *Lectie* nigt wol en las,
 Reinke, de fyn mäster was,
 Moſte he finen fhöler nigt flân?
 Det were unregt unde övel gedân!
Sholde men de fhölrekens nigt kaſtyen,
Un wennen ſe fan eren tüſheryen,
Nümmermër lereden ſe todëgen.
 Nu klaget ök Wakkerlös: he hädde gekregen
 In eneme winter ene worſt,
 De he forlös up ener horſt.
 De klage were bäter bleven forholen:
 Ja, höre ji dat wol? ſe was geſtolen!
Male queſite, male perdite:
Mid regte werd men kwädliken kwite,
Dat men övel hävt gewonnen!
 We wil Reinken des forgunnen,
 Dat he geſtolen ding emë nam?
Ein islik eddel fan hogem ſtam
Shal haten de deve, un ſhal ſe fangen.
 Ja, hädde he ök Wakkerlös do gehangen,
 We ſholde öme dat forkéren?
 Men he lêt it dem koning to eren,
 De lyv-fake allene hävt in ſtraf;
 Al hävt myn öm weinig dankes darav.
 Reineke is ên regtfärdig man,
 De nën unregt liden kan.
 Wente fodder dat de koning finen frede
 Kündigen unde ütropen dede,
 En ſogt he up nemanden nën bejag:

He

GRIMBAART zeide verder: „nu brengt de haas een sprookje bij, om eene nietigheid. Indien hij de les niet goed oplas, moest REINAART, de meester dan aan den leerling geene klappen geven? Het tegendeel zou verkeerd zijn geweest. Indien men de schooljongens niet kastijsden mogt, om hen de kuren af te leeren, dan zouden zij immers zich nooit tot de deugd gewennen.

En nu klaagt WAKKERLOOS ook, en wel, dat hij op een winter een stukje worst gekregen hebbende hetzelfde verloren had; dit was ook beter gezwegen; hebt gij het wel gehoord? de worst was gestolen. Wel nu: zoo gewonnen, zoo geronnen. Hetgeen met onregt verworven is, verliest men met regt. Wie zal het in REINAART afkeuren, dat hij eene gestolene zaak tot zich nam. Elk edelman en die van hoogen staat is, zegt de wet, zal den dief haten en hem vatten. Ja! wanneer hij WAKKERLOOS had opgehangen, wie zou hierna hebben omgezien? Hij liet het uit eerbied voor den Koning, aan wien alleen de handhaving van het regt in lijfstraffelijke zaken toekomt; doch hij heeft er nu weinig danks van. REINAART is een regtvaardig man, en hij kan geen onregt lijden. Sedert de Koning den vrede heeft doen uitroepen en afkondigen, heeft hij niemand beledigd. Hij eet maar eens op elken dag, en hij leeft als een kluizenaar met kastijsdinge van zijn ligchaam. Op zijn lijf draagt hij een haren kled.

kled.

He ät men êns up isliken dag:
 He levet also ein klüfener,
 Unde kassyet finen lygham fêr.
 Nâgest sineme live drägt he hâr;
 He at nênen flêsh in eneme jâr,
 Wat flêsh it sy, wild edder tãm.
 Dat sâde de gisteren fan òm kwam.
 Syn slot, dat da het Malapartus,
 Hâvt he forlaten, un buwet eine klûs.
 Blêk un mager is he fan pinen;
 Hunger, dorst un sware karinen
 De lidet he nu for sine funde.
 Wat shadet it òm, dat he in desser stunde
 Hyr is beklaged in finem avwâsen?
 Kunt he to antwôrde, he mag nog genâsen.
 Do desse wôrde sus weren gefâgd,
 Kwam hane Henning mit finem geslâgt
 In des koninges hov gefaren,
 Un brogte up ener doden-baren
 Ene dode henne, de hêt Krassefôt,
 De Reinke hadde gebeten dôd.
 Hals unde höved hadde he er avgebenen.
 Dit moeste nu de koning weten.
 De hane kwam fôr den koning stân,
 Un sag òme fêr bedroved an.
 He hadde by sik twe hanen grôt,
 De drôvig weren umme dessen dôd.
 De ene was geheten Kraiant,
 De bâlste hane, dên men fand
 Twifhen Holland unde Frankryk.
 De ander was òm fêr gelyk,
 Un hêt Kantart, fêr kone unde uprigt.

kleed. Gedurende een geheel jaar heeft hij geen vleesch geproefd, noch tam noch wild; dit verhaalde mij iemand, die gisteren bij hem was. Zijn Burg of slot, *Malepartus*, heeft hij verlaten, en hij bouwt eene kluis of hut. Bleek en mager ziet hij er uit, door al die kastijsingen, en door honger en dorst bij het vasten; zoo doet hij nu boete voor de zonde.

Het schaadt hem niet, dat hij hier in zijne afwezigheid is beschuldigd; bekomt hij de gelegenheid, om zich te verantwoorden, dan zal hij zich wel geheel zuiveren.

Toen GRIMBAARD tot dus verre in zijne rede was gevorderd, kwam HENNING, (de haan), met zijn gezin in 's Konings Hof. Zij droegen eene doode hen, vrouw KRASVOËT, die door REINTJE was gedood, op een lijkbaar; hals en hoofd had hij afgebeten; en dit geval moest nu aan NOBEL worden bekend gemaakt.

HENNING trad voor den Koning, in eene treurige houding. Hij was vergezeld van twee andere hanen, beide zeer bedroefd. De een heette KREYANT, de beste haan die tusschen *Frankrijk* en *Holland* leefde; de andere was dezen gelijk; hij heette KANTART, en was stout en opregt; beide waren broeders van de gedoodde hen en droegen elk eene brandende waschaars. Beide riepen *äch* en *wèè!* over KRASVOËT

Se drögen malk en barnende ligt,
 Der hennen bröder weren desse twe,
 Se repen bede : wagg unde we!
 Umme Krasfefôt, erer fuster, dôd
 Dreven se ruwe un dróvnisse grôt.
 Nog weren twe ander, de drögen de boren:
 Men mogte ere dróvnisse fêrn horen.
 Hane Henning fôr den koning ging,
 Un sprak: gnädige here, her koning!
 Höret mine wôrde dorg gnaden,
 Unde entfäremet ju des groten fhaden,
 Dên mi Reinke hävt gedân,
 Unde minen kindern, de hyr stân.
 Wente do de winter forgangen was,
 Unde men sag blomen, lôv un gras
 Shöne bloien un stân gröne,
 Do was ik fêr frolik un kône
 Umme myn grote slägte gemeine,
 Wente ik hadde junger sône teine,
 Un fhöner dögter twemâl seven —
 (Ogh! dên lüftede so wol to leven,)
 De al myn wyv, dat kloke hön,
 Fôrdbragte in eneme fommer fhön.
 Se weren stark, und wol tofreden,
 Un gingen umme födinge in ener steden,
 De was bemüred, der mönnike hov,
 Darin fes hunde stark un grov
 Bewârden mine kinder, un hadden se lêv.
 Dit hatede Reinke, de kwade dêv,
 Dat se so falte weren dârbinnen,
 Dat he der nene konde gewinnen.
 Wo faken ging he umme de muren by nagte,
 Un

VOET, hare zuster en toonden veel droefenis en rouw. Bovendien waren er nog twee andere, die de baar droegen, wier gejammer ook op verre afstand gehoord werd.

HENNING sprak: „ Genadige Heer! hoor mij in gunste. Ontferm u over het groot verlies en de schade, welke REINAART mij en mijne kinderen, hier tegenwoordig, heeft toegebracht. Toen de winter voorbij was, en de bloemen, het loof en het gras ontsproten en alles groen stond, verheugde en verhief ik mij in het midden van mijn bloeiend gezin. Ik telde toen tien zonen en veertien schoone dochters. Ach, zij hadden zoo veel lust in het leven; mijn wijf, die kloekke hen, had ze alle in eenen zomer voortgebracht. Zij waren sterk en weltevreden, en vonden hun voedsel op de bemaarde plaats van een klooster, alwaar zes groote honden, hen beschermden en lief hadden. Het was REINTJE tegen de borst, dat zij aldaar zoo wel bewaard waren, en dat hij er geene van konde magtig worden. Dikwijls liep hij 's nachts om den muur, en hij lag ons allerlei lagen met gestadige list; doch als de honden hem bemerkten, dan moest hij het op een loopen zetten, eens kregen zij hem tusschen zich, en toen werd zijn vel deerlijk getouwd; hij ontkwam

IA.

C 2

het

Un läde uns lage mid groter agte!
 Wan dit de hunde kregen to weten,
 So moſte he it up ſyn lopen fätten.
 Se hadden öm êns twiſhen kregen,
 Un rükkeden öme ſyn fel todëgen.

Nouwe entkwam he tor fülven tyd,
 Do worden wi finer ene wile kwyt.

Förder höret mi, gnädige here!

Sind kwam he êns alſe ein klüſenëre,

Reinke, deſülve ölde dêv,

Un bragte mi do enen brêv,

Dâr hangede juwe ſegel nedden an.

Dâr fand ik in gefhreven ſtân,

Dat ji leten kündigen falten-frede

Allen dêren unde fөгelen mede.

He ſprak, he were klüſenër geworden,

Un wo he hêlde enen harden orden,

Dat he ſine fünde böten wolde,

Unde ik fôr öm nigt mër frugten ſholde,

Un mogte ane hode fôr öm wol leven.

He ſprak ök: ik hævve mi gans begeven,

Alle flêſh forloved mit ên.

He lêt mi kappen un ſhêpelër fên,

Unde enen brêv fan finem pryer,

Up dat ik were deſte fryer.

He wiſede mi ök doſülveſt aldâr

Under der kappen en klêd fan hâr.

Do ging he wäg, un ſprak to mi:

Gode, deme heren, befäle ik di!

Ik ga, dâr ik hævve to dôn,

Ik hævve nog to läſen *ſext'* un *non'*,

O'k *veſper* dârto fandesseſem dage.

het ter naauwer nood, en zoo geraakten wij eenigen tijd van hem bevrijd.

Onlangs kwam hij bij mij, als een kluizenaar; hij bragt mij eenen brief van u, met een uithangend zegel; hierbij vond ik geschreven, dat gij aan alle dieren en vogelen eene vaste vrede had doen verkondigen. Hij zeide mij, dat hij kluizenaar was geworden, en hoe hij zich hield aan eene gestrengte orde, en boete deed voor zijne zonden.

Verder, dat ik hem niet meer behoefde te vreezen, en nu leven mogt zonder tegen hem op mijne hoede te zijn. „Ik heb mij geheel bekeerd — zeide hij — en alle vleesch verzaakt.” Hij liet mij kap en scapulier zien en eenen brief van zijnen Prior, ten einde ik geheel gerust zou kunnen zijn. Hij liet mij zelfs kijken, hoe hij onder de pij een haren kleed droeg.

Toen hij weg ging, zeide hij: „zijt den hemel bevolen. Ik ga aan het gebed; ik moet de *sexten* en de *nonen* lezen en dan nog de *vesper* voor dezen dag.” Hij ging lezende weg, maar vol list.

Al läfende ging he wäg, un laide uns lage,
 Do was ik frölik unde unforferd,
 Un ging to minen kindern wârd.
 Ik fäde ön de tidinge, do wârd en leve,
 De mi was forkündiged üt juwem brêve,
 Un dat Reinke were worden klüfenër,
 Wi dörvten för em nigt frugten mër.
 Mid ön allen ging ik do buten de müre,
 Dâr uns overkwam krank äventüre;
 Wente Reinke hadde uns gelägd sine lage,
 Unde kwam slikende üt ener hage,
 Un hävt uns de pörten undergân,
 Unde grép miner bästten kindere ên an,
 Dat at he up, un kwam wedder faken
 Sodder he se êrsten begunde to smaken,
 Konde uns wer jäger efte hund
 För öm wagten to nener stund.
 He läde uns alletyd sine lage
 Bede by nagte unde ök by dage,
 Un berovede mi also miner kinder,
 So fele is myn tal te minder:
 Twintig un fêr plag dër to wäfen,
 De hävt Reinke upgeläfen,
 Dârfan hävve ik men five, nigt mere!
 Dat latet ju entfärmen, her koning, here!
 Mine dröv'nisse klage ik to dessen stunden,
 Nog gisteren wârd öm mid den hunden
 Mine dogter avgejaged, de he bêt dôd,
 De ik hyr bringe in miner nod.
 Ji fên it, wat he er hävt gedân:
 Dat latet ju dog to härten gån (2)
 De koning sprak: Her Greving! kömt hër!

Hä-

Ik was vrolijk en opgeruimd, en ging naar mijne kinderen; ik bragt hun de tijding, welke mij uit den brief was verkondigd, en hoe REINTJE een kluizenaar was geworden, zoo dat wij niet meer voor hem bevreesd behoeften te zijn.

Spoedig ging ik met allen buiten den muur, en nu kwam onze rampspoed aan. REINAART lag op den loer; hij kwam sluipende, van onder eene heg, sneed ons den weg af naar de poort van het klooster, en greep een mijner liefste kinderen, hetwelk hij opat; en federt het eerste hem wel smaakte, kwam hij dikwijls terug, en noch jager noch hond konden ons voor hem bewaren. Hij loerde op ons bij dag en bij nacht, en beroofde mij alzoo van mijne kinderen. Vier en twintig waren er voorheen en nu zijn er vijf; de andere heeft hij verflonden. Ontferm u mijner, Heer Koning! Gisteren hebben de honden hem het lijk van mijne dochter ontjaagd; hij had ze dood gebeten en ik breng ze nu hier, in mijnen nood. Gij ziet wat hij heeft verrigt; neem het toch ter harte.

De Koning sprak: „Heer GRIMBAARD! kom hier;

C 4

Höre ji wol , juwe òm , de klüfenër ,
 Wat karjnen he fastet , un wo he deit ?
 Leve ik èn jår , it werd òm leid !
 Wat fholen desser wörde nu mër ?
 Hane Henning , nu höret hër ;
 Juwe dode dogter , dat gude hön !
 Dër wil wi der doden regtigheid dòn ,
 Unde laten er de *vigilie* fingen ,
 Unde fe to der érden bringen .
 Dat fhal fhèn mid groten eren .
 Dän wille wi uns mid dessen heren
 Um dessen mörd wol bespräken ,
 Wo wi dat tom bästen mogen wräken ,
 Do geböd he bede jung unde ölden ,
 Dat fe de *vigilie* fingen fholden .
 Do des koninges böd was gegån ,
 Unde do men begunde to häven an
 Dat *Placebo domino* ,
 Unde de verfhe , de där hören to —
 (Ik fåde it wol , men it were to lang ,
 We där do de *lectien* fang ,
 Unde de *responsen* , so fik dat behört ,
 Darumme körte ik desse wörd , —)
 Se wordt do int grav gelaid ;
 En fhön' marmelstein wård där bereid ,
 Gepoléred so klår alfe ein glas ,
 De fêrkant , gröt un dikke was ,
 Mid groten bökstaven darup gehouwen ,
 Dat men klårliken mogte fhouwen ,
 We darunder lag begraven .
 Alfus sprak de fhrivt der bökstaven :
 „ Krasfeföt , hanen Hennings dogter , de bäfte ,
 „ De

hier. Hoort gij het wel, welke vasten uw oom de kluisenaar houdt, en hoe hij zich bekeert. Leef ik nog een jaar, het zal hem berouwen; maar waartoe meer woorden gebruikt.

HOOR HENNING! Wij zullen voor uwe doode dochter, die goede hen, eene behoorlijke lijkdienst laten houden, de *vigilie* doen zingen, en haar ter aarde bestellen. Dit zal met groote staatsie geschieden, en daarna zullen wij met deze Heeren, in den Raad overleggen, hoe wij dezen moord zullen doen straffen.

NOBEL gebod, dat jong en oud de *vigilie* zou aanheffen, en men hoorde toen het *Placebo Domino* en de verzen die er volgen. Ik zou wel alles verhalen, ook wie daar de *lectie* zong en de *responsen* gaf; maar het is te lang; ik bekort mij. Zij werd in het graf gelegd en er werd eene schoone, glad gepolijste, vierkante, zware marmerteen op het graf gelegd, waarop in groote letteren het volgend grafschrift te lezen stond.

„ *Vrouw KRASSEVOET rust hier; zij was der hen-*
(nen beste

Men vindt staag eijren in haar nesten,

Zij kon goed kakelen en schrayen.

Zij is met rouw alhier begraven.

't Was REINTJE, die haar 't hoofd afbeet.

Zij wil, dat al de wereld weet:

Hoe zij verviel in zijne lagen.

Elk wandelaar zal haar beklagen!

„ De fele eier laide in de neste,
 „ De wol mid ören föten konde fhraven,
 „ De ligt under dessem stein* begraven.
 „ De falfhe Reinke was't, de fe forbêt.
 „ Se wil, dat al de wereld dit wêt.
 „ Dit dede he ane regt mid falfher lage,
 „ Up dat men fe deste mër beklage.”

Alfus nam de fhrivt enen ende.

De koning lêt beden al, de he kende,
 De klöksten fan rade, fik wol to bespräken,
 Wo he desse undåd bäst mogte wräken
 Up Reinken, de nigt en was fan den bästen.
 Do reden de heren eme tolästen,
 Wente fe Reinken fêr listig kenden,
 Hyrumme fholde men eme boden fenden,
 Dat he wer dorg fhaden edder dorg fromen
 Nigt entlete, he fholde komen
 To des koninges hove tom heren-dage,
 Un dat Brûn, de bare, desse bodeshop drage.

De koning sprak to Brûne, dem bär':
 Brune, ik fägge ju als juwe hër,
 Dat ji mid flyt desse bodeshop dôt.
 Men fêt, dat ji fint wys un fröd;
 Wente Reinke is fêr falfh un kwäd,
 He wêt fo mannigen losen råd,
 He werd ju smecken unde forelégen,
 Ja, kan he, he werd ju wisfe bedregen.

Wanne nein! sprak Brûn, fwiget der rede;
 Ik fägge't by mineme fwaren ede,
 So geve mi God ungefal,
 Wo mi Reinke igt hönen fhal!
 Ik wolde öm dat so wedder inwriwen,

He

De Koning belegde hierop den grooten Raad en riep de kloekste en wijste mannen tot zich, ten einde te bespreken, op welke wijze deze misdaad van REINTJE het beste zou te straffen zijn.

De Heeren, die REINAART als listig kenden, raadden, dat men aan hem een bode zou zenden, ten einde hem op een bepaalden tijd te dagvaarden, en dat hij om lief noch leed nalaten moest op dien Regtdag ten Hove te verschijnen; en dat BRUIN, de Beer, deze dagvaarding zou doen.

De Koning volgde dien raad, en zeide aan BRUIN: „ ik vermaan u, als uw Heer, dat gij deze boodschap met zorg moet waarnemen, maar zie toe dat gij voorzigtig en wijs handelt. REINAART is slim en loos. Hij kent vele listen en uitvlugten, en zal u vleijen en voorliegen, en als hij maar kan u zeker bedriegen.”

„ Voorzeker niet! zeide BRUIN, spreek er niet van. Ik betuig het met een zwaren eed, dat God mij straffen zal, als REINTJE mij in eenig opzigt smaadt zal aandoen. Ik zou het hem ook doen bezuren; hij zou niet weten waar hij voor mij
blij-

He fholde fôr mi nigt weten to bliven.
 Alfus makede fik Brûn up de fârd
 Stolt fan mode to bärke wârd.

Brûn makede do finen gang.
 Dorg ene wôftenye grôt un lang,
 Do kwam he, dâr twe barge lagen,
 Dâr plag jo Reinke, fyn ôm, to jagen,
 Un hadde den fôrdag dâr gewâst.
 So kwam he fôr Malepartus tolâft;
 Wente Reinke hadde mannig fhôn' hûs,
 Men dat kâftel to Malepartus
 Was de bäfte fan fineme borgen.
 Dâr lag he, alfe he was in forgen.
 Do Brûn fôr dat flot was gekomen,
 Un de pôrten gefloten fornomen,
 Dâr Reinke út plag to gân,
 Do ging he fôr de pôrten ftân,
 Un dagte, wat he wolde beginnen.
 He rêp lude: Reinke, ôm! fint ji darbinnen?
 Ik bin Brûn, des koninges bode!
 He hävt gefworen by fineme gode,
 Kome ji nigt to hove to deme gedinge,
 Un ik ju nigt mid mi en bringe,
 Dat ji dat regt nemen un geven,
 So werd it ju kosten juwe leven!
 Kome ji nigt, ji ftân buten gnade,
 In is gedrouwed mid galgen un rade.
 Darumme gât mid mi, dat rade ik int bäft.
 Reinke hörde wol desse wôrde êrst un lâft;
 He lag darbinnen un lârde,

Un

blijven moest, en nu ging BRUIN, stout en trotsch van overmoed, op reis naar den berg.

De eerste dagvaarding door BRUIN, de beer.

BRUIN trok door eene uitgestrekte woestenij, en kwam over de twee bergen, waar REINAART gewoonlijk jaagde. Hij had het grootste gedeelte van den dag hiermede doorgebracht, en kwam eindelijk voor *Malepartus*. REINAART bezat vele schoone huizen, maar het kasteel van *Malepartus* was het beste van zijne burgten.

Aldaar hield hij zich op, wanneer hij bevreesd of in nood was.

BRUIN voor het slot gekomen, vond de poort gesloten, en ging voor den ingang staan. Hij bedacht wat hij doen zou, en riep met luider stem: „Oom REINAART! zijt gij te huis. Ik ben BRUIN, des konings bode. Hij heeft een zwaren eed gedaan, dat komt gij niet ten Hove, en is het, dat ik u niet mede breng, om u aan den regtdwang te onderwerpen, gij gevaar zult loopen van uw leven te verliezen. Komt gij niet, dan houd alle genade op, en gij wordt bedreigd met galg en rad. Ga derhalve met mij; ik rade u dit om best wille.

REINTJE had al deze woorden gehoord; hij lag bij de deur en loerde. Hij dacht bij zich-
zel-

Un dagte: wann mi dit äventûrde,
 Dat ik dem bären betâlde desse wôrd,
 De he so homodigen sprikt al fôrd!
 Hyrût wil ik denken dat bäfte!
 Dârmid ging he deper in fine fäfte;
 Wente Malepertus was der winkel fol,
 Hyr ein gat, un jünderd ein hol,
 Hadde mannige krümme änge un lang,
 Un hadde ôk mannigen seldfen útgang,
 De he tôdède un faste tôslot,
 Alse he fornam, dat he des hädde nôd;
 Wan he dâr jennigen rôv in brogte,
 Edder wan he wuste, dat men òm fogte
 Umme sine falsche misfedäd,
 So fund he dâr den nouwesten råd.
 Mannig dêr in simpelheid ôk dâr inlêp,
 Dat he darin forräd'liken grêp.

Do Reinke fus des bären wôrde
 Wol fornam, unde ôk hörde,
 He lovede nigt grundlik den wôrden stolt,
 Òm was lede for ên agterhöld.
 Do he dat enkede hadde fornomen,
 Dat Brûn allene was gekomen,
 Deste min he do forshrak.
 He ging út to em un sprak:
 Brûn! leve òm, wilkomen möte ji wäfen!
 Ik hävve regt nu de *vesper* geläfen,
 Darumme konde ik nigt êr komen.
 Ik hope, it s'hal mi syn to fromen,
 Dat ji to mi gekomen syt.
 Syt wilkomen, òm Brûn, to aller tyd!
 Dême en wete ik des jo nenën dank,

De

zelve. „Hoe zal ik het aanleggen, om deze stoute woorden aan den beer betaald te zetten. Ik moet hierop nadenken.” Nu ging hij terug en zijnen burg dieper in.

Malepartus had vele sluipwegen, gaten en holen, lang, krom en naauw; verscheidene der ingangen konde hij openen of sluiten, naar de nood zulks vorderde, en hij den roof binnen bragt, of wanneer men hem zocht wegens zijne misdrijven. Nu vond hij hier de beste schuilplaats; menig dier liep er in door onnoozelheid, en dit werd dan spoedig gegrepen.

Toen REINAART alzo de dagvaarding van BRUIN had gehoord, betrouwde hij zich niet, dat het enkel woorden waren; en vreesde, dat er iets achter zou schuilen. Doch toen hij zag, dat de Beer alleen stond, was hij minder verschrikt. Hij ging naar hem toe, en sprak: „Oom BRUIN zijt welkom! Ik las den *vesper* en konde niet eerder bij u komen. Ik hoop, dat uwe komst mij voordeelig zal zijn. Nogmaals, welkom, Oom BRUIN! gelijk ten allen tijde. Ik wijt het hem geen dank, die u deze zware marsch deed ondernemen; wat zweet gij? alle uwe haren zijn nat; en konde de Koning nu geen anderen bode zenden, dan u, den edelsten en voornaamsten man van het Hof, den eersten in gunst.

Het

De dat fhaffede, dat ji dessen gang
 Snolden overgân, de dâr is fêr fwâr.
 Ji fweten, dat ju nat is dat hâr.
 Hadde unse here de koning nu
 Nenen anderen boden to fenden, dan ju?
 Wente ji fint de eddelste un grôtste fan love,
 De nu is in des koninges hove.
 It werd mi fyn sunderlik to fromen,
 Dat ji fint hêr to mi gekomen;
 Juwe frode råd werd mi helpen fere
 By dem koninge, de de is unse here.
 Al hädde ji dessen wäg nigt angenommen,
 Ik were dog morgen to hove komen.
 Dog dunket mi fere in mineme wân,
 Ik fhal nu nigt wol konen gân:
 Ik hävve mi geten also fad.
 It was nye spise, de ik at,
 Dat ganfse lyv dait mi wee dârfan.
 Do sprak Brûn: Reinke òm, wat ete ji dän?
 Do sprak Reinke: Leve òm, wat hülpe ju dat,
 Dat ik ju fäde, wat ik at?
 It was ringe spise, dâr ik nu by leve;
En arm man en is jo nêen greye.
 Wän wi it nigt konen bäteren mid unsen wiven,
 So mote wi äten fershe honnigshiven.
 Sodane kost at ik dorg de nôd,
 Dârfan is mi de bûk fo grôt.
 Ik mot se äten ane minen dank,
 Dârfan bin ik wol halv krank.
 Wan ik dat jümmer bäteren kan,
 Wolde ik umme honnig node upstân.
 Da sprak Brûn also fôrd:

Wan-

Het is voor mij een groot geluk, dat gij herwaards gekomen zijt. Uw wijze raad zal mij van dienst zijn bij den Koning, onzen Heer; en waart gij niet gekomen, ik zoude morgen toch naar het Hof zijn gereisd. Thans kan ik niet ten eerste met u gaan. Ik heb te veel gegeten. Het was eene ongewone spijsze, en hier door heb ik pijn in mijn lijf."

BRUIN zeide: „REIN neef! wat hebt gij dan gegeten?" REINTJE: „Lieve oom, wat ligt er aan gelegen, wat ik at; het is eene schrale kost, waarvan ik nu moet leven. Een arm man is geen graaf. Als wij het met ons gezin niet beter kunnen krijgen, dan moeten wij ons met verschen honig behelpen. Ik eet die kost alleen uit nood, en daarvan is thans mijn buik zoo gezwollen; als ik iets beter kon bekomen, dan zou ik om den honig noode opstaan."

BRUIN zeide: „Wel! wel! wat heb ik gehoord,

D

hoord,

Wanne, wanne! wat hävve ik nu gehörd!
 Holde ji honnig so fere unwêrd,
 Dat dog mannig mid flite begêrt?
 Honnig is ene so söte spise,
 De ik för alle gerichte prise.
 Reinke, helpet mi, därby juwen fromen.
 Reinke sprak: Brûn òm, ji hòlden juwen spot.
 Brûn sprak: nèn! so helpe mi God!
 Sholde ik spotten? dat do ik node!
 Do sprak wedder Reinke de rode:
 Is dat juwe êrnst? dat latet mi weten,
 Möge ji dat honnig so gèrne äten?
 En bûr wonet hyr, de het Rustefile,
 Dat is men ene halve mile;
 By òm is so fele honniges, forstát mi regt,
 Ji fegen's ny mër mid al juwem slägt.
 Brunen dëm stak fër dat sinër,
 Na honnige stund al syn begër.
 He sprak: Latet mi komen darby,
 Ik denke des wedder, lövet des mi.
 Wan ik mi honniges sad mogte äten,
 So mošte men mi des fele tòmäten!
 Reinke sprak: Ga wi hen up de fârd,
 Honniges shal nigt wêrden gespârd,
 Al kan ik regt nu nigt wol gân:
 Regt truwe mot jümmer shinen foran.
 De ik mid gunst to jv drage;
 Wente ik wêt nèn mang al minen mage,
 Dën ik alfus wolde menen,
 Wente ji mi fër wol wedder könen denen
 Jegen mine fyende, un jegen öre klage
 In des koninges hoy tom heren-dage.

hoord! schat gij den honig zoo gering, dien een ander met zoo veel lust begeert? Honig is zulk een lekkere kost, dat ik ze boven alle gegregten zet. REIN, help er mij aan; ik zal u weder dienst doen." REINTJE hernam. „Oom, gij spot met mij." — „Neen!" zeide BRUIN: „Ik zweer het u, — zoude ik spotten? dit doe ik zelden." De Vos. „Is het ernst, dat gij gaarne honig lust? weet dan, dat hier in de nabijheid een boer woont, RUSTEVEEL geheeten; en dat bij dezen zoo veel honig is, als gij met uw geslacht ooit bij elkander hebt gezien."

Bij BRUIN jeukte reeds de maag; en hij vlamde van lust naar honig. Hij zeide: „breng mij daarbij, ik zal het gedachtig zijn; geloof mij, als ik mij aan honig mag verzadigen, dan moet men mij wel veel voorzetten." REINTJE hernam: „Laat ons gaan, het zal aan honig niet ontbreken; en al kan ik thans niet goed over den weg komen, ik wil mijne getrouwheid doen blijken. Ik moet u bewijzen, hoe veel ik van u houde; niemand is er onder mijne bloedverwanten, met wien ik het zoo wel meen; en gij kunt mij ook van dienst zijn tegen mijne vijanden, en tegen hunne klagten, aan het Hof en op den regtdag.

Ik zal u nog heden geheel uwe bekomst geveer van honig, en wel van de beste, zoo veel gij
 D 2 kunt

Ik make ju nog t'avend honniges sad,
 Darto fan deme bästen, märket dat,
 So fele alse ji des jümmer mögen drägen.
 (Men Reinke mende fan groten slägen.)

Reinke löp fêr un swinde.
 Brûn folgede om na alse ein-blinde.
 Reinke dagte: wil't mi gelingen,
 Ik wil di todägen upt honnigmarked bringen!
 Se kwemen tohand by Rustefyls tûn,
 Do froude sik fêr de bare Brûn.
 Men des he fik froude, där wârd nigt fan:
 So gait it nog mannigem nnfrodén man.

Do de avond was gekomen,
 Un Reinke dat hadde fornomen,
 Dat Rustefyl, de fôrgefägde bûr,
 To bedde was in finem fhûr.
 Rustefyl was fan grotéme love
 En timmerman, un hadde in finem hove
 Liggende ene eike, de he wolde kloven,
 Un hadde där ingeslagen boven
 Twe grote kile, de weren fêr glad.
 Reinke de fos märkede dat.
 Dat fülve holt was an ener fyde
 Upgekloved ener ellen wyde.

He sprak: höret mi, Brûn, om,
 Regt hyr in dessem fülven bôm
 Is honniges mâr, wan ji lövet:
 Stäket darin wol depe juwe höved.
 Nemet nigt to fele, dat is myn råd,
 Ju mogte där anders av kómen kwád
 In juweme live, fyt des berigt.

Brûn

kunt bergen." — (Hij bedoelde *alle* foorten van slagen.)

REINTJE liep snel voort, en BRUIN volgde hem als een blinde. De vos dacht reeds bij zichzelf: „gelukt het mij wel, dan zal ik u ter dege op de honigmarkt brengen.”

Zoo kwamen zij op de werf van RUSTEVEEL. BRUIN verheugde zich reeds ten hoogste; maar van hetgene, waarover hij zich zoo verblijde, gebeurde niets. — Zoo gaat het nog met menig onwijs mensch.

De avond was gevallen, en REINTJE wist, dat RUSTEVEEL, de vermelde boer, te bed was gegaan. Deze was een timmerman, en hij had veel aan de hand; op zijne werf lag een eiken stam, dien hij klieven of splijten wilde; hij had er wiggen in geslagen.

REINTJE wist zulks, en zag dat de stam aan de eene zijde, wel eene el wijd gespleten was; hij zeide: „BRUIN-oom! in dezen boom zit meer honig, dan gij gelooft; steek uw hoofd er diep in; doch eet niet te veel! dit rade ik u, om dat gij ook ongesteld zoudt kunnen worden.”

BRUIN sprak: „REINTJE, zijt daarvoor niet bevreesd! Meent gij, dat ik niet wijs ben? de matigheid dient in alle zaken.”

Brûn sprak: Reinke, forget nigt!

Mene ji, dat ik fy unfröd?

Mate is to allen dingen gôd.

Alfus lêt fik de bare bedoren,
 Un stak dat höved in over de oren,
 Unde ôk de fordersten föte mede.
 Reinke do grote arbeid dede:
 He brak út de kile mid der haft,
 Dâr lag de bare gefangen fast
 Mid höved un föten in der eken,
 Om halp wedder fhelden edder smecken.
 He plag to wäfen köne un stark,
 Men hyr hadde he fyn fulle wark.
 Sus bragte de neve finen ôm
 Mid lösheid gefangen in den bôm.
 He begunde to hulen un to brâfhen,
 Mit den ägtersten föten to krâfhen,
 Un makede also groten lûd,
 Dat Rustefyl mid der haft kwam út.
 He dagte, wat dâr wäfen mogte?
 Ja, ein fsharp byl he mid fik brogte
 Up äventûr, efte des were nôd.
 Brûn lag dâr in angeste grôt;
 De klove, dâr he in lag, öme knêp;
 He brak fik un tög, dat he pèp.
 Men dat was pyn umme nigt gedân,
 He formode fik nümmer fan dâr to gân.
 Dat menede ôk Reinke, un sag Rustefyle
 Fan fêrne komen mid deme bile.
 He rêp to Brunen: wo stait it nu?
 Ätet nigt to fele, dat rade ik ju,
 Des honniges! Sägget mi, is it ôk gûd?

Ik

De beer liet zich alzoo bedriegen; hij stak het hoofd tot over de ooren, en ook de beide voorpooten in de spleet, en toen wist REINTJE er de wiggen te doen uitspringen. De deelen van den stam sprongen tot elkander, en zoo geraakte BRUIN met het hoofd en de pooten in den eik beklemd.

Nu hielp noch schelden noch smeeken. Hij plagt stout en sterk te zijn, maar hier schoten hem de krachten te kort.

Zoo bragt de neef den oom in lijden. Deze begon te huilen en te brullen en met de achterste voeten te schoppen. Dit gerucht deed RUSTEVEEL opstaan, die buiten komende, niet wist wat het zijn zoude; voorzigtigheidshalve, nam hij een scherpen bijl mede.

BRUIN lag daar in den grootsten nood; de spleet werd al nauwer en nauwer; hij zat er erg in bekneld. Hij trachte zich los te rukken; maar elke poging verwekte nuttelooze pijn; hij moest wanhopen om los te komen.

Toen REINTJE den timmerman zag aankomen, met den bijl, ging hij bij BRUIN en vroeg: „Hoe gaat het? Is de honig goed? eet toch niet te veel; dit raad ik u. RUSTEVEEL komt daar aan; hij zal u zeker bedenken, en u eenen dronk bij het eten toedienen.” En hierna keerde REINTJE terug naar zijn slot *Malapertus*.

Ik sê, dat Rustefile kumt herût:
 Fêligte wil he ju bedenken,
 Un wil ju wat up de mâtyd fhenken!
 Dârmede ging Reinke wedder na hûs,
 Na fineme slote to Malepertus.
 Do kwam Rustefile altohand,
 Den baren he fus gefangen fand.
 He lêp hastigen mid eneme lope,
 Dâr he de buren wuste tohope,
 Dâr se hêlden gastery.
 He sprak: komet hastigen by mi,
 In mineme hove is en bare
 Gefangen, dat fâgge ik forware!
 Se folgeden ôme alle, un lepen fêr;
 Islik nam mid sik sine wêr,
 Wat he êrst krêg út finem warke,
 De eine ene forke, de ander ene harke,
 De drüdde en spêt, de fêrde ene rake,
 De fyvde enen groten tunenstake.
 De kârkhêr unde de kôster bede
 De kwemen dâr ôk mid ôreme gerâde.
 De papen-meierfhe, de hêt fruw' Jütte,
 De was de, de de bâte grütte
 Konde bereiden un koken,
 De kwam gelopen mid ôrem wokken,
 Dar se des dages hadde by gefâten,
 Den armen Brune darmede to mâten.
 Do Brûn hôrde dat rûgte so grôt,
 Dâr he lag gefangen up finen dôd,
 He tóg mid pinen dat hêved út,
 Men dârbinnen blêv beklêven de hûd
 By beden oren umme dat hêved hêr.

Zoodra RUSTEVEEL zag, dat er een beer gevangen was, liep hij haastig naar de kroeg, waar hij wist, dat de boeren nog bijeen waren en onder hun gelag zaten. „Ga — zeide hij — spoedig met mij! op mijne werf is een beer gevangen!”

Zij volgden hem dadelijk; elk nam tot geweer mede, wat hem het eerst voor de hand kwam, de ééne een vork, de tweede eene hark, de derde eene spade, de anderen dorschvlegels en stokken.

De Priester en de Koster kwamen insgelijks met hetgene hun het gereedst was; en ook vrouw JUTTE, des Priesters huishoudster, beroemd om hare kookkunst; deze nam het spinrokken op, waarbij zij over dag gezeten had.

Toen BRUIN dit gerucht hoorde, en hij den dood moest verwachten, trok hij, met groote pijn het hoofd uit de spleet; maar de huid tot boven de ooren bleef er in. Men gisfe hoe hij er uit zag! het bloed kwam aan alle zijden uit; en

Ik mene, men sag nü léliker dér.
 Dat blód öm over de oren ran;
 Al brogte he het höved út, nogtan
 Bleven bede föte darin al fast.
 Dog rükkede he se út mid der haft,
 Al rasende, eft he were fan finnen,
 Men nogtan bleven de klouwen darbinnen,
 Darto dat fel fan beden föten.
 Dat honnig was nigt fan dem föten,
 Dár öm Reinke, fyn óm, fan fäde.
 Eene kwade reife Brún do dede;
 Ja, it was öme ene forglike färd:
 Dat blód lèp faste over sinen bård;
 De föte deden öm wee fo fèr,
 He konde nigt gân, wer na edder fèr.
 Rustefyl kwam un begunde to slân,
 Se gingen öm altomalen an,
 Alle, de mid öm kwemen hër;
 Brunen to slân was al ér begër.
 De pape hadde enen lanken stav,
 Wo mannigen slag he öme mid gav.
 He konde nergen gân efte krupen,
 Se kwemen up ên in eneme hupen,
 En dèl mid speten, en dèl mid bilen;
 De fined brogte bede hamer un filen.
 Etlike hadden fhuffelen, etlike spaden;
 Se flogen öm ane alle gnaden.
 Alle geven se öm mannigen slag,
 Dat he sik bedéde dár he lag.
 Alle flogen se, ja dár en was nèn fo klene:
 Slobbe, mid deme krummen bene,
 Un Ludolv mid der brede nâse —

het werd nog erger met de pooten. Hij rukte ook deze haastelijk, al razende en alsof hij dol ware los; hij moest het vel en de klauwen in den boom laten.

Die honig, door REINTJE beloofd, was niet van de zoetste. BRUIN had een slechten dag; het bloed liep hem om den baard; en de voeten deden hem zoo zeer, dat hij gaan noch staan konde.

RUSTEVEEL kwam en begon den aanval. Elk die met hem was gekomen, volgde zijn voorbeeld; elk was even begeerig, om BRUIN te treffen. De Priester stond met een langen stok en gaf hem vele slagen.

BRUIN wist niet waar hij gaan of kruipen zoude. Vele andere personen schoten nog bij hoopen toe; sommige met schoppen, andere met bijlen. De smid kwam met den voorhamer. Zij floegen er allen op zonder genade, en BRUIN kreeg het zoo erg, dat hij in de grootste benaauwdheid geraakte.

Groot en klein onder de dorpelingen deed zijn best; SLOBBE KROMBEEN en LUDOLPH BREEDNEUS waren de wreedste; de laatste had een dorschvlegel in zijne lompe handen; hij en zijn zwager KOEKELRIJ bragten de felste slagen toe.

KWAK

Allerwredest weren öme dese.
 He slög mid finer holten sliingeren
 Gerold mid den krummen sliingeren,
 Un sijn swager Kukkelrei,
 Allermeist slogen desse twei.
 Abel Kwak, un darto fru' Jütte,
 Un Tälke Lorden Kwaks de slög mid der bütte. (3)
 Nigt desse allene, men alle de wive
 De stunden al na Brunen live.
 He moeste nemen al, wat man öm brogte,
 Kukkelrei makede dat mëste gerogte;
 Went he was de eddelste fan gebörd,
 Frouw Willigetrüd för der kav-pört'
 De was sine moder, dat wuste iderman,
 We aver sijn fader was, där wust' men nigt fan.
 Dog säden de bür' under malkander,
 It were de stoppelmayer, de swarte Sander,
 Èn stolt man — där he was allèn!
 Brün moeste ök fan mannigen stèn
 Den worp entfangen up sijn lyv.
 Se worpen na öm bede mans un wyv.
 Int läste Rustefyls broder hër sprang.
 De hadde enen knüppel dikke un lang,
 Un gav öm int höved enen slag,
 Dat he wer hörde edder sag.
 Fan deme slag entsprang he mid sinem lyv,
 Al rasende kwam he mang de wyv',
 Un fel mang se also fër,
 Dat dër five kwemen int rivër,
 Dat darby was un ök fër döp.
 Hastigen do de pape röp,
 Un was ihër halv forzaged:

KWAK en vrouw JUTTE deden niet minder hun best en vooral TALLEKE, LORDEN KWAKS dochter, deze sloeg met eenen bezemsteel. Behalve deze kwamen er nog vele andere wijven; zij wilden allen BRUIN te lijve, en deze moest aannemen, wat men hem bragt.

Het meeste gerucht werd gemaakt door KOEKELRIJ, want hij was de aanzienlijkste van geboorte. Vrouw WILLIGETRUI bij de vuilpoort, was zijne moeder; dit wist een ieder, maar niemand wist wie zijn vader was; de boeren noemden onder elkander den stoppelmaaijer (den baardscheerder) ZWARTE SANDER, — een stout man, wanneer hij alleen stond.

BRUIN werd ook nog met vele steenen begroet, en op het laatst sprong RUSTEVEEL's broeder toe, die aan den beer met een dikken knuppel zulk een slag op het hoofd gaf, dat dezen hooren en zien verging. — BRUIN sprong op door den slag en hij vloog al razende onder de wijven, zoo dat er vijf in de diepe rivier vielen.

De Priester zag dit met schrik, en riep: „Ziet daar drijft mijne maagd vrouw JUTTE, op hare rokken! helpt haar! helpt haar. Ik beloof twee tonnen bier, en aflaten en absolutien daarenboven.”

Nu liet het volk BRUIN voor dood liggen, en haastelijk liep elk om de wijven te helpen, die allen werden gered.

Ter-

Sêr, jinderd flüt Jütte, mine maged,
 Bede mid pelze un mid rokke —
 Sêr, hyr ligt ôk nog êr wokke.
 Helpet êr altomalen nu:
 Twe tunnen bêrs de geve ik ju,
 Dârto avlât un gnade grôt!
 Sü's leten se Brunen liggen for dôd.
 Un lepen hastigen hen mang de wive,
 Un hülpen en út deme water al five.
 Dewile se hyrmid weren forworn,
 Krôp Brûn int water fan groten torn,
 Un begunde fan grottem wê to brummen.
 He mênde nigt, dat he konde fwummen.
 Syn' andagt was, un begunde to denken,
 Dat he fik fülven wolde fordränken,
 Up dat öm nigt mêr flögen de bure.
 Do wedderfôr em nog dit äventure,
 He konde nog fwümmen, un swam todëgen.
 Ja, do dit de buren alle fegen,
 Mid grottem gerogte un mid grämen
 Spröken se: wanne, wi mögen uns wol fhämen;
 Se hadden darumme grote unduld,
 Un spröken: dit is desser wive fhuld;
 In untyd kwemen se hyr to mate.
 Sêr, he fwommet wäg sine strate!
 Se fegen den blok, un worden des enwâr,
 Dat dâr nog infat bede hûd un hâr
 Fan föten, fan oren, dar was en lêv;
 Se repen: kum wêdder örlose dêv!
 Hyr sint dine oren un handfhön to pande!
 Sus folgede öm to deme fhaden de fhande;
 Dog was he fro, dat he entging.

He

Terwijl men hier mede bezig was, sprong BRUIN van benaauwdheid in het water, en hij begon erg van pijn te brommen en te brullen. Hij bezon zich, dat hij niet zwemmen konde, en had het voornemen, om zich te verdrinken, ten einde niet meer door de boeren geslagen te worden. Het bleek echter door den nood, dat hij goed zwemmen konde, en zoo zwom hij met spoed weg.

De boeren dit ziende, beklagden zich hierover hoogelijk, en verweten het aan elkander. „Wij moeten er ons over schamen;” — zeiden zij, en gaven aan de wijven de schuld, als te ontijde daarbij gekomen. Zij zagen hem na. Zij bekeken verder den eiken stam en vonden daar in het vel van hoofd en pooten, met huid en haar. „Kom, hier eens weer, — riefen zij hem na — gij eerlooze dief! Wij houden uwe ooren en handschoenen ten pand.” En zoo volgde nog de smaad op de smart.

BRUIN verheugde zich, dat hij hun ontkomen konde; maar hij vervloekte den boom, waar hij zijne ooren en klauwen liet. Hij vloekte ook op REINAART, die hem verraden had. Dit was
het

He flokede deme bome, de òm fing,
 Dar he fan fòten un oren wes lèt;
 He flokede Reinken, de òm forrèd.
 Dit was dat gebäd, dat he do las,
 Dewile he in deme water was.
 De stròm lèp snelle unde fast,
 Dèn drèv he nedder mid der haft,
 Un kwam in ener korten wile
 Fylna by kant ene mile.
 He kròp to lande by dat fülvste rivèr;
 Niwerlde sag jemand bedröveder dèr.
 He mènde finen geist dâr up to geven,
 Un tröste do nigt länger to leven.
 He sprak: o Reinke, du falshe kreatûr!
 Ok dagte he up de kwaden bûr,
 Dat se òm füs hadden flagen tor stupen,
 Un dat Reinke òm hêt so dèp inkrupen.
 Do Reinke fos fèr wolbedagt
 Sinen òm alfus hadde gebragt
 Upt honnig-marked mid kwader listè,
 He lèp, dâr he welke hõner wäfte,
 Der nem he ên, un lèp òk fèr
 Al nedderwârd by deme fülven rivèr.
 He dede sine måtyd mit demfülven hõn,
 Un ging fòrd, dâr he hadde to dòn,
 Na deme rivèr, un drank òk to.
 He sprak jo faken: nu bin ik fro,
 Dat ik den baren hävve alfus
 Gebragt to des Rustefyls hûs!
 Ik wèt, dat desse Rustefile
 Håvt òk fele der fharpen bile.
 Brõn was ein der fyende myn,

Nu

het gebed, het welk hij deed, toen hij op het water was.

De stroom liep snel, en zoo werd hij in een korten tijd wel eene mijl wegs afgevoerd; hij kroop eerlang aan wal, en nooit zag men ter wereld een s'chepfel in een meer bedroevenden toestand. Hij meende aldaar te zullen sterven, en troostte zich, dat zijn einde nabij was. „O REINAART! wat zijt gij een valsch wezen!” riep hij en dacht aan de boeren, die hem zoo geslagen hadden en aan den boom, in welken te duiken REINTJE hem geraden had.

Toen REINAART zijnen oom alzoo met listen op de honigmarkt gebragt had, was hij naar eene plaats geloopt, waar hij wist, dat hoenders waren. Hij nam er een en liep vervolgens naar de rivier benedenwaarts. Hij deed aldaar den maaltijd met dit hoentje en nam er eenen dronk toe.

Hij sprak bij zich zelve. „Nu ben ik toch blijde, dat ik BRUIN zoo bij RUSTEVEEL bezorgd heb; ik wil wel wedden, dat deze wel s'cherpe bijlen zal bezitten. BRUIN was een mijner vijanden en nu heb ik hem dat ingewreven. Ik noemde hem wel oom, maar nu zit hij dood in den eik. Ik moet mij ook voor het toekomende verheugen. Hij zal nu niet meer over mij klagen.”

Nu hävve ik òm dat gedreven in.
 Ik hêld òm, dat is wâr, for minen òm,
 Men nu ligt he død in deme bòm.
 Des bin ik frø in alle minen dagen,
 He werd jo nigt mër over mi klagèn.
 Dewile he sus ging, de losè wigt,
 Kwam he, dâr Brûn lag, fan ungeshigt.
 Do he òm sag liggen also,
 Ward he wedder unfro
 Darumme, dat Brûn nog levendig was,
 Un sprak: o Rustefyl, du slimme dwâs,
 Du arme slumpe, grove wigt!
 Magstu folke spise nigt
 Gûd fan smake unde òk wol fät,
 De mannig gûd man dog gërne ät,
 Un was di so wol gekomen tor hand?
 Dog dunket mi, he hävt di gelaten ên pand!
 Sus sprak Reinke, do he sag,
 Dat Brûn sus drövig un blodig lag.
 He ward des fro utermaten fêr,
 Un sprak: Brûn, òm, wo kweme ji hyr hêr?
 Hävve ji by Rustefyle wes forgeten?
 Ik wilt òm gërne laten weten,
 Dat ji hyr fyt, unforholen.
 Ik gisfe, ji hävven òm syn honnig gestolen;
 Edder is òm dat òk betaled?
 We hävt ju sus rôd formaled?
 Dit is ju ene lèdlike fake!
 Was dat honnig òk fan gudeme smake?
 Ik wèt des nog mër tom fülven kope;
 Leve òm, fägget it mi, êr ik lope.
 In wat orden hävve ji ju geloved,

Dat

Terwijl de schalk zoo voortpraatte, kwam hij ter plaatse waar BRUIN in onmagt lag.

Toen hij dezen zag, werd hij treurig, en vooral toen hij bemerkte, dat de Beer nog leefde. Hij zeide: „o RUSTEVEEL! o domme gek! lusttet gij deze spijs niet, goed van smaak en vet, en welke u zoo wel was ter hand gekomen; aan menig goed man zou ze welkom zijn geweest: maar ... naar ik zie, heeft hij nog al iets in de loop gelaten.”

Toen hij zag, dat BRUIN zoo zwak en bloedend lag, verheugde hij zich op nieuw en zeide: „BRUIN-oom! hoe komt gij hier? Hebt gij ook iets bij RUSTEVEEL vergeten? ik wil het hem gaarn laten weten, dat gij hier zijt. Of hebt gij hem niet voldaan? Maar wie heeft u zoo rood geverfd? dit staat u niet wel. Heeft de honig u goed gesmaakt? ik weet er nog meer voor denzelfden prijs. Lieve oom! zeg het mij, voor ik weg ga. In welke orde hebt gij uwe gelofte gedaan, daar gij een roode bonnet op uw hoofd hebt, of zijt gij Abt geworden? Die u de kruin heeft geschoren, heeft u ook in de ooren geraakt. Ik zie, gij hebt den hoofdtop verloren,

511 E 2 ook

Dat ji drägen op juweme hoved
 En rōd bareit? efte sin ji abbed?
 He hävt ju feker na den oren gefnabbed,
 De ju de platten hävt gefhoren.
 Ji hävven feker juwen top forloren,
 Dārto dat fel fan juwen wangen;
 O'k hävve ji juwe handfhen laten hangen!
 Do Brûn al desse fpeien wōrde
 To fineme fhaden fan Reinken hōrde,
 Nigt konde he fan pinen fpräken,
 O'k konde he dat do nigt en wräken.
 Up dat he der wōrde nigt hōrde mēr,
 Krōp he wedder inde rivēr
 He drēv al mid deme ftrome nedder,
 Sus kwam he tor andern fiden wedder,
 Un lag dār krank un fēr unfro,
 Un fprak do to fik fülven also:
 Al floge men mi dōd — ik kan nigt gån,
 Dog mot ik de reife beftån
 Al hen na des koninges hov:
 Wo dog ik bin gefhēnded grov
 Fan Reinken, dem fēr kwaden ketyv!
 Wente ik nouwe behōlden hävve dat lyv.
 Dat fülve is òm dārto nog lēd,
 Desseme kwaden deve, de mi forrēd!
 He rukkede, he krōp mid groter plage,
 Un kwam to hove in dem fērden dage.
 Do de Koning dat fornān,
 Dat Brûn fus to hove kwam:
 Is dit nigt Brûn? fprak he do,
 Here God gnade, wo kumt he fo!
 Brûn fōrd to deme koninge fprak:

He-

ook het vel van uwe wangen; en hebt gij er ook uwe handschoenen laten liggen?

BRUIN hoorde wel alle deze smaadedenen van REINTJE; maar hij konde van pijn niet spreken, en zich even min wraak verschaffen. Om van die smaadedenen bevrijd te zijn, wierp hij zich in de rivier. Hij dreef met den stroom af en kwam aan den anderen oever te land. Hij lag aldaar nog eenigen tijd krank en droevig, en zeide. „Al floeg men mij dood, ik kan niet gaan, maar ik moet de reis ondernemen. De Koning moet weten hoe ik door REINTJE, dien kwaden boef, geschonden ben, zoo dat ik nauwelijks mijn leven heb behouden, en hoe dit laatste nog leed is, aan den schalk, die mij verraden heeft.”

Hij rolde en wentelde zich voorwaarts, en kroop alzoo met groote pijn en moeite naar het Hof en kwam aldaar op den vierden dag.

De Koning zag hem aankomen en vroeg: „Is dat BRUIN? Goede Hemel! hoe komt hij in zulk eenen toestand?”

BRUIN antwoordde: „Heer Koning! ik klaag u dit ongeval aan. Ik ben gevaren, zoo als gij ziet. REINAART heeft mij schandelijk verraden.”

Here , ik klage ju dit ungemak ,
 Ik bin gefaren , fo ji hyr fêt ,
 Wente Reinke mi fhändliken forrêd!
 De koning fprak mid snelleme rade:
 Dit horet mi to wräken ane gnade!
 Dorfte Reinke fhänden al folk enen heren,
 Alfe Brûn is? ja by minen eren ,
 Darto fwäre ik by miner kröne ,
 Dat Reinken dit fhal wêrden to lone
 Al , dat Brûn to regte begêrt!
 So mote ik nümmer dragen fwêrd ,
 Wo ik dit fus nigt en holde!
 Do gebôd he bede jung und ôlde ,
 De in den råd des koninges hörden ,
 Sik to bespräken mid korten wörden ,
 Wo men mogte wräken desse overdåd.
 Do drôg overên de fülvefte råd ,
 Efte dit de koning fus hävven wolde ,
 Dat men öm anderwärv dagen fholde ,
 Un dat Reinke kweme där ,
 Un fines regtes neme wâr
 Fan aller tôsprake unde klage ,
 Un dat Hinze desse bodeshop drage
 To Reinken , wente he was fröd.
 Desse råd dugte deme koninge gôd!

Alfe de koning mid finen genotên
 Dessen råd fo hadde befloten ,
 Dat Hinze de reife fholde wagen ,
 Un to Reineken de bodeshop dragen;

He

De Koning sprak. „Dit moet zonder genade gestraft worden. Durft REINTJE een Heer van zulk een aanzien als BRUIN is, zoo schenden? Ja! bij mijne eer! — ik zweer het bij mijne kroon, REINAART zal zijn loon ontvangen, zoo als BRUIN het in regten zal eischen. Ik zou het zwaard der gerechtigheid niet mogen voeren, indien ik dit niet onthield!”

Vervolgens riep hij alle oude en jonge leden van den Raad bijeen. Hij beval hun, om het met weinige woorden uit te maken, op welke wijze deze euveldaad het beste zou kunnen gestraft worden.

Die Raad gaf aan den Koning in bedenking, dat men REINAART op nieuw dagvaarden moest, om voor regt te komen en zich te verdedigen tegen de beschuldigingen en klagten, en dat HINZE (de kater), uit hoofde van zijne slimheid, nu de bode zoude zijn.

Deze voordragt werd door den Koning goedgekeurd.

Tweede dagvaarding door HINZE, de kater.

Na dat de Koning in zijnen Raad het besluit genomen had, dat HINZE de reis zou ondernemen, om REINTJE te dagvaarden, zeide hij aan denzelfven: „Onthoud het wel, wat de Heeren

He ſprak to Hinzen: märket dit regt,
 Wat deſſe heren hävven gefägd.
 Gät und fägget Reinken alſo:
 Deſſe heren beden öm to,
 Shal men öm dagen driddewärv,
 Dat ſhal öm fyn en ewig fordärv,
 Öm unde ök alle fineme flägte.
 Wil he, he mag dit märken regte:
 Al dait he anderen dären kwäd,
 Jo dog horet he gërne juwen råd.

Hinze ſprak: it fy ſhade efte frome,
 Wat ſhal ik dòn, alſe ik dâr kome?
 Umme minen willen men dõt efte lät —
 Sendet enen andern, dat is myn råd:
 Wente ik bin fan perſonen klein.
 Brûn, de dog grõt is unde angeſein,
 Do konde Reinken niget forwinnen;
 In welker wys ſhal ik des beginnen?

De koning ſprak: dâr ligt niget an:
 Men findet mannigen klenen man,
 Darin is wysheid unde liſt,
 De mannigen groten frömde iſt.
 Al ſint ji fan perſone niget grõt,
 Ji ſint dog wolgelered, wys un fröd.

Hinze ſprak: juwe wille de ſhe!
 Is it, dat ik ein teken ſe,
 Is dat to der regteren hand,
 So werd mine reife wol bewand.

Do he enen wäg fan dannen kwäm,
 Un tohand Sunte Märtens fogel fornam,
 He röp: gûd heil, eddele fogel!
 Kere hyrhër dinen flogel,

Un

hebben gezegd. Verklaar aan REINAART, dat de Heeren hem nu *ontbieden*, en dat wanneer men hem voor de derde maal zal moeten *dagvaarden*, het dan ten verderve van hem en van zijn geslacht zal uitloopen. Hij moet dit vooral wel beseffen, en al bedreef hij jegens de andere dieren veel kwaads, hij hoorde wel eens gaarne naar uwen raad."

HINZE antwoordde: „Hoe het ook moge uitvallen, goed of slecht, — ik wil wel gaan, maar als ik bij hem kom, hij zal om mijnent wil niets doen of laten; ik raad u, zend liever een ander; ik ben zoo klein: BRUIN is zoo groot, en hij konde bij REINTJE niets uitregten, hoe zal ik het aanvangen?"

De Koning hernam: „Dit beteekent niets; men ziet dikwijls, dat in een klein ligchaam meer wijsheid en overleg steekt dan in een groot; en al zijt gij niet groot van gestalte, gij zijt kloek en wijs."

HINZE zeide: „Ik zal u gehoorzamen; bemerk ik een goed voorteeken aan de regterhand, dan zal het wel afloopen." "

Hij ging dadelijk op reis, en een eind wegs gevorderd, zag hij eene gans. Hij riep: „Ter goeder gelukke! Edele vogel, kom toch aan mijne regterzijde. De vogel bleef bij een boom

Un flög to miner regten side.
 De fogel flög, un gav sine lide
 Up enen bôm, dën he dår fand,
 Un flög Hinzen to der logteren hand.
 Hyr word he sêr bedroved fan;
 He mēde syn gelukke lege daran,
 Dog dede he, alse mannig dôt,
 Un makede sik fülven bätern môd,
 Un reifede hen to Malepertus,
 Un fand Reinken fôr fineme hûs.

Sus sprak he to òm mid fryeme môd:
 God, de de is rike unde gôd,
 De mote ju guden avend geven!
 De koning drouwet ju an jue leven,
 Kome ji nigt to hove mid mi!
 O'k hêt he mi fäggen hyrby:
 En kome ji nigt nu to regte,
 He wil it wräken in alle juem slägte.

Reinke sprak: fyt mi wilkomen!
 God geve ju gelükke unde fromen,
 Hinze, neve, des günn' ik ju wol.
 (Reinke, de de is der bôsheid ful,
 Mēde dit nigt üt härtens grund,
 Men he dagte enen nyen fund,
 Wo he Hinzen ôk mogte fhänden.
 Unde òm fo wedder to hove senden.)
 Reinke hêt den kater finen neven,
 He sprak: neve, wat sshal ik ju geven
 To ätende, dat ji hyr fortêrt?
 Dârfan wil ik syn jue wêrd
 Düsfen avend, êr wi uns fheden.
 So ga wi dänne under uns beden

aan de linkerhand. HINZE werd bedroefd en meende, dat zijn geluk hier van afhing, doch hij deed gelijk velen; hij bemoedigde zichzelve en reisde alzoo naar *Malepertus*; hij vond REINTJE voor zijn verblijf, en sprak tot hem in vrijmoedigheid:

„Een goeden avond zij u toegebeden. De Koning bedreigt u met den dood, indien gij niet met mij ten hove komt. Hij heeft mij bevolen aan u te zeggen, dat indien gij nu niet voor regt verschijnt, dit gewroken zal worden aan uw geheel geslacht.”

REINTJE sprak: „Zijt welkom, neef HINZE, en alles goeds wordt u insgelijks toegewenscht.” De looze schalk meende er niets van; hij loerde reeds op een middel om HINZE te schenden, en alzoo naar het hof terug te zenden.

Hij zeide vervolgens: „Neef wat zal ik u aanbieden om te eten. Gij zijt van avond onze gast; dan kunnen wij morgen met den dag op reis gaan. Ik heb onder mijne bloedverwanten niemand, op wien ik mij meer kan verlaten, dan op u. De gulzige BRUIN kwam hier toornig aan, en gaf mij eenen valschen raad. Hij was mij veel te sterk, zoodat ik voor geen duizend mark (zilvers) met hem op reis was gegaan; maar met u, Neef!

wij

To hove morgen mid deme dage:
 Wente ik hävve mank alle minen möge,
 Hinze, niemand, där ik mi nu
 Bät töforlate, dan to ju.
 De fratfige Brûn kwam hyr fêr kwäd,
 Un tögede mi fo fall'hen råd.
 He dügte mi fik fêr to stark,
 Dat ik nigt umme dufend mark
 Den wäg mid öme hädde beftân.
 Men, neve, mid ju wil ik wol gân
 Morgen in dem dagef hyn.
 Desse råd dünket mi de bäfte fyn.

Hinze antwôrde up de wörd:

Nên, ga wi nu regte förd
 To hove-wärd under ons beden,
 De mân fhinet ligte an der heden,
 De wäg is gûd, de lugt is klâr.
 Reinke fprak: by nagt to walken bringet fâr.
 Sodane mogte uns by dage möten,
 He fholde uns fêr frundlik gröten,
 Mer kweme he by nagte in unfe gemôt,
 He dede uns kwade un nummer gôd.

Hinze fprak: Reinke, neve, latet mi weten,
 Blive ik hyr, wat fhal ik äten?

Darup antwôrde Reinke also:

Spife gait hyr gans ringe to.
 Ik wil ju geven, nu ji hyr bliven,
 Gude ferfhe honnig-fhiven
 Söte unde gud, des fyt berigt.
 Der at ik al myn dago nigt,
 Sprak Hinze, hävve ji nigt anders im hûs?
 Gevet mi dog ene fätte mûs;

Dar-

wil ik gaarne reizen, en wel morgen bij den dageraad. Dit komt mij het beste voor."

HINZE antwoorde: „Het is beter dat wij dadelijk afreizen, om ten hove te komen; het is lichte maan, de weg is goed en de lucht klaar."

REIN hernam: „Het is gevaarlijk, bij nacht te reizen; zij, die ons bij dag vriendelijk groeten, doen ons soms bij eene nachtelijke ontmoeting kwaad."

HINZE vroeg: „REINTJE neef! als ik hier blijf, wat zullen wij dan eten?"

De tafel, zeide REINAART valt bij ons schraal; als gij hier blijft, zal ik u verschen honig voorzetten, zoet en goed, zijt des verzekerd."

„Dient at ik nooit;" zeide HINZE. „Indien gij niets anders in huis hebt, geef mij dan liever een vetten muis; daar ben ik beter mede gediend. Den honig wil ik gaarn voor een ander sparen."

REIN-

Darmede bin ik bäst forwård,
Men hommig werd wol for mi gespård.

Reinke sprak : latet mi weten ,
Moge ji so gërne müse äten ?
Is dat jue êrnst ? dat sâgget mi.
Hyr wonet ên pape nägest by ,
Dâr stait ene s'hüne by fineme huse ,
Dâr sint inne so fele muse ,
Men forede se nigt up eineme wagen.
Wo faken hore ik den papen klagen ,
Se dön òm s'haden dag un nagt.

Hinze sprak gans unbedagt :
Wille ji dön den willen myn ,
Bringet mi , dâr de müse syn.
Wente boven alle wildbräd ,
Prise ik müse ; de smäkken bät.

Reinke sprak : by der truwen myn ,
Ik bringe ju , dâr so fele müse syn.
Nu ik dat hore , nu märke ik wis ,
Dat dit fast juwe erenst is.

Ga wi hen , latet uns nigt töven !

Hinze folgede na up regten löven.
Se kwemen to des papen s'hüne tohand ,
Do was al umme fan lemen de wand.
He pape hadde de nagt dâr beforen
Enen fan finen hanen forloren ,
Wente Reineke ên gat hadde broken
Dorg de wand. Dit hadde gërne wroken
Des papen sone , de hêt Martinet ,
Un hadde för dat hol gesät
Enen strik , darmede he mende fast
Sinen hanen to wräken mid der hast.

Rein-

REINTJE. „Is het u ernst, dat gij het liefst muizen eet, zeg het. Hier woont een priester; daar is een schuur bij zijn huis, en in dezelve zijn zoo vele muizen, dat men ze met geen wagen zou kunnen vervoeren. Hoe dikwijls hoorde ik den Priester klagen, dat zij hem bij nacht en dag schade doen?

HINZE viel onbedacht uit. „Wilt gij mij dienst doen, breng mij dan, waar die muizen zijn. Muizen schat ik als het lekkerst boven alle wildbraad.”

REIN beloofde hem op zijn woord. „Ik zal u bij die muizen brengen, nu ik hoor en bemerk, dat het u ernst is; kom, gaan wij heen; laat ons niet toeven.

HINZE volgde hem op die belofte. Zij kwamen bij de schuur van den Priester, welke een leemen wand had.

De Priester had in den vorigen nacht eene van zijne hanen verloren. REINTJE had een gat in den wand gemaakt en had dien haan daar door gehaald.

MARTIJNTJE, het zoontje van den Priester, had eene strik voor het gat gezet, en meende alzoo wraak te nemen over het verlies van den haan. REIN had dit bemerkt en zeide: „Neef HINZE! kruip nu door dit gat. Ik zal wacht houden,

den,

Reinke wufte unde markede dat.

He fprak: Hinze neve, regt in dit gat —

Krupet dâr in, ik hólde de wagt,

Dewile ji mufen, wente it is nagt.

Ji wêrden dâr müfe by hupen gripen;

Höre ji, wo fe fan wäligheid pipen?

Komet wedder út, wan ji fin fad:

Ik beide jwewer hyr fôr desseme gat.

Fan avende moge wi uns nigt fheden;

Morgen ga wi dan under uns beden

Den to hove unfe regte fârd.

Hinze fprak: mene ji, dat ik fy forwârd?

Efte ik hyr inkrupe, is it råd?

De papen weten ôk fele kwâd!

Do fprak Reinke, de lofe wigt:

Sint ji fo blöde? dat wufte ik nigt.

Komet, latet ons wedderkeren

To mineme wive, de uns mid eren

Werd entfangen, un uns ôk geven

Gude spife, dâr wi wol by leven

Mogen, al fint it nene mufe.

Do fprank Hinze in deme hufe,

Un fhamede fik, do he desse wôrde

Fan Reinken in spotte alfus hörde.

Tohand kwam Hinze gefangen in de fâfte.

Sus fhändede Reinke fine gäfte.

Alfe Hinze kwam in dat gat,

Dâr dat ftrik was gefat,

Unde he des ftrikkes word gewâr,

Do was he in groter fâr,

Un was do node gefangen faft.

He forfhrekkelede fik fêr mid der haft,

Un

den, terwijl gij muist; het is nacht. Gij zult aldaar muizen bij hoopen vangen; hoor! hoe zij van weelde piepen; kom er uit, wanneer gij verzadigd zijt. Ik wacht hier zoo lang; wij mogen nu niet van elkander gaan; morgen reizen wij te zamen naar het Hof.

HINZE vroeg: „Meent gij, dat ik geen gevaar loop, wanneer ik hier inkruip? — De papen zijn zoo slim en zoo boos!”

REINTJE hervatte: „Zijt gij bang en bloede? dat wist ik niet; kom laat ons naar mijne vrouw terug keeren, die zal ons vriendelijk ontvangen, en wel iets goeds voorzetten, waarbij wij leven kunnen, al zijn het ook geene muizen.”

HINZE schaamde zich, toen hij dezen schimp vernam. Hij sprong nu door het gat in het huis, en geraakte gevangen; alzoo onthaalde REINAART zijne gasten.

Toen HINZE den strik gevoelde en bemerkte, dat hij gevangen was, beseftte hij dadelijk, dat hij zich in een groot gevaar bevond. Hij schrikte erg en sprong voort, waardoor de strop nog meer werd toegehaald. Hij begon bitter te jammeren, zoo dat REINTJE dit van buiten hoorde, en zich verheug-

Un sprank förd, dat strik lèp to.
 Hinze begunde to ropen do
 Wemodigen mid enem drovigen gelate,
 Dat Reinke dat hörde buten dem gate.
 He froude fik, un sprak int fülve hol:
 Hinze, möge ji de müse wol?
 Sint se ök gûd unde fät?
 Wufte dat de pape efte Martinet,
 Dat ji fyn wildbräd äten alfo,
 He brogte ju feker fennep darto:
 So hovesh en knape is Martinet!
 Singet men to hove, wän men ät,
 Alfe ji nu dön? So wolde ik dat,
 Dat Ifegrim were int fülve gat,
 In sodaner wifse, alfe ji nu fin!
 So mogte ik öm dat driven in —
 He hävt mi faken leid gedân!
 Mit dessen wörden ging he fan dan,
 Un ging nigt allene up deverye,
 Men ök up èbrök un förräderye.
 Roven, mörden hêld he nigt for funde;
 He upfatte ök to der fülven stunde;
 Frouwen Giremöd wolde he föken do,
 Där hadde he twe faken to:
 Èrst, eft he èr igt konde avfragen,
 Wat Ifegrim meist up öm wolde klagen?
 Dat ander — he ging up èbräkerye.
 Sus makede he ölde funde nye.
 Reinke wufte enked up dat pas,
 Dat Hegrim to hove was.
 De meifte hât twifhen Fos un Wulve,
 So ik märke, was it dit fülve,

Dat

heugde ; hij sprak door de opening : „ HINZE smaken u de muizen wel ? zijn ze wel goed en vet ? Wist de Priester of MARTIJNTJE , dat gij zoo zijn wildbraad eet , hij zoude u zeker mostert brengen. o ! MARTIJNTJE is zulk een beleefde knaap. — Zeg eens , zingt men ten Hove , wanneer men eet , zoo als gij nu doet. Ik wenschte wel , dat IZEGRIM bij u zat en zich in gelijken toestand bevond , dan zou ik hem ook het kwaad vergelden , hetwelk hij mij gedaan heeft.”

Na dit gezegd te hebben , liep REINAART van daar , en ging nu niet alleen op stelen uit , maar ook op echtbreuk en verraad. Roof en moord hield hij geenszins voor zonde.

Hij besloot om vrouw GIEREMOED op te zoeken met twee oogmerken ; eerst wilde hij beproeven , of hij van haar niet vernemen konde , waarover IZEGRIM het meest wilde klagen ; het tweede was om haar te verleiden , tot echtbreuk , en zoo de oude zonde nieuw te maken.

REINTJE wist , dat IZEGRIM afwezig en ten Hove was. De grootste haat was tusschen hen beiden ontstaan , om dat REINAART met vrouw GIEREMOED eenen minnehandel had gedreven.

Dat Reinke de fülve lose dêv
 Mid der wulvinnen bolerye drêv.
 Do Reinke för öre woninge kwam,
 Unde he se där nigt fornam,
 He fand öre kinder un sprak in spot:
 Guden morgen geve ju God,
 Mine alderlevesten stevkinder!
 Dit weren sine wörde wer mêt edder minder.
 Hymmid ging he wäg na finem gewin.
 Tohand kwam frowe Giremöd in,
 In der morgen-tyd, do it dagede.
 Se sprak: was hyr jemand, de na mi fragede?
 Se spreken: ja hyr was regt nu
 Unse pade Reinke, de fragede na ju.
 He sprak, wi weren sine stevkinder al,
 Wo fele unfer ök is in deme tal.
 Do sprak de wulvinne also fôrd:
 Därför fhal öm slän de môrd!
 Dit wolde se wräken, eft se konde.
 Se folgede öm na in der fulven stunde;
 Se wuste, wör he plag to gân.
 Se kwam by öm, unde sprak öm an:
 Reinke, wat sint dit for wörde,
 De ik fan, minen kindern hörde,
 De ji ön säden openbâr?
 Därför krige ji ên kwäd jâr!
 Se was tornig unde sêr kwäd,
 Un tögede öm ein byfter gelât,
 Un tastede öme fôrd na deme bârde,
 Dat he dat fölede under der swârde.
 He lêp, un wolde deme torne êntwiken;
 Se begunde öm där na to striken.

Nigt

REINTJE kwam bij hare woning, doch hij zag haar niet; hij vond wel hare jongen en zeide tot dezen spottende: „Goede morgen, *mijne* allerlieffte stiefkinderen” en ging hierna zijn gewin zoeken.

Toen VROUW GIEREMOED in den morgen, te huis kwam, vroeg zij: „Is er niemand geweest, die naar mij gevraagd heeft?” Ja, werd hier geantwoord; onze Peet REINTJE vroeg naar u en zeide ons, dat wij alle *zijne* stiefkinderen waren.

De moeder hernam: „Daar voor zal hem de moord slaan! dit zal ik wreken, als ik kan.”

Zij volgde hem op den voet, en wist waar hij gewoonlijk ging, vond hem, en sprak hem aan:

„REINAART! welke woorden hebt gij jegens mijne kinderen gebruikt, zoo plat weg? Ik be- loof u een kwaden dag.” Zij was toornig en boos en toonde hem een stuursch gezigt. Ja! zij greep hem ten eerste bij den baard, zoo dat hij het onder het vel voelde. Hij ging weg, alsof hij haren toorn ontwijken wilde. Zij liep hem na. Niet ver van daar lag een verlaten kasteel. Zij liepen beiden door hetzelfde, en hadden daarna een slecht bedrijf.

Nigt fêrne lag ene wôfte borg,
 Dâr lepen se bede haftigen dorg,
 Un hadden en wild äventüre.

Fan Reinken wil wi it nu laten bliven,
 Unde fôrdan fan Hinzen sbriven.

Do Hinze int strik gefangen wârd,

He rêp erbarmiglik na finer ârd.

Dit hörde de fôrgesâgde Martinet,

De dâr dat strik hadde gefât.

Haftigen he út deme bedde sprang,

He rêp lude: God hâvve dank!

To guder tyd so hâvt gestân

Myn strik; wente dâr is gefân

De hœnerdêv na mineme wane:

Nu werd betaled unse hane!

He entsângede ein ligt mid der haft;

Alle dat folk slêp gans fast.

He wâkkede moder unde fader,

Darto dat gesinde allegader.

Stât up! de fos is gefangen:

Wi willen òm wol entsangen!

Se kwemen al springen klên un grôt;

De pape fülven òk upstôd,

Eene lose mantel he ummehângede,

De papenmeierfhe fele ligte entsângede.

Dâr stund ein pekstav by der wand,

Dên krêg Martinet in de hand.

Hyrmid ging he den kater an

Mid groten slâgen to wol slân

Up syn hoved un up sine hûd,

Un slóg òk Hinzen ein oge út.

Fan allen krêg he slâge fêl;

De

Wij zullen REINTJE nu daar laten en bij HINZE terug komen.

HINZE in den strik gevangen, kermde en schreeuwde deerlijk. MARTIJNTJE, die de strik had gezet, hoorde dit gedruisch en sprong ten eerste uit het bed. Hij riep verheugd: „De strik is niet vergeefs geplaatst; de hoenderdief zal gevangen zijn, nu zal ik hem den haan doen betalen.”

Hij stak haastig eene kaars op; het gezin lag in eenen vasten slaap; hij riep vader en moeder en alle huisgenooten. „Staat op! riep hij, de vos is gevangen. Wij moeten hem welkom heeten.” Alle sprongen in blijdschap op; ook de Priester, die in haast eenen nachtrok omfloeg. De huishoudster stak nog meer lichten aan. MARTIJNTJE nam de lamp welke bij den muur stond, en daarmede trok hij naar den kater. Hij floeg hem deerlijk op het hoofd en op het lijf en zelfs een oog uit; van elk hunner kreeg HINZE zware slagen. De Priester had de steel van eene hooivork gegrepen, waarmede hij de kater dacht te raken. Toen de laatste zag, dat hij het besterven zou, werd hij beangst en benaauwd, en nu vloog hij den Priester onder

De pape hadde enen forkenstêl,
 Dârmid he Hinzen fällen wolde.
 Do Hinze sag, dat he stârven fholde,
 He was tornig unde gram;
 Deme papen he twifhen de bene kwam;
 He bêt, he klaiede mid grottem nyd;
 De pape rêp sêr overlûd,
 He fel tor êrden in grote unmagt;
 De meierfhe sprak do unbedagt:
 De düvel hävt angerigt dit spêl!
 Se fwôr do hastigen unde fêl,
 Al ör gûd darumme to geven,
 Dat dit ungefal were nagebleven.
 Ja se fwôr, hädde se enen fhat fan golde,
 Denfulven se dâr al umme geven wolde,
 Dat fus nigt were gefhänded ör here.
 Went se sag öme forwunded fere;
 In des düvels namen were't ftrik dâr gefät!
 Sprak se, un fäde ök to Martinet:
 Ör shade was de grôtste, mênde se.
 In desser klage unde in desseuwe wê
 Ward de pape to bedde gedrägen.
 Hinze sag, dat se finer fortögen.
 Wo wol he was in groter nôd,
 Unde wufte nigt anders, men den dôd.
 O'k was he forwunded un toslagen:
 Dog betengede he to biten un to gnagen
 Dat fulve ftrik, dâr he lag in;
 Eft he fik konde löfen, dit was fyn fin.
 Sus ging dat ftrik in twe stükke:
 Dat dugte öm wäfen grôt gelükke.
 He sprak in fik: hyr is et sêr kwäd,

Ble-

der den nachtrok, en kwetste denzelven deerlijk, zoo dat deze na eene luide kreet in onmagt ter aarde zeeg.

De huishoudster liet zich hierover zeer onbedacht uit. „ De duivel heeft dit spel aangeregt;” zeide zij, en zwoer, dat zij al haar goed wilde geven, ja! dat, al had zij eenen schat van goud, zij dezen zou hebben willen afstaan, indien haar Heer zoo niet gekwetst ware. Zij zag hoe erg hij gewond was en beklaagde zich hoogelijk over den strik, als door den duivel gelegd. Onder dit beklag werd de Priester te bedde gebragt.

HINZE, ziende dat het volk weg ging, gevoelde wel, dat hij deerlijk geslagen en gekwetst was, maar in de hoop, dat hij zou kunnen los komen begon hij aan den strik te bijten en te knagen, en zoo geraakte het touw aan stukken. Hij verheugde zich hier over, en zeide: „ het is hier flecht gesteld, bleef ik langer, dan was er geen raad.” Hij sprong derhalve spoedig buiten het gat en begaf zich met haast langs den weg naar het Hof; eer hij aldaar kwam, was het reeds dag

Blev ik länger, dat is nèn råd,
 Un sprang hastigen wedder út deme gate,
 He makede sik wedder up de strate,
 De to des koninges hove hen lag.
 Êr he dâr kwam was it ligt dag.
 Hy sprak: hävt mi de düvel desse nagt
 By Reinken den bösen forräder gebragt?
 He kwam to hove fêr gefhänded,
 Darto mid eineme oge geblended.
 To des papen hûs hadde he entfangen
 Fele harde släge an sine täne un wangen,
 Un was eines oges geworden kwynt.
 De koning sprak mid torne unde nyd,
 He drouwede Reinken ane alle gnade,
 Unde lêt fôrd fôrboden to fineme rade
 Sine wifen unde sine bäften barôn.
 He fragede, wat öm bäst stunde to dön,
 Dat men Reinken to regte mogte bringen,
 De fus ward besägd mid felen dingen?

Alse alsus fele klage dâr ging,
 Sprak fôrd *Grimbârd*, de greving:
 Ji heren, it is wâr, hyr is mannig råd;
 Al were myn öm nog so kwäd,
 So fhal öm dritdewärv fôrdagen,
 Alse men einen fryen manne plägt,
 Kunt he dan nigt, so ga dat regt,
 So is he fhuldig alle der ding,
 De men hyr klaget fôr deme koning.
 De koning sprak: we is so fot,
 De Reinken dôr bringen dat dritde bod,

Un

geworden. Hij gaf den duivel de schuld, dat die hem in den vorigen nacht bij REINTJE had gebragt.

Hij kwam ten hove in eenen deerlijken toestand, zwaar geplukt en met een oog gesloten, en zeide, dat hij aan het huis van den Priester zware slagen had ontvangen op alle zijne leden, en hoe hij éénen zijner oogen had verloren.

De Koning sprak in toorn en drift, en bedreigde REINTJE als verstoken van alle genade. Hij liet aanstonds zijne wijze Raden en de voornaamste Baronnen bij zich roepen; en vroeg toen: wat hij nu doen moest om REINAART te regt te stellen, die hoe langer hoe meer met vele zaken bezwaard werd.

Terwijl velen zich in klagten uitlieten, stond GRIMBAARD op en sprak. „Het is waar, Heeren! hier komen zware beschuldigingen in, maar al ware mijn oom nog zoo boos en kwaad, hij moet voor de derdemaal worden ingedaagd, zoo als het ten opzichte van eenen vrijen man behoort. Komt hij dan niet, dan ga het regt zijnen gang, en dan is hij schuldig aan alles, wat men hem hier ten laste legt.”

De Koning zeide: „Wie zal zoo zot zijn, om aan REINTJE, de derde dagvaarding te brengen,

gen,

Un ein oge hävt toféle edder ein lyv,
 Dat fülve wagen umme den böfen ketyv?
 Edder fiis sine fundheid hängen in de wage,
 Un dännog Reinken nigt konde bringen to dage?
 Nemand is hyr, mene ik forware!

Do sprak Grimbârd openbare:

Here, hêr koning, begëre ji it fan mi,
 Desse bodeshop drage ik, wo it ôk fy.
 Ja, it fy lûdbâr efte stille,
 It ga mi darna, wo it wille!

De koning sprak: so gât also fôrd!
 Ji hävven desse klage al wol gehôrd.
 Nemet mid wysheid juwe berâd;
 Reineke is lôs unde kwâd.

Grimbârd sprak: dat fätte ik to wage;
 Ik hope òm to bringen mid mi to dage.

Sus ging Grimbârd to Malepertus,
 Unde fand Reinken in fineme hûs,
 Syn wyv unde ôk sine kinder mede.
 Dit weren de wôrde, de he òm fâde:
 Reinke òm, ik bede ju minen grôt!
 Ji fint jo gelêrd, ôk wys unde frôd,
 Mi wundert, dat ji dat hôlden for spot,
 Unde agten nigt des koninges bod.
 Dugt it ju, it were wol tyd,
 To agten des rögtes, dâr ji in fyt?
 Ik rade't ju, mid mi to hove to komen;

For-

gen, of heeft er iemand een oog of zijn lijf te veel? of wie wil zijne gezondheid in de waagschaal stellen, door bij dien boozen schalk de boodschap te brengen, zonder hem nóg op den Regtdag te kunnen doen verschijnen? Niemand voorzeker!”

GRIMBAARD hernam: „Heer Koning! begeert gij het, dan zal ik die indaging doen. Het zij heimelijk, het zij openbaar het ga mij dan zoo als het geval wil.”

De Koning hernam: „Ga! maar wees voorzigtig en op uwe hoede, gij hebt alle klagten gehoord; REINTJE is loos en boos.” GRIMBAARD antwoordde: „Ik zal het wagen, en hem op den Regtdag doen verschijnen.”

*De derde dagyaarding door GRIMBAARD,
de das.*

GRIMBAARD trok toen naar *Malepertus*, en vond REINAART bij vrouw en kinderen. Hij sprak toen:

„Oom REINAART zijt gegroet. Gij zijt geleerd en wijs; het verwondert mij derhalve, dat gij het wagen durft, om des Konings gebod te versnaden en voor spot te houden. Beseft gij niet, dat het tijd wordt den regtsdwang te ontzien, waarin gij vervallen zijt. Ik raad u om met mij ten hove te komen. Uitsfel zal u geen voordeel aanbrengen. Het is waar, over u
zijn

Fortögeren fhaffet ju nenen fromen.
 It is wâr, over ju sint fele klage,
 Ji sint nu driddewârv âfhed to dage
 Kome ji nigt, ji wêrden belagd;
 Wente de koning werd komen mid magt,
 Unde ummebelâggen juwe hûs,
 Dit fulve kâstêl Malepertus,
 Ju, juwe kidder, un juwe wyv
 Werd it alle kosten gûd unde lyv.
 Sus moge ji deme koninge nigt entgân;
 Darumme so is it bâst gedân,
 Dat ji to hove mid mi gât:
 Wente ji weten nog mannigen råd,
 De ju ligtewol baten mag.
 Ju is wol êr fhên up einen dag
 So grôt äventür', alse dit mag fyn,
 Un kwemen nog wäg ane fhaden un pyn,
 Dât ji so listigen dorg hâvven dreven,
 Dât juwe wedderpart' in fhanden bleven.

Do Grimbârd to Reinken dit hadde gefâgd,
 Sprak Reinke: òm, ji fâgget regt,
 It is bâst, dat ik kome dâr,
 Unde mines regtes neme wâr.
 Ik hope, de koning werd mi dôn gnade,
 Ik bin òm nutte in sineme rade,
 Dat wêt he wel, unde is des wis.
 Dit hatet mannig, de by òm is,
 Wente de hov mag ane mi nigt stân,
 Al hadde ik nog mêr misgedân.
 Is, dat mi dit mag befhên,
 Dat ik òm under de ogen mag fên
 Den köning, unde so mid òm sprâken,

He

zijn vele klagten ingekomen, en gij wordt nu voor de derde maal ingedaagd; komt gij niet, dan zal het nog erger worden. De Koning zal met al zijne magt aanrukken, en uw kasteel *Malepertus* belegeren, en dit zal dan aan uwe vrouw en kinderen het leven kosten. Gij kunt de magt des Konings niet ontgaan, en daarom zal het beter zijn, dat gij met mij naar het Hof gaat. Gij kent zoo vele uitvlugten, dat gij wel een middel tot redding zult uitdenken. Gij zijt wel in gevaarlijker avonturen geweest, dan in het tegenwoordige, en gij hebt er u zonder pijn en schade uitgered, terwijl aan uwe vijanden de schade verbleef.”

Na dat GRIMBAARD dit gezegd had, antwoordde REINAART. „Oom! gij zegt te regt, dat het voorzigtig zal zijn, dat ik kome en zelf mijne zaak in regten waarneem. Ik hoop dat de Koning mij genadig zal zijn; hij weet het wel, dat ik hem van nut kan zijn in den Raad, en dit heeft de haat gewekt, van velen, die bij hem zijn. Het Hof kan mij niet ontberen, al had ik nog meer misdreven. Is het, dat het mij gebeuren mag, om den Koning te zien en te spreken, dan zal ik zijnen toorn wel in goedwilligheid veranderen. Alhoewel de Koning velen heeft, die bij hem in den Raad zitten, die
gaan

He werd finen torn mid fagtmode bräken.
 Wowol de koning by fik hat,
 De mede gân in finen råd,
 Dat gait òm nigt to deme härten in,
 Wente fe weten wer råd efte fin,
 Alle de rådflut is meift an mi,
 In wat hove dat ik òk fy.
 Där koninge efte heren fik forfamen,
 Där men subtilen råd fhal ramen,
 Där mot Reinke finden den fund.
 Wowol mi dat ward forgund
 Fan mannigen, dën ik des hävve toforen,
 Des hävven fele fan òn gefworen
 Myn argefte feinden, de där nu fyn,
 Dit fulve bedrukket dat härte myn.
 Wente örer is där mër wan teine,
 Se fint mägtiger wän ik alleine,
 Dit fulve wil mi meift forféren!
 Nogtan is bäter, dat ik mid eren
 Mi fulven mid ju to hove-wärd make,
 Unde fulven òk fpräke for mine fake,
 Dän dat ik wyv un kinder fus lete
 In angefte unde in fo grottem fordrete,
 So were alle ding forloren gewis;
 Wente mi de koning to mächtig is.
 Wan it jümmer wäfen fholde,
 So moſte ik dòn al, dat he wolde;
 Unde wan ik it dän nigt bäteren mag,
 So en is nigt bäter dän gûd fordrag.
 Reinke fprak: Frouwe Ermelyn,
 Ik befäle ju de kinder myn,
 Dat ji dër wol wärnemen nu.

gaan hem zoo niet ter harte; zij weten zoo niet het juiste punt te treffen. Het sijne komt meest op mij aan, en in welke vergadering het ook zij, van ouds gold het: Waar Koningen of Vorsten vergaderen en slimmen raad behoeven, daar moet de vos het redmiddel bedenken. Vermits er velen zijn, die mij dit misgunnen, zoo heb ik dezen te vreezen; zij hebben mij den dood gezworen en dit maakt mij thans beangst; zij zijn wel met hun tien en ik sta alleen, en hierdoor zijn ze magtiger dan ik. Het is echter beter, dat ik met u ten Hove ga en voor mijne zaak zelf in eere spreke, dan dat ik vrouw en kinderen in verdriet brenge; dan was alles verloren. De Koning is mij te sterk; als hij volhoudt, dan moet ik alles doen, wat hij begeert. Wanneer men niet beter kan, dan is een goed verdrag verkiesfelijik."

REINAART sprak verder: „Vrouw ERMELIJNE, ik draag u de zorg op over de kinderen en dat gij wel op haar toeziet. Boven allen beveel

G

ik

Boven alle ding befäle ik ju
 Minen jungesten sonen Reinardyn:
 Om stån sine graneken also fyn
 Umme fyn müleken overal;
 Ik hope, dat he nå mi slagten fhal.
 Hyr is Rofsel, ein fhöne dæv,
 Dën hävve ik wärlik also lëv.
 Dõt dessen kindern gûd tofamen,
 Wille ji mines willen ramen:
 Ik denke des wedder, mag ik entgån.
 Mid fodan wörde fhede he fan dan,
 Unde lêt frouwe Ermelyn bliven to hûs
 Mid sinen twe fõns to Malepertus;
 Unberaden lêt he fyn hûs also,
 Des was de fosfinne gans unfro.

Do se so gingen eine klene stund,
 Sprak Reinke: horet mi, om unde frund,
 Grimbård, alderlevefte neve!
 Fan angeste unde forgen ik beve.
 Ik frugte, ik ga nu in den död,
 Unde mine berüwinge is so gröt
 Umme de funde, de ik hävve gedån:
 Darumme wil ik to bigte gån,
 Leve om, hyr fulvest to di;
 Hyr en is anders nën pape by.
 So wan ik mine funde hävve gebigt,
 Mine fake werd des to arger nigt.
 Grimbård sprak: ji moten forloven,
 Dat ji nigt mere willen roven.
 Forräderye unde alle dævte stellet av;

ik u ons jongste zoontje REINAARTJE; hem staan de tandjes zoo fraai in het mondje; ik hoop dat hij op mij gelijken zal. Hier is ROESSEL, een lief slim diefje, dien heb ik waarlijk even lief. Bezorg de kinderen wel, wanneer gij mij behagen wilt. Ik zal het in liefde gedenken wanneer ik terug kom."

En hierop ging hij van daar en liet vrouw ERMELIJNE met zijne zonen achter. Zijn gezin bleef zonder verzorger, en dit viel aan de vrouw moeilijk.

Reis naar het Hof en de eerste biecht.

Nadat beiden, (GRIMBAARD en REINTJE) een uur op weg waren geweest, sprak de laatste:

„Vriend GRIMBAARD! liefste neef! ik beef van angst en zorg. Ik vrees, dat ik in den dood ga; groot is het berouw over de zonden, door mij bedreven; ik wil derhalve ter biecht gaan en wel, lieve oom! bij u: want hier is geen andere Priester; mijne zaak zal niet verergeren, als ik mijne zonden heb beleden en gebiecht.”
GRIMBAARD sprak: „Gij moet vooraf belooven, niet meer te zullen op roof gaan, en af te zien van verraad en diefstal; anders helpt de biecht geen mijt.”

Juwe bigte helpet anders nigt ein kâv.

Dat wil ik wol, sprak Reinke do;

Allus beginne ik, horet wol to:

Confiteor tibi pater et mater,

Dat ik dem otter unde dem kater

Unde mannigem hävve misgedân,

Des wil ik gërne by bote stân.

De Greving sprak: ik forsta des nigt,

Sprâket up Düdes'h juwe regte bigt,

So mag ik dat regt forstân.

Reinke sprak: ik hävve misgedân

Jegen alle dère, de nu leven,

Und bidde, dat se it mi willen forgeven.

Wente ik den baren, minen òm,

Gefangen bragte in den bôm,

Dâr òm al blodig wârd fyn hoved,

Unde mër släge krêg, wan ennig lovet.

Hinzen lërde ik müse fangen,

Unde he blêv so in deme strikke behangen.

Se slogen òm dâr mid alleme flyt,

Dârover wârd he fines oges kwyt.

Dat was mine fhuld, wo it òk fy.

Fan regte klaget de Hane over mi,

Ik hävve òm genomen sine kinder.

Weren se groter, eft weren se minder,

Ik makede òm der jummer lös.

Fan regte klaget he over den fos.

De koning en is mi nigt entgân,

Ik hävve òm faken fhande gedân,

Unde òk der koninginnen,

Dat se spade wil forwinnen:

Se sint bede gefhânded by mi.

Nog

„Hiertoe ben ik genegen, zeide REINTJE. Ik zal derhalve beginnen: hoor toe!

Confiteor tibi, Pater, dat ik den kater en den otter en vele anderen heb mishandeld, en hiervoor wil ik gaarne boete doen.”

GRIMBAARD sprak: „Ik versta u niet. Doe uwe biecht in het Duitsch, opdat ik het begrijpen moge.”

REINAART zeide. „Ik heb tegen alle dieren, die thans leven, gezondigd, en bid gaarn, dat zij het mij zullen vergeven.

BRUIN, mijnen oom, bragt ik in den eiken stam, van waar hij niet dan met een bebloed hoofd weg kwam, wanneer hij meer slagen kreeg, dan iemand weet. Ik leerde HINZE muizen vangen en bragt hem in den strik, alwaar hij ook klappen beliep en zijn oog verloor. Dit was geheel door mijne schuld. Ook klaagt HENNING naar regten. Ik heb hem van zijne kinderen beroofd, groot en klein, en hij is derhalve met reden op mij verstoord.

Zelfs de Koning is mij niet ontgaan, en ik heb voor hem en ook voor de Koningin schande bewerkt, hetwelk zij zoo ligt niet kunnen uitwisschen.

Ik heb ISEGRIM het meeste en wel met opzet

Nog hævve ik darto, dat fägge ik di,
 Hegrim den wulv gefhänded mid flyt.
 Dat al to fäggen neme fele tyd.
 He en is nigt myn öm, wol hêt ik öm fo,
 He horet mi altes nigtes to.

It gefhag êns, des is fes jâr,
 He kwam to mi to der Elemar (4)

In dat klöfter, där ik was:
 Begeven up dat fulve pas.

He bad, dat ik öm helpen fholde,
 Wente he där ök monnik wêrden wolde.

He mênde, dat were fan finen dingen,
 Un begunde mid der klokken to klingen.

Dat lüdend dugte öme wäfen fo föte,
 Ik lét öm binden beide föte

An den klokrêp na fineme willen,
 Up dat he finen lusten mogte stillen,

Unde dat lüden wol mogte leren.
 Men dit kwam öm to klenen eren,

Wente he ludde fere utermaten,
 Dat alle dat folk by der straten

Weren alle in groter fare.
 Se mênnden, de düvel were dare,

Un lepen, där se dat lüden hörden;
 Unde er he konde in korten wörden

Säggen: ik wil mi hyr begeven!
 Hadden se öm filna genomen fyn leven.

He bad mi, dat ik öm fholde eren,
 Un dat ik öm lete eine platten fhëren.

Där fulvest to der Elemar
 Lêt ik öm avbärnen boven dat hâr.

So fêr, dat öm de fwârde krampa
 Fa-

beleedigd. Dit alles op te halen, zou te veel tijd vorderen. Ik noem hem: *Oom*; maar hij bestaat mij niet in den bloede.

Het gebeurde voor ruim zes jaar, dat hij bij mij te *Elemar* in het klooster kwam; hij verzocht, dat ik hem helpen zou, om aldaar monnik te worden. Hij meende, dat dit voor hem zaak zou zijn, en begon met het klokkeluiden. Hij vond behagen in dit gelui, en daarom bond ik hem de klokke-reep om de voeten, ten einde hij zijnen lust naar begeerte zou kunnen involgen, en het luiden leeren.

Hij behaalde er weinig eer mede, want hij luidde zoo geweldig, dat al het volk op straat kwam, uit vrees voor brand. Zij liepen naar het klokkehuis en meenden, dat het de duivel ware; en eer hij het zeggen konde, dat hij in het klooster wilde gaan, hadden ze hem bijna dood geslagen.

Hij verlangde nog te *Elemar* van mij, dat ik hem den kruin zou scheeren. Ik liet het haar op zijn hoofd afbranden, zoo diep, dat het vel opkromp, en hij ondervond nog meer rampen door mijn bedrijf.

Faken kræg he fan mi den ramp.
 Ik lærde öm fifhe fangen up enen dag,
 Där he ök entfang mannigen slag.
 Ik leidede öm eins int Jüleker land
 To enes papen hûs fêr wol bekand,
 Där fulvest en was nên pape riker;
 Desse hadde enen langen spiker,
 Där mannig spek-fide inne lag:
 Där he entfang mannigen slag.
 Darto was in deme spiker nog
 Ferfh flêsh gefolten in einen trog.
 Ifegrim brak dorg de wand ein gat,
 Up dat he flêshes mogte äten sad.
 Ik hêt öm fry krupen darin:
 Ik wolde öm fhanden, dat was myn fin,
 He at so fele utermate,
 Dat he út deme fulven gate
 Nigt komen konde, där he inkwam,
 Dat öm fyn grote bûk benam.
 Do moſte he klagên folk gewin,
 Wentê där he hungerig fus kwam in,
 En mogte he fad nigt komen út.
 Ik ging unde makede grôt gelûd
 In dat dorp unde grôt gerogte,
 Up dat ik öm to plasfe brogte,
 Ik lèp, där de pape fat
 Over der tafelen unde at,
 Unde fôr öm ſtund ein kappôn
 Gebraden, ein ſo fätten hôn,
 Ik ſprang to mid der haſt,
 Unde nam dat hôn unde lèp do faſt,
 De pape makede grôt gerogte,

He

Ik leerde hem eens visfchen vangen, waarbij hij insgelijks flagen beliep.

Eens bragt ik hem in het land van *Gulik* aan het huis van eenen bekenden Priester. Daar was geen rijker Paftoor in den omtrek. Hij had een groote fchuur of fpijker, waarin vele zijden fpek hingen, ook ftond aldaar een trog, met pas gezouten vleefch.

ISEGRIM brak een gat door den wand, ten einde hij eens zijn bekomft aan vleefch zoude eten. Ik raadde hem om door het gat te kruipen. Mijn oogmerk was om hem in het verdriet te helpen. Hij at zoo veel, boven mate, dat hij om de dikte van zijn buik niet door hetzelfde gat konde terug komen. Hij moest zich weldra over de winft beklagen. Hij kwam er wel hongerig in maar verzadigd mogt hij er niet uitgaan.

Ik maakte in het dorp een groot gerucht, op dat elk ter been zou geraken, en liep toen daar de Priester aan tafel zat. Voor hem ftond een vet gebraden kapoen. Ik fprong toe, nam het voor zijne oogen weg en liep heen. De Priester maakte een groot gerucht en bohei; hij liep de tafel om ver; alles, eten en drinken lag over den vloer. Hij riep: flaat toe! fmijt! vangt hem! — en viel door de drift. Alle die daarbij kwamen riepen: flaat toe! Ik liep

He lèp mi na, al dat he mogte.
 Unforwaringes he ummetôg
 De tafel, dat se henne slôg.
 Dit fhag al ane minen dank;
 Dâr lag spise unde drank.
 He rêp: sla, warp, fange un stêk!
 Do fel de pape in den drek.
 Al, de dâr kwemen, de repen: sla!
 Ik lèp fôr, unde se mi darna.
 Des folkes wârd fele in deme tal,
 De myn argeste mênden al.
 De pape dat grôtsste rogte drêv,
 He rêp: wol sag je kônre dêv?
 He nam mi dat hôn, dâr ik sat
 Over der tafelen unde at!
 So lange lèp ik up dat pas,
 Wente fôr den spiker, dâr Ifegrim was.
 Dat hôn lêt ik fallen dâr,
 Wente it was mi alto fwâr.
 Ane minen dank mošte ik it laten,
 Unde lèp do hen mine straten.
 It was nôd, dat ik wâg kwam.
 Unde do de pape dat hôn upnam,
 Hävt he Ifegrimme fornomen,
 Un alle de mid òm weren gekomen.
 Do rêp he lude: frunde, slât!
 Hyr is ein wulv, nog ein dêv kwád!
 Late wi òm lopen, des hävven wi fhande
 In alle desseme Jüleker lande.
 Ifegrim dagte wat he kunde.
 Ja dâr entfang he mannige wunde;
 Se makeden also groten lûd,
 Dat

vooruit en zij volgden mij. Daar kwam veel volk bij elkander, die het kwaad met mij voor hadden. De Priester maakte het meeste gerucht. Hij riep: „Wie zag ooit stoutere dief? de vos ontnam mij het hoen, terwijl ik aan tafel zat!”

Ik liep zoo ver, tot dat ik bij den spijker kwam, waar ISEGRIM was; aldaar liet ik het kapoen vallen. Het was mij te zwaar en ik moest het tegen mijnen wil afstaan. Ik kwam toen op de straat en redde mij ter naauwer nood.

De Priester nam den vogel op en zag toen den wolf; zij ook, die met hem gekomen waren. Hij riep luide: „Vrienden! slaat toe! hier is een wolf; het is ook een kwade dief; lieten wij hem loopen, dan verstrekte het ons ten schande in het gansche land van *Gulik!*”

ISEGRIM werd zeer beangst en dacht wel op uitkomst, maar hij ontving vele wonden. Het volk maakte zoo veel gedruisch, dat alle bureu er
op

Dat alle de buren kwemen út.
 Se flogen öm, dat he lag for dôd;
 Newerlde kwam he in fülke nôd.
 De dit up ein laken maledede,
 Wo he des papen spek betaledede,
 Nog fholde dat gans feldfen laten.
 Do worpen se Ifegrim op de straten,
 Se fleepeden öm dorg strük, dorg stên;
 Nën leven was in öm to fên.
 Se worpen öm in eine unreine kule,
 Wentede he stank gresliken fule.
 Se mëndeden alle, he were dôd.
 In sodanen flägen unde nôd,
 Unde in alfodaner unmagt
 Lag he dâr de gansse nagt
 Alse ein regt armen wigt.
 Wo he wäg kwam, des wêt ik nigt,
 Unde wêt des nën enked befheid.

Dârnâ fwôr he mi einen eid
 Siner hulde ein jâr ummetrent;
 Men dat en was nigt fele bewend.
 Darumme he mi fwôr, was, dat
 Ik fholde öm hön're maken sad.
 Up dat ik öm egt mogte befhalcken,
 Sprak ik fan eineme hanenbalken,
 Dâr seven hön're up to sitten plägen,
 Unde ein hane wol fät todëgen.
 Do ik öm dâr hadde gebragt,
 Do was it eine stunde na midnagt.
 Dâr was ein fenster upgestut,
 Ik

op aankwamen; zij sloegen hem, dat hij voor dood bleef liggen; nooit was hij in grooter gevaar. Was er iemand, die het op het doek bragt, hoe hij het spek aan den Priester betalen moest, dit zou eene fraaije schilderij geven.

Vervolgens wierpen zij ISEGRIM op de straat; zij sleepten hem over de steenen en struiken. Daar was geen leven meer in te zien, en eindelijk wierp men hem op eenen mestvaalt, om dat hij den vuilsten stank van zich gaf. Allen meenden dat hij dood ware.

Hij lag den ganschen nacht, door de slagen en pijn vermand, aldaar in onmagt, en hoe hij is bijgekomen en weg geraakt, daar van weet ik niets.

Omtrent een jaar daarna, bezwoer hij mij op nieuw zijne vriendschap, maar och! hier van kwam weinig goeds. Hij betuigde mij lust te hebben, om zich eens te verzadigen aan kippenvleesch. Ten einde hem ter dege te betrekken, sprak ik van eenen hanebalk, waarop gewoonlijk een vette haan en zeven hoenders zaten.

Het was om één uur na middernacht, dat ik er hem brengen zou; aldaar stond een dakvenster open, waarvan ik mij bediende. Ik hield mij, of ik er het eerst wilde inkruipen, maar ik liet ISEGRIM voorgaan, en zeide: „Kruip maar
toe

Ik dagte, dat s'holde mi komen to nut.
 Ik dede, wo ik wolde krupen dardore,
 Men Isgrim moſte krupen fore.
 Ik ſprak: krupet men fry darin,
 Wente de de wil hävven igt gewin,
 De mot dâr jo wes umme dôn;
 Sus krige ji draden ein fätte hön.
 He kröp in wol halv in fare,
 Unde ging taſten hyr un dare.
 Do ſwôr he düre by finer ere:
 Wi fint formelled, dat frugte ik fere;
 Hyr finde ik fan hön'ren nigt enen bitten.
 Ik ſprak: de hyr fore plägen to ſitten,
 De hävve ik fuſte wäg genomen.
 Men wille wi ſhaffen unſen fromen,
 Wi moten nigt verdrotten ſyn,
 Unde moten deper krupen in.
 De balke was ſmal boven der döre,
 Dâr wi upkropen, men he was före.
 Dewile he ſus de hön're fogte,
 Sag ik, dat ik öm hönen mogte:
 Ik kröp torügge wedder üt.
 Dat fenſter fel tö overlüd,
 Do ik de ſtutte-klinken lösbrak.
 Darfan Isgrim ſo fere forſhrak,
 Dat he fel einen ſwaren fal
 Fan deme balken, wente he was ſmal.
 Se worden forfèred, de dâr ſlepen,
 De by deme füre legen; ſe repen,
 Dat dorg des hogen fenſters gat
 Gefallen were — ſe wuſten nigt wat.
 Se ſtunden up, unde entſengeden legt.

Do

toe. Die gewin zoekt moet er iets voor doen; zoo aanstonds zult gij eene vette kip vinden." Hij kroop al voort in groot gevaar en tastte in het ronde. Hij zwoer hoog en duur bij zijne eere: wij zijn verkleit; ik vind kip noch haan. Ik zeide: zij die hier vooraan plegen te zitten heb ik vroeger weggenomen, maar willen wij ons belang behartigen, dan moeten wij er dieper in.

De balk waarop wij voortkropen, was smal, en terwijl ik onder dit zoeken naar hoen ers, bezinde, dat ik hem alhier in leed konde brengen, zoo kroop ik stil terug, en sloeg het dakvenster, met eenen harden slag toe. ISEGRIM schrikte zoodanig van dien slag, dat hij van boven neer tuimelde.

Allen, die bij het vuur lagen, werden vervaard en riepen: daar valt iets, door het luik! maar zij wisten niet wat; zij stonden op en ontstaken de lamp; toen zij zagen dat het een wolf was, floegen zij hem, dat men hem voor dood moest houden.

Ik heb hem alzoo in menig gevaar gebragt, meer en grooter dan ik thans beschrijven kan; het verwondert mij zelve, dat hij het levend ontkomen is.

Bo-

Do se òm fegen, do wård he egt
 Geslagen, forwund went in den dôd.
 Ik hævve òm gebragt in mannige nôd,
 Mèr wan ik nu kan nomen.
 Mi wonders, dat he nog is entkomen.

Nog hævve ik òk dat bedreven,
 (Ik wolde, dat it were nagebleven,)
 Mid sineme wive, frouwen Giremôd,
 Dår òre unere fan entstôd,
 Unde langfen se dat fhal forwinnen,
 Sèt, dit is it, dat ik fan al minen sinnen
 Unde up desse tyd kan bedenken,
 Dat mine fele mogte kränken.
 Up dat mine fele krige kwitèren,
 So bidde ik sèr umme absolvèren,
 Unde sätet mi, dat ju dunket gôd.

Grimbård was listig unde frôd,
 He brak ein rys by deme wäge,
 Unde sprak: òm, nu slat ju dre slägs
 Up juwe hüd mid desseme rise,
 Unde lägget it dan, dår ik ju wise,
 Unde springet dår drewärv over hër
 Sunner strumpelen overdwër.
 Dänne kusset dat rys funder nyd,
 In einen teyken dat ji gehörfäm fyt.
 Desse *penitencie* ik ju fätte:
 Hyrmid sy ji fan alre smette
 Kwyt unde fan allen funden,
 De ji je deden fôr dessen stunden:
 Wente ik forgeve se ju alle,
 Wo fele dër òk is in deme talle.

Dit dede Reinke ane allen fordrêt,
 Do

Bovendien heb ik nog met zijne vrouw, GIEMOED, zaken bedreven, waardoor aan haar schande en oneere wedervaren is, hetwelk zij niet dan langzaam zal kunnen te boven komen, en het is ook hierover dat ik mij hoogelijk be- droef.

Zie, dit is het, dat ik op dezen tijd kan bedenken, en waarover mijn geweten knaagt. Ik bid hartelijk om uwe absolutie, opdat mijne ziel kwijtschelding erlange. Leg mij tot straf op, wat u goed dunkt.

GRIMBAARD was geslepen en wijs. Hij brak een rijsje of takje van een boom, en zeide: „Oom! geef aan u zelve op uwe huid drie slagen met dit rijsje; leg het dan, waar ik het zal wijzen, spring er drie maal over heen, zonder struikelen, en kusch dan het takje zonder op hetzelfde boos te zijn, tot een teeken van uwe gehoorzaamheid.

Ik leg u deze *penitentie* op, en hiermede zijn uwe smetten en zonden, tot op dit uur bedreven, uitgewischt en kwijtgescholden, want ik vergeef ze u, hoe groot hun getal ook zijn moge.”

REINTJE volbragt dit alles zonder tegenspraak,
 11 en

Do sprak Grimbård: ðm, nu fèt,
 Dat ji ju batern mid guden wärken.
 Läset juwe psalmen, unde gät tor kärken;
 Fastet de regte fättede tyd;
 Firet de hilgen dage mid flyt;
 Tröftet de kranken in alle juwen dagen;
 Wifet de to wäge, de därna fragen;
 Juwe almise fhole ji gärne geven,
 Unde forfwären juwe böse leven,
 Allse roven, stälen unde forraden,
 So kome ji ane twivel to gnaden.

Reinke sprak: ik wil mid flyt
 Dit willigen dôn al mine tyd.

Do Reinke sine bote hadde fulbragt,
 So hyrför is gefagd,
 Do ging he hen to hove-ward
 He unde fyn bigtfader Grimbård.
 Se kwemen up einen fligten fand,
 Där lag ein klöfter tor regteren hand,
 Dat hörde geistliken nonnen to,
 De Gode deneden spade unde fro.
 Se hadden fele hānen unde mannig hōn,
 Fele ganse unde ðk mannigen kappōn,
 De faken buten der mūren weren;
 De plag jo Reinke to visiteren.
 Darumme sprak he do also:
 Regt na desseme klöfter to
 Ligt unse regte strate hin.
 He mēnde de hōn're — dat was fyn sin;
 Wentē se gingen där buten deme fhure
 Umme ðre weide by der mure.
 Sinen bigtfader leide he mid fik där.

en nu zeide GRIMBAARD: „ Oom! nu moet gij u beteren, met goede werken. Lees uwe psalmen. Ga ter kerk; vast op de gezette tijden, vier de heilige dagen; troost de kranken; wijs hen den weg, die er na vragen; geef aalmoezen en zweer uw boos leven, — te weten: het stelen, rooven en verraden, af; zoo komt gij nog zonder twijfel in den hemel.”

REINTJE antwoordde: „ Ik zal dit, met vlijt en ijver ten allen tijde betrachten.”

Zij vervorderden, nadat REINAART aan deze boete voldaan had, hunnen weg en kwamen aan eene heide, aan welke een klooster paalde, behoorende aan Nonnen, ijverig in de dienst.

Deze hielden vele hanen en kippen, ook ganzen en kapoenen, die veeltijds buiten den muur liepen. Aan deze plagt REINTJE wel eens een bezoek te geven. Hij zeide: „ de beste weg loopt langs dit klooster.” — en dacht reeds om de hoenders en hoe er misfchien wel eenige bij den muur zouden liggen.

Hij misleidde alzoo zijnen biechtvader en weldra werd hij de hoenders gewaar.

Hij zag in het rond en hij bemerkte hoe een haan van den hoop verwijderd ging, die groot en jong was. Naar dezen waagde hij een sprong, zoo dat de veeren sloven.

Tohand ward Reinke der hön're wår;
 Sine ogen begunden öm umme to gån.
 Buten dën allen ging ein hån,
 De fät was, gröt unde jung;
 Na dëme gav Reinke einen sprung,
 So dat öm de fedderen stoven.

Grimbård fwör by sineme loven:
 Unfalige öm! wat wil ji dón?
 Sprak he, wil ji wedder umme ein hön
 In alle de groten funde gån,
 Där ji de bigte fan hävven gedån?
 Dat mag wol fyn feldfene ruwe!
 Reinke sprak in regter truwe:
 Dat dede ik in danken, leve neve!
 Biddet God, dat he mi dat forgeve;
 Ik wilt nigt mër dón, un gërne laten.

Do kërden se wedder tor regten straten
 Den wäg, over ene smale brugge;
 Wo faken sag Reinke overfugge
 Wedder hen, där de hönre gingen!
 Därfan konde he sik nigt bedwingen.
 Hädde men öm fyn hoved avgeslagen este togen,
 It hädde na den hön'ren-ward geflogen.
 Grimbård sag wol dit gelät,
 He sprak: o Reinke, unreine frät!
 Wo late ji juwe ogen ummegån?
 Reinke sprak: öm, dat is misgedån,
 Dat ji mid juwen förlopenden wörden
 Mi fus üt mineme bäde forstörden!
 Latet mi dog läfen ein *pater noster*
 Den hönre-selen fan deme klöster,
 Unde ök den göfen, ön al to gnaden,

Dër

GRIMBAARD zwoer bij zijn geloof, en zeide: „ Ongelukkige oom! wat doet gij, wilt gij op nieuw om eene kip, tot het zondige leven terug keeren, waarvan gij de biecht hebt gedaan; dit zoude een vreemd berouw zijn.”

REINTJE hernam: „ Ter goeder trouw; ik deed het in gedachten, lieve Neef! Bid, dat het mij moge vergeven worden. Ik zal het niet weer doen.”

Zoo keerden zij op den grooten weg terug, over eene smalle brug. REINTJE zag gestadig terug, naar de hoenders; hiervan konde hij zich niet bedwingen; ja, had men hem het hoofd afgeslagen, het zou er naar toe gevlogen zijn. GRIMBAARD zag dit en zeide: „ REINAART, gij gulfig dier, waarom ziet gij zoo gestadig terug.” REINTJE hernam: „ Oom, gij hebt niet wel gedaan dat gij mij, met dezen uwen inval, in mijn gebed stoorde. Laat mij toe een pater noster te lezen voor de rust van de zielen der hoenders en der ganzen, die ik hier heb verflonden, en waarvan ik deze heilige nonnen met list heb beroofd.”

Dër ik gans fele hævve forraden,
 De ik dessen hilgen nunnen
 Mid miner list hævve avgewunnen.

Grimbård fwæg, men de fos Reinard
 Hadde jummer dat hoved to den hón'ren-ward,
 Wente dár se kwemen tor regten straten,
 De se toforen hadden gelaten.
 Tohånd ward Reinke fêr bedröved,
 Mër wan jennig regte lövet,
 Do he sag den hov, des koninges palas,
 Dár he int hogeste forklaged was.

Do in dem hove was fornomen,
 Dat dár Reinke was gekomen,
 Al de dár weren grôt unde klein,
 Begërden alle Reinken to fein.
 Dár weren nigt fele in deme dage,
 Se hadden over Reinken funderlike klage.
 Dat dugte Reinken nigt fele fan wërde,
 Des dede he alle de unforfërde.
 Mid fineme öme deme Greving
 Dryftiglikén he so fôr fik ging
 Zyrlikén dorg de hogesten frate,
 Also modig fan gelate,
 Efte he were des koninges sone,
 Unde eft he nemande up eine bone
 Edder fus nemande hadde misgedân.
 Fôr Nobel, den koning, ging he stân
 Mang de heren in den palas,
 Unde hêld fik bät, wan öme was.

He

GRIMBAARD zweeg; maar REINTJE zag nog gestadig om, tot dat zij op den grooten weg waren terug gekeerd.

Bij het Paleis des Konings en het Hof gekomen, waar hij zoo hoogelijk was verklaagd, werd hij zeer bedroefd en beangst, ja meer dan iemand gelooven kan.

*Verschiĳning ten Hove voor het Gerecht,
en de veroordeeling.*

Zoodra de tijding ten Hove kwam, dat REINTJE verschenen was, begeerden alle aanwezigen, groot en klein, den vos te zien; weinige waren er, of zij hadden klagten in te brengen. REINAART scheen zich hierover weinig te bekommeren; en speelde den onversaagde.

Hij ging met zijnen oom GRIMBAARD fierlijk de voornaamste straat op, en met zulk een moedig gelaat, alsof hij des Konings zoon ware, en of hij niemand voor de waarde van eene boon hadde misdaan.

Hij ging voor den Koning, onder de Heeren van het paleis staan, en hield zich moediger, dan hij eigenlijk was.

Hij sprak: „Grootmoedig Koning, Genadig Heer! Ik bid dat gij mij in regten hooren zult. Geen Heer had ooit een getrouwer dienaar, dan ik voor u, mijn Vorst, ben.

H 4

„Hoe

He sprak: eddele koning, gnädige here!
 Dorg juwe eddelheid, unde dorg juwe ere
 Ik bidde, dat ji mi horen to regt.
 It en hadde ny here so truwen knecht,
 Also ik juwer forstliken gnaden bin.
 Wowol dat der fele hyr sin,
 De mi juwe frundshop menen to beroven
 Mid loggen, wan ji ön des wolden loven:
 Men juwe råd is fröd erst unde läst;
 Ji loven nigt draden, dat is dat bäst,
 Wat ju desse falschen alle förläsen
 Mit legen und dregen in minem avwäsen.
 Se haten, dat ik juwe bäste mene,
 Unde ju alletyd truweliken dene,
 De koning sprak: swiget, latet av!
 Juwe smeken helpet ju nigt ein kav!
 Juwe undäd werd ju nu forgolden,
 Wo ji den freden hävven gehölden,
 Dën ik geböd, unde ji hävven gefworen!
 Hyr stait de Hane, de hävt forloren
 Syn slägte — o falsche untruwe döv!
 Dat ji fele säggen, ji hävven mi lëv,
 Dat hävve ji in deme laster myn,
 Unde is an minen lüden wol fhyn.
 De arm man Hinze forlös sine fund,
 Unde Brunen is nog fyn hoved forwund,
 Ik wil ju nigt fele mër fhelden,
 Men jywe hals shal des entgelden.
 Hyr sint fele klagers unde fhynbär däd,
 Dit alle wil ju wäsen kwäd.
 Gnädige here, sprak Reinke, wat shadet mi datte,
 Este Brunen nog blodig is sine platte?

Wo-

„Hoe velen er hier ook mogen zijn, die mij van uwe genegenheid door leugens willen berooven, als gij hen gelooven wildet, ik weet het, dat uwe besluiten ten allen tijde wijs en bedaard zijn. Gij gelooft niet zoo spoedig, wat zij in mijne afwezigheid met liegen en bedriegen aanbragten; zij zijn mij nijdig, om dat ik uw welzijn zoek, en u ten allen tijde getrouwelijk heb gediend.”

De Koning hernam: „Zwijg! uw gevele zal u niets baten. Uwe misdaden zullen nu gestraft worden: nu gij den vrede niet hebt gehouden, dien ik heb geboden en gij bezworen hebt. Hier staat nog HENNING, die door u van zijn gezin beroofd is. O! valsche ongetrouwe schalk, dat gij nog zeggen durft, dat gij mij lief hebt! Men kan het zien in uwe bedrijven jegens mij en mijne dienaars. De arme HINZE verloor zijne gezondheid en BRUIN zit nog met een bebloed hoofd. Ik zal nu niet meer ophalen. Gij zult het met uwen hals ontgelden. — Hier zijn vele klagers over bewezene daden en dit zal u zwaar vallen.”

„Genadig Heer!” zeide REINTJE. „Hoe zoude dit aan mij ten nadeele verstreken? Heeft BRUIN

Worumme was he so formäten,
 Unde wolde Rustefilen syn honnig äten?
 Un dat öm de bûr laster andéden —
 Brûn is jo so stark fan leden!
 Is he geslagen este forsproken,
 Were he gûd — he hädde't gewroken,
 Êr he kwam in dat water.
 Egter ök mede Hinze de kater,
 Dën ik härbärgede, unde wol entfing,
 Unde he do üt umme stälen ging
 To des papen hûs sunder minen råd,
 Unde öme de pape dede kwäd,
 Seker, s'holde ik des entgelden,
 Unde ik darumme liden s'helden,
 Dat were to na juwer forstliken krôn!
 Dog wat ji wilt, dat moge ji dön,
 Unde also gebeden over mi,
 Wo gûd unde klär mine fake ök fy!
 Ji mogen mi fromen, ji mogen mi s'haden,
 Ja wil ji mi seden este braden,
 Hangen, koppen, este blenden,
 Jo bin ik in juwer gnaden händen.
 Wi sint jo alle in jüwem bedwang;
 Stark sy ji, unde ik bin krank;
 Mine hulpe is klein, de juwe is gröt;
 Forwâr, al sloge ji mi ök dôd,
 Dat were ju eine kranke wrake!
 Dog wil ik al in desser fake
 Regtfärdig unde uprigtig syn.

Do sprak de rambok, de hêt Belynn:
 It is regt tyd, wille wi nu klagen!
 Dâr kwam Isgrim mid alle sinen magen,
Hin-

een bebloed hoofd, waarom is hij zoo vermetel geweest, op den honig van RUSTEVEEL af te gaan, en hebben de boeren hem geslagen, waarom heeft hij zich niet verweerd; hij was groot en sterk; had hij zich geen kwaad bewust geweest, hij zou zich over die slagen gewroken hebben, voor dat hij te water ging. Zoo is het ook met HINZE, die ik wel ontving en wilde herbergen; waarom moest hij uit stelen gaan? Waarom ging hij tegen mijnen raad in de schuur van den Priester en is hem aldaar kwaad wedervaren? moet ik dat ontgelden; moet ik hierom lijden, dit ware uwer Vorstelijke kroon te na.

Doch gij moogt doen wat gij wilt, en kunt over mij gebieden, hoe goed en zuiver mijne zaak ook zij.

Gij moogt mij begunstigen of benadeelen; — gij kunt mij doen koken of braden, hangen of onthoofden, of mijne oogen doen uitsteken, want ik bevind mij in uwe handen. Wij zijn alle in uw bedwang. Gij zijt sterk en ik zwak; mijne hulp is gering en de uwe groot; doch al wildet gij mij doodslaan, dit was voor u eene nietige wraak. Ik wil echter in dezen regtvaardig en opregt zijn.”

BELLIJN (de ram) zeide: indien wij ooit zullen klagen, dan is het nu regt de tijd. Vervolgens kwam ISEGRIM met zijn geslacht en HINZE en
BRUIN

Hinze de kater, un Brûn de bare,
 Unde der dêre eine grote fhare,
 Lampe de hase, un de ässel Boldewyn,
 Wakkerlôs de kleine, ôk de grote hund Ryn,
 Metke de zege, un Härmen de bok,
 Äkeren, Wefelken, Hermelken weren dâr ôk.
 De Osfe, dat Pêrd — de weren ôk dâr,
 Fele wilder dêre eine grote fhâr;
 Dat Herte, dat Re, und Bokerd de bever,
 Kaninen, Mârter unde ôk de wilde Äver;
 Bartold, der adebâr, unde Markward de hægger,
 O'k Lütke, de krôn, was dâr alderdegger,
 Tibbeke, de ânte, unde A'lheid, de gôs —
 Desse klageden alle over den fos.
 Henning de hane, unde al sine kinder
 Klageden gans sêr ören hinder.
 Nog weren dâr der fogele mêr,
 Unde andere der dêre ein grôt hêr,
 De ik nu nigt al kan nomen.
 Desse alle wolden den fos fordomen,
 Unde dagten darup mid fharpn sinnen,
 Wo fe öm fyn levend mogten avwinnen.
 Se gingen fôr den koning al:
 Dâr hôrde men klage ane tal.
 Alfus wârd dâr ein grôt pärlement:
 De dêre, de dâr stunden ummentrent,
 Wolden Reinken fyn lyv avwinnen.
 Se spröken öm an mid allen sinnen,
 Mid felen klagen, de men dâr hôrde;
 Ja isliken gav he fhone antwôrde.
 Ne word gehored up einen dag
 Mere klage, alfe dâr gefhag

BRUIN en vervolgens een groot getal dieren, als LAMPE (de haas), BOLDEWIJN (de ezel), RIJN en WACKERLOOS (de groote en de kleine hond), ook HARMEN en METJE (de bok en de geit), en in hun gevolg de *eekhoorns*, *weseltjes* en *hermelijnen*. De *os* en het *paard* waren er ook, en boven dien een schaar van wilde dieren, het *hert* en de *ree*, BOKKERT (de bever), het *exerzwijn*, de *konijnen* en de *marters*.

Onder de vogelen telde men BARTHOLD (de ooijevaar), MARKWARD (de reiger), LUTKE (de kraan), verder TIBBEKE, de eend, en ALHEID, de gans; ook deze klaagden alle over den Vos. HENNING (de haan), en zijne kinderen klaagden op nieuw hun leed; de klagten der overige dieren en vogelen kan ik onmogelijk vermelden. Zij wilden allen den Vos helpen veroordeelen, en elk spitste zijne zinnen, om hem het leven te doen verliezen. Zij gingen voor den Koning en bragten nu de klagten in, welke ontelbaar waren.

Het gaf alzoo een groote vergadering. De aanwezigen wilden REINTJE te lijf en spraken hem aan met drift en felle klagten. Hij gaf aan elk schoone woorden.

Nimmer waren er op eenen dag meer klagten van de dieren en vogelen gehoord, dan er toen aldaar vernomen werden, en tevens nooit zoo vele blijken van scherpen raad bij verschil van ge-
voe-

Fan fogelen unde fan wilden dèren ,
 Fan nouwen rade unde mannigen *viseren* ,
 Dat men dâr hørde unde fornam .
 Men do Reinke to antwôrde kwam ,
 Ward nê fhônre entfhuldinge gehôrd ,
 Alse Reinke dârfulvest bragte fôrd .
 He entfhuldigede sik in al den dingen ,
 De men over òm mogte bringen ,
 Dat al den heren dat wonder dede ,
 Dat Reinke wufte fo fhone rede ,
 Unde fik al der fake wolde entlâggen ,
 De men dâr over òm konde fâggen .
 Int lâfte , dat ik korte desse wôrd ,
 Kwemen etlike tûge dâr fôrd ,
 Dat weren uprigtige waraftige mans ;
 De tûgeden over Reinken hêl un gans ,
 Shuldig to wâfen in der misfedâd .
 Do ging de koning in den råd .
 Se floten eindrâgtigen unde eines modes :
 Reinke de fos is fhuldig des dodes !
 Men shal òm binden unde fangen ,
 Dârto by fineme halfe uphangen .
 Sine kloke wôrde hulpen nigt fele ,
 Do ging it Reinken út deme spele .
 Do kôning dat ordel fûlven avfprak ,
 Darumme Reinke gans fere forfhrak ,
 Unde word to der fûlven stunden
 Gefangen unde harde gebunden .
 Do Reinke alfus was gefangen ,

Un-

voelens; maar toen REINTJE aan het woord kwam, hoorde men ook eene verdediging of verontschuldiging zonder wedergade.

Hij wist zich zoodanig vrij te pleiten van alle punten van beschuldiging, hoe veel er ook tegen hem waren ingebracht, dat alle de Heeren zich over die schoone redevoering moesten verwonderen.

Eindelijk traden er eenige getuigen op; opregte en geloofwaardige mannen, en deze getuigden gaaf en voldoende, dat REINTJE schuldig was aan de misdaden.

De Koning ging in den Raad, en eerlang werd met eenparigheid van stemmen, het vonnis gegeven. — „REINTJE DE VOS is des doods schuldig. Men zal hem vatten en binden, en daarna aan de keel ophangen.”

Zijne schrandere woorden hielpen alzoow weinig. Het ging hem buiten de gissing. De Koning sprak zelf het vonnis uit. REINTJE was zeer ontsteld en ter zelfder tijd werd hij gevangen genomen en sterk geboeid.

Begin der uitvoering van het vonnis, en de biecht van REINTJE op de ladder van de galg.

Zoodra de vrienden van REINTJE, die ten
Ho-

Unde dat ordel was, men f holde òm hangen,
 Unde Reinken frunde dit hadden fornomen,
 De òk to hove weren gekomen,
 Also Marten de ape, de òk was to regte,
 Un Grimbârd mid felen, de in Reinken slâgte
 Hörden, unde òm tôkwemen fan blode,
 De dit ordel hörden gans node,
 Unde worden hyrumme fêr bedroved,
 Mèr wan jennig regte lovet:
 Went Reinke was ein banrehere,
 Unde ward gewifed fan aller ere,
 Darto in einen fhândigen dôd.
 Se en miogten nigt desse nôd
 Fordragen, men se nemen orlov
 Fan deme koninge, un rumeden den hov--
 De koning betragte desse ding,
 Dat mannig knape fan òm ging,
 Dêr fele was út Reinken slâgte.
 It were gûd, dat ik bedâgte,
 Sprak he to einem út fineme råd,
 Al were òk Reinke nog so kwâd,
 In finem geslâgte is dog mannig man,
 Dên de hov övel entbâren kan.
 Hêgrim, Hinze, unde Brûn de bare,
 Desse nemen Reinkens meist ware;
 Dit weren, de òm bunden unde fengen:
 Desse dagten, òm òk to hängen.
 De koning hadde ön befolen dat.
 Dit deden se gêrne, wente se weren òm hât.
 Do se do fus mid òm kwemen,
 Dâr se tohand den galgen fornemen,
 Do sprak Hinze to deme Wulve:

Hêr

Hove waren verschenen, met name MAARTEN, GRIMBAARD en andere bloedverwanten, vernamen dat hij gevangen en tot den dood met den strop veroordeeld was, waren zij hier over zeer bedroefd, en meer als men denken zou.

REINAART was een *bannerheer*, en nu zoude hij door dezen schandelijken dood van alle eere en aanzien beroofd worden. Zij konden deze ellende niet aanschouwen, namen afscheid van den Koning en verlieten het Hof.

De Koning dacht na over deze zaken, en ziende hoe menig Ridder hem verliet, die aan REINTJE verwant was, zeide hij tot eenen zijner Raadslieden: „Ik moet het wel overwegen, dat hoe boos REINAART ook zijn moge, er in zijne familie velen zijn, welken het Hof noode ontberen kan.”

IZEGRIM, BRUIN en HINZE, die de ergste vijanden waren van REINTJE, waren het ook, die hem vatten en bonden. Zij zouden hem ook hangen, zoo als de Koning het hun bevolen had. Zij deden dit gaarne, om dat ze hem haatten.

Toen zij met hem voortgingen en de galg van verre zagen, zeide HINZE aan IZEGRIM: „Gedenk nu aan het kwaad, hetwelk REINTJE u voorheen berokkend heeft; hoe hij mede ging, toen

Hêr Ifegrim , gedenket nu an dat sulve ,
 Wo Reinke , desse kwade dêv ,
 Dat to wârke bragte , unde ôk drêv ,
 Unde he ôk sulven mede útging ,
 Dat men juwe beden broder uphing ;
 Des Reinke do fro was in al sineme gelate :
 Betaled öm nu mid der sulven mate .
 O'k , Brûn ! gedenket , wo he ju forrêd
 To Rusteflen hûs , dat mannig wêt ,
 Dâr ju slogen bede manne un wyv ,
 Dat ju blodig was bede höved un lyv .
 Sêt to , wente Reinkens liste fint grôt ,
 Entkweme he wäg üt desser nôd ,
 Sus wroke wi uns nummermere .
 Darumme latet uns hasten fere .
 He hävt it an uns grôt forwragt ,
 Dâr mote wi nu syn up fordagt .
 Do sprak Ifegrim also förd :
 Wo helpen dog also fele wôrd ?
 Hadde wi einen rêp efte line ,
 Draden woldo wi öme korten de pine .
 Se spröken Reinken al entjegen .
 Alse he fus lange hadde gefwegen ,
 So begunde Reinke ôk to spräken ,
 He sprak : nu ji ju dog willen wräken ,
 Mi wundert , ji nigt na deme ende flät .
 Hinze wêt wol guden räd
 To einer linen stark unde gôd ,
 Dâr he to des papen hûs inne stôd ,
 Dâr he nog wäg kwam ane alle ere .
 O'k , Ifegrim un Brûn , ji hasten fere ,
 Dat ji juwen öm tom dode bringen :

men uwe beide broeders ophing, en hoe verblijd hij daarover was. Betaal hem nu met gelijke munt. BRUIN! bedenk nu, hoe hij u verried op de werf van RUSTEVEEL, zoo als velen bekend is, en waar gij zoo vele slagen van mannen en vrouwen beliept, dat hoofd en lijf overal bloeden. Pas op; REIN is listig en stout; ontkwam hij uit dezen nood, dan zouden wij ons nooit op hem kunnen wreken; dat wij ons dan haasten! Hij heeft het aan ons dubbeld verdiend, en dit moeten wij nu voor oogen houden."

IZEGRIM zeide: „Waartoe helpen deze woorden? hadden wij nu maar eene lijn of touw, dan zouden wij hem wel spoedig uit het lijden helpen."

Zoo spraken zij over REINTJE en nu begon deze ook mede te praten, nadat hij lang gezwe- gen had. Hij zeide: „Het verwondert mij, dat gij, nu gij u wreken wilt, de zaak niet spoediger ten einde brengt. — HINZE zal wel goede raad weten, om aan eene sterke lijn te komen. Hij heeft er een leeren kennen aan het huis van den Priester. IZEGRIM en BRUIN! gij beijvert u zeer, om uwen oom ter dood te brengen. Gij meent zeker, dat het u wel gelukken zal."

Ji menen , ju fhal dänne wol gelingen!
 De koning unde al fine heren ,
 De där do mid to hove weren ,
 O'k de koninginne des geliken ,
 Se folgeden alle na , arm un riken ;
 Fan Reinken wolden se fên den ende.
 Megrim befól allen , de he kende ,
 Sinen magen unde sinen frunden ,
 Dat se jo faste by òm stunden ,
 Un dat se Reinkens nemen wâr ,
 Dat he nigt wäkweme út der fâr.
 Sunderliken befól he sineme wive ,
 He sprak : fê to by dineme live ,
 Help hólde faste dessen fos!
 Ik fägge't , forware , kweme he nu lós ,
 He worde arger in korter tyd ,
 Unde fholde uns fhänden mid allem flyt.
 Süs sprak he òk Brunen an :
 Gedenket , wat fhande he ju hävt gedân ;
 Dit wil wi òm nu al betalen ;
 Hinze zal de line ophalen ;
 He is behänder unde ligter dan wi.
 Hólde unde stât mi alle by !
 Ik wil de ledder to regte flyen ,
 Nu betale wi òm sine tûfheryen.
 Brûn sprak : fättet de ledder wisfe an ,
 Ik wil òm holden alse ein man.
 Reinke sprak : juwe forge is grôt ,
 Dat ji juwen òm bringen in den död ,
 Dên ji billiglik fholden befhärmen ,
 Unde ji ju finer fêr entfärmen ,
 Dat he so nigt en kweme in fhade.

Dor-

De Koning, de Koningin en alle Heeren die ten Hove waren, groot en klein, rijk en arm, liepen uit, om het einde van REINTJE te zien. IZEGRIM beval aan allen, die hij kende, en aan zijne vrienden en verwanten, dat zij hem zouden bijstaan en op REINTJE letten, ten einde deze niet aan het gevaar ontsnapte; een afzonderlijk bevel gaf hij aan zijne vrouw. „Zie toe, zeide hij, ik bezweer het bij uw lijf, help toch den vos vasthouden. Ik zeg het; kwam hij nu los, hij zou het in een korten tijd nog erger maken. Hij zou er zich op toeleppen, om ons schade en schande aan te doen.” Aan BRUIN zeide hij: „Bedenk nu, hoe hij u beleedigd heeft; dit zullen wij hem nu alles betaald zetten. HINZE zal het touw ophalen; die is behendiger en ligter dan wij; houdt vast en helpt mij. Ik zal de ladder te regte zetten. Zoo vergelden wij hem alle zijne schelmsstukken.” BRUIN zeide: „Zet de leer wat digter aan; ik zal hem vasthouden met alle kracht.”

REINAART zeide: „Gij beijvert u hoogelijk, om uwen oom ter dood te brengen; dien gij behoort te beschermen, en voor wien gij zorgen moest, dat hij niet in rampen kwam. Durfde ik, ik zou wel om genade smeeken. — IZEGRIM

Dorste ik, ik bāde halv gnade.
 Ifegrim hatet mi boven al,
 He büt, dat syn wyv mi hölden fhal.
 Wolde se denken an ölde dād,
 Nummermere dede se mi kwād.
 Dog it mot nu over mi gān;
 Ik wolde, dat it were gedān!
 Myn fader starv ök in forgen gröt,
 Men do he nam finen död,
 Do was it kort mid öm gedān;
 O'k folgede öm nigt so mannig man.
 Shande mote ju wedderfaren,
 Wo ji Reinken länger sparen!
 Brün sprak: höre ji, dat he floket uns al?
 Syn tüfhend nu ende nemeñ fhal!
 Reinke was in angeste gröt,
 He dagte: mogte ik in desser nöd
 Unde regt nu in desser stund
 Finden einen nyen fund,
 Dat mi de koning dat levend geve,
 Unde by dessen drēn de fhande bleve!
 So sprak Reinke to fik fulven fan binnen:
 Hyr mót ik up denken mid allen sinnen,
 Allent, wes ik nu bruken kan,
 Wentē de nöd de gait mi an!
 Al is de koning gram up mi,
 Unde mannig ander, de öm is by:
 Wattan? dat hävve ik al fordēnd.
 It mogte nog wēden ummegewend.
 De koning is stark; syn råd is fröd:
 Nogtan en do ik öm nummer göd!
 Kweme lik to wörden, dat hope ik nag,
 Ik

haat mij het felste. Hij beveelt, dat zijne vrouw mij vast zal houden; dacht zij, om het verlede-
ne, dan zou ze mij geen kwaad doen.

Maar deze ramp is nu over mij beschoren. Ik wenschte wel dat het al gedaan was; — mijn vader stierf ook in groote ellende, maar toen het op het laatste ging, liep het spoedig af, en ook was er zulk een schare van toekijkers niet. Schande zal u wedervaren, indien gij mij nog langer martelt.”

BRUIN zeide: „Hoort gij het wel, hoe hij ons vervloekt; het is nu met zijne schelmerijen haast gedaan.”

REINTJE bevond zich in eenen deerlijken angst. Hij dacht: „Mogt ik in dezen nood een nieuwe list bedenken, waardoor de Koning mij het leven schonk en dat de schande dan aan deze drie vijanden verbleef. Hier wil ik mijne zinnen op slijpen, en alles doen, wat mogelijk is; de nood gaat hoog. Al zijn de Koning en vele zijner Raden op mij toornig, ik heb het wel verdiend, maar de kans zou nog kunnen keeren. De Koning is sterk; zijne Raden zijn wijs. — Ik heb beiden geen goed gedaan; ik moet hopen. Mogt ik maar aan het spreken komen, dan werd ik heden niet gehangen.”

Ik worde nigt gehangen up dessen dag.
 So was Reinke in angefte grôt,
 He sprak: ik sê fôr mi den dôd,
 Dême ik nu nigt mag entgân.
 Hyrumme ji alle, de nu hyr stân,
 Ju bidde ik ene kleine bede,
 Êr ik fan der werlde fhede,
 Dat ji willen bidden den koning nu,
 Dat ik moge sprâken fôr ju
 Mine bigt mid alleme flyt,
 Dat mi de koning wille gunnen de tyd,
 Up dat ik de wârheid moge formelden,
 Unde dat miner undâd nigt dorve entgelden
 Ein ander unshuldig, we he ôk fy,
 Unde nigt betégen wêrde umme mi,
 Up dat God, de alle dinge regt wil lonen,
 Miner selen des to bät wille shonen,
 De mêste deil, de dit hörden,
 Worden bewogen von den wörden,
 Se sprôken: it is twâr eine kleine bede,
 Unde bâden den koning, dat he dat dede.
 Des gav de koning orlov darto.
 Reinke ward wedder en weinig frô,
 He dagte, ik mogte nog bäter fallen,
 Un sprak alsus fôr ön allen:
 Nu help mi *spiritus domini*,
 Wente ik en sê hyr nemand by,
 Dême ik nigt hâvve entjegen gedân.
 Forder do ik nog was ein klein kumpân,
 Unde ik nigt mêt en fôg de bruften,
 Do ging ik faken na minen lusten
 Mang de jungen lammer un zegen,

Wan

Hij zeide verder tot de menigte. „Ik heb de dood voor oogen; hij is niet te ontgaan; het is hierom, dat ik aan u allen, die hier staan, eene kleine bede rigt, voor dat ik van de wereld scheide.

Smeekt den Koning, dat hij mij toesta en den tijd gunne, om mijne opregte biecht uit te spreken, opdat ik de waarheid moge vermelden, en er geen onschuldige over mijne misdaden werde bericht of gestraft, en ook opdat ik hierdoor vergiffenis verwerf voor mijne zonden.”

De meesten, die dit hoorden, werden bewogen en zeiden: „Dit is een geringe bede.” Zij smeekten den Koning, dat hij het zoude toestaan; en deze schonk het verlot.

REINTJE schiep moed en dacht: het zal wel goed uitvallen; en sprak vervolgens na een schietgebed gedaan te hebben: „Ik zie hier niemand, of ik heb mij jegens hem misgrepen.”

Toen ik pas gespeend en nog jong was, ging ik dikwijls spelen onder de lammeren en bokjes, wanneer zij van den weg waren afgedwaald. Ik hoorde zoo gaarn hun geblaat; toen ik een hun-

Wan se gingen buten den wägen.
 Ore bläten unde stemmen hörde ik geren;
 Do begunde ik êrsten lekkerye to leren;
 Wente ik forbêt 'er ein to dôd,
 Dâr lârnde ik êrsten leppen dat blôd.
 Dârna verbêt ik junger zegen fêr;
 Ik taste to, unde dede dat nog mêr.
 Sus wârd ik dryfter unde kon're,
 Ik spârde wedder fogel este hon're,
 O'k ânte unde göse, wôr ik se fand;
 Ik hâvve der fele geraked int sand,
 De ik al fan deme levende brogte,
 Wan ik se nigt al âten mogte.

Dârna kwam ik by Ifegrime
 In eineme winter by deme Rine;
 He schulede under eineme bôm,
 Unde räkende sik, dat he were myn ôm.
 Do ik ôm hörde sus de mageshop fortâllen,
 Alfus worde wi aldâr gefellen,
 Dat mi nu wol mid regte mag ruwen:
 Wente wi loveden dâr mid truwen.
 Gude selfhop de eine dem andern,
 Unde begunden tosamende also to wandern.
 He stôl dat grote unde ik dat klene;
 Dat wi kregen, dat was gemene,
 Dog nigt so mene, so it fholde,
 Wente he deledede it, so he wolde.
 Nummer krêg ik regte myn dêl halv;
 Wente so wan Ifegrim hadde ein kalv,
 Eene zegen, enen wedder, este ram,
 So grimmede he, unde makede sik gram,
 Uppe dat he mi so fan sik drêv,

Un-

ner gebeten had, begon ik het bloed te likken en vond er smaak in. Daarna verbeet ik vier jonge geiten; ik taste toe en deed nog meer. Zoo werd ik al driester en stouter; ik spaarde geen hoenders, ganzen of eenden, waar ik ze vond, en ik heb er vele in het zand gestopt, die ik gevangen en gedood had, en allen niet eten konde.

Vervolgens kwam ik in eenen winter bij IZEGRIM die aan den Rijn onder eenen boom lag. Hij rekende mij voor, dat hij mijn oom was, en toen ik alzo hoorde, dat hij van mijne maagschap zoude zijn, besloot ik bij hem te blijven, en hierover mag ik mij nu wel hoogelijk beklagen.

Wij beloofden elkander getrouw te zijn, en begonnen alzo te zamen op avontuur te gaan. Hij stal in het groot en ik in het klein. Den buit zouden wij deelen, doch dat ging slecht. Hij verdeelde denzelven, zoo als hij het verkoos; nooit ontving ik de geregte helft. Wanneer hij een kalf of een geit, een weêr of een ram bekwam, dan maakte hij zich toornig, opdat ik van hem weck en hij mijn deel behield.

En

Unde òm myn dèl allene blèv.
 Nog was dit dat minste al:
 Men alfe wi hadden folk gefal,
 Dat wi einen osfen efte eine ko
 Gefangen, ja dänne kwemen darto
 Syn wyv unde mid ör seven kinder:
 Dänne mogte ik klagen minen hinder.
 Ik krèg dänne nouwe den minsten rebben,
 Nogtan èr ik dèn mogte hävven,
 Hadden se dat flèfh al avgegnagen.
 Darmid mošte ik mi fordragn.
 Dog, God danke's, ik hadde's nèn nòd,
 Wente ik hävve nog den fhat fo gròt
 Bede an fulver unde an golde,
 Dat dèn ein wagen nigt drägen fholde
 To sevenwärv, unde fo wägforen!
 De koning begunde hyrna to horen,
 Alfe he den fhat hörde nomen,
 Unde sprak: fan wanne is de ju gekomen?
 Sägget it nu, ik mene den fhat. —
 Reinke sprak: wat hülpe mi dat,
 Dat ik ju des nigt en säde?
 Wente ik en neme des nu jo nigt mede.
 Ik wil ju fäggen, nu ji it mi hêt:
 Men dorg lèv, nog dorg lèd
 Shal dat nu länger bliven forholen,
 Wente de fhat was gestolen.
 It was bestèld, men fholde ju mörden;
 Hadde de fhat nigt gestolen worden.
 Gnädige here, märket ju dat!
 Dit makede de formaledyede fhat!
 Dat de fhat fus gestolen wärd,

Des

En dit was nog het minste; gebeurde het ons, dat wij eene os of eene koe bemagtigden, dan kwam zijn wijf met hare zeven kinderen daar op af; en al bragt ik mijne klagten in, dan kreeg ik naauwelijks de kleinste ribbe en deze niet voor dat het vleesch er was afgeknaagd. Hiermede moest ik mij dan vergenoegen, maar geen nood— ik leed geen honger; ik had nog eenen *schat* van zilver en goud, zoo groot dat ze met zeven wagens niet was te vervoeren.

De Koning zette zijne ooren op, toen hij van *den schat* hoorde spreken.

Hij zeide: „Van waar hebt gij dezelve bekomen? Zeg het, ik meen *den schat*.”

REINTJE antwoorde: „Wat zou het mij baten, indien ik u zulks niet wilde mededeelen. Ik kan ze toch niet medenemen. Ik zal het u zeggen, nu gij het mij beveelt. Om lief of leed zal het nu niet langer verborgen blijven; de *schat* was gestolen, daar was een aanslag gesmeed om u te vermoorden, anders ware de *schat* niet gestolen geworden. Genadige Heer! let hier wel op, dit is het geheim van de vermaledijden *schat*, en dat de *schat* gestolen werd, dat heeft mijn vader het leven gekost, tot zijne eeuwige schade, maar het was voor u een groot geluk.

Zoo-

Des dede myn fader eine kwade fârd
 Fan desser werlde to ewigen s'haden:
 Dog was it nut to juwen gnaden.
 Alse de koninginne fan Reinken hörde,
 Dat he sprak fan desseme mörde,
 De andrâgende was öreme heren,
 Se begunde sik sêr to forfêren.
 Se sprak: ik formane ju, Reinard,
 Up de langen hennefârd,
 De juwe sele nu faren s'hal,
 Dit ji de wârheid fâggen al,
 Wo it is umme dessen môrd
 De koning sprak do also fôrd:
 Men s'hal beden enen isliken to s'wigen,
 Unde laten Reinken nedderstigen,
 Desse fake gait mi sulvest an,
 Dat ik dé bät moge forstân.

Do krêg Reinke einen bâtern môd
 Up der ledderen, dâr he stôd;
 Se mosten öm do also wedder
 Avstigen laten fan der ledder.

De koning nam öm by sik allene,
 O'k de koninginne, unde frageden öme,
 Wo desse fake wêre getagt?
 Ja, do wolde Reinke legen mid magt!
 He dagte: mogte ik nu wedder winnen
 Des koninges hulde unde der koninginne,
 Unde mogte dat dârto forwârven,
 Dat ik desse alle mogte fordârven,

De

Zoodra de Koningin vernam, dat REINTJE sprak van eenen *moord*, die haren gemaal aanging, werd zij zeer ontfteld en zeide: „Ik vermaan u REINTJE bij de groote reis, welke voor uwe ziel aanstaande is, dat gij ons de waarheid zult zeggen, en wat er van dezen moord zij.”

De Koning gaf bevel, dat elk zwijgen zou; en vervolgens zeide hij: „REINTJE moet van den ladder worden gelaten, opdat ik hem beter zal kunnen verstaan. Deze zaak gaat mij zelven aan.”

REINTJE werd met een nieuwen moed beziel, toen hij nog op den ladder stond; zij moesten hem alzoo van denzelfden doen afstijgen.

*Verdere gesprekken van REINTJE over den
schat.*

De Koning liet REINTJE vervolgens bij zich komen, en vroeg hem in bijzijn van de Koningin, hoe deze zaken zich hadden toegedragen. Nu moest hij wel liegen met alle krachten. Hij sprak bij zich zelven: mogt ik er nu in slagen, om de genegenheid van den Koning en de Koningin op nieuw te verwerven, ten einde daarna allen, die mij naar het leven staan, ten verderve te bren-

bren-

De sus stân na mineme dôd,
 Unde ik so kweme út desser nôd,
 Dat mogte ik râken for grote bate;
 Men ik mot fêr legen utermate!

De koninginne sprak wedder an:
 Reinke, latet uns regt forstân
 Fan desser fake de wârheid fast,
 Up dat juwe fele bleve unbelast!

Reinke sprak: syt des berigt:
 Ik mot nu stârven, dat is anders nigt;
 Sholde ik dâne mine fele also beladen,
 Darmid se kweme in ewigen s'haden,
 Unde se des ewig s'holde entgelden?
 Bâter is 't, dat ik de nu mot melden,
 Wowol se sin mine levesten magen,
 De ik fulnode s'holde besagen.

Ik frugte der hellen pine, de dâr is grôt:
 Darumme ik it jummer s'âggen môt.

Deme koninge word dat hârte swâr,
 He sprak: Reinke, s'âgstu ôk wâr?

Reinke sprak: o eddele here!
 It is wâr, al bin ik sundig fere,
 Wat s'holde mi dat to bate komen,
 Dat ik mi fulven wolde fordomen?

Ji sên jo wol, wo it mid mi is:
 Stârven mot ik nu, dat is wis.

Sholde ik nu nigt sprâken de warheid,
 Dâr mi de dôd fôr ogen stait?

Mi mag nigt helpen bede efte gôd!

Sûs bevede Reinke, dâr he stôd,

In einem gefinseden s'hyn fan frugten.

Fôrd sprak de koninginne mid tugten:

Rein-

brengeu en mij hierdoor uit den nood te helpen, welk een geluk zou dit voor mij zijn? maar ik moet liegen, dat het rookt."

De Koningin zeide: „REINAART! geef ons nu een waar verhaal van deze zaak, tot een regt verstand van dezelve en opdat uwe ziel onbezwaard blijve."

Hij antwoordde: „Zijt des verzekerd. Ik moet nu sterven; het kan niet veranderen, en zou ik dan mijne ziel zoodanig bezwaren, dat ik er in de eeuwigheid om zoude lijden? Beter is het, dat ik alles mededeelde, hoezeer het ook mijne naast-bloedvrienden moge gelden, die ik noode bezwaren zoude. Ik vrees de zware pijnen in de hel, en nu moet ik de waarheid zeggen."

De Koning werd bewogen in zijn hart, en zeide: „REINTJE spreekt gij wel de waarheid?"

De Vos hernam: „Edel Heer! Hoe zondig en schuldig ik ook ben, wat zou het mij baten, indien ik mij zelf hielp verdoemen? Gij ziet hoe het met mij staat; sterven moet ik, dit is zeker; zou ik dan de waarheid niet spreken, daar mij de dood voor oogen staat? Gebeden of wereldsch goed kunnen mij niet meer helpen." Dit zeide hij bevende van angst, met eene geveinsde vertooning van vreeze.

De Koningin hervatte dadelijk: „REINTJE'S
K toe-

Reinkens nód entfärmet mi fere,
 Myrumme bidde ik ju, myn here,
 Dót Reinken etlike gnade,
 Up dat náblive gróter fhade,
 Latet öme nu in desser ftund
 Uns witlik dón den regten grund,
 Unde dat ein islik fwige stíl,
 Up dat he nu spráke, wat he wil.

De koning bód fwigend also förd.
 Reinke sprak: nu horet mine wórd!
 Is dat mineme heren dem koning lèv,
 Ik wil ju läsen funder brêv,
 Unde de forräderye openbaren,
 Dár ik nemande denke an to sparen.

Nu mag men horen einen nyen fund!
 Reinkens lösheid hadde nenen grund,
 Wo he finem egen fader mede
 Kwád unde unere overfäde,
 O'k dem greving, finem levesten frund,
 De öm dog in allen nöden byftund.
 Dit dede he al in der andagt,
 Dat men finen wórden des to bät geve magt,
 Dat he also mid finer sprake
 Sine fyende brogte in de fulven fake,
 De sus na fineme live ftunden.

He sprak: myn here fader hadde gefunden
 Des mägtigen koninges Emerikes fhat
 In eineme forholendliken pad.
 Unde do he hadde sus groten gúd,
 Wárd he so stolt unde hoge fan múd,
 Unde hêld alle deren in unwêrdigheid
 Mid finer gekliken hógfardigheid,

De

toestand treft mij. Ik bid u, Heer Koning! bewijs aan hem eenige gunst, opdat het groote verlies werde voorgekomen. Laat hem ons den waren stand der zaken doen kennen, en geef last dat een ieder stilzwijge, opdat hij voortbrengge, wat hij wil."

De Koning gebood stilte, en nu sprak REINTJE: „Hooft nu mijne woorden; is het onzen Heer welgevallig, dan zal ik alles aan u voorlezen, zonder het op schrift te hebben, en den geheelen aanslag van het verraad aan het licht brengen, zonder iemand te ontzien.

Men hoore nu de nieuwe bedenksels van den Vos! Zijne loosheid was onuitputtelijk. Hij sprak zelfs kwaad en tot oneere van zijnen vader, en bezwaarde GRIMBAARD, zijnen getrouwsten vriend, die hem in alle zijne nooden bijstond; alles in de hoop, dat men hierom aan zijne woorden te beter geloof zoude geven, en ook legde hij zich toe om zijne vijanden, die hem thans naar het leven stonden, in deze zaak te betrekken.

Hij zeide: „Mijn heer vader had op eene verholene plaats den schat gevonden van den magtigen Koning EMMERIK. Toen hij zoo rijk was geworden, werd hij trotsch en hoogmoedig. Alle dieren, met wien hij voorheen omging, verachtte hij in zijne zotte verwaandheid. Hij zond HINZE naar de woeste *Ardennes*, alwaar BRUIN door

De toforen sine gesellen waren.
 He lêt Hinzen, den kater, faren
 In Ardenen, dat wilde land,
 Dâr he Brunen, den baren, fand.
 He entböd öme dâr sine hulde,
 Unde dat he in Flanderen komen shulde,
 Efte he koning wolde wäfen.
 Do Brûn unde Hinze den brêv hadden läfen,
 He ward kone, frolik, unde unforfêrd,
 Went he des lange hadde begêrd.
 He reisêde in Flanderen altohand,
 Dâr he minen heren fader fand.
 He entfeng öme wol, unde fände tor stund
 Na Grimbârd dem wifen, unsen frund,
 Unde na Ifegrim ök also fôrd.
 Desse fêr handelden mannig wôrd;
 Hinze de kater was de fyvde.
 Dâr ligt ein dorp, dat het Yfte.
 Twifhen Yfte unde Gent.
 Hadden se fus dit pärlement
 In ener dûfteren langen nagt.
 Nigt mid God, men des düvels magt,
 Unde mid mines faders gewälde,
 De se dwang mid sineme gelde,
 Sworen se dâr des koninges dôd.
 Ein islik deme anderen sine hulde bôd.
 Se sworen up Ifegrimes hövede forware
 Alle five, dat Brûn, den bare —
 Dên wolden se tom koninge maken,
 Unde foren öm in den stôl to Aken,
 Un fätten öme up de krone fan golde.
 Were jemand, de dit keren wolde,

dezen werd opgezocht. Hij liet hem groeten, en afvragen of hij in *Vlaanderen* komen wilde, om aldaar Koning te zijn.

Toen BRUIN en HINZE den brief gelezen hadden, verheugde zich de eerste en werd stout en onversaagd, want zoo iets had hij sedert langen tijd begeerd.

Hij reisde spoedig naar *Vlaanderen*, alwaar hij mijnen vader vond. Deze ontving hem wel, en zond dadelijk om den wijzen GRIMBAARD, onzen vriend, en ook naar IZEGRIM. Deze vier hielden vele gesprekken; HINZE was de vijfde.

Daar is een dorp dat *Iste* heet; en tusfchen *Iste* en *Gent* hielden zij de gesprekken, in eene langen duisteren nacht, niet in Gods naam, maar in dien van den duivel, en wel naar den wil van mijnen vader, die hen dwong met zijn geld. Zij zwoeren aldaar den dood aan den Koning, en zij beloofden elkander getrouw te zijn; zij legden alle vijf den eed af op het hoofd van IZEGRIM, dat zij BRUIN tot Koning zouden verheffen, hem te *Aken* op den troon van het Rijk plaatsen en aldaar doen kroonen. Ware er iemand van 's Konings vrienden of verwanten, die zich hier tegen zou willen verzetten, dien zou mijn vader helpen verjagen, en alles zoude hij door zijne schatten doen veranderen, of door omkoo-pingen, of door het fchrijven van brieven met bedreigingen.

Ik kreeg zulks te weten op de volgende wijze. Het gebeurde eens op eenen vroegen morgen dat GRIMBAARD, den wijn boven de dorst gedronken

Fan des koninges frunden efte magen,
 De fholde myn fader al forjagen,
 Mid fineme fhatte dat ummedriven,
 Mid umme to kopen, mid breve to fhriven.
 Dit krêg ik to weten alfo:
 It gefhag up enen morgen fro,
 Dat Grimbârd den wyn drank ungespârd,
 Dârfan he frolik unde drunken wârd,
 Unde fâde dat hemeliken fineme wive.
 He fprak: fû, dat dit by di blive!
 Se fwêg fo lange, forftât mi regt,
 Dat fe it mineme wive ôk hävt gefâgd.
 Se fwôr ör, dâr fe weren tofâmen,
 By der dryer koninge namen,
 By örer ere unde truwe,
 Wer dorg lêv nog dorg ruwe,
 Nemande fholde fâggen fôrd.
 Men myn wyv hêld nigt öre wôrd:
 Wente dat êrste, dat fe by mi kwam,
 Sâde fe mi al, dat fe fornam.
 Se fâde ôk ein wârtêken dârby,
 Dat ik enked forftund by mi,
 Dat it wâr was alderding.
 Ik was al drovig, wôr ik ôk ging.
 Ik wârd andenken der poggen al,
 De êns to God repen mid grottem fhâl,
 Dat he ön einen koning wolde geven,
 Dat fe in dwange mogten leven,
 Wente fe weren fry in alleme land.
 God hörde fe, une fânde ön tohand
 Den Adebâr, de fe nog hatet,
 Unde fe nummer in freden latet.

hebbende, met een verheuging te huis kwam, en de zaak aan zijne vrouw in het geheim mededeelde. Hij zeide: „Houd het vooral voor u!” en zij zweeg zoo lang, totdat zij het aan mijne vrouw verteld had, en deze zwoer haar bij de namen der heilige drie Koningen, en bij hare eer en trouw, dat zij het aan niemand, om lief of leed, zou zeggen. Mijne vrouw hield ook haar woord, tot dat hij bij mij kwam; toen was het eerste, dat zij aan mij verhaalde, hetgeen zij vernomen had. Zij gaf mij nog berigt van eene *daadzaak*, of kenteeken, zoodat ik wel gelooven moest, dat de zaak in alle deelen der waarheid overeenkomstig was.

Ik was droevig, waar ik ook ging. Ik dacht om de kikvorschen, die eens met groot gekwaak, bij JUPITER aanhielden om hun eenen Koning te schenken, ten einde onder den dwang te leven, hoezeer ze vrij waren in alle landen. De God verhoorde hunne bede, en schonk hun eenen ooijevaar, die hen alsnog haat, hen nooit met vrede laat, maar hun ten allen tijde ongunst be-

Alletyd dait he ön ungenade:
 Nu klagen se fast, nu is et to spade;
 Se sint bedwungen alderding
 Under dem Adebâr, ören koning.

Sus sprak Reinke to al den deren,
 De dår stunden, unde de dår weren:
 Sêr, fus frugtede ik fêr for uns allen,
 Dat it ök mid uns fus mogte fallen.
 Here, fus forgede ik ök for ju,
 Des ji mi weinig danken nu.
 Ik kenne Brunen fhalk unde kwád,
 Unde ful fan groter overdád.
 Darumme frugtede ik öme fêr;
 Ik dagte, worde he unse hêr,
 Dat wi dänne alle weren forlörn.
 Ik kenne den koning wolgebörn,
 Sêr mächtig, ök guderteren,
 Unde ök gnädig allen deren.
 Ik dagte fuste up desse dinge,
 It were eine kwade wesfeling,
 Dat men enen bûr, enen uneddelen frât,
 Brogte in alfodanen stât.
 Ik dagte darup mannige weken,
 Wo ik desse sake mogte tobrâken.
 Boven alle sake frodede ik dat,
 Behêlde myn fader finen fhat,
 He fholde mid fineme falschen spele
 To plasfe bringen fele unde fele,
 Un den koning bringen fan siner ere.
 Dit betragtete ik gans fere,
 Wôr de fhat wäfen mogte,
 Up dat ik öm fan dannen brogte,

Wôr

wijst. Nu klagen zij, maar het is te laat; zij zijn nu in bedwang, en staan onder den ooijsvaar, hunnen Koning.”

Zoo sprak REINTJE tot alle dieren, die daar tegenwoordig waren. „Ziet, — zeide hij verder, — zoo was ik bekommerd over ons allen, dat het zoo erg zou uitvallen, en zoo was ik ook beangst over U, Heer Koning! hoezeer gij mij er weinig voor bedankt. Ik ken BRUIN als stout en boos, en vol van groote misdadige ontwerpen. Ik was derhalve zeer voor hem bevreesd, en dacht: wordt deze onze Heer, dan zijn wij alle verloren. Ik kende onzen welgeboren Koning wel als magtig, maar ook als goedertieren en jegens alle dieren genadig. Ik overwoog alle deze dingen en welk eene ongelukkige wisseling het zijn zou, dat men eenen *boer*, een onadelijken vraat, in zulk eenen stand zoude brengen. Ik dacht hierover gedurende eenige weken na, en overwoog gestadig, hoe ik deze zaak zou doen mislukken. Boven alles befepte ik, dat, behield mijn vader de schat, hij met zijne valsche streken velen en velen in het verderf zou brengen, en den Koning van zijn aanzien berooven. Ik lag er mij derhalve op toe, om te weten, waar de schat wezen mogt, in de hoop denzelfden dan van daar te brengen; ook werwaarts mijn vader in veld of bosch heen liep. Onverschillig of het heet of koud, droog of nat, bij dag of bij nacht ware; ik bleef te allen tijde op de loer.

Wôr de fhat wäfen mogte,
 Up dat ik öm fan dannen brogte,
 Wôr myn fader, de listige ölde,
 In deme felde efte in deme wölde
 Henne tóg, efte henne lêp,
 Was it het, kôld, nat, efte dêp,
 Was it by nagte, efte by dage,
 Jummer was ik ók in der lage.
 Ik lag up ene tyd in der érde,
 Unde wagtete alfe ein, de fêr begêrde,
 Wo ik bäst geweten kunde,
 Unde wôr dat dat ik den fhat funde,
 Dâr ik gërne fan hadde fornomen,
 Do sag ik minen fader komen
 U't einer steinritfen, de was dêp.
 Ik lag forborgen, eft ik flêp.
 Nigt en wufte he fan mi,
 Dat ik öm was fo na by.
 He begunde fik wide umme to fên:
 Do he fornam, dat he was allên,
 Unde alfe he fus nemande fag,
 Dede he, alfe ik ju fäggen mag:
 He stopde dat hol wedder mid fande,
 Un makede dat gelyk deme anderen lande.
 Dat ik dit fag, dâr wufte he nigt fan.
 O'k fag ik, ér he fheide fan dan,
 Dat he den ftert lét overgân,
 Dâr fine fote hadden gefân.
 He forwildede ók fyn fôtspôr mid deme munde.
 Dit lerede ik dâr in der ftunde
 Fan mineme ölden falshen fader,
 De desse lifte wufte allegader.

Eens lag ik in een hol, en zag met bijzondere begeerte, of ik ook iets vernam, hetwelk tot het vinden van den schat helpen konde, wanneer ik mijnen vader uit eene diepe spleet in eene steenrots zag te voorschijn komen. Ik hield mij, of ik sliep; hij wist niets van mij, ook niet dat ik hem zoo nabij was. Hij begon met overal rond te zien; en toen hij zag, dat hij alleen stond, handelde hij zoo als ik u zeggen zal. Hij stopte een hol dicht met zand, zoodat het met den omgelegen grond gelijk stond: ook zag ik, dat hij, eer hij van daar ging, met de staart slingerde over den grond, waar zijne voetstappen stonden, en hoe hij het spoor van deze, nog met zijnen bek omwroette.

Dit alles leerde ik toen van mijnen ouden slimmen vader; en toen hij weg ging, om zijn bedrijf te vervolgen, bedacht ik: „ zoude daar ook den schat kunnen zijn? Ik ging aan het werk, opende het gat met mijne voeten, en kroop er in. Ik vond daar eenen grooten rijkdom; veel fijn goud en zilver. Niemand, hoe oud hij ook zijn moge, heeft zoo veel geld bij één gezien.

Se-

Sus l p he w g na fineme gewinne.
 Ik dagte fast in mineme sinne ,
 Efte d r mogte w fen de s hat?
 Ik ging to w rke , unde opende dat gat
 Mid minen f ten , unde kr p darin.
 D r fand ik groten gewin ,
 Finen fulvers fele unde r d gold.
 Hyr en is  k nemand also  ld ,
 De des je so fele tolike sag.
 Do sp rde ik wer nagt efte dag ,
 Ik ging slepen unde dragen
 Sunder karen unde funder wagen.
 Mi halp myn wyv , frouwe Ermelyn ,
 Wi hadden arbeit unde pyn ,
  r wi den s r riken s hat
 Brogten in eine ander stad ,
 D r he b t lag to unfer lage.
 Dewile was myn fader alle dage
 By d n , de den koning sus forreden.
 Nu moge ji horen , wo se deden.
 Br n unde Ifegrim fanden  t tohand
  re breve in mannig land
 An alle , de foldie winnen wolden.
 Br n de bare s holde se uph lden ,
 Unde dat se s here to  me kwemen ,
 Unde  re foldie toforen nemen ;
 He s holde't  n geven mid milder hand.
 Myn fader l p do dorg de land
 Unde dr g  rer tw er breve.
 Wo luttik wuffte he , dat de deve
  m finen s hat hadden genomen ?
 Ja , hadde't  m  k mogen fromen ,

Sedert rustte ik niet bij dag of nacht. Ik sleepte en droeg alles van daar, zonder kar of wagen te hebben. Mijn wijf, vrouw ERMELIJNE hielp mij, en wij hadden veel arbeids en moeite, eer wij den rijken schat op zulk eene plaats hadden gebragt, waar hij beter voor ons bewaard lag.

Ondertuschen was mijn vader dagelijks bij hen, die het verraad tegen den Koning smeedden, zoo als gij nu hooren zult.

BRUIN en IZEGRIM zonden brieven naar vreemde landen, en aan allen, die eene groote foldij zouden willen verdienen. BRUIN zou ze in dienst nemen, mits zij schielijk tot hem kwamen. Hij zou de foldij vooruit betalen, en zulks met een ruime hand. Mijn vader trok met beider brieven door het land, en hoe weinig dacht hij, dat de dieven zijnen schat hadden weggenomen. Ja! al was hij ook geheel in zijn voornemen geslaagd, hij zoude destijds geen penning gevonden hebben.

Toen

Alle de werld to den stunden;
 He en hadde's nigt einen penning gefunden!
 Do myn fader al umme mid pine
 Twifhen der Elve unde dem Rine
 Hadde gelopen dorg de land,
 Där he mannigen foldenër fand,
 Dën he wan mid fineme golde,
 De Brunen to hulpe komen fholde,
 Alse de fommer kweme int land,
 Do kerede he wedder, där he fand
 Brunen un de gefellen fyn.
 He fäde ön fan der groten pyn,
 Unde der mannigföldigen forge,
 De he för de hogen borge
 Int land fan Sasfen hadde geleden,
 Där de jägers na öm reden
 Mid ören hunden alle dage,
 Unde so fyn lyv hangede in der wage.
 Se hadden öme dân fele towedderen.
 Dit sprak he för de fër forräderen,
 He tögede ök den breve fan den gefellen,
 De Brunen do fër wol befellen.
 De lesen se alle five tofamen,
 Där twelv-hunderd kämpen by namen
 Fan Ifegrims magen al instunden,
 Mid fharpen tänen unde widen munden,
 Sunder de katers unde de bären,
 De alle in Brunen hulpe weren,
 Alle de Fëlfratfen und de Dasfen
 Beide fan Doringen unde fan Sasfen.
 Desse hadden al mid öm gefworen,
 In deme dat men ön geve toforen

Fan

Toen mijn vader alzoo , met groote moeite , het land tusſchen *Elve* en *Rijn* had doorkruisd , en aldaar menig ſoldaat door zijn geld had aangenomen , die BRUIN in den zomer te hulp zoude komen , keerde hij terug. Hij vond BRUIN bij zijne eedgenooten , en verhaalde hun toen van zijne moeite , ook hoe veel hij geleden had , bij de groote burgten of roofkaſteelen in *Sakſen* , alwaar de jagers dagelijks met hunne honden op hem waren aangevallen , en hij met lijfsgevaar vele wederwaardigheden had ondervonden.

Dit verhaalde hij aan de verraders , en hij toonde hun de brieven , welke hij had medegebragt , die zij met hun vijven lazen , en die aan BRUIN wel bevielen. Men zag er de naamlijſt van twaalf honderd kampioenen , alle van IZEGRIMS geſlacht , met wijde monden en ſcherpe tanden.

Behalve de katers en de beeren die alle ten dienſte van BRUIN gereed waren , kwamen ook de veelvraten en de dasſen uit *Thuringen* en *Sakſen*. Deze hadden zich met eede verbonden , om , op het eerſte opontbod , bij BRUIN met alle magt te zullen komen , indien hun de ſoldij drie weken vooruit werd betaald , en dit alles wist ik , den Hemel zij dank , voor te komen.

Toen

Fan drên weken ören fold,
 So wolden se komen mid gewold
 To Brunen mid deme êrsten bode.
 Dit hinderde ik alle, des danke ik Gode!
 Do dit alfus al was besteld,
 Ging myn fader over jünt feld,
 Unde wolde ôk den fhat befhouwen:
 Men do ging it öm to groten ruwen.
 Jo mër he fogte, jo min he fand,
 Al syn fökend was men ein tand:
 Syn fhat was al wäggedragen.
 Dâ, dede he, dat ik mag beklagen, —
 Wente he fan torne, sik fulven hing.
 Alfus blêv na Brunen ding
 By minen behänden liften al.
 Nu märket hyr myn ungefal:
 Ifegrim unde Brûn, de frât,
 Hävven nu den nouwesten råd
 By deme koning tor hogen bank,
 Unde arm man Reinke is funder dank,
 Hävt finen egen fader overgeven,
 Umme deme koning to behölden syn leven.
 Wo fin se hyr, de dit dôn fholden?
 Sik fulven to fordärven, umme ju to behölden?

De koning unde de koninginne
 Se hopeden bede up gewinne,
 Se nemen Reinken up einen ôrd,
 Un sproken: fägget uns nu fôrd,

Wör

Toen de zaken alzoo waren besteld, ging mijn vader naar binnen, om zijnen schat te bezigtigen, maar toen kwam hem de droefheid aan; hoe meer hij zocht, hoe minder hij vond; al het zoeken was vergeefs; zijn schat was weggedragen en weldra bedreef hij de daad, waarover ik mij beklagen moet; hij verhing zich zelve uit spijt; en zoo liep de geheele zaak van BRUIN te niete, door mijne slimheid en list.

Bedenkt hoe ongelukkig ik ben; nu bekleeden IZEGRIM en BRUIN, die vraat, de hoogste en naaste plaatsen in 's Konings Raad, en de arme REINTJE heeft er geen dank voor gehad, dat hij zijnen vader heeft overgegeven, om het leven van den Koning te behouden. Waar zijn zij, die dit doen zouden: zich zelve bederven, om u te bewaren?

Geheime gesprekken van den Koning en de Koningin met REINTJE, en het pardon.

De Koning en de Koningin vlamden beide op gewin. Zij namen REINAART derhalve mede naar een stillen oord en zeiden: „Zeg het ons nu, waar die groote schat ligt.” REINTJE her-

L

nam:

Wör ji hävven den groten fhat?
 Reinke sprak: wat hulpe mi dat,
 Sholde ik nu wifen myn gôd
 Deme koninge, de mi hangen dôt,
 Unde lövet den देंven unde den mördenēren,
 De mid legende mi befwären,
 Unde willen mi forräd'liken myn' lyv avwinnen?
 Nēn, Reinke, sprak de koninginnen,
 Myn here fhal ju laten leven,
 Unde ju frundliken forgeven
 Altomalen finen övelen môd!
 Ji fholen fordan wāfen frôd,
 Unde mineme heren alletyd getruwe.

Reinke sprak: myn leve fruwe,
 In dēme dat mi de koning nu
 Dit fast loven wil för ju,
 Dat ik mag hävven fine hulde,
 Unde alle mine bröke unde ffulde,
 O'k allen unmôd nu wil forgeven,
 So is nēn koning nu in dēme leven
 So rike, alfe ik öm maken wil;
 Wentē des fhattes is boven mate fil,
 Unde wil öme wifen, wör he ligt.
 De koning sprak: fruwe! lovet öme nigt:
 Legen, stālen, unde roven —
 Södanes moge ji öme tōloven.
 He is der argeften loggenēr ēn!

De koninginne sprak: Here, nēn!
 Al was Reinke kwād fan levēn,
 Nu moge ji öm wol loven geven,
 Wentē he den greving, finen frund,
 Medē befāgt in desser stund,

Dār-

nam: „ Wat zou het mij baten; zou ik nu mijnen rijkdom wijzen aan den Koning, die mij hangen wil, en die de dieven en de moordenaars gelooft, die mij met leugenen bezwaren en mij verraderlijk van het leven willen berooven?”

„REINTJE,” zeide de Koningin, — „Mijn Heer de Koning zal u wel in het leven laten en uwen euvelmoed vergeven; en gij zult ook wel wijzer willen worden en hem getrouw zijn.”

REINAART zeide: „Mijne genadige vrouw! is het dat de Koning uw woord wil gestand doen, zoo dat ik zijne gunst mag erlangen en al mijne misdrijven en zonden en ook den euvelmoed vergeven zien, dan is er geen Koning thans in leven, die zoo rijk is als ik hem maken zal, want daar is een onmetelijke schat en ik zal het hem wijzen waar ze ligt.”

De Koning zeide: „Mevrouw! geloof hem niet. Liegen, stelen en rooven, dit moogt gij van hem verwachten. Hij is een der ergste leugenaars.”

De Koningin hernam: „Neen Mijn Heer! Al was REINTJE voorheen boos van bedrijf, gij moogt nu wel eenig geloof aan hem geven, vooral omdat hij GRIMBAARD, zijnen vriend, thans mede beschuldigt, en daarenboven nog

Dárto ók finen egen fader ,
 De he beshermen mogte allegader ,
 Unde mogte dat sággen fan andern deren ,
 Wolde he wäfen kwaderteren.
 He werd nigt mër fyn fo ungetruwe.

Der koning sprak : mene ji dat , fruwe ?
 Unde dorste ji dat for juwe bäste raden ,
 Dat dár nigt nakome groter shaden ,
 So wil ik desse broke nemen up mi
 Fan Reinken , wo grót de sake ók fy ,
 Unde wil egt löven finen wörden shone.
 Men ik swëre't öm by miner krone ,
 Were't , dat he hyrna mër misdéde ,
 Al de öm töhoren tom teinden lede ,
 We se ók weren , se sholden al
 Komen in shaden unde ungefal ,
 Dárto in fele pärlement!

Reinke sag sus ummewend
 Den koning , unde krëg enen bätern mód.
 Here , sprak he , ik were unfród ,
 Wan ik nu spróke alsodane wórd ,
 De ik fo nigt bewisefede fórd ,
 Ja in korter tyd , spade unde fro.
 De koning menede , it were also ,
 Unde forgav Reinken allegader ,
 Erst de ungunste fan sineme fader ,
 Unde sine egene shulde ók also.
 Do word Reinke utermaten fro!
 Dat en konde ók anderst nigt wäfen ,
 Went he was fan deme dode genäfen.

O koning , sprak Reinke , eddele here :
 God mote ju lonen desser ere ,

Un-

zijnen vader; beiden zou hij moeten beschermen; indien hij zoo veel kwaads van andere dieren konde verzinnen, hoe boos zoude hij dan wel moeten zijn? Zoo ver kan zijne valscheid niet gaan."

De Koning sprak: „ Meent gij dat, Mevrouw! en durft gij dit voor uwen raad inbrengen en tevens u verzekerd houden, dat daarvan geene zware rampen zullen komen, dan wil ik de boeten en breuken van REINTJE wel op mij nemen, hoe erg de zaak ook zij, en ik zal nu zijne schoone woorden gelooven, maar ik zweer het u bij mijne kroon! is het, dat hij hierna wederom kwaad bedrijft, dan zullen allen, die hem in den tienden graad bestaan, in lijden komen, wie zij ook mogen zijn, en bovendien nog in vele gedingen en opspraak."

REINTJE den Koning zoo veranderd ziende, hervatte den moed. „ Mijn Heer! — zeide hij, — ik zou dwaas handelen, indien ik woorden bezigde zonder spoedig dadelijke bewijzen bij te brengen."

De Koning geloofde nu dat het zoo was, en hij vergaf alles aan REINTJE eerst de ongenade, waarin zijn vader; stond, en daarna de eigene misdrijven. REINAART verheugde zich ongemeen, en met reden, want hij verrees als het ware uit den dood.

„ Heer Koning! zeide REINTJE, — de Hemel zal u en de Koningin beloonen voor de gunst,

Unde miner gnädigen fruwen, de ji mi döt,
 Ik wil des denken, bin ik fröd,
 Unde ju des danken so hōgliken;
 Wente in allen landen unde riken
 Levet nu nemand under der funne,
 Dēme ik den fhat also wol gunne,
 Alse ju beden; wente ji
 Dit sus hävven fordened umme mi.
 Ik geve ju dēn ane allen hāt,
 So fry alse dēn koning Emerik befat,
 Nu wil ik ju fäggen, wōr he ligt,
 Unde wil de wārheid sparen nigt.
 Int ōften fan Flanderen, märket mi,
 Dār ligt eine grote wōsteny,
 Dār is ein bufh, de het Husterlo
 Syn regte name de is also.
 Dār is en borne, de het Krekelput;
 Gnädige here, märket ju dut!
 Desse stait nigt fērne dārfan.
 Dār kumt nigt hen wer wyv efte man
 Je in eineme ganfsen jār,
 So grote wildnise is aldār,
 Sunder de ule unde de fhuvūt.
 Here, dār ligt de fhat behūd.
 De stede is geheten Krekelputte;
 Forstāt dit wol, it is ju nutte,
 Ji fholen dārhen unde ōk myn fruwe;
 Wente nemande wēt ik so getruwe,
 Dēn ji fenden konen alse ein bode;
 Wente juwen fhaden wolde ik node.
 Here, ji fulven moten darhin.
 Wan ji Krekelputte forby fyn,

Wer-

welke gij mij bewijst; ik zal het erkennen en aan u mijne dankbaarheid doen blijken, want in geen der landen onder de zon leeft er iemand, dien ik het zoo wel gun als u beiden; gij hebt het aan mij verdiend. Ik geef de schat aan u zonder eenigen haat of nijd, en gij zult ze hebben, zoo vrij en gaaf, als Koning EMERIK ze bezeten heeft, en nu zal ik het u zeggen, waar ze ligt en ik zal de waarheid niet sparen.

In het oosten van *Vlaanderen*, let wel op! daar ligt eene groote woestenijs, en daar is een bosch, dat heet: *Husterloo*. Zoo is de naam! — en daar is een bron, die heet: *Krekelput*. Hebt gij het wel verstaan, Genadige Heer? — Die put is niet ver van de heide. Gedurende het geheele jaar komen aldaar weinige menschen, man noch vrouw; zoo groot is de wildernis; alleen hoort men aldaar de uil en de koekoek. Heer Koning, aldaar ligt de schat verborgen. De plaats heet: *Krekelput*, onthoud dit wel, dit zal u te stade komen. Gij moet met uwe gemalin derwaarts gaan, want ik ken niemand, die u zoo getrouw is, dat gij hem tot bode gebruiken kunt; uwe schade zoude mij ter harte gaan, Heer Koning! Gij moet daar zelf heen. Als gij *Krekelput* voorbij zijt, zult gij twee jonge berken zien let hier wel op, Heer Koning! die digt bij de put staan; bij die berken daar ligt de schat begraven. Gij moet aldaar graven en

Werde ji där finden twe junge bärken ;
 (Here, her koning, dit fhole ji märken,)
 De harde by deme putte ftät.
 Gnädige here, to den bärken gät,
 Där ligt de fhat under begraven,
 Där fhole ji kratfen un fhraven.
 Dänne finde ji mös an ener fide,
 Dänne wërde ji finden mannig gefmide
 Fan golde rykliken unde fhone.
 Ji wërden där finden ök de krone,
 De Emerik drög in finen dagen ;
 De fholde Brune hävven gedragen,
 Wan fyn wille hadde gefhên.
 Ji wërden där mannige zyrheid fên,
 Eddele gefteinte unde guldene wark,
 De wêrdig fint mannig dufend mark.
 Hêr koning, alfe ji hävven dit göd,
 Wo faken wille ji in juweme môd
 Gedenken : o Reinke, getrüwe fos !
 De hyr fus gravede in dit mos
 Dessen fhat mid diner lift,
 God geve di ere, fo wôr du bift !
 De koning sprak : horet mi, Reinard,
 Ji möten mid mi up de fârd,
 Ik kan de ftede allene nigt raken.
 Ik hävve wol horen nomen Aken,
 Lütke, Kollen, Venedy un Parys ;
 Men wo Hufterlo efte Krekelput is,
 Där en hävve ik nêr fan gehôrd.
 Ik frugte, it is men ein digted wôrd:
 Dit en hörde Reinke nigt gêrne,
 He sprak : here, ik wifê ju nigt fêrne,

wroeten; eerst vindt gij aan de eene zijde mosch, en dan aan den anderen kant, schoon werk van fijn goud, kostelijk en kunstiglijk gewerkt; ook de kroon, welken Koning EMMERIK bij zijn leven droeg, en welken BRUIN zou gedragen hebben, als hij in zijne wenschen geslaagd ware. Ook zijn aldaar nog vele sieraden van goud met edele gesteenten, duizenden van marken zilver waardig. En, Heer Koning, als gij dit alles in uw bezit hebt, hoe dikwijls zult gij dan bij u zelve zeggen: o REINTJE! getrouwe vos! gij die dit alles hier zoo in het mosch met list hebt begraven, zijt gezegend, waar gij moogt gaan.”

De Koning zeide: „Hoor REINAART, gij moet mij op de reis vergezellen. Ik alleen zal de plaats niet kunnen vinden. Ik heb wel gehoord van *Aken*, *Luik*, *Keulen*, *Venetie* en *Parijs*, maar, waar *Husterloo* en *Krekelpuut* liggen, daarvan heb ik nooit iets vernomen. Ik vrees, dat dit alles verferd is.”

Dit hoorde REINTJE ongaarn. Hij zeide: „Heer! ik wijs u niet zoo ver af als naar de

Alse wente to dem groten Jordane,
 Dat ji mi sus hōlden in kwademe wane.
 It is hyr harde by in Flanderen;
 Mine wōrde wil ik nigt foranderen.
 Horet, ik wil hyr fragen etlike gefellen,
 De ôk dat sülve sholen fortällen,
 Dat Krekelput by Husterlo
 Belāgen is, unde het also.
 He rēp Lampen, un Lampe forshrak;
 Tohand Reinke to öme sprak:
 Lampe, wāfet nigt forfēred,
 Komet, de koning juwer begēret
 Ik frage ju by juen eden,
 De ji kortes mineme heren deden,
 Sägget it by deme sulven eid,
 Wete ji nigt, wōr Husterlo stait,
 Unde Krepelput in der wōstny?

Lampe sprak: wil ji it horen fan mi,
 Krekelput is by Husterlo,
 Dat is ein busch, de het also.
 Wente Simonet, de krumme, müntede dār
 Syn falsche geld io mannig jār,
 Unde lag dār mid den gefellen syn.
 Ik hävve dār faken geleden pyn
 Fan hunger unde fan groteme froste,
 Wan ik in nöden lopen mošte
 For Ryn, deme hunde, de mi was hard.

Do sprak fordan de fos Reinard:
 Lampe, gāt wedder mank jenne knegt,
 Ji hävven mineme heren enög gefägd.

De koning sprak: Reinke, wāfet tofrede,
 Wen-

Jordaan. Hoe kunt gij mij zoo verdenken. Het is zeer dicht bij *Vlaanderen*. Ik zal mijne woorden gestand doen en zeker is hier wel de een of ander, die u hetzelfde zal verhalen, en dat *Krekelput* bij *Husterloo* ligt."

REINTJE riep LAMPE (de Haas); deze verschrikte, maar de Vos zeide: „LAMPE, wees niet ontsteld, kom hier, de Koning doet u roepen, en ik begeer van u, op den eed onlangs aan onzen Heer gezworen, om te zeggen: waar *Husterloo* en *Krekelput* in de woestenij liggen.

LAMPE antwoordde: „Wilt gij dit van mij weten? *Krekelput* ligt bij *Husterlo*. Dit is een bosch alzo genoemd. De kleine kromme SIMON dreef aldaar gedurende vele jaren het munten van valsch geld, en huisde daar met zijn volk. Ik heb er dikwijls honger en kommer geleden, wanneer ik in nood op den loop moest gaan, gejaagd door RIJN, den grooten hond, die mij hard viel."

REINTJE hernam: „LAMPE, ga nu maar terug naar de knechts; gij hebt aan mijn Heer genoeg gezegd."

De Koning zeide: „REINAART houd het ten
goe-

Wente ik it in hastigen mode dede,
 Dat ik ju betêg mid unregten dingen;
 Men sêt, dat ji mi darhenne bringen.
 Reinke sprak: des were ik gans fro,
 Wan mine sake stunden also,
 Dat ik mid deme koninge mogte wandren,
 Unde mogte om sulven volgen in Flanderen.
 Men, myn here, it were ju funde.
 De sake sâgge ik ju in desser stunde,
 Wowol ik mi des fan regte mag sâmen.
 Wente Hegrims eins in des dûvels namen
 In einen orden ging hyrbeforen,
 Unde to eineme monnike word befhoren.
 Ôme konde an der provene niget genogen,
 De om fes monnike updrogen;
 He klagede alletyd unde kârmede
 So sêr, dat it mi entfârmede,
 Wente he word krank unde trâg:
 Do halp ik ôme alse mineme mâg.
 Ik gav ôme råd, dat he kwam fan dan.
 Hyrumme bin ik in des pawes ban.
 Mid juweme willen wil ik morgen
 O'k mid juweme rade mine sefe beforren,
 Unde wil fro, alse de sunne upgât,
 Na Rome umme gnade unde avlât.
 Fan dâr wil ik over mêr,
 Unde êr ik dohër wedderkêr,
 Wil ik so sefe hâvven gedân,
 Dat ik mid eren mag by ju gân.
 Reisede ik nu mid ju, wôr dat ôk were,
 Ein islik sprôke: sêt, unse here
 Hâvt nu sus syn meiste bedryv

Mid

goede, dat ik in drift u beschuldigde. Beijver u, om er mij heen te brengen."

REIN hernam: „Hoe zoude ik mij verheugen, wanneer mijn toestand het toeliet om met mijnen Koning te reizen en naar *Vlaanderen* te gaan, maar Heer Koning, het zou u als zonde toegerekend worden, indien gij met mij reisde. Ik moet u de zaak openbaren, hoe zeer ik mij schamen moet.

Toen IZEGRIM in een klooster ging, om zich als monnik de kruin te doen scheeren, had hij niet genoeg aan de portien, welke zes monniken voor hem opdroegen. Hij klaagde en kermde gestadig, en ik zag, dat hij ziek en lusteloos werd; ik moest mij wel over hem ontfermen en hem als bloedverwant helpen. Ik gaf hem den raad, hoe hij van daar konde komen, en hierom ben ik nu in den ban van den Paus.

Als gij het mij toestaat, dan wil ik het belang van mijne ziel behartigen; alsdan ga ik morgen, zoodra de zon opkomt, naar *Rome*, om absolute en aflat; van daar vertrek ik naar het Heilige land, en voor ik terug kom, zal ik zoo veel gedaan hebben, dat ik met eere in uw gezelschap mag zijn. Reisde ik nu met u, waar het ook was, een ieder zou zeggen: Zie! Onze Koning gaat nu het meeste om met REINTJE, dien hij onlangs wilde doen hangen, en daarenboven is REINTJE in den ban; Genadige Heer! Gij zult dit zelf wel inzien."

„Ja,

Mid Reinken, dēme he wolde nemen dat lyv;
 Dārto is Reinke ók in deme ban. —
 Sēt, gnädige here, wilt dit forftân!
 It is wâr, fprak de koning, na dēme ji fyt
 In deme banne, dat were mi forwyt,
 Wan ik ju lete mid mi wanderen.
 Ik wil Lampen efte einen anderen
 Mid mi nemen to der putte.
 Men forwâr, Reinke, it is ju nutte,
 Latet ju abfolveren út deme ban.
 Ji hävven mine hulde, ji mogen gân;
 Ik en wil juwe bādefārd nigt weren.
 Mi dunket, ji willen ju gans bekeren
 Fan deme kwaden to guden dingen:
 God late ju de reife fulbringen!
 Regt alle dit was gedān,
 Ging de koning fulven ftān
 Up ene hoge ftede fan ftene,
 Unde hēt de dēre algemēne
 Swigen unde fitten int gras,
 Islik na dat he geboren was.
 Reinke ftund by der koninginnen.
 De koning fprak fan al finen finnen:
 Swiget unde horet algelike,
 Ji fogele, ji dēre, arm unde rike,
 Horet to ji klenen unde ji groten,
 Mine baronen unde mine hūsgenoten!
 Reinke ftait hyr in miner gewōlde,
 Den men hūden hangen fholde.
 Nu hävt he dād hyr gedān to hove
 So fele, dat ik öme nu love,
 Ik geve öm mine hulde mid gansfeme finne,

Un-

„Ja, zeide de Koning, nu gij in den ban zijt, zou het mij tot verwijt verstrekken, indien ik met u reisde. Ik zal LAMPE of een ander bij mij nemen, tot de togt naar *Krekelput*. Is het voor u van belang, dat gij u van den ban laat afolveren, ik geef u verlof. Ik wil u in uwe bedevaart niet belemmeren. Het behaagt mij, dat gij u geheel van het kwade tot het goede wilt bekeeren; breng de reis gelukkig ten einde, en den besten zegen zij u toegebeden.”

De Koning krom vervolgens op eenen hoogen steen, gebod aan de omstaande dieren, die elk naar zijne geboorte in het gras zaten, stilte. REINTJE stond bij de Koningin.

NOBEL sprak: „Hooft gij allen, vogelen en dieren, arm en rijk, klein en groot, en met name gij, Baronnen en Hovelingen! REINTJE, dien men heden hangen zou, staat hier in mijne magt. Hij heeft mij groote diensten gedaan, zoodat ik hem prijzen moet. Ik schenk hem van ganscher harte genade. Mijne Gemalin, de Koningin heeft ook zoo veel ten zijnen voordeele gesproken, dat ik met hem verzoend en zijn vriend ben ge-
wor-

Unde ôk mine fruwe, de koninginne,
 Hävt so fele gebäden for öm,
 Dat ik fyn frund geworden bin,
 Unde he forfoned is tegen mi;
 Unde ik hävve öm gegeven fry
 Beide fyn gûd, fyn lyv unde lede,
 Ik geve öm darto fastenfrede,
 Unde gebede ju allen by juweme live,
 Dat ji Reinken un fineme wive
 Unde finen kinderen alle ere dôt,
 So wôr fe ju komen in gemôt,
 Is et by nagte, efte is et by dage;
 Ik en wil ôk nu mêt nene klage
 Fan Reinkens dingen nigt horen.
 Hävt he kwád gedân hyrbeforen,
 He wil fik bäteren, unde dût also:
 Wente Reinke de wil morgen fro
 Stav unde ränzel nemen an,
 Unde to deme paves to Rome gân.
 Fan dannen wil he over dat mêt,
 Unde kumt ôk nigt wedder hër,
 Èr dan dat he hävt fulle avlât
 Fan alle finer fundliken dâd.

Hinze sprak fan grotome torn:
 Alle unse arbeid is forlörn!
 To Ifegrimme unde ôk to Brune,
 Ik wolde dat ik were to Luntertune!

worden. Ik heb hem genade geschonken voor lijf en have en geef hem nu vrijgeleide.

Ik gebied u allen op lijfftraf, dat gij aan REINTJE en zijne vrouw en kinderen alle eere zult bewijzen waar gij hen ontmoet, hetzij bij dag of bij nacht. Ik begeer ook geene nieuwe klagten te hooren, aangaande zijne bedrijven; heeft hij te voren kwaad gedaan, hij wil zich beteren en bewijst dit met der daad. Hij neemt morgen reeds den staf en randfel op, om tot den Paus te Rome te gaan, en van daar gaat hij naar het *Heilige Land*; hij zal niet terug komen, voor dat hij volle aflagt heeft van alle zijne zondige bedrijven."

Wraak over IZEGRIM en BRUIN, en toerustingten tot de pelgrimaadje van REINTJE naar Rome.

HINZE zeide tot IZEGRIM en BRUIN in toorn:
„Onze geheele arbeid is vergeefs. Ik wenschte wel, dat ik te *London* zat; nu REINTJE wederom bij den Koning in gunst staat, nu zal hij

M

nog

Is Reinke wedder in des koninges gunst,
 He werd bruken alle sine kunst,
 Alle dre wërde wi nu bät gefhänded!
 He hävt mi rede ein oge geblended
 Dat ánder oge stait nu áventüre!
 Brûn sprak: gûd råd is hyr nu düre!
 Ifegrim sprak: dit is feldfen ding!
 Ga wi hen fôr den koning!
 Se gingen hen mid drovigen finnen
 Ifegrim unde Brûn fôr de koninginnen,
 Se spröken up Reinken mannig wörd.
 De koning sprak: hävve ji it nigt gehörd?
 Ik hävve Reinken to gnaden entfangen!
 De koning word tornig, un lét se fangen,
 Brunen unde Ifegrim, mid der haft.
 He lét se binden unde sluten fast.
 He was ön dog kwád umme de wörd,
 De he fan Reinken hadde gehörd.
 Alfus krêg up den fulven dag
 Reinkens fake enen ummeslag,
 Sine wedderparten he fus forrêd,
 Unde forwärv ôk, dat men do fnêd
 Fan Brunen rugge ein fel av,
 Dat men öme to eineme ränzel gav,
 Fotes lang unde fotes brêd.
 Alléntelen ward fus Reinke berêd.
 Reinke bad de koninginnen do,
 Dat se öme wolde fhaffen twe fho,
 Unde sprak: frouwe, ik bin jue pelegrim;
 Hyr is myn overhere Ifegrim,
 De hävt fêr fho fast unde gôd,
 Derfulven ik twe hävven mot.

nog meer zijne kunsten aanwenden, om ons in het verderf te brengen. Ik heb er reeds het ééne oog bij verloren, het ander staat op het vallen."

BRUIN zeide: „Goede raad is hier duur!”
IZEGRIM hernam: „Het is eene zaak van belang. Wij moeten bij den Koning gaan.”

IZEGRIM en BRUIN traden bedroefd van gemoed voor de Koningin en spraken nog veel ten nadeele van REINTJE. De Koning zeide: „Hebt gij het niet verstaan, dat ik aan REINAART gratie heb verleend en hem in gunst heb ontvangen.” NOBEL werd toornig en liet IZEGRIM en BRUIN vatten; hij liet ze binden en naar den kerker brengen, gedachtig aan hetgene hij van REINTJE ten hunnen nadeele had gehoord.

Alzoo nam de zaak van de Vos, in éénen dag, eene geheel andere wending. Hij had zijne vijanden verraden, en nu verwierf hij nog, dat men een vierkant stuk vel, een voet lang en een voet breed, uit den rug van BRUIN sneed, om er eenen randfel of eene male voor hem van te maken, en zoo werd hij allengskens voor de reis toegerust.

REINTJE verlangde verder van de Koningin, dat men aan hem twee paar schoenen of laarzen zou bezorgen.

Hij zeide: „Mevrouw! Ik ga nu in pelgrimaadje. Mijn overheer IZEGRIM heeft vier schoenen, vast en goed, ik zou er gaarn twee van

Bestellet mi dat by mineme heren,
 O'k mot frouwe Giremöd twe entbären;
 Se blivt dog to hûs in öreme gemak.
 Tohand de koninginne sprak:
 Sholde't ök kosten örer beder lyv,
 Ifegrimen mene ik unde syn wyv,
 Se möten malk twe fho entbären!
 Reinke sprak: ik danke ju geren!
 Nu krige ik fêr gude fho.
 Ja alle dat gude, dat ik do,
 Des fhole ji mede dêlastig syn,
 Ji, unde ök de here myn.
 Wente it is islikes pelegrimen regt,
 Dat he for de to biddende plägt,
 De öm helpen mid igteswes.
 Dat do ji flitig; God lone ju des!
 Reinke, de falshe Pelegrim,
 Forwärv, dat her Ifegrim
 Fan beden förföten to den knyen to
 Hävt forloren sine fho.
 Des geliken syn wyv, fru Giremöd,
 Worden öre agtersten föte blöt,
 Dat fel al mid den klouwen av:
 Desse fho men förd Reinken gav.
 Sus worden den beiden geströfed de bën:
 Newerlde worden armer wigte gesên,
 Alse Brûn, Ifegrim unde syn wyv.
 Se hadden silna gelaten ör lyv.
 Brunen was ök de reise nigt gûd,
 Wente he forlôs ein stukke fan finer hûd.
 Sus bragte egt Reinke desse dre to plas.
 He ging där de wulvinne was,

Un-

willen hebben. Bezorg mij dit, bij den Koning. Ook kan vrouw GIEREMOED twee ontberen, zij blijft toch te huis."

De Koningin antwoordde dadelijk: „ Gij zult ze hebben, al zou het ook beider leven kosten. Zij zullen elk twee schoenen afstaan."

REINTJE hernam: „ Ik bedank van herten, zoo krijg ik dan vier goede schoenen. Ja van mijne goede werken zult gij uw deel hebben, ook de Koning; het is des pelgrims pligt, om voor hen te bidden, die hem met het een of ander helpen, en dit doet gij zoo ijverig. — De hemel zal u beloonen."

REINTJE verwierf alzoo, dat IZEGRIM het vel en de klauwen van zijne voorpooten tot de knieën toe moest missen, en van vrouw GIEREMOED werd het vel van de achterpooten afgestroopt. Nooit zag men ongelukkiger schepsels dan BRUIN, IZEGRIM en vrouw GIEREMOED; zij hadden bijna het leven er bij ingeschoten. BRUIN trof deze reis vooral, door het verlies van den lap vels uit zijnen rug.

Zoo bragt REINTJE deze drie deerlijk in het verderf. Hij ging bij de wolvin, en zeide: „ Mijne lieve moei, zie eens hoe ik uwe schoenen draag. Gij hebt dikwijls groote moeite gedaan, tot mijn verderf; dit heeft mij leed gedaan. Maar zoo uwe zaken thans staan, daar heb ik veel toe gedaan en ik gun het u van gan-

Unde sprak: sèt dog hyr, myne love moje,
 Ik mot nu drägen juwe s'hoie!
 Ji hävven faken un männigwärv
 Grote moie gehad umme myn fordärv:
 Dat is mi altomalen s'er leid.

Men so alse juwe fake nu stait,
 Där hävve ik fele umme gedân:
 Fan ganseme härten ik ju des gan;
 Wenten ji sint fan minen levesten magen,
 Darummr wil ik juwe s'hoie dragen.
 Fordéne ik avlât, wennig este fele,
 Darfan krige ji alfus juwe dele;
 Wenten ik mot wanderen over de sê.

Frouwe Giremôd lag in groteme wê,
 So dat se nouwe konde spräken.

Dog sprak se: ag Reinke! God möge uns wräken,
 Dat sus fôrdgait juwe wille!

Ifegrim lag unde swêg pâr stille;
 He hadde de seven froude nigt al,
 Brûn, syn gefelle, ôk also wal.

Se weren gebunden unde forwund;
 Reinke bespottede se, där he stund.
 Hadde Hinze där gewäst, de wilde kater,
 Reinke hadde öm ôk gewärmed dat water.

Des anderen dages, des morgens fro,
 Reinke smärede sine s'ho,

De Ifegrim kortes hadde forlôrn,
 Unde ôk syn wyv den dag tofôrn,
 He ging to deme koning unde säde:
 Here, juwe knegt is nu rede
 To gânde over de hilgen wäge.
 Hetet juwen präster, dat he mi säge,

Dat

ganschert harten. Gij zijt een van mijne liefste nabestaanden, en daarom zijn uwe schoenen mij te liever; verdien ik aflat, veel of weinig, gij zult er uw deel van hebben; ik ga over zee naar het Heilige land."

GIEREMOED lag in zulke pijnen, dat zij nauwelijks spreken konde; zij zeide: „Dat gij zoo in uwe wenschen slaagt zal wel gewroken worden." IZEGRIM zweeg geheel stil; hij was ook geenszins in vreugde zoo min als BRUIN; zij lagen verwond en in banden; en REINTJE voegde nog de smaad bij de smart. Had HINZE daarbij geweest, hij zou ook voor dezen een kool gestoofd hebben.

Op den volgenden morgen had REINTJE reeds vroeg de laarzen gesmeerd en aangetrokken, en hij ging nu bij NOBEL. Hij zeide: „Heer Koning! uw knecht is gereed, om den Heiligen weg op te gaan; beveel nu uwen Priester, dat hij mij zegene, ten einde ik na behoorlijke benedictie de bedevaart zal ten einde brengen."

Dat ik under der benedigingē
De pelegimazie fullenbringe.

De rambok was de kapellân,
De de geistliken dinge plag to forstân,
He was ôk fhriver, unde hêt Bellyn,
Dên rêp de koning to sik in.

He sprak: ji fholen Reinken alsoförd
Overläfen welke hilge wörd:

He mot eine lange reise nu gân.

Hänget ôk öme den ränzel an,

Dárto dôt ji öme finen stav.

Bellyn deme koning antwörd gav:

Here, hævve ji des nigt forstân,

Dat Reinke is in des paves ban?

Ik kweme to plasfe, dat is wis,

Wente de bifhop myn overfte is,

Unde wan öme dit worde gefägd!

Ik do Reinken wer krum efte regt.

Dog konde men dat so ummedriven,

Dat ik mogte ane fhaden bliven,

By deme bifhope, heren Anegrund,

Une fineme provefte, her Lofefund,

Unde fôr Rapiamus, fineme deken,

So wolde ik de benedigingē spräken

Over Reinken; juwen pelegim.

De koping sprak: wat fhal de rym

Unde de felen unnutzen wörd,

De hyr fan ju wêrden gehörd?

Wille ji nigt läfen regt nog krumme,

Dár fla sik de düvel umme!

Wat agte ik den bifhop in deme dome?

Höre ji nigt, Reinke wil to Rome,

He

De Ram was de kapellaan en in geestelijke zaken zeer bedreven. Hij was ook klerk of schrijver en heette BELLIJN. De Koning liet hem tot zich roepen en zeide: „Gij zult eenige heilige woorden over REINTJE lezen; hij onderneemt eene bedevaart. Hang hem de male om, en geef hem de pelgrimsstaf.”

BELLIJN antwoordde: „Heer Koning, heb ik niet vernomen, dat REINTJE in den ban van den Paus is? Ik geraakte zeker in onmin, als het aan den Bisfchop werd overgebracht, onder wien ik sta. Ik wil REINTJE gunst noch ongunst bewijzen en kan men het zoo schikken, dat ik geen moeite heb met den Bisfchop ZONDERSTEUN, of met den Proost LOOZEVOND, of met den Deken VAN ROOVEN, dan zou ik wel den zegen willen spreken over uwen Pelgrim.”

De Koning hervatte: „Waartoe zoo vele onnutte woorden en uw lang verhaal? Wilt gij niet lezen, daar spele de duivel mede! Wat heb ik met den Bisfchop in den dom te doen. Hoort gij het niet, REINTJE wil naar *Rome*, om zich te bekeeren, en wilt gij dit beletten?”

BELLIJN krabde zich achter het oor, toen hij

He wil sik bäteren, wil ji dat storen?
 Bellyn klouwede sik by den oren,
 Do he den koning sag tornig wäfen.
 He begunde fôrd in deme boke to läfen
 Over Reinken, de des wenig rogte:
 It halp so fele, alse it mogte!
 Do over Reinken was geläfen,
 Unde he rede begunde to wäfen,
 Stav unde sak word öm gedân,
 Unde he finsede sik na Rome to gân.
 He lét fallen gefinsede tranen,
 De lepen over sine granen,
 Alse efte öme jammerde fin härte.
 Men hadde he fan ruwen jennige smärte,
 Dat fulve anderst nigt en was,
 Men dat he nigt dé mede to plas
 Mogte bringen, de dâr weren,
 Gelyk he Ifegrim un Brunen, deme bären.
 Dit mogte öme so nigt gefallen,
 Nogtan stund he, unde bad se allen,
 Dat se for öm bidden fholden
 Alse getruwendlik, alse se wolden.
 Reineke hastede sêr fan dâr,
 He was nog gans sêr in fâr
 Alse ein, de sik fhüldig wêt.
 De koning sprak: it is mi léd,
 Reinke, dat ji sus hastig fyt.
 Nèn, sprak Reinke, it is regt tyd.
 De gûd wil dôn en fhal nigt sparen.
 Gevet mi orlov, unde latet mi faren.
 De koning sprak: hävvet orlov!
 Unde gebôd tohand over al den hov,

Mid

zag dat het den Koning ernst was. Hij begon dadelijk met den zegen over REINTJE te lezen, die zich des weinig bekreunde. — Baat het niet het schaadt niet! — dacht hij,

Toen deze lezing of inzegening volbragt was, werd hem de male omgehangen en den staf overgegeven. Hij scheen nu gereed te zijn en veinsde naar *Rome* te gaan. Hij liet de tranen over de kaken vallen, of het hem ter harte ging. Hij voelde alleen eenige inwendige smart, dat hij de anderen, die aldaar stonden, niet in het lijden had gebragt, gelijk IZEGRIM en BRUIN. Hij bleef staan en bad hen, dat ze voor hem in getrouwheid vele gebeden zouden doen.

Hij haastte zich om van daar te komen; zich schuldig kennende wist hij, dat hij nog in gevaar was. De Koning zeide: „Het doet mij leed, dat gij u zoo verhaast.”

„Neen!” hernam REINTJE: „Het is nu mijn tijd; die goed wil doen, moet het niet uitstellen. Geef mij mijn afscheid en laat mij gaan!”

De Koning zeide: „Ik geef u dit afscheid; en beveel aan alle Hovelingen, om REINTJE uitgelei-
de

Mid Reinken forder wäges to gån,
 Behalven de där weren gefån,
 Alfe Brún, Ifegrim, de weren in nód;
 Se wunfheden fik fulven faken den dód.

Alfus ging Reinke út deme hove,
 Sêr grôt in des koninges love,
 Mid fineme ränzel unde flave;
 Den regten wäg to deme hilgen grave —
 Där hadde he wärk alfe Meibôm to Aken.
 It wolde fik draden anders maken;
 Unde hadde alfus enen flasfen bärð
 Deme koninge maked tor fulven färd;
 Nigt allene einen bärð fan flasfe,
 Men ok ene näse angefät fan wasfe.
 Se mosten öm folgen in demfulven dage,
 De over öm hadden bragt fele klage.
 Nog sprak Reinke den koning an:
 Here, sêt, dat ju de nigt entgân,
 De twe groten mordenëre,
 De ji hävven in deme kärkenëre.
 Kwemen se wäg, dat were kwäd;
 Se fholden fhanden juwe majestät.
 It fint twe böse kwade ketyv:
 Konden se feker, se nemen juwe lyv.

Do dat alle was gefhên,
 Desse pelegrim lét fik odmodiglik sên,
 He ging in groter simpelheid,
 Alfe ein, de des nigt bäter en weit.
 De koning ging wedder up fyn flôt,
 O'k alle de dere klein unde grôt.

Rein-

de te doen, behalve aan BRUIN en IZEGRIM. Deze bleven in den kerker en verlangden dikwijls naar den dood.

Alzoo vertrok REINTJE, grootelijks in 's Konings gunst staande, uit het Hof, met staf en randfel. Hij ging den regten weg op naar het *Heilige graf*, alwaar hij echter zoo veel te doen zoude hebben als de meiboom te *Aken*.

De zaak zou weldra eene andere wending nemen. Hij had den Koning een vlaschen baard en eene neus van was aangedraaid; en zij, die hem van zoo veel kwaads beklaagd hadden, moesten hem nu volgen.

REINTJE zeide nog, aan den Koning. „Heer! zie toe, dat u de twee groote moordenaars niet ontkomen, die gij in den kerker hebt; kwamen zij er uit, dit zou erg zijn. Zij zouden Uwe Majesteit benadeelen. Het zijn twee booze wezens en konden zij, zij zouden u van het leven berooven.”

Hierna vertrok de Pelgrim, in diepen ootmoed. Hij zag er zoo eenvoudig en onnoozel uit, als of hij het meende en niet beter wist.

De Koning ging weder naar zijn paleis, en alle dieren, groot en klein, volgden hem.

REIN-

Reinke hêld sik fêr bedroved,
 Mêr wan jennig regte lovet,
 Dat it idliken fêr entfârmdede;
 Um Lampen, den hafen, he fêr kârmde:
 O Lampe, fhole wi uns nu fheden?
 Ik bidde, dat ji mi wilt geleden
 Unde Bellyn, myn frund, de ram.
 Ji twe makeden mi newerlde gram.
 Ji moget mi wol bät forderbringen;
 Ji fint fan fôter wandelingen,
 Unberogted unde guderteren,
 Unde unbeklaged fan allen deren,
 Geistlik unde fan guder fede,
 Ji leven regt, alse ik dede,
 Do ik eins en klüfenêr was.
 Wenten wan ji hävvet löv unde gras,
 Darmede stille ji juwe nôd.
 Ji fragen dänne nigt na flêsh efte brôd,
 Edder fus na ander funderliken spise.

Sus hävt Reinke mid fodaneme prife
 Desse twe simpelen fêr bedôrd,
 Also dat se gingen mid öme fôrd,
 Wenten dat se kwemen fôr fyn hûs,
 By dat kâstêl to Malepertus.

Alse Reinke fôr de pôrte kwam,
 He sprak: Bellyn, neve! to dem ram,
 Ji möten allene hyr buten stân;
 Ik mot in mine fâste gân,

Lam-

REINTJE komt en blijft te Malapertus. —
Nieuwe misdaden tegen LAMPE en
BELLIJN.

REINTJE hield zich als of hij zeer bedroefd was, ja meer dan men gelooven zoude over het affcheid van LAMPE (de Haas). „O LAMPE! kermde hij, zullen wij dan moeten scheiden. Ik bid U, wil bij mij blijven, en BELLIJN, mijn vriend de Ram! gij beiden hebt mij nog nooit vertoord; gij moogt mij wel iets verder vergezellen. Gij zijt van eenen deugdzaam levenswandel, buiten opspraak, goedertieren en bemind bij alle dieren; ook kerkelijk en zedig; gij leeft zoo als ik deed, toen ik kluizenaar was. Gij houdt u bij gras en kruiden, en stilt daarmee uwen honger, zonder naar vleesch of brood of andere spijzen om te zien.”

Met zulk eene vleitaal heeft hij deze beide onnoozele halzen verschalkt; zij gingen met hem voort, tot dat zij bij zijn kasteel *Malapertus* kwamen.

Toen REINTJE voor den ingang kwam, zeide hij: „Neef BELLIJN, gij zult wel eenigen tijd hier alleen moeten blijven. Ik zal naar binnen gaan; LAMPE zal mij vergezellen; bid hem, dat
hij

Lampe ſhal ingân mid mi.
 Biddet Lampen, dat he trôftlik fy
 Mineme wive, de ligte bedroved is,
 Unde nog droviger werd wêrden, dat is wis,
 Wan ſe dit werd regt forftân,
 Dat ik mot pelegrimazie gân.
 Fele fôte wôrd Reinke brogte,
 Up dat he, deſſe twe bedregen mogte:
 Dit was fyn upſate unde al fyn fin,
 Unde nam ſus Lampen mid ſik in.
 Dar lag de foſfinne in forgen bedrungen
 Mid den klenen beden jungen.
 Se en menede nigt, dat Reinke de foſ
 Fan dem koninge kweme lôs.
 Men do ſe Reinken ſus ſag komen,
 Unde ſe den rânzel hadde fornomen,
 Pelegrimen-wiſe mid ſho un ſtav,
 Hyr hadde ſe grôt wonder av.
 Se ſprak: ſägget mi, leve Reinard,
 Wo is it ju gegân in deſſer fârd?
 He ſprak: ik was in deme hove gefân,
 Dog willigen lêt mi de koning gân.
 Ik mot nu wâſen pelegrim:
 Wente Brûn, de bare, unde Ifegrim
 Sint borge geworden bede for mi.
 De koning hävt uns, dank hävve hi!
 Lampen gegeven in regter fôn,
 Unſen willen mid òm to dôn.
 De koning fulven ſprak mid beſhêd,
 Dat Lampe de was, de mi forrêd.
 Hyrumme ſägge ik ju, frouwe Ermeline,
 Lampe is gewêrd groter pine;

Ik

hij aan mijne vrouw een troostelijk woord geeft, deze is zoo ligt getroffen en zij zal vooral niet weinig bedroefd zijn, wanneer zij verneemt dat ik in bedevaart moet gaan."

Zulke zoete woorden gebruikte hij om beiden te bedriegen. Hier loerde hij met opzet op, en deed LAMPE met zich naar binnen gaan.

Aldaar lag vrouw ERMELIJNE met hare twee jongen in kommer en zorg. Zij dacht niet, dat REINAART door den Koning ontslagen zou worden. Toen zij hem zoo uitgedoscht zag binnen komen met male en staf en met laarzen als een Pelgrim, verwonderde zij zich ten hoogste.

Zij zeide: „Zeg mij toch, lieve REINTJE, hoe is het u gegaan op deze reis?" Hij antwoorde: „Ik was gevangen aan het Hof, doch de Koning heeft mij goedwillig laten vertrekken. Ik moet nu als Pelgrim in bedevaart gaan. BRUIN en IZEGRIM zijn borg voor mij gebleven en de Koning heeft ons, dank moge hij hebben! LAMPE, tot eenen blijk zijner gunst, aan ons gegeven, om met hem geheel naar onzen wil te handelen. De Koning zeide zelf, dat LAMPE het was, die mij verraden had. Ik zeg het u, vrouw ERMELIJNE! LAMPE heeft het aan ons verdiend, en ik ben met reden op hem vergramd.

Ik bin up Lampen so regte gram.
 Do Lampe desse wôrd fornam,
 Was he forféred, unde wolde fiên;
 Men dat en mogte öme nigbt befhen,
 Wente Reinke hävt öme undergân
 De pörten, unde grêp öme an
 By finer kälen gans môrdliken.
 Lampe rêp lude grefeliken:
 Helpet, Belyn! des is nu nôd!
 Desse pelegrim stait na mineme dôd!
 Men kort was gedân dit gefhrei,
 Reinke bêt öm den hals entwei.
 Alsus entfeng he finen gast.
 He sprak: ga wi äten mid der häft!
 It is tomalen ein gûd fät hafe!
 Wat fholde ik anders dôn desseme dwafe?
 Düt hävve ik öme lange nagedragen:
 He werd nu nigbt mër over mi klagen.
 Reinke, fine kinder, unde fyn wyv
 Eten en plükkeden fus Lampen lyv.
 Wo faken sprak do de fosfinne:
 Dank hävve de koning unde koninginne!
 God geve ön beiden gude nagt,
 De uns fus wol hävven bedagt
 Mid desser spife gûd unde fät!
 Reinke sprak: ätet men bät,
 It rekket wol to, hyr is genôg;
 Ätet ju sad up juwe gefôg.
 Al fshal ik it ök fus fulven halen,
 Se moten't dog intläste betalen,
 De Reinken befäggen un forklagen.
 Fru' Ermelyn sprak: nog mot ik fragen,

Wo

Zoodra LAMPE dit vernam, werd hij zeer ontsteld en wilde vlugten; maar dit mogt hem niet gebeuren. REINTJE sneed hem den weg naar de deur af en greep hem moorddadig bij de keel. LAMPE schreeuwde: „Help BELLIJN! De Pelgrim wil mij vermoorden!” maar dit geschreeuw hield spoedig op. REINAART beet hem de keel af.

Zoo onthaalde hij zijnen gast. Hij sprak: „Laat ons hem spoedig opeten! het is een goede vette haas; wat zouden wij ook anders met den gek doen! Ik heb het hem reeds voorlang toegedaht; hij zal nu niet meer over mij klagen.”

REINTJE, zijne vrouw en de kinderen plukten en aten LAMPES lijf met smaak. Hoe dikwijls zeide ERMELIJNE: „Dank zij den Koning en de Koningin! Hun zij eenen goeden nacht toegewenscht, om dat zij ons zoo met deze lekkere vette spijs bedacht hebben.”

REINAART hervatte: „Eet nu naar wil, daar is genoeg, voor elks behoefte. Al moet ik er zelf om op uit gaan, zij, die REINTJE beschuldigen en verklagen, moeten op het laatst toch het gelag betalen.”

ERMELIJNE zeide: „Ik moet het wel vragen, hoe geraaktet gij toch uit den kerker en vrij?”

REINTJE zeide: „Het zou te veel tijd weg nemen,

Wo worde ji lös unde kwyt?
 Reinke sprak: dat neme fele tyd,
 Sholde ik dat alle fäggen mogen,
 Wo ik den koning hävve bedrogen,
 O'k des geliken de koninginne,
 So dat de frundfhop is gans dünne
 Twifhen uns, dat wêt ik wal,
 Unde nog kranker wërden fhal.
 He werd mi heten falfhe wigt,
 Wan he de wårheid to weten krigt.
 Krege he me wedder in gewöld,
 He neme for mi nèn fülver nog gold.
 Ik wêt it, he wil mi folgen drade,
 He fholde mi dôn nene gnade,
 Is it, dat he mi wedderkrigt,
 He lät mi ungehangen nigt.
 Wi möten hen in Swavenland,
 Dår wi fin fus unbekand,
 Unde möten dår hõlden des landes wife.
 Help, dår is fo fõte spife!
 Hõn're, göse, hafen unde kaninen,
 Dadelen, fukker, figen un rofinen!
 Dår fint fele fõgele klèn un grõt;
 Mid eijeren un botteren bakket men dår dat bröd.
 Dår is gûd water rein unde klår;
 Help, wat fõte un funde lugt is dår!
 Dår fint fifhe, de heten gallinen,
 De fmäkken bät wan jennige rofinen,
 O'k welke andere alfe *auca*,
Pullus, *gallus* unde *pauca*.
 Dit fint alle fifhe fan minen dingen,
 Dår dârv ik nigt depe int water na springen.

So-

Indien ik u verhalen wilde hoe ik den Koning en de Koningin bedrogen heb. Ik weet het, dat de vriendschap tusfchen ons op een losfen voet ftaat, en dat het nog erger zal worden. Hij zal mij een valschaard noemen, wanneer hij de waarheid te weten komt, en kreeg hij mij op nieuw in zijne magt, dan ontfloeg hij mij voor zilver noch goud. Ik weet het, hij zoude mij vervolgen en geene genade bewijzen. En krijgt hij mij, dan laat hij mij ophangen. Wij moeten naar *Zwaben* verhuizen. Daar zijn wij geheel onbekend en moeten ons naar 's lands wijze fchikken. Daar is veel goeds te eten: hoenders, ganzen, hazen en konijnen; verder: dadels, rozijnen en zoete vijgen; veel gevogelte, klein en groot; brood met boter en eijeren gebakken; frifch water, helder en klaar en welk eene zoete en gezonde lueht. Daar is een visch: *Galline* geheeten, die is zoo zoet als de druif, en bovendien andere met vreemde namen.

Dit zijn de visfchen waarnaar ik haak; men behoeft er niet erg om te water te gaan, en zulke visch at ik, bij de orde, toen ik kluizeenaar was.

Zie vrouw! willen wij in vrede leven, dan moeten wij derwaarts gaan en gij moet mede.

Opdat gij dit befeffen moogt, zeg ik u, dat de Koning mij alleen daarom liet gaan, omdat ik hem den grooten fchat beloofde, welken Koning *EMMERIK* bezat; ik verwees hem naar *Krekelput*, maar al zocht hij daar nog zoo lang, hij zal er geen duit vinden. Hij zal zich erg vertoornen,

Sodane at ik in deme orden,
 Do ik klüfenër was geworden.
 Sèt, fruwe, wil ji leven in frede,
 Dår wil wi hen, ji möten mede.
 Up dat ji it regt forstån:
 De koning lèt mi hyrumme gân,
 Dat ik òm louede deu groten fhat,
 Den Emerik, de koning, besat.
 Ik wifede òm hen to Krekelpüt,
 Men he findet dår wer dat nog düit,
 Al fogte he dår òk jummere.
 Hyrumme were he fik tornen fere,
 Alse he fik find bedrogen.
 Wat mene ji, wo mannige fhone logen
 Dat ik dår sprak, èr ik entging?
 Ik was nouwe, dat men mi nigt en hing;
 Ik en lèd ok ny mere nôd,
 O'k en krêg ik ny de angeft so grôt,
 Alse ik dår fôr minen ogen fag.
 It ga mi hyrna, wo it òk mag,
 Ik en late mi dår nigt mër tôraden,
 To komende in des koninges gnaden.
 Ik hävve minen dumen üt fineme mund —
 Dank hävve myn subtile fund!
 Frouwe Ermelyn sprak altohand:
 Shole wi nu tèn in ein ander land,
 Dår wi älende unde frömde weren?
 Hävve wi dog hyr, wat wi begëren,
 Unde ji fint mäfter fan juwen geburen.
 Worumme wolde ji dån dat äventuren,
 Unde nemen dat unwisse for dit gude?
 Wi mogen hyr leven mid fekerer hude;

Un-

wanneer hij zich bedrogen ziet. En hoe vele mooie leugens heb ik hem op den mouw gespeld, voor ik het ontkwam; ja, het was met moeite, dat ik den strop ontging. Nooit was ik in grooteren nood; nooit was ik zoo beangst, daar ik den dood voor oogen zag. Het ga dan ook hoe het ga, ik zal nooit trachten op nieuw in 's Konings gunst te komen. Ik heb thans, dank zij mijne slimheid, den duim buiten zijnen mond."

Vrouw ERMELIJN zeide vervolgens: „Zullen wij nu naar een ander land gaan, waar wij ongelukkig en vreemd zullen zijn? Hebben wij hier niet alles, wat wij kunnen begeeren, en zijt gij geen meester van uwe bureu? Waarom zouden wij dit goede in de waagschaal stellen en het onzekere boven het zekere verkiezen? Wij mogen hier gerust leven; ons kasteel is sterk en vast;

Unse borg is jo gûd unde fast ,
 Al wolde uns dôn de koning overlast ,
 Unde lade mid magt tō desse strate :
 Dâr sint so fele findelgate ,
 Wi wolden entkomen ane finen dank ,
 Wenten wi weten hyr mannigen gang .
 Dit wete ji wol hêl unde al ,
 Êr uns de koning fangen s hal
 Mid magt , dâr s holde fele tōhoren .
 Men dat ji ôme hâvven gesworen ,
 To faren fêrne over-mêr ,
 Dat sülve bedrovet myn hârte fêr .
 Reinke sprak by groter truwe :
 Bedrovet ju nigt , myn leve fruwe !
 Bâter gesworen , dan forloren !
 Mi fâde eins en wys man hyrbeforen ,
 Dâr ik mi bigteswys mede bereid ,
 He fâde , dat en bedwungen eid —
 Dat de were nigt fele wêrd ;
 He hindert mi nigt enen kattenstêrt —
 Den eid mene ik — forstât mi regt !
 Ik blive hyr , so ji hâvven gefâgd .
 Ik hâvve to Rome nigt fele forloren ;
 Ja , hadde ik ôk tein eide gesworen ,
 Ik en kome ôk nummer tō Jerusaleem .
 It is mi alle nigt bekwêm ;
 Ik blive hyr na juweme râd .
 Ik mogte it finden wol so kwâd
 Dâr ik kweme , alse ik it hyr lete .
 Wil mi de koning sus in fordrete
 Bringen , seker , des mot ik wagten !
 Al is he mi to stark fan magten ,

Nog-

al wilde de Koning ons overlast doen, en ons belegeren langs den grooten weg, daar zijn vele sluip- en zij-wegen, waardoor wij hem zijnes ondanks ontwijken kunnen. Gij weet dit ten volle en er zal veel toe noodig zijn, voor hij ons zal kunnen vangen. Dat gij het hem gezworen hebt om over de zee te zullen gaan, dit is het ergste.”

„Beste ERMELIJNE, — hernam REINTJE — in liefde, bedroef u daar niet over; het is beter gezworen dan verloren. Eens leerde mij een wijs man, bij wien ik in de biecht kwam, dat een gedwongen eed niets beteekent. De eed, te weten, dien ik aan den Koning gezworen heb, hindert mij niet voor de waarde van een kattenstaart.

Ik zal hier blijven, zoo als gij het wilt. Ik zal bij de reis naar *Rome* niet veel verliezen, en al had ik ook tien eeden gezworen, ik ga niet naar *Jeruzalem*. Ik blijf hier naar uwen raad; wij zouden het, waar wij kwamen, erger vinden, dan wij het hier lieten, en wil de Koning mij in het verdriet brengen, dit moet ik afwachten. Al is hij sterk en magtig, wanneer ik hem wil bedotten, dan kan ik hem zulk eenen zotskap met bellen opzetten, als ik maar wil. Ik deed hem voorheen veel ondeugds, doch als hij het zoekt, zal hij het nog erger vinden.”

Nogtan, wan ik öm wil bedoren
Wil ik öme anhängen klokken mid oren.

Ik do öme kwäd, dat nigt en dogt,
He fhal arger där finden, wan he it fogt.

Bellyn stund buten, un begunde to kiven,

He röp: Lampe! wil ji därbliven?

Komet jo wedder, unde latet uns gån!

Do Reinke dit hadde forstån,

He ging üt, unde sprak also:

Bellyn, Lampe de büit ju to,

Latet ju dat nigt fyn towedderen,

He is fër frolik mid finer medderen.

Dit fholde ik ju laten forstån.

Ji mogen wol sagte förhégån.

Myn wyv, de fyn medder is,

Lät öm nog nigt gån, dat is wis.

Bellyn sprak; wat was dat gerogte,

Do Lampe so röp, al dat he mogte:

Bellyn! helpet mi, Bellyn!

Wat dede ji öme do an for pyn?

Reinke sprak: horet mi regt!

Do ik för mineme wive hadde gefägd,

Dat ik mot wandern over sê,

Do krêg se alderwägen wê,

Dat se lange beswimed lag.

Do unse frund Lampe dit gefag,

Do röp he: helpet Bellyn! des is nód,

Edder myn medder blivt nu dód!

Bellyn sprak: dème sy, wo dème sy,

He röp jo fër drövligen to mi.

Nèn, sprak Reinke, ik sägge't forwâr,

Lampen fhadet nigt ein hâr.

BELLIJN stond buiten het hol en werd ongeduldig. Hij riep: „ LAMPE ! wilt gij uitblijven ? kom terug en laat ons gaan ! ”

REINTJE dit hoorende , kwam buiten en zeide : „ LAMPE laat u zeggen , dat gij hem niet tegen moet vallen . Hij is vrolijk bij zijne neefjes , dit moest ik u zeggen . Gij kunt wel zacht vooruit gaan . Mijn wijf , die zijne moei is , wil hem nog niet laten vertrekken . ”

BELLIJN vroeg wat het gedruisch beteekende , toen LAMPE zoo uit al zijne magt had geschreeuwd : „ BELLIJN ! BELLIJN ! help mij ! Hebt gij hem toen pijn aangedaan ?

REINTJE zeide . — „ Hoor ! toen ik aan mijne vrouw gezegd had , ik moet over zee in bedevaart gaan , toen werd zij zeer ontsteld en viel in flauwte . Zoo dra onze vriend LAMPE dit zag , riep hij : Vriend BELLIJN ! hier is nood , help ! anders zal mijne moei het besterven . ”

BELLIJN hernam : „ Het moge zoo zijn , maar LAMPE riep zoo jammerlijk tot mij . ” „ Ach neen ! — zeide REINTJE — ik verklaar het u , LAMPE lijdt aan geen haar leeds . Ik wilde liever ,

Ik wolde lever, dat mi miskweme,
Êr dat Lampe fhaden neme.

Reinke sprak: Bellyn, hørde ji òk dat,
Dat mi de koning gisteren bad,
Dat ik òme ein pàr breve fhreve?
Wille ji se òme bringen, leve neve?
Se sint gefhreven unde berèd;
Shòn ding hævve ik darin gefät.
Lampe is frolik utermaten;
Ik mot òme wat betämen laten.
He is mid finer medderen to sprake;
Se fäggen fuste welke òlde fake,
Se äten, un drinken, un sint fro;
Dewile fhrèv ik de breve also.

Bellyn sprak: leve Reinard,
Wan de breve wol bleven forwàrd,
Wat hævve ik, dár men dé instäket,
Up dat de segele nigt tobräket?
Reinke sprak: Ik wet wol råd,
De ränzel is dárto nigt kwäd
Fan Brunen felle, dèn ik drög;
De is wol digt un stark genög:
Dár wil ik de breve ju läggen in.
Dàrav krige ji gròt gewin
Fan deme koning, unfeme heren.
He werd ju òk entfangen mid eren,
Unde fholen òme fèr willkommen fyn.
Dit lövede al de ram Bellyn.

Reinke ging hastigen wedder in,
Unde nam den ränzel, unde stak darin
Lampen höved, dèn he hadde forbéten.
Men dat en moste Bellyn nigt weten,

Dat

ver, dat ik zelf moest lijden, dan dat LAMPE iets kwaads overkwam."

Hij vroeg verder: „BELLIJN, hebt gij het niet gehoord, dat de Koning mij gisteren verzocht, om aan hem twee brieven te schrijven. Lieve Neef! Wilt gij ze wel aan hem overbrengen? Zij zijn geschreven en gezegeld; ik heb er fraaije zaken ingezet; LAMPE is vrolijk, uitermate; ik heb hem zijnen wil gegeven; hij praatte met het gezin over oude zaken en wat ze zoo al aten en dronken; hij was blijde, en zoo heb ik intuschen de brieven geschreven."

BELLIJN zeide: „Ja, lieve REINAART, als ik de brieven maar wel bewaren kan, maar waar zal ik ze insteken, zoo dat de zegels niet breken?"

REINTJE hernam: „Ik weet wel raad; de randfel of male uit het vel van BRUIN vervaardigd, kan hiertoe dienen, die is digt en sterk. Daar zal ik de brieven inleggen. Gij zult eene goede gifte van den Koning onzen Heer erlangen, wel door hem ontvangen worden en welkom zijn." Dit alles werd door BELLIJN geloofd.

REINTJE liep naar binnen; hij nam de randfel en stak er de kop van LAMPE in, maar dit mogt BELLIJN niet weten.

Hij ging bij dezen en zeide: „Zie, hang de
ma-

Dat Lampen höved darinne stak.
 He ging to Belline, un sprak:
 Sèt, hänget den ränzel an juwen hals,
 Unde ik forbéde ju als unde als,
 Up dat ik ju nigt bidde forgeves,
 Nigt fhole ji besèn de fhrivt des breves.
 Wente desse breve hävve ik also
 Forwarded, darumme latet se to.
 Ji moten ók nigt den sak updôn,
 So wêrde ji fordenen fhenke un lôn,
 Wan it de koning so hävt gefunden,
 Dat de ränzel is togebunden
 In sodaner wíse, allé ik óme ju
 Hävve gedân to forwarende nu.
 Höret mi regt, it werd ju fromen,
 So wan ji fôr den koning kómen,
 Wil ji, dat he ju fhal hävven lêv,
 So fägget, dat ji fulven den brêv
 Digteden, unde hävven gegeven
 Den râd, dat he so is gefhreven:
 Ji krigen lôn unde groten dank.

Belyyn werd frölik unde sprang
 Fan der stede, dâr he stôd,
 Hoger dan anderhalven fôt,
 Un sprak: Reinke, neve unde here!
 Nu wêt ik, dat ji mi dôn ere.
 Nu wêrde ik krigen fêr groten lov
 By al den heren in deme hov,
 Wan se sèn, dat ik so wol kan digten
 In fthonen wôrden unde in fligten,
 Wowol de kunst nigt is by mí,
 Dat ik kan digten so wol allé ji:

Se

male om uwen hals; boven alles verbied ik u, dat gij het schrift van den brief inziet. Ik heb denzelven wel gesloten; — gij moogt ook de zak of tasch niet openen. Gij zult groot loon erlangen, wanneer de Koning de zegels vindt, zoo als ik haar aan u te bewaren heb gegeven. Let op mijne woorden! Het zal u voordeel doen, dat gij zoo bij den Koning komt. En wilt gij, dat hij u lief zal hebben, zeg hem dan, dat gij de steller zijt van den brief, en dat gij mij gediend hebt met uwen raad. Gij bekomt dan zeker goed loon en dank.”

BELLIJN sprong op van vreugde, meer dan anderhalf voet hoog. Hij sprak: „REINTJE-Neef! nu zie ik, dat gij mij eere bewijst. Nu zal ik grooten lof verwerven bij de Heeren ten Hove, als zij zien, dat ik zoo goed stellen kan en wel in zwerige woorden. Alhoewel ik niet zoo vlug ben met de pen als gij, zullen zij het echter meenen. Ik dank u van ganscher harten; wat is het goed, dat ik u zoo ver gevolgd ben, en wat raadt gij mij verder, vriend REINTJE? Zal LAMPE ook met mij gaan?”

„Neen

Se fholen't dog menen! Ik danke ju geren!
It was gûd, dat ik ju folgede sus feren.
Nu wat rade jiforder, Reinke, frund?
Shal Lampe ôk medegân to desser stund?

Nên, sprak Reinke, wil ji it forstân,
Lampe kan nog niget medegân,
Nu gât fôrhén in gudem gemake!
Ik wil Lampen nog etlike fake
Updekken, de nog fyn forholen.

Bellyn sprak: so fyt Gode befofen!
Ik ga hen up mine fârd.
Sus hastede he fêr to hove-ward.

Als Bellyn dâr kwam, do was it middag.
De koning öme sus komen fag,
He fag ôk, dat de fulveste ram
Den ränzel drög, dên Reinke wägnam.
De koning sprak: fägget uns, Bellyn,
Fan wannen dat ji gekomen fyn?
Wör is Reinke, ik mot ju fragen,
Dat ji sus finen ränzel dragen?

Bellyn sprak: koning, eddele here!
Reinke sprak mi frundliken fere,
Ik fholde ju twe breve bringen,
Dâr stait in fan behänden dingen.
Alse de sin gedigt unde gefhreven,
Den råd hävve ik ütgegeven.
Dâr finde ji einen subtilen sin:

De

„ Neen — hervatte REINAART — LAMPE kan nog niet vertrekken. Gaat gerustelijk op reis. Ik moet aan hem nog eenige geheime zaken mededeelen.”

BELLIJN antwoordde: „ Zijt dan Godé bevolen. Ik zal dadelijk op reis gaan.” en zoo haastte hij zich om ten Hove te komen.

BELLIJN, verraden, komt aan het Hof. De Koning wordt vertoornd. IZEGRIM en BRUIN worden verlost.

Toen BELLIJN ten Hove kwam, was het middag. De Koning zag hem aankomen en tevens, dat hij den randfel droeg, welken REINTJE had medegenomen. NOBEL vroeg: „ Van waar komt gij en waar is REINAART, daar gij zijnen maal draagt?”

BELLIJN hernam: „ Edel Heer en Koning! REINTJE heeft mij vriendelijk verzocht, om aan u twee brieven te behandigen. Zij vermelden van gewigtige zaken. Ik heb gediend van raad voor zin en schrift, en gij zult er een fijnen geest in vinden; — beide zijn hierin.”

De fulven breve fint hyrin.

De koning fik nigt lange berêd,
Den Bever he förboden lêt,

De was notarius unde fyn klerk;
Bokerd hêt he, dit was fyn wärk:

He las de breve fan swarer sake,
Wente he konde mannige sprake.

He fande ôk na Hinzen unde sprak:
Sêt, wat Bellyn bringet in deme sak?

Do Bokerd, de bever, hadde upgedân
Den sak mid Hinzen fynem kumpân,

He tóg Lampen höved hyr út.

Do sprak he alfus overlûd:

Dit is tomalen ein feldfene brêv!

Wôr is de man, de dessen fhrêv?

We is, de des nigt en lövet?

Forware, dit is Lampen höved!

De koning un de koninginne
Worden forfhrekked in öreme sinne;

De koning slûg fyn höved nedder,

He sprak: agh, Reinke, hadde ik di wedder!

De koning mid der koninginne

Weren bede in swareme sinne.

De koning sprak: ik bin bedrogen!

Wo grote loggen hävt Reinke logen!

He rêp, unde was gans fere forärred,

So dat al de deren worden forféred.

Lupardus by deme koninge stund;

He was des koninges nageboren frund.

He sprak: wat is dog dit gewêrd,

Dat ji ju fus fere forfêrt,

Alse were de koning ôk dôd?

La-

De Koning bedacht zich niet lang. Hij liet BOKERT (den Bever) roepen; zijn notaris en klerk (schrijver). Deze moest doorgaans de brieven en andere stukken voorlezen en verstond vele talen. De Koning zond ook om HINZE en sprak vervolgens: „ Ziet wat BELLIJN in dezen zak mede brengt.”

BOKERT en HINZE openden de tasch. De eerste haalde er het hoofd van LAMPE uit, en zeide: „ Dit is wel een zonderlinge brief en wie is de schrijver? wie zal hem geloof weigeren? Het is waarlijk de kop van LAMPE!”

De Koning en de Koningin waren verschrikt. De eerste schaamde zich over zijn bedrijf en zeide: „ Ach REINTJE! had ik u wederom hier!” Beide waren zeer bedroefd. De Koning zeide: „ Ik ben bedrogen; en welke groote leugens heeft REINAART mij voorgespiegeld!” Hij brulde van toorn en was zoo woedend, dat alle de dieren er van vervaard waren.

De Panther, verwant aan den Koning, en den naasten in rade verhief zijne stem en zeide: „ Waartoe zoo vele schrik en beweging, alsof de Koning dood ware; — laat deze vertooning van rouwe na. Hervat ook den moed, Heer Koning! Gij zou-

Latet faren desse ruwe grôt;
 Gripet enen môd, it is anders fhande!
 Sy ji niget here fan deme lande?
 It is jo under ju al dat hyr is!
 De koning sprak: is dat fo wis,
 So latet ju dat nèn wonder fyn,
 Dat nu myn hârte lidet pyn,
 Edder dat ik fns hævve misgelât.
 Mi hävt mid sineme böfen berâd
 Ein kwâd fhalk fo fêrne gebragt,
 Dat ik mine frunde hævve forwragt,
 Den stolten Brunen unde Ifegrim!
 Dat ruwet mi in deme harten myn.
 Dat wil fêr an mine ere gân,
 Dat ik fo fele hævve misgedân
 Tegen mine allerbâften barone,
 Unde ik deme kwaden horenfone
 Also fele fholde betruwen.
 Men it kwam al to by miner fruwen:
 Se bad for öme fo fele toforen;
 Dat ik öre bede moſte horen,
 Dat is mi lêd, al is it to ſpade!
 Al öre råd kumt mi to kwade.
 De Lupard ſprak: horet mi, koning, here!
 Mojet ju darumme niget altofere.
 Is dâr misgedân, men fhalt fönen,
 Men fhal dem wulve, unde Brune, dem könen,
 O'k Giremode, der fruwen fyn —
 Dessen fhal men geven den ram Bellyng;
 Wente he bekende fulven openbâr un blôt,
 Dat he råd gav to Lampen död.
 Dit fhal he wedder betalen un kopen!

Dän-

det u aan schande blootstellen. Zijt gij geen heer van den Lande, en staat alles, wat zich hier bevindt, niet onder u?"

De Koning hernam: „Indien dit alzoo ware, het zal u echter niet kunnen verwonderen, dat mijn hart pijn lijdt, of dat ik een droevig gelaat toone. De looze schalk heeft het met zijne booze raadgevingen zoo ver gebragt, dat mijne vrienden, BRUIN en IZGRIM, in lijden zijn gekomen. Dit berouwt mij nu van ganscher harten, en het zal mij ook in mijne eere te na gaan, dat ik zoo veel misdaan heb aan mijne getrouwste Baronnen, en dat ik aan den loozen vos zoo veel vertrouwen heb geschonken. Het is alles aan mijne vrouw te wijten. Zij had voorlang voor hem gebeden, en dat ik aan hare voorspraak gehoor heb gegeven, dit doet mij leed, maar het is nu te laat.”

De Panther sprak: „Hoor mij, Heer Koning! Bedroef u over deze zaak niet te veel. Is er iets misdaan, men zal verzoening doen. Geef BELLIJN (den ram) tot eenen zoen aan BRUIN, IZGRIM en GIEREMOED. Hij zelf bekende vrijwillig, dat hij den raad heeft gegeven, tot den dood van LAMPE, en dit zal hij nu met de hals betalen en boeten. Daarna zullen wij allen op REINAART afgaan, en slagen wij in onzen wensch, dan geraakt hij gevangen — en dan geene woorden meer; dan zal hij hangen. Hij heeft zijne tong zoodanig te wil, dat komt hij te sprake, hij nooit aan de galg zal komen.

Dänne willen wi alle na Reinken lopen;
 Köne wi, he fhal wêrden gefangen,
 Unde nigt fele wôrde, men fôrd uphangen!
 Went he kan sine wôrde fo fligt,
 Kunt he to wôrden, men hanget öme nigt.
 Mid desser fone, dat wêt ik wal,
 Brunen unde Ifegrim wol nögen fhal.

Alfe dit de koning hadde gehôrd,
 He sprak to deme Luparde fôrd:
 Ik wil dôn na juweme råd,
 Hyrumme bede ik ju, dat ji gât,
 Halet uns hêr de beden heren;
 Men fhal se wedder mid groten eren
 By uns fâten in den råd.
 Ik bede ôk, dat ji des nigt en lât:
 Ji fholen fôrboden alle de deren,
 De hyr lateften to hove weren.
 Men fhal ön allen laten forftân,
 Wo falfhliken Reinke is entgân,
 Un wo Bellyn un Reinke, de rodê,
 Lampen hävven gebragt tom dode.
 Ein islik fhal ôk Ifegrime, deme wulve,
 Wêrdigheid dôn, unde Brunen dat falve.
 De föne fhal fyn, fo ji hävven gefâgd,
 Bellyn, de forräder, un alle fyn flâgt.
 Do ging de Lupard altohand,
 Dâr he Brunen unde Ifegrim fand.
 Se legen gebunden, un worden gelôft.
 He sprak: ik bringe ju guden trôft,
 Dârto des koninges faft gelede.
 Forftât mi regt, ji heren bede,
 Hävt myn here tegen ju misgedân,

Dat

Met dezen zoen, zullen naar mijn oordeel
BRUIN en IZEGRIM zeker te vreden zijn."

Zoodra de Koning dit vernomen had, zeide hij
aan den Panther: „Ik zal uwen raad volgen. Ik
verzoek u, dat gij bij de beide Heeren gaat en
ze hier haalt. Ik zal ze met groot bewijs van
eere wederom in den Raad zetten. Gij zult ver-
der alle dieren, die onlangs hier ten Hove waren,
ontbieden; men zal aan hen allen bekend maken,
met hoe veel valscheid REINTJE het heeft we-
ten te ontkomen, en hoe hij en BELLIJN LAMPE
hebben omgebrigt. Elk hunner zal ook BRUIN
en IZEGRIM hulde bewijzen. BELLIJN de verra-
der en zijn geheel geslacht zullen tot verzoening
dienen.

LUPARDUS ging spoedig naar de gevangenis,
waar BRUIN en IZEGRIM gebonden lagen. Hij
ontfloeg ze en zeide: „Ik breng u goeden troost
en daarbij des Konings bevel tot vrijheid en vrij
geleide. Verstaat mij wel. Heeren! Heeft de Ko-
ning zich tegen u vergrepen, het is hem leed,
en hij laat u weten, dat hij u tevrede wil stellen.

Dat is öme léd , unde he lät ju forftân :
 He wil , dat ji tofreden fyn ,
 Uude entfangen tor söne den rambok Bellyn ,
 Dárto fyn flägte unde al fiue mage
 Fan nu an wente tom jungelsten dage.
 Taftet de an ane alle geld ,
 Is it in deme wólde , edder up deme feld.
 Nog givt ju dárto mines heren gnaden
 Reinken , de ju hävt forraden :
 Den moge ji ane jennige klagt
 Forfolgen mid aller juwer magt ,
 Reinken , fyn wyv , unde al fine magen ,
 So wór dat ji fe können belagen.
 Dit is ene fêr koftlike fryigheid ,
 De mi de koning ju fäggen heit.
 Dit wil füs hólden de koning ryk ,
 Unde fine nakomelinge ewiglyk :
 Ji möten forgeten alle f' hulde ,
 Unde fwären öme fast juwe hulde.
 Dit moge ji dôn mid groter ere.
 He misdait tegen ju nummermere ,
 Nemet dit an , ik rade , dat ji it dôn.

Alfus word gemaked de fôn
 By heren Luparde dessen to baten.
 Des moſte Bellyn den hals dár laten.
 Alfus werd Bellyns flägte alle dage
 Nog forfolged fan Ifegrims mage.
 Desse twydragt was alfo begund.
 Se forbiten fe nog , al wór fe kunt ,
 Unde nemen fast , fe dôn it mid regte ;
 Lämmer , fhape , ja alle Bellyns flägte ,
 Desse wêrden fan ön nigt gefhoned ,

O'k

Gij ontvangt BELLIJN tot een zoen, tegelijk met zijn geheel geslacht en zijne bloedvrienden van nu af tot op den jongsten dag. Gij zult ze mogen aantasten zonder geld in veld en bosch; en bovendien geeft hij REINAART, die u verraden heeft, in uw geweld, te gelijk met zijne vrouw en kinderen, waar gij hem ook kunt bezetten. Dit is een groot privilegie, hetwelk de Koning u geeft, en hij en zijne nakomelingen zullen u dit eeuwig en erfelijk gestand doen.

Gij moet ook al het leed vergeten en hem trouwe zweeren. Dit moogt gij in goeder eere doen. Hij heeft u nimmer misdaan. Neemt den raad, om dit te doen, goedwillig aan."

Aldus werd door den Panther ten hunnen voordeele de zoen gemaakt; zoo schoot BELLIJN het leven er bij in.

Sedert worden allen die tot BELLIJN's geslacht behooren, door IZEGRIMS kinderen vervolgd; de tweedragt begon toen en het bijten duurt voort, waar ze maar kunnen. Zij meenen, dat zij het met regt doen. De lammeren en schapeu worden zoo min als de rammen verschoond, en de tweedragt heeft nimmer opgehouden.

O'k werd de twydragt nummer forfoned.
 De koning lét forlängen den hov.
 Twelv dage, umme nog merer lov
 Brunen unde Ifegrim to dônde:
 So blide was he, dat he se sônde.

Alles werd door den Pausen ten haren voor-
 datte de naar gemakke, xoo schone haren heb-
 leven er bij in. De koning was van haren
 Geden worden allen die ten haren gade
 behooren, door haren te haren verweide die
 tweedragt haren toon en het haren duren voort,
 wat ze naar kunnin. Zij maren, dat er
 met tegt doore. De haren en haren wangen
 toe aan die de haren verweide, en de twee-
 dragt heeft nimmer ogehouden.

De Koning liet het Hofffeest voor twaalf dagen
verlengen, om aan IZEGRIM en BRUIN te meer
eere te bewijzen, zoo verheugd was hij dat de
zoen gefloten was.

REINKEN DE ME FOSSE

De Koning liet het Hofffeest voor twaalf dagen
verlengen, om aan IZEGRIM en BRUIN te meer
eere te bewijzen, zoo verheugd was hij dat de
zoen gefloten was.

De Koning liet het Hofffeest voor twaalf dagen
verlengen, om aan IZEGRIM en BRUIN te meer
eere te bewijzen, zoo verheugd was hij dat de
zoen gefloten was.

REIN-

(11)
Dat ander Bök

De Koning liet het hof eenen dach
verhengen, om een leccien en liex te maec
eere te bewijzen, xochend was hi dat de
noen gestoten was.

REINKEN DEME FOSSE.

*To deme hove des koninges, dën he hêld, kwemen
nigt allene de deren, men ôk de fôgeln in gro-
ter forsammelinghe, klageden over Reinken, unde
spröken under sik, so hyr nafolget:*

De koning hävt uns to sik entboden:
Wi möten to hove, dat is fan noden.
Nigt en hilpet Reinken mër sine kunst,
He is grov in des koninges ungunst.
So fele unfer is in deme tal,
Over Reinken willen wi klagen al,
So wan wi komen in den hov;
Dat hävt he tegen uns fordéned grov.
Wente wi, ôk des gelyk unse kinder,
Hävven finer gehad groten hinder
Unse eier un jungen he nummer en spärt.
Des krigt he nu eine kwade fârd,
Ja wi willen malkander ju dôn fast bystand,
Up dat he todëgen wërde gefhand
For sine lösheid unde falshe lage,
Dâr he uns mede fhaded hävt fele dage.
Ja hadde wi êr uns sus besproken,

Wi

REINTJE DE VOS.

TWEEDE DEEL.

VOORREDE.

Tot dezen tweeden Hofdag van NOBEL kwamen niet alleen de dieren, maar ook de vogelen in eene groote menigte; zij hadden allen over REINTJE te klagen, en zij spraken onder elkander, zoo als hier volgt:

„**D**e Koning heeft ons tot zich geroepen! Wij moeten ten Hove gaan. Nu zullen de kunstnarigen niet meer aan REINTJE baten. Hij is geheel in 's Konings ongenade. Hoe groot ook ons getal zij, wij moeten allen over hem klagen, zoodra wij in het Paleis komen. Hij heeft het zwaar tegen ons verkorven, want wij alle hebben, gelijk ook onze kinderen, erg van hem geleden. Hij spaarde noch onze jongen noch de eijeren. Het zal er hem nu ook naar gaan. Wij zullen elkander bijstaan, opdat hij ter degen gestraft werde voor zijne loosheid en valsche streken, waarmede hij ons gedurende eenen langen tijd gekweld heeft. Hadden wij ons voorheen zoo gefloten gehouden, wij hadden reeds voorlang wraak erlangd over den loozen schalk. Wordt bij nu gehangen, hoe zullen wij ons verheugen!

REIN-

Wi hadden uns lange wol gewroken
 An Reinken, deme êrlosen deve.
 Werd he nu gehangen, so gefhût uns leve.
 Ja! Reinke plâgt to fyn forbolgen,
 Men late uns fry unse klage forfolgen:
 Dên fhaden, den he uns to dônde plâgt,
 Dârfôr krigt he nu fyn regte Regt.
 Ja de koning hävt dat ordel gegeven,
 Reinke fhal nigt länger leven.
 Ôme werd nu alle fhande forlened,
 Dat hävt he faken nôg fordened.

Also de hov fus was bereyt,
 So hyr fôr gefhreven stait,
 Unde alle ding was so besteld,
 Dâr kwam to hove mannig Helt.
 De dere weren dâr nigt alleyne
 Men ôk fele foglele grôt unde kleyne
 Dâr kwam to hove mannig Here
 To Ifegrimes unde to Brunen ere,
 Dâr was froude mid grotome feste:
 Men hêld dâr blydfhop de alderbäfte,
 De je ward gefên fan deren;
 Men danfsede den hovdans by maneren
 Mid trumpen unde mid fhalmeiden.
 De koning hadde laten bereiden,

Dat

REINTJE plagt stout en trotsch te zijn; als wij onze klagten naar eisch voortzetten, dan zal hij nu de geregte voldoening vinden, voor de schaden, welke hij ons plagt aan te brengen. Ja! de Koning heeft nu het vonnis geveld; REINTJE zal niet langer in het leven worden gelaten; hem wedervare nu de schande, welke hij zoo dikwijls heeft verdiend (6).

Tweede Hofdag; nieuwe klagten over REINTJE door het Konijn en de Kraai. Besluit van den Koning tot de belegering van Malepertus.

Zoodra het Open-hof was toebereid, in dier voege als het beschreven stond, en alle zaken naar eisch bezorgd waren, kwamen aldaar eene menigte van Heeren bijéén, en niet alleen de dieren, maar ook de vogelen groot en klein. Ook kwamen er vele Rijksgrooten ter eere van BRUIN en IZEGRIM. Daar was vreugde met staatfie; alles in blijdschap, zoo als het nog nooit bij dieren was gezien. Men danste den Hofdans naar oude zeden, onder het geluid der trompetten en schalmeijen.

De Koning had de tafels zoo laten bereiden, dat elk zijn genoeg zoude vinden. Naar alle kanten had hij zijne boden gezonden, opdat elk
ko-

Dat ein islik genôg dâr fand :
 Allen weren boden gefand,
 Dat se mosten kômen dâr.
 Fögele unde dere mannig pâr
 Reiseden dârhen by dage un nagte :
 Men Reinke de fos lag up der wagte.
 De falsche pelegrym unde lose wigt
 Kwam de tyd to hove nigt.
 He brukede al syn olde spêl ;
 De öme dankeden, dër en was nigt fêl.
 Dâr was to hove mannig sank ;
 De spise flojede unde de drank ;
 Dâr sag men shärmen un segten ;
 Ein islik kwam mid finen slägten.
 Ein dël dansfeden, ein dël de sungen ;
 Dâr sag men pipen unde bungen.
 De koning sag fan fineme fâl,
 Öme hagede fêr wol de grote grâl.
 Do agte dage al ummeweren,
 De koning fat mid fineme heren
 Over tafelen unde at.
 Dat kanyen kwam fôr öm, dâr he fat
 By finer fruwen, der koninginne,
 Unde sprak mid eineme drovigen sinne :
 Here, her koning, unde al de byr fyn,
 Entfärmet ju dog der klage myn!
 Ik mene, men felden hävt gehörd
 Sodan forradend unde argen môrd,
 Also Reinke an mi begunde,
 Gisteren morgen tor festen stunde,
 Do fat Reinke fôr fineme hûs,
 Fôr finer borg to Malepertus.

komen moest en nu trokken de dieren en vogelen bij paren derwaarts, zoo bij nacht als over dag. REINTJE, die valsche pelgrim en looze boef, kwam niet ten Hove; hij bleef op de loer, en bedreef zijne oude kuren; niemand sprak tot zijnen lof.

Spijs en drank was er in overvloed. Hier hoorde men zingen, elders zag men schermmen en vechten. Elk kwam met zijn geslacht, elk was vrolijk bij zang en dans, onder het geluid van fluit of zakpijp. De Koning zag dit uit zijne Hof en schepte vreugde in het blij gejuich.

Toen er acht dagen verloopē waren, gebeurde het, dat terwijl de Koning met de hovelingen aan tafel zat, de konijn voor hem en de Koningin trad, en op eenen treurigen toon aldus aanhief:

„Heer Koning en allen, die hier tegenwoordig zijn! Ontfermt u over mijne klagten! zoo ik meen, heeft men nooit van zulk een verraderlijken en boozen moord gehoord, als REINAART tegen mij heeft ondernomen. Hij zat gisteren morgen om zes ure voor zijnen burgt *Malepertus*; en ik meende gerust en in vrede tot hem te gaan; te meer was ik vrijmoedig, om dat hij zich in het gewaad van eenen pelgrim vertoonde, en zoo ik

meen-

Ik mende mid freden för öm to gân;
 Ik sag öm alse enen pelegrim ftån.
 Mi dugte, dat he fine tide las,
 Darumme ik des to dryfter was.
 De fulven fraten moſte ik dorg,
 Wolde ik wäfen to deſſer borg.
 Do he mi ſus hadde fornomen,
 Begunde he mi näger to komen.
 Ik dagte, he wolde mi frundlik moten,
 Do grêp he mi an mid finen poten;
 He taſtede mi an twiſhen mine ören:
 Ik mende, ik hadde myn höved forloren.
 Sine klouwen weren lang unde ſharp,
 Darmid he mi tor êrden warp;
 Men dat wêt ik Gode dank,
 Ik was ſo ligt, dat ik entsprank,
 Unde ſus út finen poten kwam.
 He grimmede fêr, unde was gans gram,
 Dat he mi nigt behölden mogte.
 Ik fwêg, un makede altes nên gerogte,
 Dog moſte ik myn eine ör dår laten;
 Unde in mineme hövede ſint fêr grote gaten;
 Hyr moge ji fên dit ungefög,
 Dår he mi mid finen klouwen flög.
 Fylna hadde ik gebleven död.
 Here, latet ju entfärmen deſſe nöd,
 Dat men alſus brikt juwe gelede!
 We is, de faren dorv over de hede,
 Nu Reinke alſus de ſtrate belägt?
 Do he düt ſus hadde geſägd,
 Kwam dår Markenouwe, de kraie,
 Un ſprak to deme koninge deſſe wörd:

Wêr-

meende zijne getijden las. Ik moest dien weg langs, zoude ik herwaarts ten Hove komen. Toen hij mij vernam, kwam hij nader en ik dacht dat hij mij vriendelijk te gemoet ging. Hij vatte mij aan met zijne klauwen en greep mij tusfchen de ooren; ik dacht niet anders, of ik verloor het hoofd; de nagels, waarmede hij mij ter aarde wierp, waren lang en fcherp, doch ik was gelukkig zoo ligt en vlug, dat ik hem ontsprong, en alzoo uit zijne pooten ontsnapte. Hij fcheen erg vertoornd, dat hij mij niet behouden mogt; ik zweeg en maakte weinig geruchts en moest er een mijner ooren laten; ik heb vier groote gaten in mijn hoofd. Gij kunt deze ellende nog zien en hoe hij mij met zijne nagels kwetfte. Ik was bijna dood gebleven. Heer! ontferm u over mijnen rampspoed, en bedenk dat men alzoo uw vrijgeleide verbreekt. Wie zal langs 's Heeren straten durven gaan, als REINTJE alzoo de veiligheid belaagt?"

Naauwelijks had hij deze woorden gefproken of er verfcheen MERKENAU (de kraai) en deze fprak den Koning aan op de volgende wijze:

P 2

„ Waar-

Wërdige koning , gnädige here ,
 Ik bringe ju jammerlike märe.
 Fan angeste kan ik nigt fele spräken;
 Mi dünket , mi wil myn härte tobräken.
 Is dat nigt ein jammerlik ding?
 Hüden morgen , do ik ütging
 Mid Sharpenebbe mineme wive ,
 Där lag gelyk eineme doden ketive
 Reinke' de fos up der hede ,
 Unde hadde sine ogen forkered alle bede.
 De tunge häng öm üt fineme munde.
 Gelyk so eineme doden hunde;
 Öme stund de mund wide open.
 Fan angeste begunde ik to ropen.
 Jo mër ik rëp , jo stiller he lag.
 Wo faken sprak ik : o we ! un o wag !
 He is alderdinge dôd !
 Darumme hadde ik ruwe grôt ,
 So fër mi fines dodes entfärnde !
 Ik beklagede öm , unde myn wyv de kärnde ;
 Mër ruwe hadde wi , wan jennig lövet.
 Ik betastede finen bûk unde fyn höved ,
 Myn wyv ging stân to fineme kinne ;
 Se märkede , eft igt were darinne
 Tekene des levendes grôt efte klën ;
 Men he lag dôd alfe ein stën.
 Dit hadde wi bede wol gefworen.
 Wo se fôr , dat moge ji nu horen.
 Do se in forgen fus by öm stund ,
 Unde ör höved hêld by fineme mund ,
 He märkede , dat se fik nigt en hodde ,
 He grêp se an , ja dat se blodde ,

Un-

„ Waardig Koning! genadig Heer! Ik breng u eene treurige tijding. Ik kan naauwelijks spreken door droefheid. Mijn hart is gebroken door het jammerlijke van de zaak. Toen ik heden morgen met SCHERPENEKKE, mijne vrouw, uitging, zag ik REINTJE, op de heide dood liggen, gelijk een misdadiger op het rad. Zijne oogen stonden beide verdraaid; de tong hing hem, gelijk die van eenen dooden hond, buiten den bek; — de laatste stond wijd open. Ik begon van droefheid te roepen, en hoe meer ik riep, hoe stiller hij lag. Wij riepen beiden: O wee! o wee! Hij is waarlijk dood. Ik beklagde hem, en mijn wijf kermde; wij betoonden grootere rouw, dan vele denken zouden. Ik bevoelde zijnen buik en zijn hoofd. Mijne vrouw ging bij zijnen mond staan en loerde, of zij nog eenig teeken van leven bij hem bespeurde, maar hij lag, zoo stil als een steen; wij zouden beide gezworen hebben, dat hij dood was. Hoe zij nu voer zult gij hooren.

Toen zij zoo in angst bij hem stond en haar oor aan zijnen mond hield — toen hij bemerkte, dat zij niet op hare hoede was, hapte hij toe en beet haar het hoofd af. Ik schrikte erg en riep: O wee! o wee! Toen schoot hij op en snapte ook naar mij; ik ontvloog hem; anders was ik ook gedood; naauwelijks ontkwam ik het gevaar en vloog naar eenen boom. Van hier zag ik hoe de schelm mijn goede wijf verflond. Hij was zoo hongerig en gulzig, dat hij er wel twee bovendien zou gelust hebben. Hij liet geen beentje

Unde splêt ör ök förd av dat höved.
 Ik forfhrekkede mi mâr, wan jennig lövet.
 Ik schryede lude : o we! o wi!
 Do fhôt he up, unde snappede na mi,
 Men ik entflög öm mid angefte grôt,
 Anders were ik ök dâr gebleven dôd:
 So nouwe wás it, dat ik entkwam,
 Up enen bôm de flugt ik nam,
 Unde sag fan fërne, wo desse ketyv
 Stund unde at myn gude wyv.
 He was so hungerig, fo dugte mi do,
 He hadde nog wol twe gegeten darto,
 He lêt nigt na wer knoken efte bën.
 Do ik dessen jammer hadde gefèn,
 Dat he dâr nigt hadde gelaten,
 Unde he wäglêp finer straten,
 Ik flög dâr, wol was it mi towedderen,
 Dâr fand ik nog etlike fedderen
 Fan mineme wive Sharpenebben,
 Up dat ik de mid mi mogte hävven,
 Unde mogte de wifen juwen gnaden.
 Latet ju entfärmen desses groten fhaden!
 Here, do ji hyr av neyne wrake,
 Unde agte ji nigt desse fäke,
 Dat fus juwe gelede werd gebroken,
 Ji wërden fêr darumme forfproken!
 Men sprikt: *de is mede fhuldig der dâd,*
De nigt en strafet de misfedâd,
Unde ein islik wil dan wäfen here.
 Düt were to na juwer forftliken ere.
 Do alfus der kraien wörd
 Unde ök des kaninen weren gehôrd,

over. Nadat ik deze ellende gezien had, en hij zijnen weg ging, vloog ik derwaarts, hoe zwaar het mij viel; het eenigste, wat ik van mijne vrouw vond, waren deze vederen, welke ik opnam, om ze aan uwe genade te vertoonen. Ontferm u Heer, over mijnen ramp! Neemt gij geene wraak van deze misdaad, en acht gij het niet, dat uw vrijgeleide, alzoo wordt verbroken, dan zult gij hierover hoogelijk besproken worden. Men zegt, dat hij, die de misdaad niet straft, medeplichtig wordt en dat elk dan zijn eigen regter zal willen zijn, maar dit was uwer Vorstelijke eere te na."

NOBEL, de Koning, was zeer ontfeld, nadat hij de klagten van den konijn en de kraai gehoord

Alse se öre klage sus hadden formeld,
 Nobel de koning wård sere forgreld.
 He sprak in torne: by miner truwen,
 De ik shuldig bin miner fruwen,
 Ik wil dit kwade so êrlik wräken,
 Dat men dar lange shal affspraken.
 Dat myn gelede unde myn geböd
 Sus is tobroken! Ik was ein fot,
 Dat ik dessen shalken fos
 So willigen hävve gelaten lös,
 Unde ik finer loggen so faste lövede,
 Darmede he mi so listigen shövede
 Ik makede einen pelegrim fan öm,
 He sholde hen na Yerusalem.
 Wo klouwede he mi up der mouwen!
 Men de shuld was dy miner frouwen;
Dog ik bin des allene nigt,
De by frouwen-raäde shaden krigt.
 Late ik Reinken länger betämen,
 Wi alle möten uns des shämen
 It is tomalen ein slimmen drög:
 So was he to jâr, so is he nog.
 Ji heren denket darup mid flyt,
 Wo wi öme krigen in korter tyd,
 Nigt en kan he uns entgân,
 Wil wi dat êrnstlik gripen an.
 Ifegrîm unde Brune, desse bede
 Behagede wol, wat de koning säde;
 Se hopeden nog wêrden gewroken
 An Reinken, konden se it tôstoken;
 Men se dorsten nigt spräken ein wörd:
 De koning was so sere forstörd,

hoord had. Hij sprak in toorn; ik zweer het bij de trouw, welke ik aan mijne vrouw schuldig ben, ik zal deze daden zwaar straffen, om dat mijn opontbod en mijn vrijgeleide hierbij zoo veracht zijn. Ik handelde als een dwaas, toen ik den loozen schalk heb losgelaten, ook dat ik de leugenen, waarmede hij mij zoo erg bedrogen heeft, heb geloofd. Ik maakte hem tot een Pelgrim en hij zoude naar *Jeruzalem* gaan, en wat heeft hij mij al meer op den mouw gespeld? Het is alles de schuld van mijne vrouw, maar ik ben de eerste niet, die bij het volgen van vrouwen-raad schade lijdt.

Laat ik aan REINTJE verder den vrijen gang, wij zullen ons op het laatst nog meer moeten schamen; hij was voorheen een looze schalk, en hij is het nog. Gij Heeren! overweegt het in ernst, hoe wij hem binnen korten in onze magt krijgen; hij kan ons niet ontgaan, als wij de zaak behoorlijk aanvatten."

Hetgeen de Koning zeide behaagde aan IZEGRIM en BRUIN bijzonder wel. Konden zij het met bidden erlangen, dan hadden zij zich gaarn op REINTJE gewroken, maar zij durfden geen woord spreken, om dat de Koning zoo verstoord was. Eindelijk nam de Koningin het woord, en

Un was sêr tornig in alle sineme finne,
 Intläste sprak de koninginne :
 Ik bidde ju , koning , myn gnädige here !
 Toornet ju dog nigt so fere ;
 Ji fholen ôk nigt so ligte fwären ,
 Up dat ji blive by magt unde eren .
 Nog wete ji nigt waraftige sake ,
 O'k hörde ji nog nigt de weddersprake .
 Were Reinke nu hyr tot stede ,
 Filligte hyr weren wol minre rede
 Fan dên , de nu klagen over öm ;
Audi et alteram partem !
 He klaget faken , de fulven misdôt .
 Ik hêld Reinken wÿs un fröd ,
 Ik hodde mi nigt fôr desseme rogte ,
 Darumme halp ik öme , dat ik mogte .
 Dat dede ik , here , al dorg juwen fromen ,
 Wowol it nu anders is gekömen .
 Is he kwäd , efte is he gûd ,
 He is fan rade wys unde frûd ,
 Darto ôk fan groteme geslägte .
 Hyrumme , here , bedenket it regte ,
 Dat ji nigt forhallen juwe ere !
 Ji fint jo al des landes ein here ,
 Reinke kan for ju nigt bliven :
 Wille ji öme fangen , edder entliven ,
 Juwe ordel mot jummer gân !

Do sprak de Lupard wedder an :
 Dat kan ju , here , nergen ane fshaden ,
 Dat ji êrst Reinken to worden fshaden .
 Wat fshadet , dat ji öme horen êrst spraken ?

zeide: „Ik bid U, Heer Koning! Vertoorn u niet te sterk, en zweer niet te spoedig; gij kent het ware van de zaak nog niet, omdat gij het slechts van eenen kant hoordet. Ware REINTJE hier aanwezig, mischien spraken zij, die nu over hem klagen, veel minder. *Hoort en wederhoort*, is eene regel, zoo waar als oud. Hij die schuldig is klaagt somtijds het ergste. Ik hield REINTJE voor wijs en vroom, en had hem anders, niet aan het regt onttrokken. Ik hielp hem derhalve ter goeder trouw en ten uwen nutte, hoe zeer het nu anders uitkomt. Hij moge kwaad of goed zijn, hij is wijs en slim van begrip, en hij is bovendien van een groot en aanzienlijk geslacht. Heer! bedenk u derhalve, opdat gij niet door overhaasting uwe eere benadeelt. Gij zijt de Heer des Lands en REINTJE is niet tegen u bestand. Wilt gij hem vatten of ontlijven, uw vonnis moet doorgaan.”

LUPARDUS hernam: „Indien gij, Heer Koning! hem eerst te worde wilt staan, dit zal u in geen opzigt kunnen benadeelen. Gij kunt u daarna even goed op hem wreken. Volg derhal-

ve

Ji mogen dänne dog ju an öme wräken.
 Darumme folget juwer fruwen räd,
 Unde ök der heren, de hyr stät.
 Ifegrim sprach: dat en kan nigt fshaden,
 Dat wi des bästen helpen raden.
 Hēr Lupard, höret mi wes mede:
 Al were Reinke hyr fōrd tor stede,
 Unde he fik der sake konde entlāggen,
 De desse twe hyr up öme fāggen,
 Ik wil eine sake dog bringen fōrd,
 Dār he syn lyv hävt mede forbōrd.
 Men nu wil ik derfulven fwigen,
 So lange wi öm hyr wedderkrigen.
 Des hävt he boven alle dat
 Deme koning gewised einen fshat
 In Husterlo by Krekelpüt,
 Dat nog groter loggen is dan düt,
 He hävt der loggen fele gelogen,
 Dārto hävt he uns alle bedrogen.
 He hävt Brunen sere gefhānded un mi;
 Dār wil ik myn lyv nog fätten by,
 Newerlde he regt de wārheid fāde,
 Nu rovet unde mōrdet he up der hede.
 Wes deme koninge un ju dunket gōd,
 Dat is billik, dat men also dōt.
 Men hadde he hyr willen to komen,
 He hävt de märe wol fornomen
 U't des koninges hove by finen boden.
 De koning sprach: wat is dat fan noden,
 Dat wi alle hyr na öme beiden?
 Ik gebede, ji fsholen ju alle bereiden
 Unde folgen mi in deme festen dage:

Ik

ve den raad van uwe vrouw en van de Heeren ,
hier tegenwoordig.”

IZEGRIM zeide : „ Het zal geen nadeel doen , dat
wij ook ten besten helpen raden. Heer LUPAR-
DUS , hoor mij dan ook. Al ware het dat REINAART
hier tegenwoordig was en zich vrij pleitte van
hetgeen deze twee tegen hem hebben ingebracht ,
ik zal eene zaak voorbrengen , waarmede hij zijn
lijf en leven heeft verbeurd , maar ik wil er nu
van zwijgen , tot zoo lang hij op nieuw in onze
magt is. Behalve dit alles heeft hij den Koning
gewezen op eene schat , welke te *Husterloo* bij *Kre-
kelput* ligt , en wie kent een grooter leugen ? Hij
heeft reeds veel malen ons allen belogen en be-
drogen. Hij heeft BRUIN en mij erg te schande
gebragt , en ik wil er mijn leven tegen zetten ,
dat hij nooit de waarheid sprak , en nu rooft en
moordt hij op de heide. Het is wel billijk en goed ,
dat de Koning overeenkomstig uwen raad han-
delt , maar had REINTJE hier willen komen , hij
wist wel , dat het Hofdag was en heeft het op-
ontbod door 's Koning boden wel vernomen.”

De Koning sprak : „ Wat zoude het helpen ,
dat wij allen hier naar hem wachteden. Ik be-
veel , dat gij allen u gereed zult houden , om mij
op den zesden dag te volgen. Ik wil een einde
heb-

Ik wil einen ende hävven der klage!
 Wo dunket ju fan deme fulen wigte?
 He makede wol ein land to nigte!
 Maket rede, al dat ji mogen,
 Mid juweme harnfhe, fpeten un bogen,
 Mid donrebusfen, pol-äkfen un bärden!
 Ik gebede, dat ji fö up mi wärden,
 Efte ik juwer welke to ridder floge,
 Dat de den namen mid eren droge!
 Wi willen hen för Malepertus,
 Und fên, wat Reinke hävt in deme hûs.

Se antwörden deme koninge alle: Ja!
 Wan ji gebeden, fo folgen wi na!

Alfe desse råd fus was gefloten,
 Dat de koning unde fine genoten
 Wolden tên för Reinken hûs
 För dat flot Malepertus,
 Grimbård was mede in deme rade,
 He lêp haftigen unde drade
 Na Reinken flot, al dat he mogte,
 Up dat he öme de tidinge brogte.
 He beklagede öme, un fprak jo faken:
 Og Reinke! öm! nu wilt fik maken!
 Du bift dat höved fan unfeme geflägt,
 Wi mogen di wol beklagen mid regt:
 Wente wan du plagft for uns to fpräken,
 So en konde uns nigt entbräken:

So

hebben aan de klagten. Wat denkt gij wel van den booswicht? Hij zoude wel het geheele land ten verderve brengen. Maakt u gereed met uwe harnasfen, speren en bogen en met uwe donderbusfen, frjïdbijlen en morgenstarren. Ik beveel, dat gij mij alzoo optrekt, en u zoo gedraagt, dat gij, wanneer ik eenigen uwer tot Ridder mogt slaan, dien naam met eere moogt dragen. Wij zullen optrekken naar *Malepertus* en zien hoe REINAART bij magte is."

Alle aanwezigen antwoorden den Koning: „Ja, als gij beveelt dan volgen wij."

*Getrouwheid van GRIMBAARD tegen REINTJE;
waarschuwing om zich naar den Koning
te begeeven.*

Toen het besluit alzoo genomen was, dat de Koning en zijne Vafallen (Leenmannen) zouden optrekken ter belegering van REINTJE's kasteel: *Malepertus*, trok GRIMBAARD, die in de vergadering tegenwoordig was geweest, dadelijk naar gemelden burg, om aan zijnen oom de tijding te brengen. Hij beklagde dezen en sprak bij zich zelve. „Ach! oom REINTJE, hoe zal het nu gaan, gij zijt het hoofd van ons geslacht. Wij mogen u wel met reden beklagen. Gij plagt voor ons te spreken, en hierdoor ontbrak ons weinig, vermits gij zoo slim en bedreven waart."

On-

So sphone kanstu dine fallacien !

Mid sus groter lamentacien

Kwam he to Malepertus gegân ,

Unde fand Reinken dârbuten stân.

He hadde fangen twe duven junge ,

Dâr se to öreme êrsten sprunge

U't öreme neste slegen wolden :

Se fellen , unde konden sik nigt enthölden ,

Wente öre fedderen weren nog to kort.

Reinke sag dit , unde grêp se fôrd ;

Wente he faken umme jagd ütging.

Sus sag he komen den Greving.

He forbeidede finer , unde sprak öme an :

Wilkomen neve fôr jennigen man ,

Dên ik in mineme slägte wêt !

Ji lopen so fere , dat ji swêt !

Wat havve ji nyes fornomen ?

Grimbârd sprak : ik bin gekomen ,

Dat ik ju tidinge mogte bringen ,

Wowol se is fan kwaden dingen.

Lyv unde gûd is al forloren !

De koning sulven hävt gefworen :

He wil ju laten shändigen doden ,

Unde hävt alle ummehër geboden ,

Hyr to wäfen na ses dagen

Mid bogen , mid swërden , busfen un wagen.

Alle raden se to juweme shaden.

Hyr moge ji kortes ju up beraden :

Wente Ifegrim unde Brune sin nu

Bät by deme koninge , dan ik by ju

Al dat se willen , dat is gedân.

Ifegrim hävt öme laten forstân ,

Dat

Onder het uitboezemen van zulke klagten, kwam hij bij *Malepertus* en vond REINAART buiten den ingang. Deze had twee jonge duiven gevangen, die buiten het nest gekomen, hunne eerste sprongen waagden. Zij vielen en konden zich niet weder opheffen, want hunne vleugels waren te kort. REINTJE zag dit, en greep ze, en nu zag hij GRIMBAARD van verre aankomen.

Hij wachtte denzelfen op, en sprak hem aan: „Zijt welkom Neef, en wel boven elk van mijne bloedverwanten. — Hoe hebt gij u zoo in het zweet geloopt? Is er wat nieuws?”

GRIMBAARD antwoordde: „Ik ben gekomen om u eene kwade tijding te brengen. Alles is verloren, lijf en goed; de Koning heeft gezworen, dat hij u wil doen hangen. Hij heeft alle leenmannen ontboden om hier te zijn, binnen den tijd van zes dagen, met pijl en boog, busch en zwaard, paard en wagen. Elk raadt ten uwen verderve. Gij moet een spoedig besluit nemen. IZEGRIM en BRUIN staan nu bij den Koning in grooter vertrouwen dan ik bij u. Al wat zij willen wordt gedaan. IZEGRIM heeft hem doen weten, dat gij een roover en een moordenaar zijt, en hij is erg op u vertoornd. Hij wordt binnen korten tijd Maarschalk. Ook hebben de konijn en de kraai zwaar over u geklaagd. Ik vrees erg

Q voor

Dat ji ein mörder unde rover fyt,
 He drägt up ju fo groten nyd,
 He werd mårshalk nog för deme maie.
 O'k hävt dat Kanyn unde ök de Kraie
 Up ju fo grote klage gedragen:
 Ik forge for juwe leyvend todägen,
 Is it, dat ju de koning krigt.
 Shtyt, sprak Reinke, is it anders nigt?
 Dat is wol einer bonen wörd!
 Sy ji darsan fo sör forförd?
 Al hadde de koning nog mör gefworen,
 Unde alle, de to fineme rade horen,
 Wan ik mi sulven råd wil geven,
 Ik wërde nog boven se alle forhäven.
 Se mogen sefe raden, we it ök fy,
 Men dat hovet ön dog nigt ane mi.
 Latet dat men faren, leve neve!
 Komet in, unde sët, wat ik ju geve,
 Ein pär duven jung unde fät.
 Ik en mag ök nene spise bät;
 Went se fint güd to fordouwën,
 Men mag se sluken sunder kouwen,
 Unde de knökefhen smäkken so föt;
 It is halv melk unde halv blöd:
 Went ik äte gärne ligte spise.
 Myn wyv hold ök desulven wife.
 Komet in, se werd uns wol entfän:
 Men dit en latet ör nigt forstän
 Fan der fake, dat höldet forborgen,
 Se is alto depe fan forgen;
 Fan klener fake salt se in fare;
 Se is fan härten alto sware.

Mor-

voor uw leven, indien de Koning u in zijne magt bekomt."

„ Kwak! zeide REINTJE: „ is het anders niet. Dit is geen boon waard en zijt gij daarover zoo bekommerd? Al had de Koning nog meer gezworen, en alle zijne Raadsheeren; als ik aan mij zelve raad wil geven, dan verhef ik mij boven hen allen. Zij mogen zoo veel raden als zij willen, zij vermogen niets buiten mij. Laat uwe bezorgdheid varen, lieve Neef! Kom binnen en zie wat ik u voor zet. Een paar jonge vette duiven. Ik eet geene spijsz liefver; zij is zoo ligt te verteeren; men kan ze eten zonder ze te kaauwen, en de beentjes smaken zoo zoet; het is half bloed, half melk. Ik eet gaarn ligte kost en mijne vrouw ook. Kom binnen. Zij zal ons wel ontvangen, doch wat ik u bidden mag, spreek niet van de zaak; zij tilt zoo zwaar, en valt spoedig in onmagt. Morgen zullen wij te Hove gaan; en Neef! Gij zult mij wel bijstaan, zoo als het eenen vriend en bloedverwant betaamt?"

Morgen wille wi to hove gân.
 Leve òm, wille ji òk by mi stân,
 Alse ein òm deme anderen dôt?

Grimbârd sprak: Ja. Iyv unde gôd
 Is to juwer behôv mid flyt.

Reinke sprak; dank hävvet alle tyd!
 Mag ik leven, it fhal ju fromen.

Grimbârd sprak: òm, ji mogen wol kômen.

Fôr de heren umme juwe fake,

Unde forantwôrden ju mid gudem gemake:

Wente de Lupard sprak dessen råd,

Dat nemand ju dôn fhal kwâd,

Èr ji sulven juwe wôrde dâr

Hävven gesproken openbâr.

Dit sulve sprak òk de koninginne.

Dat moge ji mede nemen to sinne.

Reinke sprak: wat fhadet mi dan,

Wân mi de koning des so gân?

Ik hope, it fhal mi nog fromen,

Mag ik mid òme to sprake kômen.

Middes Reinke binnen ging.

Syn wyv se bede wol entfing;

Se bereidede spife al, dat se mogte;

De duven, de Reinke medebrogte,

Ein islik syn dêl darfan at;

Nog worden se nigt gans fad.

Hadden der duven mër gewäfen,

Islik hädde nog wol tve upgeäfen.

Do sprak Reinke to Grimbârd:

Sêt òm, dit is de regte ârd!

Wo behagen ju desse kinder myn,

Alse Rofsels unde Reinardyn?

„Ja, — hernam GRIMBAARD, — lijf en goed is voor u ten beste.” REINTJE sprak: „Zijt des bedankt, blijf ik in leven, het zal u ten voordeele zijn.”

GRIMBAARD zeide: „Oom! Gij moogt gerustelijk komen, om u voor de Heeren te verantwoorden en uwe zaak te verdedigen. LUPARDUS gaf den raad, dat niemand aan u mogte kwaad doen, voor gij u zelve in het openbaar had verdedigd, en van dat advies was ook de Koningin. Dit moogt gij wel onthouden.” REINTJE antwoordde: „Wat gevaar is er, als de Koning mij dit vergunt. Ik hoop, dat ik er nog voordeel mede behalen zal, als ik hem maar kom te spreken.”

Zij traden toen naar binnen, en ERMELIJNE ontving beiden wel. Zij zette voor, wat ze had, en hierbij de duiven, welke REINTJE had mede gebragt. Elk nam zijn deel en zij hadden er niet genoeg aan; waren er meer duiven geweest, elk had er nog wel twee opgegeten.

REINTJE zeide aan GRIMBAARD: „Zie Neef! Hoe behagen u mijne kinderen, ROESSEL en REINAARTJE? Dit is van het echte bed. Zij zijn de stamhouders, en zij beginnen ook

Se wêrden unse slägte forméren,
 Se beginnen sik alrede to genären.
 De eine fanget ein hön, de ander ein küken;
 Se können ôk wol int water dûken
 Na kivitten unde ôk na änden.
 Ik mogte se wol fakener umme jagt ûtsenden,
 Men ik wil se êrsten leren froden,
 Wo se fik mogen wysliken hoden
 Fôr de strikke, fôr de jägers un hunden.
 Wan se de ârd wol forstunden,
 So hadde ik se wol rôgerufft.
 Se s'holden faken unsen lust
 Fan mannigerhande spise bôten,
 De wi fan nöden hävven möten.
 Unde se slagten na mi fêr fele;
 Wente grinende spelen se öre spele
 Up de dêre, de se forhaten,
 De konnen nigt an öne baten;
 Se biten der felen entwei de käle.
 Dit is de ârd fan Reinkens spele.
 Ôr gripend is ôk mid hastiger fârd;
 Dit dunket mi syn de regte ârd.
 Grimbârd sprak: it is eine ere:
 Ein islik mag sik frouwen fere,
 De kinder hävt na fineme finne,
 De fus mede sint na gewinne.
 Ik frouwe's mi fere, up myn eid!
 Dat ik se in mineme slägte weit.

Dit wille wi nu fus loten stân,
 Sprak Reinke, unde willen slapen gân.
 Ji sint mode, Grimbârd, frund.

goed te worden voor de kost en zorgen reeds voor zichzelf; de eene vangt wel eens een duif, de andere een kieken; — ook gaan zij goed te water, naar kiviëten en eenden. Ik zou ze wel meer op de jagt zenden, maar zij moeten nog meer lesfen van mij hooren, vooral hoe zij zich wachten moeten voor de strikken en voor de jagers en honden; als zij dit begrepen hebben, zullen zij wel zijn toegerust, en dan zullen zij dikwijls onzen lust naar lekkere spijs verzadigen, wanneer wij hunne hulp zullen behoeven. Zij gelijken reeds veel op mij. Zij spelen hun spel met listen, en de dieren die zij bekruipeu, kunnen hun zelden ontkomen. Zij bijten dezen spoedig de keel af. Zoo doe ik ook, wanneer ik de prooi dadelijk bespring, en dit is het ware."

GRIMBAARD antwoordde: „Het strekt u tot eere en men verheugt zich met reden, wanneer men kinderen heeft, die zich wel op de kostwinning toeleggen. Ik verheug mij van ganscher herten, dat ik zulke kleinen in mijne familie zie."

„Wij zullen het nu hier bij laten en naar bed gaan — sprak REINTJE — gij zijt vermoeid." En zoo gingen zij ter ruste. Op de zaal was

Sus gängen se slapen tor fulven stund
 Up de fäl geflegen mid hoie,
 Reinke, syn gaft unde alle de proie.

Reinke was in angefte grôt,
 He dagte: gûd råd were nu wol nôd.
 Sus lag he in dänken befward,
 So lange dat it morgen wârd.
 Do sprak he fineme wive to,
 Unde fâde: frouwe, wâfet nigt unfro,
 Wente Grimbârd hävt mi laten forftân,
 Ik mot mid öme to hove gân.
 Dog bidde ik, wâfet wol tofrede,
 Efte ju jemand fan mi wat fâde,
 Keret dat al in dat bäfte,
 Unde forwaret wol unse fâfte.

Se antwôrde öme, unde sprak also:
 Reinke, wat nodiget ju darto?
 Dat is jo ein feldfen ding!
 Wete ji, wo it ju lateft dâr ging?
 Reinke sprak: it is jummer wâr,
 Ik was dofulvest in groter fâr:
 Etlike weren mi nigt fêr hold,
Dog dat äventûr is mannig fold,
It gait sumtides buten gisfen;
De it menet to hävven, môt des misfen.
 Ik môt jummer dâr wâfen nu.
 Wâfet tofreden, des bidde ik ju,
 Wente it is al funder angeft.
 Ik kome wedder up'et alderlangeft
 Binnen fyv dagen, is it, dat ik kan.
 Hyrmede fheden se fan dan.

Rein-

versch hooi gespreid voor den gast, en voor het gezin.

REINTJE fliep weinig. Hij was in angst en goede raad was duur. Hij overwoog alles bij zichzelf en toen de morgen aanbrak, zeide hij aan zijne vrouw: „Wees niet ontfeld. GRIMBAARD heeft mij overtuigd, dat ik met hem te Hove moet gaan. Ik bid u, wees niet beangst. Is het, dat iemand iets van mij verhaalt, maak er u niet ongerust over, en bewaar onzen burgt wel.”

Zij antwoordde: „REINTJE, wat noodzaakt u tot deze reis; dit is eene vreemde zaak. Beseft gij wel, hoe het u onlangs aldaar verging?”

Hij hernam: „Het is waar, ik bevond mij toen in grooten nood, en sommigen hadden het erg met mij voor, maar de kans kan keeren en het gaat somtijds boven gisfen. Hetgeen men meent te hebben, moet men soms ontberen. Ik moet er nu zijn. Zijt gerust bid ik u, daar is geen gevaar. Ik kom als ik kan, op het allerlangste binnen vijf dagen terug.” en hierna namen zij afscheid van elkander.

Reinke un Grimbård, de bede
 Gingen tofamende over de hede
 Na des koninges slot de regte straten.
 It mag mi fhaden, it mag mi baten,
 Sprak Reinke, efte dit mi fus flumpt,
 Dat mi desse reise tom bäften kumt!
 Dog, leve öm, horet mi nu,
 Sind lateften, dat ik bigtede tegen ju,
 Horet fonder mine funde gröt un klein,
 Ift ik mi fodder wes hävve forfein,
 Dat wërde ik ju fäggen in desser ftunde.
 Ik lèt Brunen eine grote wunde
 Sniden fan fineme felle un live.
 Ik lèt deme wulve un fineme wive
 De fho fan ören föten fillen:
 Dit dede ik al dorg hates willen.
 Mid miner loggen fhaffede ik dat,
 Dat ön de Koning wård fêr hât.
 Ik bedrög den koning toforen an,
 Mër wan ik nu fäggen kan.
 Ik finfede unde fäde öm fan eineme fhat,
 Men he hävt des nog nigt lange gehad.
 Lampen ik fyn Iyv avrovede,
 Unde fande Bellyn mid fineme hovede,
 Darmid he krêg des koninges torn,
 Ik duvede den kany n fo twifhen de or'n,
 Dat ik öm filna dat leyvend nam.

It

*Tweede reis van GRIMBAARD en REINTJE
naar het Hof; tweede biecht en belang-
rijke gesprekken.*

REINTJE en GRIMBAARD gingen te zamen den grooten weg op, over de heide naar de residentie des Konings.

REINTJE zeide: „ Het is, of het mij bekruipt, dat deze reis mij niet ten goede zal gedijen, lieve Neef! Het moge goed of kwaad uitkomen, hoor mij; sedert ik bij de laatste reis aan u biechte, heb ik meer zonden bedreven. Hoor ze nu, groot en klein, en waarin ik mij sedert vergrepen heb. Dit wenschte ik u thans voor te dragen.

Ik liet aan BRUIN een breeden lap uit zijn vel snijden en bragt hem eene groote wonde toe. Aan IZEGRIM en GIEREMOED heb ik de klaauwen en het vel van de voeten doen villen. Dit deed ik alleen uit nijd; door mijne lengens maakte ik hen gehaat bij den Koning. Ik bedroog ook den Koning erger dan ik nu zeggen kan. Ik veinsde en loog van eenen schat van welken hij geen duit zal zien. Ik heb aan LAMPE het leven benomen en stuurde BELLIJN met het hoofd naar den Koning, opdat deze tegen hem toornig zoude worden. Ik greep den konijn zoo erg bij de ooren, dat hij er het leven bijna bij inschoot. Het was mij leed dat hij het ontsnapte.

Ook

It was mi léd, dat it wäg kwam.

Nog wil ik fäggen twyerleie :

Mid regte klaget over mi de kraie ,

Ik at syn wyv , frouwe Sharpenebbe.

Dat is it , dat ik bedreven hävve

Sodder miner läften bigt.

Nog hävve ik ein ding ütgerigt ,

Dat ik lateften hadde forgeten ;

Leve óm , dat fhole ji ók weten ;

Unde wil dat nu ók fäggen mede.

It was eine hornfheit , de ik dede.

Ik wolde nigt gérne , dat mi dat fulve

Shege , dat ik dede deme wulve.

Wente wil beden up eine tijd gingen

Twifhen Kokkys unde Elverdingen.

Dár ging eine merie mid öreme folen ,

De bede fwart weren alfe de kolen.

Dat folen mogte wor óld syn

Fan fêr mânden , nigt fele min.

Iifgrim was filna dôd ;

Fan hungers wâgen léd he nôd.

He bad mi , dat ik fragen fholde ,

Efte de merie forkopen wolde

Öre folen , unde ók wo düre ?

Sus ging ik to ör up äventüre.

Ik sprak : fägget mi , merie , fruwe ,

Ik wêt , dat dit folen is juwe :

Wil ji it forkopen ? fägget mi dat.

Se sprak : ja ik forkope't umme fhat.

De fumme , dár ik dat umme wil geven ,

Stait agter under mineme fote gefhreven.

Wil ji it fên , ik late't ju läfen ,

Do

Ook klaagt de kraai met reden over mij; ik verslond zijn wijf. Zie daar, wat ik bedreven heb federt mijne laatste biecht. Ik heb onlangs nog eene daad vergeten, welke thans ook wel aan u mag voorgelegd worden.

Het was een boevenstuk aan den wolf toegebracht, hetwelk ik zelf niet gaarne ondervonden had.

Wij gingen eens te zamen tusschen *Kokkijs* en *Elyerdingen*, en zagen aldaar eene merrie met haar veulen, beide zwart als een kool; het veulen was mischien vier maanden oud. IZEGRIM was bijna dood van den honger. Hij stelde het mij voor; of ik het vragen wilde, of de merrie het veulen wilde verkoopen, en hoe duur? Dit ging op de volgende wijze toe. Ik zeide: „Vrouw Merrie hoor eens; ik weet dat dit uw veulen is; wilt gij het mij verkoopen?” „Ja — zeide zij — ik verkoop het voor goed geld en de fom, waarvoor het te koop is, staat onder mijnen achtervoet geschreven. Wilt gij het zien, gij kunt het lezen.”

Ik bemerkte het wel, waarop zij doelde en zeide: neen, vrouw! ik kan noch lezen noch schrijven en ik begeer uw kind niet. IZEGRIM wilde gaarne den prijs weten, en heeft mij herwaarts gezonden. De merrie hernam: laat hij zelf komen, dan zal ik hem wel onderrigten.

Ik

Do hörde ik wol, wór se wolde wäfen.
 Ik sprak: nèn, fruwe, des fyt berigt,
 Läfen eft fhriven kan ik nigt,
 Juwes kindes ik òk nigt en begere;
 Men Hsegrim wüfte gärne, wo it were,
 De hävt mi hêrgefand to ju.
 Do sprak se: fo latet öme komen nu,
 So wil ik öme des maken fröd.

Do ging ik hen, där Hsegrim stöd;
 Ik sprak: wil ji ju äten sad?
 De merie fägt unde entbüt ju dat,
 Dat geld stait under öreme fote fhreven,
 Wór se dat folen wil umme geven.
 Se wolde't mi hävven läfen laten,
 Men wat fholde mi dat baten,
 Wente ik jo nene fhriwt en wêt?
 Des lide ik faken grôt fordrêt.
 O'm, fêt, eft ji dat konnen läfen.

Hsegrim sprak: wat fholde dat wäfen,
 Dat ik nigt fholde läfen, wat it òk fy?
 Ja düdefh, wälsh, latyn, òk franzôs darby?
 Hävve ik dog to Erforde fhole gehölden;
 O'k hävve ik mid den wifen ölden,
 Alfe mid de mästers fan der audiencien,
 Questien gegeven unde sentencien,
 Ik was in der loyen (7) gelicentiéred.
 So wat fhriwtûr, dat men viféret,
 Kan ik läfen gelyk mineme namen.
 Darumme wil ik wol mede tórâmen,
 Beidet ji miner hyr ein klên,
 Ik wil gân unde de fhriwt befên.

He ging hen unde fragede även,

Wo

W

Ik ging toen naar IZEGRIM en zeide : „ Wilt gij u zat eten , de merrie wil haar jong wel geven ; zij zegt de prijs staat onder den achtervoet . Zij wilde mij het laten zien , maar waartoe zoude dit dienen , daar ik zoo min lezen als schrijven kan . Het smart mij . Oom ! beproef het of gij het niet kunt lezen . ”

IZEGRIM antwoordde : „ Het zou er fraai uitzien , indien ik niet alles lezen konde , wat mij voorkwam . Het Duitsch en Waalsch ken ik zoo goed als het Latijn en Fransch , en heb ik niet te *Erfurt* te school gegaan en aldaar met de oudste Wijsgeeren en met de Hoogleeraren gedisputeerd , quæstien gesolveerd en uitspraken gedaan , en ben ik geen Licentiaat in de regten ? Al het schrift kan ik lezen , zoo goed als mijn naam , en daarom wil ik er op afgaan . Wacht mij hier een poos . Ik zal het schrift bezien . ”

Hij ging en vroeg : waarvoor is het veulen te koop ?

Wo se dat folen wolde geven?
 He fragede na deme bästen kope.
 Se sprak: dat geld stait tohope
 Gefhreven under mineme agterfôt.
 He sprak: lát sên! Se sprak: ik do't!
 Se börde den fôt up boven dat gras,
 De nye mid iseren beslagen was.
 Mid fes hövnagelen — unde slôg wise,
 Unde rakede ôk nigt al misse;
 Wente se slôg öme so fôr syn höved,
 Dat he storte, unde lag fordöved,
 Unde fel for dôd tor érden nedder
 Èr he sik regt forhalede wedder,
 Dat was wol eine grote stunde.
 De merie lèp wäg al dat se kunde,
 Unde lèt Ifegrim liggen forwund;
 He lag unde hulede alse ein hund.
 Ik ging to öme, unde hêt öme here,
 Ik fragede öm: wôr is de mere?
 Sint ji fan deme folen ôk sad?
 Woromme deledede ji mi nigt ôk wat,
 Wente ik ju dog de bodeshop dede?
 Hävve ji up juwe måtyd geslapen rede?
 Wat was it for sbrivt under deme fôt?
 Wente ji sint in wysheid fêr frôd!
 Og Reinke! sprak he, spottet dog nigt!
 Ik bin gefaren so ein arm wigt,
 Dat mogte entfärmen eineme stên.
 De höre mid deme langen bèn!
 Mid iseren was beslagen ör fôt —
 It was nene sbrivt, de darunder stôd.
 De nagelen, de darinne stunden,

Dâr-

koop? De merrie zeide: „De prijs staat onder mijn achtersten regtervoet.” Hij: „laat het zien.” Zij: „goed!” Zij tilde de poot, welke pas met een nieuw hoefijzer en zes nagelen beslagen was, een weinig op, boven het gras, en toen gaf ze hem zulk eenen slag voor de kop, dat hij ter neer viel en voor dood bleef liggen. Het duurde wel één uur eer hij bijkwam. De merrie liep weg, zoo hard zij konde, en IZEGRIM lag daar gekwetst, huilende en jammerende als een hond. Ik ging bij hem en vroeg: „Waar is de merrie? Hebt gij u aan het veulen verzadigd, en waarom deeldet gij aan mij geen stuk mede, daar ik de boodschap heb gedaan. Hebt gij reeds na den maaltijd een slaapje genomen? Hoe was het schrift onder den voet? Gij zijt immers wijs en geleerd?”

„Ach REINTJE!” zeide IZEGRIM: „Spot niet met mij. Ik ben deerlijk gevaren; een steenen hart zou zich ontfermen. Die hoer met de lange beenen had haren voet met ijzer beslagen. Het waren geene letters welke daar onder stonden; zij sloeg mij met de hoefnagels zes groote gaten in het hoofd.”

R

IZE-

Dármid slóg se mi ses grote wunden.

Hyrfan Ifegrim nouwe syn lyv behéld.

Sét, neve, nu hævve ik ju forteld,

Al wat ik wét fan miner misfedåd.

It is mislik, wo it mi nu gát

To hove, wente nu bin ik sunder fár,

Unde dárto fan minen funden klár.

Ik wil ók gérne by juweme rade

Bäteren, unde komein wedder fo gnade.

Grimbård sprak: juwe fünde fint grót:

De dód is, mót dog bliven dód.

Dat were gúd, mogten se nog leven.

Men, óm, dit wil ik forgeven

Umme de angeft unde umme de nód,

Wente se stán fast na juweme dód.

Hyr wil ik ju abfolveren fan:

Men dat meiste, dat ju hinderen kan,

Is Lampen höved, unde syn dód.

Juwe dryftigheid de was fêr grót,

Dat ji deme koninge fanden dat höved.

Dat wil ju mër fhaden, wan ji lövet.

Nên, fhyt! sprak Reinke, nigt ein hár!

Öm, ik fägge ju dat forwâr:

De nu dorg de werld shal faren,

De en kan sik nigt so hillig bewaren,

Alse de in ein klóster höret.

Ik ward fan Lampen fo fêr beköred;

He sprang for mi, unde was wol fät:

Sus word de leve torugge gefät.

Belline ik ók nigt fêr wol gunde.

Sus hævven se den fhaden, unde ik de funde.

Se fint ók ein dël fo regte plump,

„IZEGRIM behield naauwelijks het leven. — Zie daar Neef! Nu heb ik u alles verteld, wat ik van mijne misdaden wist; het is mij onverschillig hoe het mij nu ten Hove zal gaan; ik ben nu buiten gevaar en heb mij van mijne zonden ontslagen. Ik wil gaarn mij op uwen raad bekeeren, ten einde genade te erlangen.”

GRIMBAARD hervatte: „Uwe zonden zijn groot. Die dood is moet dood blijven. Het zoude beter zijn waren ze nog in leven. Oom! Ik wil u nu alles vergeven uit hoofde van den angst en den nood, waarin gij zijt, vermits velen u naar het leven staan. Ik geef u de absolutie. Hetgeen u het meest in den weg staat, is de dood van LAMPE en uw bedrijf met zijn hoofd. Uwe dartele vermetelheid, dat gij aan den Koning het hoofd zondt, zal u meer nadeel doen, dan gij meent.”

„Och neen!” zeide REINTJE: „geen haar. Waarlijk, oom! die thans in de wereld verkeert, kan zich onmogelijk zoo zuiver en heilig houden als iemand, die in een klooster woont. Ik werd door LAMPE bekoord; hij sprong voor mij uit, en hij was zoo glad en zoo welgemest; zoo werd de liefde vergeten. Ik gunde aan BELLIJN ook weinig goeds. Hun viel de schade, mij de zonde ten deele; zij waren zoo plomp en stomp en onhandig in alle zaken, dat ik er geene complimenten mede behoefde te maken, en

In allen faken grov unde stump.
 Ik fholde do fele mid ön credencien,
 Des hadde ik do nene grote consciencien,
 Wente ik mid angefte fhede üt deme hov.
 Ik underwifede fe, man it was to grov.
 Ik fhal jo lëv hävven minen geliken,
 Wente der wårheid kan ik nigt wiken.
 Dër en agtede ik do nigt fër grôt.
 Dog de dôd is, môt bliven dôd —
 So fpröke ji fulven up der stede.
 Latet uns fäggen fan anderer rede.

It is nu eine fårlike tyd,
 Wente de prelaten, de nu fyt,
 Se gån uns fore, fo men mag fën.
 Dit mårke wi anderen, grôt unde klën.
 We is, de des nigt en lovet,
 Dat de koning ök mede rovet?
 Ja is it, dat he it nigt nimt fulven,
 Ha lät it dog halen by baren un wulven.
 Dog menet he al, he do't mid regt;
 Nën is, de öme de wårheid fägt,
 Edder de dôr fpräken: it is övel gedån!
 Nigt fyn bigtfader, nog de kapellån.
 Worunne? wente fe geneten's alle mede,
 Al were it ök men to eineme klede.
 Wil jemand komen, unde wil klagen,
 Ja, he mag fufte najagen,
 He forfpildet men onnutte tyd.
 Wat men öme nimt, des is he kwyt;
 Sine klage werd nigt fele gehörd,
 He dôr't inläfte nigt fpräken ein wörd.
 Wente desses is he ftedes andägtig,

Dat

mijne consciëntie gaf mede. Ik was met angst uit het Hof gegaan. Ik wilde hen onderwijzen en nu viel de hand zeker wat zwaar. Ik zal mijn's gelijken in het vervolg lief hebben. Ik kan de waarheid nu niet miskennen, zoo als ik voorheen deed, doch die dood is moet dood blijven; dit zeidet gij zelf. — Laat ons nu van andere zaken spreken!

Het is thans een gevaarvolle tijd. De prelaten, de groote Heeren, gaan ons voor, zoo als men ziet. Wie is er die het thans niet gelooven wil dat NOBEL mede rooft? En is het dat hij het zelf niet neemt, dan laat hij het halen door de beeren en de wolven. Hij vermeent bovendien, dat hij het met regt doet. Niemand is er, die de waarheid spreekt en hem durft zeggen: het is niet wel gedaan, — noch de biechtvader, noch de kapellaan. En waarom niet? Een ieder krijgt er zijn deel van, al is het maar een nieuwe rok. Wil iemand komen en klagen, met al zijn geloop verliest hij den tijd; wat men hem afneemt, dat is hij kwijt. Op zijne klagten wordt niet gelet, en op het einde durft men zelfs niet meer klagen. Hierop moet een ieder letten, dat NOBEL hem te magtig is. Hij is onze Heer, en rekt het hun nog als eene eere toe, dat hij braaf rooven kan. Hij zegt, wij allen zijn zijne leenmannen, en alzoo wordt het een edel bedrijf, dat hij aan zijne onderhoorigen

Dat öm de koning is to mächtig.
 Wente de louw is jo unse here,
 Unde hold it al for grote ere,
 Wat he to fik rapen kan.
 He sprikt: wi sin alle sine man.
 Dat is nog eene grote eddeligheid,
 Dat he den underfaten fhaden dait.
 Sêt, öm, wan ik it fäggen dorste,
 De koning is ein eddel forste,
 Men he hävt lêv, de öme fele bringet,
 Unde de so danset, alse he forefinget.
 It en is nog nigt also klare,
 Dat nu de wulv, unde ök de bare
 Mid deme koninge wedder gån to raden.
 Dat wil nog mannigen fere fhaden.
 He fät up se groten loven,
 Se konnen fele stälen unde roven;
 Ein islik dänne mede stille fwigt:
 It is al eins, wo men dat krigt.
 Sus hävt de louwe, unse here,
 Nu desser mër by fik dan fere,
 De stån nu fêr in sineme love,
 Unde fint de grötsten in sineme hove.
 Arm man Reinke — nimt dé men ein hön,
 Dår wilt se alle dänne fele umme dôn,
 Dën wilt se dänne föken udde fangen,
 Ja se ropen alle: men fhal öme hangen!
De klenen deve hänget men wäg,
De groten hävven nu stark forhäg,
De moten förstån borge unde land.
 Sêt, öm, so ik dit hävve bekand,
 Unde wan mi dit kumt to sinne,

schade aanbrengt. Zie, oom! Als ik het zeggen durf: NOBEL is een edel Vorst, maar hij heeft dengenen lief, die hem veel brengt, en die naar zijne pijpen danst. Het is ook thans zoo zuiver niet; nu de wolf en de beer in 's Konings Raad zitten, zal menig een nog meer schade lijden. Hij stelt te veel vertrouwen op hen. Zij kunnen erg stelen en rooven. Elk houdt zich dan stil en het wordt onverschillig, hoe men er aankomt. Onze Heer heeft nu meer dan vier zulke helpers bij zich; die staan thans in blakende gunst, en in het grootste aanzien. Arme REINTJE! neemt deze een hoen, dan wil een ieder hem te lijve; elk wil hem zoeken en vangen; een ieder roept: naar de galg! — hangen moet hij! Ja! de kleine diefjes hangt men, de groote worden verhoogd. Aan dezen wordt het land en de kasteelen toevertrouwd. Zie Oom! hoe ik dat een en ander weet. Als zulks mij voor den geest komt, dan denk ik ook wel eens op mijn voordeel. Ik denk dan: het is regt, want het is kostuum (gewoonte). Mijne consciëntie komt echter wel eens boven, en dan denk ik om de helfche straffen, en dat hij, die eenig met onregt verkregen goed bezit, hoe gering het ook zij, zulks moet wedergeven.

Zoo kom ik dan tot berouw, maar dit duurt niet lang, wanneer ik let op den grooten staat der prelaten, wier wegen zoo krom gaan. Daar zijn echter ook nog grooten, die regtvaardig handelen, en ik stem het toe, dat het beter ware, dat ik dezen volgde en hiertoe mijn best deed.

So spele ik òk na mineme gewinne.
 Ik denke faken : it is sò regt ,
 Wenten men nu des fele plägt.
 Dog wröge ik faken mine conscientien ,
 Unde denke dänne up Godes sententien ,
 Dat men unregt gûd , wo klên it òk is ,
 Weddergeven mot , dat is wis ,
 So kome ik dänne to groter ruwe.
 Men nigt lange ik hyrup buwe ,
 Wan ik sê der prelaten stât ,
 De etliker wägen nu is sêr kwäd.
 Dog sint fele prelaten in deme talle ,
 De nogtan regtigheid beleven alle.
 Dit were wol bäst , konde ik mi forwinnen ,
 Dat ik dên folgede mid al minen finnen.
 Sêt , Grimbârd , òm , sprak Reinke fôrdan ,
 De nu dorg de werld mot gân ,
 Unde sût also der prelaten stât ,
 Ein dël sin gûd , ein dël sin kwäd ,
 He fallet in funde , êr he it weit ,
 Wan he deme böfen nigt wedderstait.
 Fele prelaten sint gûd unde geregt ,
 Nog bliven se darumme nigt unbefägd
 Fan der mênheid in dessen dagen ,
 De dat kwade stedes konnen útfragen ,
 Unde se òk dâr nigt by forgetten ,
 Unde können òk dâr mêr tôsätten :
 So böse is nu òk de mênheid.
 Darumme it sus òk faken gait ,
 Dat fele underdane nu nigt sin werdig
 To hävvende heren gûd unde regtfärdig.
 Dat kwade se faken spräken un singen ,

Men

Lieve oom! — zeide REINAART verder: „ die thans door de wereld moet gaan, en ziet hoe de grooten en voornamen zich gedragen, die vervalt tot zonde eer hij het weet, en vooral wanneer hij aan den boozen geen wederstand biedt. Vele van die grooten mogen goed en regtvaardig handelen, zij blijven daarom nog niet onbesproken bij de gemeente, die liever het kwade opspoort en daar dan nog veel bijzet. Ook de gemeente is boos, en van hier, dat vele onderdanen geene goede en billijke Heeren waardig zijn. Het kwade verspreiden zij, ja zij kraaijen het uit, maar vernemen zij iets, hetwelk goed en loffelijk is, dit verzwijgen zij en het wordt nooit in het openbaar vermeld. Wie zoude ooit aan de gemeente wel willen doen. — De wereld is vol achterklap, leugen, ontrouw, dieverij, ver-

Men weten se wat fan guden dingen
 Fan welken heren grôt efte klên,
 Dat werd forswegen intgemên;
 Nigt sprâken se dat so drade overlûd.
 Wo s'holde jummer der werld s'hên gûd?
 De werld is ful fan agterklapperye,
 Ful loggen, ful untruwe, ful deverye,
 Forradend, falshe ede, rôv unde môrd.
 Alsodanes werd nu gans fele gehôrd.
 Falshe profeten, falshe ipokriten —
 Ja desse de werld nu meist bes'hitén.
 De mênheid s'üt der prelaten stât,
 De formânged sint bede gûd unde kwâd.
 Nigt folgen se den guden, men den kwaden,
 Darmid se sik meist sulven forraden.
 Wêrden se gestrafed umme de funde,
 Se sprâken fôrd tor sulven stunde:
 Nigt en sin de funde so grôt unde swâr,
 Also de gelêrden prediken hyr efte dâr.
 Wan dat so were, sprikt mannig arm wigt.
 De papen deden dat sulve nigt.
 Se entschûldigen sik mid den kwaden papen,
 Darmid se geliked sint der apen,
 De na wil dô'n al wat se s'üt,
 Darumme ör faken nê'n gûd en s'hût.
 It is war, fele papen sin in Lombârdyen,
 De gemênliken hâvven erê egene amyen,
 Men nigt en sint dé in desseme lande.
 Dessen driven fele funde unde s'hande:
 Se gewinne kindere, so mi is gefâgd,
 Also andere minshen dô'n in deme egt.
 Se denken dâ'ne meist der kindern bate,

Un-

raad, meened, roof en moord, en wie hoort er van iets anders? Valfche profeten — veinsaarts zijn het, die het meeste kwaad doen. De gemeente ziet wel, hoe er onder de grooten goeden en kwaden zijn, maar zij volgt geenszins de eerften, maar meestal de laatften; hier door verraadt zij zich zelve en haalt zich de ftraf op den hals. Zij zegt dan ook, dat de zonde zulk eene erge en zware zaak niet kan zijn, als de geleerden, de geestelijken wel prediken. De onnozelen zeggen: indien dit zoo ware, dan zouden de Priesters zelf niet zondigen. Nu ontschuldigen zij zich met het voorbeeld der kwade Priesters, en handelen hierbij gelijk de apen, die alles nadoen, wat zij zien, waardoor zij zich dikwijls in het verdriet brengen.

Het is waar, dat er vele Priesters in *Lombardijen* zijn, die met eigene huishoudsters leven, maar in ons land is dit anders. De Priesters leven hier in zonde en fchande. Zij verwekken kinderen gelijk anderen, en leggen zich toe, om dezen tot hoogen ftaat te brengen. Zij ftellen ze, hoezeer buiten echte geboren, met an-

Unde bringen se ôk to grotene flate.
 Anderen geven se des nigt toforen,
 Wowol se fin unegt geboren.
 Se gân hër stolt so uprigtigen regt,
 Ja eft se weren fan eddelem slägt;
 Se menen fulven, öre sake fy fligt.
 Men plag der papen kinder nigt
 So för to tèn unde to eren,
 Men nu het men se fruwen unde heren:
 Dat geld hävt nu de overen hand.
 Men findet nu felden enes forsten land,
 Där nigt de papen bören den tollén;
 Se raden over dorpere unde mollen.
 Desse de werld êrst forkeren,
 Wan se sus der mênheid dat kwadeste leren,
 Unde sèn, dat desse sus hävven wiver,
 So fundigen se mid öm des to river.
 Ein blinde sus den anderen leidet,
 Unde wården sus bede fan Gode gefheided.
 Nigt en werd nu in desser tyd
 Gemärked mid so grotene flyt,
 Wat men füt fan guden wårken
 Fan fromen présteren in der hilligen kärken.
 De fele guder exempele geven.
 Wennig nu na dessen leven,
 Unde dit werd nigt so draden gemärked,
 Men dat kwade werd meist gestärked,
 Dat nu sus fhüt mank der gemên.
 Wo fholde der werlde gûd gefhèn?
 Dog spräke ik forder, wil ji it horen,
 De alsus in unegte is geboren,
 De hävve hyrinne gude geduld;

Wen-

anderen gelijk, en zij gaan hierbij zoo stout en met opgerigten hoofde te werk, of de kleinen van edelen geslachte waren. — Ja, zij houden dit bedrijf voor uitgemaakt deugdelyk. Voorheen plagt men der papen-kinderen niet zoo voor te trekken, of in eere te houden; nu heeten zij: *Heeren en Vrouwen*. Het geld heeft nu de overhand.

Daar is thans bijna geen land van eenigen Vorst, of de Priesters beuren de tollën; zij bezitten de molens en besturen de dorpen; door hen is de wereld van gedaante veranderd. Als de gemeene man, zoo het kwade van hun leert, en ziet, hoe zij met de vrouwen leven, zoo zondigt ook deze te gelijk met hen, zonder nadenken. De eene blinde wordt alzo de leidman van den anderen, en beide worden al meer en meer van God verwijderd.

Nergens wordt op de voorbeelden van vrome Priesters en van hunne goede werken gelet. Weinige rigten hunnen gang naar deze voorbeelden, maar een ieder wordt in het kwade gesterkt daar het in het algemeen plaats vindt. Hoe zoude het dan kunnen goed gaan in de wereld. Ik zoude verder nog kunnen zeggen, — indien gij het hooren wilt, — dat zij die in onecht geboren zijn, lijdzaam kunnen zijn, als hebbende in dezen geene schuld; maar, ik meen alleen, dat zij zich nederig moeten houden, en zich niet boven anderen opdringen, ten einde men niet van hunne geboorte ophale. Zijn ze nederig, die er dan van spreekt doet onregt. Het is niet de geboorte
wel-

Wente he hävt hyranne nene fhuld.
 Men dat ik hyr mene, dat is dit:
 De fus is, de odmodige sik mid flyt;
 Nigt fhal he boven andere ütbräken,
 Dat men nigt fan öm dorve fpräken
 So, alfe hyrför is gefägd.
 Sprikt jemand dan up fe, de dait unregt.
De gebórd maket nigt uneddel efte gód,
Men dogede efte undogede, de islik dót.
 Ein gúd pape wol gelêrd,
 De is aller ere wêrd:
 Men ein ander fan kwademe leven
 De kan fele kwader exempele geven.
 Prediget ók fodane faken dat bäfte,
 So fpräken dog de laien intläfte:
 Wat is et, dat desse prediket efte leret,
 Wente he solven is forkered?
 Der kärken dait he fulven nèn gúd,
 Men to uns sprikt he: ja, lägget men út,
 Buwet de kärken, dat is myn råd,
 So fordene ji gnade unde avlát!
 Ja finen fermón flut he alfo,
 Sulven lägt he dår wenig to,
 Edder ók wol nigtes mid allen,
 Sholde ók de kärke darnedder fallen.
 Sodaner hold dit for de bäfte wífe:
 Shone kledere, une lekkere spíse,
 Grote bekumminge mid werdliken dingen!
 Wat kan fodane bäden efte fingen?
 Men gude préfters de denken alletyd,
 Wo fe gode mogen denen mid flyt
 Mid felen hilgen guden wärken.

Dis-

welke iemand edel of onedel maakt, maar dit hangt af van des mans deugd of ondeugd.

Een braaf, wel geleerd Priester, die is aller eere waardig, maar een ander van kwaad leven leidt velen in het verderf. En al predikt hij op het allerbeste, dan zeggen de leeken: Wat helpt het, dat hij ons leert; hij zelf gedraagt zich geheel anders. Aan de kerk doet hij niets. Aan ons zegt hij: geeft geld, schiet op, bouwt kerken; dit is mijn raad, dan bekomt gij gratie en afsaat, en zoo is zijn geheel fermoen; maar zelf geeft hij weinig, geen duit, al zoude de kerk ook instorten. — Zulken denken alleen op fraaije kleëren en lekker eten, en verder aan eene gestadige bemoeijing met wereldsche zaken. Hoe zouden deze kunnen bidden en zingen. Goede Priesters leggen er zich op toe, hoe zij Gode met ijver en door goede werken kunnen dienen; zulken zijn der Heilige kerk van nut; zij gaan de leeken op het beste voor, en brengen ze de regte deur in.

De

Disse fint nutte der hilgen kärken;
 Desse gân den laien bäst fore ,
 Unde bringen se in de regten dore.

De bekappeden , de ôk mit alleme flyt
 Bidden , de gilen alle öre tyd.
 De mene ik hyrmede in deme fulven geliken.
 Meist fint se lever by den riken.
 Se konen öre wörde so listigen kleden.
 Unde alto ligt fint se gebäden.
 Biddet man einen , so komen dår twe.
 Nog sint to dessen twe este dre.
 In deme klöstere de bästen fan wörden
 Desse wörden forhaven in deme orden
 To läsemäster , custos , prior este gardiän;
 De anderen möten by fiden stän.
 So wan men dår to reventer ät ,
 Unlike wörden de fhottelen gefät;
 Wentte desse moten des nagtes upstän ,
 Singen , läsen , unde umme de grave gân :
 De anderen äten de guden morsel ,
 Unde krigen wäg dat bäste fordél.

Wat sprikt men fan des pawestes legaten ?
 Fan abbeten , provesten , este andern prelaten ?
 Beginen , nunnen , ja we se ôk fyn ?
 It is al : gevet mi dat juwe , latet mi dat myn !
 Men findet mang teinen nouwe seven ,
 De regt in öreme orden leven.
 So swak is nu de geiflike stät.

Do sprak de greving : om , dit is kwäd ,
 Dat ji sus der anderen funde
 För mi bigten in desser stunde.

Des

De Monniken, die al hunnen tijd met prevelen en gillen doorbrengen, die wil ik hier geenszins vergeten hebben, deze zijn ook het liefste bij de rijken. Zij kunnen hunne redenen op het listigst inkleeden en worden daarom gereedelijk genoodigd. Verzoekt men één, daar komen twee, en hierbij komen dan nog twee of drie. Zij die de gladste tongen hebben, worden, bij de orde in de kloosters het eerst benoemd tot leermeesters, kosters, priors, of gardianen; de anderen moeten achter staan. In de reventer (de eetzaal) worden de schotels ook ongelijk aangeregt; eenigen der monniken moeten, 's nachts opstaan, zingen, lezen en de wacht houden bij de graven, anderen worden met voordeelen en met de lekkerste brokken begunstigd.

En hoe veel zoude men nog kunnen zeggen van des Pausen Legaten, van de Abten, Proosten en andere kerkheeren, van Nonnen, Begijnen en wat al niet meer? Het is overal: *Geef mij het uwe; laat mij het mijne!* Men vindt onder de tien geene zeven, die goed naar de voorschriften der orde leven. Zoo erg is het in den geestelijken stand gesteld.

GRIMBAARD hernam: „Oom! het past niet, dat gij in deze biecht zoo veel ophaalt van de zonden van anderen. Hij die niet biecht van zij-

S

ne

Des bigtend helpet nigt enen drek,
 De nigt en bigtet fyn egene gebräk.
 Wat frage ji na der geistligkeid,
 Wat de eine efte de ander dait?
 Islik mot dragen fine egene borden,
 Unde rede geven for finen orden,
 Wo ein islik den anderen hävt gehölden,
 It fy mank den jungen efte mank den ölden.
 Där wil ik nemande buten sluten,
 It fy in klöfteren efte darbuten.
 Dog Reinken, ji spräken fan felen dingen.
 Ji fholden mi draden in ärredom bringen.
 Ji weten går enked der werlde flät
 Up dat nouweste, wo alle ding gät.
 Fan regte fholde ji fyn ein pape,
 Unde laten mi unde andere fhape
 To ju bigten unde fan ju leren,
 Darmid wi mogten tor wysheid keren.
 Nu sint ein dël stump unde grov.
 Hyrmede kwemen se för des koninges hov.
 Do wârd Reinke halv forzaged,
 Dog sprak he do: it is gewaged!

Marten (8), de ape, dit hadde förnomen,
 Dat Reinke wolde to hove komen.
 He wolde reifen den wäg na Röm;
 Do he öme mote, he sprak: leve öm,
 Hävvvet fry enen guden möd!

He

ne eigene gebreken, wint er niets mede; wat hebt gij met de geestelijkheid te doen, en wat deze of geene doet. Elk moet zijne eigene lasten dragen, en een ieder moet aan zijne orde verantwoorden, hoe hij zijne onderhoorigen, oud of jong, in bedwang heeft gehouden. Ik wil niemand, hetzij in, hetzij buiten het klooster, hiervan ontslagen houden. Maar REINTJE, gij spreekt van zoo vele zaken, dat gij mij in verwarring zoudt brengen. Den staat van de wereld en hoe het in dezelve toegaat, kent gij zoo naauwkeurig, dat gij eigenlijk een Priester had moeten zijn. Wanneer ik en andere leken bij u biechteden, zouden wij veel van u hebben kunnen leeren, om wijs te zijn; nu zijn er velen stomp en dom."

Zoo kwamen zij bij 's Konings Paleis. REINTJE werd beangst en benaauwd; doch hij herstelde zich en zeide: „de stap is gewaagd, het moet er nu door!"

*Bemoediging van REINTJE, door MARTEN,
de aap.*

MARTEN de aap, had vernomen, dat REINTJE ten Hove moest verschijnen; gereed, om naar Rome te gaan, zocht hij hem op en sprak hem aan: „Lieve Oom! behoud toch een goeden moed." Hij wist wel hoe de zaken stonden, en

He wufte wol, wo fine fake ftöd,
 Dog fragede he na eineme ftukke.
 Do fprak Reinke: mi is dat gelukke
 In dessen dagen fêr entjegen,
 Ik bin egt forklaged todëgen
 Fan etliken deven, we fe ðk fyn,
 Fan der kraien unde dëme örlofen kanyn.
 De eine hävt fyn wyv forloren,
 De ander de hälvte fan finen oren.
 Mogte ik fulven för den koning komen.
 Dat fholde ön beden wenig fromen.
 Dat meifte, dat mi werd fhaden daran,
 Is dat ik bin in des paweftes ban.
 De proveft hävt der fake magt,
 De by deme koninge is in groter agt.
 Darumme ik in deme banne bin,
 Is dat ik Ifegrime gav den fin,
 Do he monnik was geworden,
 Dat he wäglêp üt deme orden,
 Do he tor Elomar was begeven,
 He fwôr, he konde also nigt leven
 In also hardem unde strängen wäfen,
 So lange to fasten, fo fele to läfen.
 Ik halp öme wäg, dat ruwet mi fere:
 Darför dait he mi wedder unere
 Jegen den koning toforen an,
 Unde dait mi kwäd, al wôr he kan.
 Shal ik to Rome, dat wil fêr hinderen
 Mineme wive un mineme kinderen:
 Wente Ifegrim de lät des nigt,
 He dait öne kwäd, wôr he fe krigt,
 Mid anderen, de mi fint fêr kwäd,

Un-

vroeg hem echter naar eenige punten. REINTJE zeide: „ Het geluk heeft mij in deze dagen den rug toegekeerd. Ik ben erg aangeklaagd door eenige dieven, hoe ze ook mogen heeten; vooral van de kraai en den konijn. De een heeft zijn wijf, de ander zijn oor verloren; mogt ik zelf bij den Koning komen, dan zullen hunne beden hen geen voordeel aanbrengen. Het meest dat mij benadeelen kan, is dat ik in des Paufen ban ben. De Proost heeft magt in dergelijke zaken en staat bij den Koning in gunste. De bul tot den ban is uitgegeven, omdat ik IZGRIM hielp, toen hij monnik was geworden, en uit het klooster te Elemar weg liep. Hij zwoer, dat hij in zulk eene harde en strenge orde, waar weinig te eten, veel te lezen viel, niet leven konde. Ik hielp hem weg, en dit berouwt mij nu; hij vergeldt het met mij te beliegen bij den Koning, en kwaad te doen, waar hij maar kan.

Indien ik naar *Rome* ging, dit zoude nadeel doen aan mijne vrouw en kinderen, want IZGRIM zoude niet nalaten, hen te beschadigen als hij ze kreeg, ook met behulp van anderen, die mij nijdig zijn en mij in hunne boosheid zoeken te bederven. Was ik van den ban ontslagen, dan was ik meer getroost, en zoude met meer moed voor mijne zaak in opregtheid kunnen spreken.

Unde söken up mi fêr bösen råd.
 Were ik út deme banne gelóft,
 So hadde ik fus wol báteren tróft,
 Unde mogte uprigtig mid gemake
 Spráken for mine egend fake.

Marten sprak: Reinke, leve óm!
 Ik wil regt nu up na Róm;
 Ik wil ju helpen mid fhonen stukken,
 Unde wil ju nigt laten fordrukken.
 Bin ik dog des bishoppes klerk:
 Ja, gans wol forsta ik mi up dat wärk.
 Ik wil den proveest to Róm citéren,
 Unde wil tegen óm also plitéren,
 Sêt, óm, unde dôn ju executien,
 Unde bringen ju ene absolutien
 Sines ondankes, were it óme ók léd.
 Wente ik to Rome den lóp wol wêt,
 Wat ik fhal laten este dôn.
 Dâr is ók myn trüwe óm Simon (9),
 De mächtig is unde fêr forhâven:
 He helpet dème gérne, de wat mag geven.
 Hêr Shalkesfund is dâr ók ein here,
 O'k doktor Gryptó, unde dër nog mere,
 Hêr Wendehoike mid hêr Lofefunde —
 Dit sint alle dâr unse frunde.
 Ik hävve geld fôrhén gefand,
 Hyrmede wêrde ik bäst bekand.
 Ja, fhyt! men sägt fülste fan citéren —
 Dat geld is it al, dat se begéren.
 Al were de fake nog so krum,
 Mid gelde wil ik se kopen um.
 De geld bringet, krigt tohandens gnade,

De

MARTEN hernam: „Lieve oom REINAART! Ik ga nu in gezantschap naar *Rome*, en zal u wel helpen; ik zal u niet ongelukkig doen worden. Ben ik niet de klerk van den Bisfchop? Ja, ik heb volkomen verftand van dergelijke zaken. Ik zal den Proost naar *Rome* doen citeeren en zal aldaar met kracht tegen hem procederen, zoodat er executie komt, en gij zijnes ondanks de abfolute erlangt, al zag hij nog zoo fcheel.

Ik ken den loop en gang der zaken te *Rome*, en weet wat ik doen en laten moet. Aldaar woont mijn getrouwe oom SIMON, (de makelaar in kerkelijke zaken) deze is fterk en magtig, en hij helpt hen gaarn die kunnen en willen geven. Mijnheer LOOZESCHALK is aldaar een groot finjeur, ook Doctor TASTTOE, benevens de Heeren WENDEHUIK, SLIMMEVOND en anderen; deze zijn alle mijne vrienden. Ik heb geld vooruit gezonden; hierdoor wordt men ten goede bekend. Men fpreekt wel van *citeeren* en *procedeeren*, — kwak! Geld is de boodfchap; al is eene zaak nog zoo krom, met geld kan men haar regt buigen; die geld brengt, erlangt gunst en genade, die geen klinkende munt kan doen hooren, komt altijd te laat.

De dat nigt hävt , de kumt to spade.
 Sêt , òm , darumme ji fint in deme ban ,
 Alle de fake te ik mi an ,
 Ik neme de up mi , unde geve se ju kwyt.
 Gât fry to hove , unde so ji dâr fyt ,
 Dâr is myn wyv frouwe Rukenouwe.
 Wente de koning , unse here , de louwe ,
 Hävt se lèv , unde òk de koninginne ,
 Wente se fêr behände is fan sinne.
 Spräket se an , se is fêr frôd ,
 Wente se gërne umme frunde wes dôt.
 Ji finden an ör frunds'hop grôt :
Dat regt hävt faken hulpe nòd.
 Dâr fint by ör òre fustere twe ,
 Unde òk dârto mine kinder dre ,
 Nog fele darto fan juweme slägt ,
 De ju wol bystân in deme regt.
 Mag ju dän sus nèn regt behèn ,
 So s'hole ji dat in kort òk sèn.
 Dôt mi dat jo draden to weten.
 Alle , de in deme lande sint besäten ,
 Is it koning , frouwe , kind este man ,
 Alle wil ik se bringen in den ban ,
 Unde fenden ein interdict so swâr ,
 Men s'hal dâr wer hemelik este openbâr
 Singen , begraven , döpen , wat it òk sy.
 Neve , hyrup so trôstet fry !
 De pawest is ein öld krank man ,
 He nimt sik nenes dinges mër an ,
 Also dat men finer nigt fele agt.
 Men altomale des hoves magt
 Hävt de kardinâl fan Ungenöge ,

Zie Oom! Alle zaken, waarom gij in den ban zijt, trek ik mij aan, ik neem ze op mij en scheld ze u kwijt. Ga vrij ten Hove, en als gij daar komt, gij vindt er mijne vrouw, geboren VAN FIJNEREUK. NOBEL de Koning, onze Heer, heeft haar lief; de Koningin ook; zij is behendig in haar bedrijf. Spreek haar aan; zij is geslepen en doet gaarne iets voor de vrienden. Gij zult veel dienst van haar erlangen. Het regt heeft wel eens hulp noodig. Zij heeft ook nog twee zusters; ook vindt gij er mijne drie kinderen; bovendien zijn er nog vele leden van uw geslacht, die u wel zullen helpen. Gij zult het wel spoedig bemerken, of aan u regt zal wedervaren of niet; zoo neen, laat het mij dan dadelijk weten; dan zal ik alle landzaten, den Koning en de Koningin, man, vrouw en kind in den ban laten doen, en zulk een zwaar interdikt doen opzenden, dat niemand, in het geheim of in het openbaar, zal mogen zingen, doopen en begraven, wie het ook zij. — Neef, verlaat u hierop gerustelijk, en zijt getroost!

De Paus is een oud ziekelijk man; hij bemoeit zich weinig met de zaken, en trekt zich niets aan. Men slaat ook weinig acht op hem. De magt van het Hof is in handen van den kardinaal FELGEHAAT, een jong en magtig man, behen-

Ein man jung , mächtig , fan behänden töge.
 Ik kenne eine fruwen , de hävt he lèv ,
 De shal öme bringen einen brèv .
 Mid dër bin ik fèr wol bekand ,
 Ja wat se wil , dat blivt nèn tand .
 Syn s hriver het Johannes Partie ;
 He kennet wol ölde münte unde nye ,
 Horkenouwetó is syn kumpân ,
 De is des hoves kurtesân .
 Slipen-un-Wenden is notarius ,
 In beden regten ein baccalaurius .
 Wo desse nog ein jâr dâr blivt ,
 He werd mäster in practikenshrivt .
 Moneta unde Donarius
 Sint twe rigter int fulve hûs .
 Wème desse twe avfäggen dat regt ,
 Dème blivt it ök wol avgefägd .
 Alfus is dâr mannige list ,
 Daran de pawest unshüldig iff .
 Solke mot ik alle hölden to frunde ;
 Dorg de fulven forgivt men nu de funde ,
 Unde löfet dat folk út deme ban .
 Sèt , Reinke , öm , hydr' höldet ju an !
 De koning hävt it rede gehörd ,
 Dat ik juwe sake fore förd :
 He wèt , dat ik dit wol kan wärven ,
 Men mag ju nigt laten fordärven .
 Dit wil de koning bedenken regt ,
 Dat fele sint fan apen unde fosses slägt ,
 De faken öme geven den nouwesten råd .
 Dit werd ju helpen , wo it ök gât .
 Reinke sprak : dat is güd tröst !

dig en slim. Ik ken eene vrouw, die hij lief heeft. Deze zal hem eenen brief behandigen, en wat zij wil, blijft niet zonder gevolg. Zijn geheimschrijver is JOHANNES PARTIJ, die de oude en nieuwe munten op een haar kent. LUISTER-SCHERP is zijne andere hand en deze is Hofnar bij den Paus. De Heer KRUIPER VAN WENDEN is Notaris en tevens Baccalaureus der beide regten; is het dat hij aldaar nog een jaar mag blijven, dan zal hij een meester zijn in de praktijk. De Heeren VAN DER POEN en van GIFTEN zijn beide regters, en aan wien dezen het regt afwijzen, daar blijft het afgewezen. Aldaar gaan menige listen om, waaraan de Paus onschuldig is.

Alle deze Heeren moet ik te vriend houden; zij zijn het, die de zonde vergeven en de menschen uit den ban verlossen. Oom REINAART! houdt u hier aan. De Koning weet het, dat ik uwe zaak zal voorstaan, en ook dat ik wel zorgen zal, dat men u niet laat verloren gaan. De Koning zal ook wel bedenken, dat er velen zijn van het vosfen en apen-geslacht, die hem dikwijls van den meest wijzen raad gediend hebben. Dit zal u helpen, het ga ook hoe het ga."

REINTJE hernam: „Dit geeft goeden moed.
Ik

Ik denke des wedder, wërde ik forlöst.
 Hyrmid ein fan deme anderen fhede.
 Reinke ging förd ane gelede
 Mid Grimbårde in des koninges hov,
 Darin he hadde sêr klene lov.

Reinke kwam egt in den hov,
 Darin he was forklaged grov.
 Fele, de öm nigt wol en gunden,
 Unde de na sineme levende stunden,
 De sag he dâr, wôr islik stöd,
 He krêg wol halv enen twivelen môd,
 Dog makede he fik fulven kone,
 Unde ging wäg dorg alle de barone.
 Harde by öme ging de greving,
 Sus kwemen se bede för den koning.
 De greving sprak: Reinke, frund,
 Wäset nigt blöde in desser stund;
Deme blöden is dat gelükke düre.
Deme könen helpet dat äventüre,
Dat mannig mot söken hyr unde dâr.

Reinke sprak: ji fägget wâr,
 Ik danke ju for guden tröst.
 Ik denke des wedder, wërde ik forlöst.
 He sag fik umme hyr unde dare,
 Unde sag dâr fele mank der fhare
 Fan sinen magen, de dâr stunden,
 De öme nogtan nigt wol en gunden;

Un-

Ik begin te gelooven, dat ik wel verlost zal worden." Hiermede scheiden ze van elkanderen en nu ging REINTJE moedig zonder ander geleide, dan GRIMBAARD, in het Paleis van den Koning.

Tweede verschijning van REINTJE aan het Hof, en zijne verdediging. De Koning vertoornd.

REINTJE trad stout in het Hof, alwaar hij zoo zwaar beschuldigd was. Hij zag er velen, die hem haatten en naar het leven stonden: hij werd wel eens beangst, maar hernam spoedig den moed, en trad nu door alle de Baronnen heen. GRIMBAARD bleef dicht bij hem. Zoo kwamen zij beide voor den Koning. GRIMBAARD zeide inmiddels: „Oom REINAART, wees thans niet vreesachtig of bloode; het geluk verlaat den kleinmoedigen en helpt den stouten; het wil aangestast zijn."

REINTJE hernam: „Gij spreekt een waar woord. Ik bedank u voor den troost, en ik zal het gedenken wanneer ik verlost word." Hij zag in het rond en vond onder de schare velen van zijne bloedverwanten, die hem geenszins genegen waren; hij had het ook niet verdiend, daar hij aan de Otters, Bevers en andere

de-

Unde dit konde he ðk wol fordenen,
 Ja fan otteren, beveren, groten un klenen,
 Mid dën he faken fosfes-ârd bedrêv.
 Dog weren dâr fele, de òm hadden lëv,
 De he dâr sag in des koninges fale.

Reinke knyede sik tor êrden dale
 Fôr den koning, unde sprak tôhand:
 God, dëme alle ding is wol bekand,
 Unde allesmâgtig blivt ewiglik,
 Beware minen hêr, den koning ryk,
 Unde mine frouwen, de koninginnen,
 Unde geve òne wysheid, regt to besinnen,
 We dâr regt hävt, efte ðk nigt.
 Men findet nu mannigen falschen wigt,
 Ja fele, de fan buten dragen shyn,
 Anders, dan se fan binnen syn.
 Ik wolde, dat God dit mogte geven,
 Dat fôr ör hoved dat were shreven,
 Unde myn here de koning düt sege,
 Dänne worde ji sën, dat ik nigt lege,
 Wo dënstlik ik fy to ju geföged
 Alletyd. Dännenog bin ik gewröged
 Mid loggen fôr ju fan den kwaden,
 De mi gërne nu wolden shaden,
 Unde mi so bringen üt juwer hulde
 Mid unregt unde funder alle shulde.
 Men, here, ik wêt, ji sint bescheiden,
 Ji laten ju sò nigt forleiden,
 Dat ji dëme regte igt wedderstân;
 Wente newerlde hävve ji dat gedân.
 De koning sprak: Reinke, bosewigt,
 Dine losen wôrde helpen di nigt!

Du

deren, vele vossenstreeken beproefd had. Daar waren eenigen, die hem genegen waren, en deze zag hij ook in de Hofzaal.

REINAART knielde voor den Koning, en sprak:
„ De gunst des Hemels beware mijnen Heer, den Koning en Mevrouw, de Koningin. Hun zij de wijsheid toegebeden, om wel te bevatten, wie regt heeft of niet. Hoe vele veinsaarts zijn er, die van buiten anders schijnen, dan zij van binnen zijn. Ik wenschte wel, dat het aan elk voor het hoofd geschreven stond, opdat gij, Heer Koning! dit zoudet kunnen zien. Gij zoudt dan overtuigd zijn, dat ik niet liege en hoe gedienstig ik mij ten allen tijde jegens u gedragen heb, en echter ben ik met vele leugens betigt, door zulken, die mijn ongeluk willen, en mij onschuldig en met onrecht van uwe gunst willen verfteken. — Maar, Heer Koning! ik weet het, gij zijt bescheiden en zult u niet laten verleiden, om van het regte spoor af te wijken; nooit is zulks door u gedaan.”

De Koning sprak: „ REINAART! Gij booswicht. Uwe slimme woorden zullen u niets helpen.

pen.

Du hävst des alto fele geplogen,
 Unde mi faken förgelogen
 Mid losen fünden fêr behände:
 Dat fhal nu mid di nemen ende.
 Bistu mi truwe, dat is wol fhyn
 An der kraien unde deme kany.
 Hadde ik anders nene fake to di,
 Desser sulven is genôg twifhen di unde mi.
 Dine undâd kumt alle dage út;
 Du bist ein fhalk in diner hûd!
 Al sint dine fünde falsch unde behände,
 It mot dog eins nemen ein ende.
 Ik wil nigt fele mid di kiven.
 Reinke dagte: wôr fhal ik nu bliven?
 Og, were ik nu in minen borgen!
 Sus was he in angeft unde forgen.
 Nu dende mi wol ein nouwe råd;
 Ik mot dârdorg, wo it ôk gât!
 He sprak: Koning, eddele forste grôt!
 Al hävve ik ôk fordened den dôd,
 So ji menen na juweme wân,
 Ji hävven de fake nigt regt forstân.
 Des bidde ik ju, dat ji mi horen.
 Ik hävve dog ju hyr toforen
 Mannigen nutten råd gegeben,
 Unde bin in der nôd by ju gebleven,
 Faken wan etlike fan ju weken,
 De nu sik twifhen uns beden stöken
 In mineme avwâfende ane fhulde.
 Unde mi sus beroven juwer hulde.
 Eddel koning! wan ik hävve gefâgd,
 Bin ik dan fhuldîg, so ga dat regt.

Ho-

pen. Gij hebt zoo vele misdaden gepleegd en zoo vele zaken aan mij voorgelogen, met allerlei listen en streken; dit zal nu een einde nemen. Zijt gij mij getrouw? Ja! het blijkt aan den konijn en de kraai. Hadde ik geene andere bezwaren tegen u, dan zoude dit reeds genoeg zijn. Uwe misdaden komen dagelijks aan het licht, en gij zijt een schelm, door en door: al uwe bedrijven zijn wel slim en behendig, maar daar moet nu een einde aan komen, en ik wil niet meer met u kijken."

REINAART dacht: „Waar moet dit heen? Of ware ik nog in mijnen burg! Nu zoude mij goeden raad dienen — maar .. het moet nu rondstaan." Hij sprak: „Heer Koning! edel Vorst! Indien gij meent, dat ik naar uw begrip den dood verdiend heb, dan kent gij de zaak niet. Ik bid u, wil mij hooren. Ik gaf u menigen goeden raad, en ben u bijgebleven, wanneer anderen van u weken. Dezen stoken thans onrust tusfchen ons, en wel in mijne afwezigheid, om mij van uwe genegenheid te berooven. Edel Koning! Vindt gij mij schuldig, nadat gij mij gehoord zult hebben, dan ga het regt zijnen gang. Ik zal dan geduld moeten hebben. Gij hebt weinig om mij gedacht, al had ik ook de wacht in afgelegene deelen van uw land. Of meent gij dat indien ik mij eenig kwaad, groot of klein, bewust ware, ik mij, hier aan het Hof, in uwe tegenwoordigheid en in het midden der schare

T

van

Horet mine wörd, häv ik dänne fhuld,
 So denet mi nigt bät dan gude geduld.
 Nigt fele hävve ji up mi gedagt,
 Faken wan ik hêld juwe wagt
 In felen enden in juweme land.
 Mene ji, wan ik hadde bekand
 Eenige fake in mi klên nog grov,
 Dat ik hyr dan kweme in den hov
 In uwe jegenword openbare,
 Unde ôk mank miner fyende fhare?
 Nèn, nigt umme eine werld fan golde!
 Wente ik was, dâr ik wäfen wolde,
 Up mineme rûm, dâr ik was fry.
 Ik en wêt ôk nene fake in mi;
 Wente alse ik was up der wachte,
 Unde Grimbârd, myn ôm, de tidinge bragte,
 Dat ik to hove fholde komen,
 Do hadde ik fôr mi genomen,
 Dat ik wolde wäfen út deme ban.
 Desse fake lêt ik Marten forstân.
 He lovede mi up allen loven,
 Dat he nigt en wolde toven,
 He wolde dog to Rome, unde sprak to mi:
 Al de fake neme ik up mi;
 Ik rade, ji fholen to hove gên;
 Ik love ju to helpen út deme ban.
 Marten gav mi dessen råd,
 Wente he was des bishoppes advocât
 Fan Anegrund wol fyv jâr.
 Sêt, alfus fhede wi uns dâr;
 Unde ik bin nu gekomen hyr in den hov,
 Unde bin fôr ju forklaged grov

van mijne vijanden zoude gewaagd hebben? Neen voor geene wereld vol goud! ik was immers, waar ik wezen wilde, in de ruimte, op eigen grond en vrij. Ik ken mij geheel onbezwaard, en toen ik, wel op mijne hoede zijnde, door GRIMBAARD de tijding vernam, dat ik ten Hove moest komen, had ik het voornemen opgevat, om mij van den ban te doen ontslaan; deze zaak heb ik aan MARTEN opgedragen. Hij beloofde mij op zijne trouw, dat hij zich hiertoe beijveren zoude; hij moest toch naar Rome en zeide: Die zaak neem ik geheel op mij; ik raad u naar het Hof te gaan, en zal u wel van den ban doen ontslaan. MARTEN raadde mij zulks; en hij is immers sedert vijf jaren de Advocaat van den Bischoep ZONDERSTEUN? Zoo scheidden wij van elkander, en zoo ben ik hier in het Hof gekomen; hier zie ik mij zwaar beticht van den konijn, die vleijer! Nu is REINAART aanwezig. Hij kome hier en herhale nu zijne klagten in het openbaar. Ik weet het, dit is zoo gemakkelijk niet, als om in mijne afwezigheid valsche getuigenissen op te lezen; — de regel geldt echter: *na klagte en antwoord zal men rigten.* Ik ben in gemoede overtuigd, aan deze twee valsche kinderen wel gedaan te hebben, zoowel aan de kraai, als aan den konijn. Eergisteren vroeg, kwam de konijn voor mijn slot. Hij groette mij; ik was begonnen met mijne gebeden te lezen. Hij zeide naar het Hof te zullen gaan. Ik hernam: Ga! zijt Gode bevolen. Hij klaagde, dat hij honger had en vermoeid was, en ik vroeg

Fan deme kanine, deme ögelër.
 Hyr is nu Reinke; he kome hër,
 Unde klage nu hyr openbår.
 Ik wët, dat it nigt is fo klår,
 So etlike hyr in mineme avwåfen
 Öre falschen breve over mi läfen.
Na klage unde na antwörde shal men rigten!
 Ik hävve dessen twën falschen wigten
 Güd gedån, by der truwe myn!
 Also der kraien, unde ök deme kanyen.
 Wente örgilteren morgen dat gefhag,
 It was nog fro up den dag,
 Do kwam dat kanyen för myn flöt,
 Unde grotede mi, där ik stöd.
 Ik hadde begund mine tide to läfen;
 He säde, he wolde to hove wåfen.
 Ik sprak: ga hen, ik befåle di Gode!
 He klagede, he were hungerig un mode.
 Ik fragede, este he wolde wat åten?
 Ja, sprak he, gevet mi einen beten!
 Ik sprak: enög geve ik di geren.
 Sus halede ik öme gude kärseberen
 Där söte botter uppe lag;
 Wente it was middeweken-dag,
 Där ik nën sléf h plåge to åten.
 Do he sus hadde wol gegeten
 Fan gudeme brode, botteren un fishe,
 Do ging myn junge sone to deme dishe,
 Unde wol bewaren, dat overblév,
 Wente junge kindere hävven dat åten lév.
 Do he tótaste, tor fulven stund
 Slóg dat kanyen öme for de mund,

Dat

wat hij eten wilde. Nadat hij gezegd had slechts eene beet te willen nuttigen, zeide ik, hem gaarne genoeg te willen geven, en zoo haalde ik boter en brood, en kerfen, — want het was op woensdag, wanneer ik geen vleesch eet. Toen hij zich aan het lekkere brood en de boter, en ook met visch verzadigd had, ging mijn jongste zoon bij hem en wilde zien, wat er over was; kinderen hebben altijd honger. Toen deze de poot uitstak, sloeg de konijn hem voor den mond, dat het bloed langs de kin liep. Zoodra mijn andere zoon, REINAARTJE, dit zag, greep hij den konijn bij de keel, en zij speelden daarna het spelletje: *Sla toe en raak wat*. Zoo ging het; ik liep toe, sloeg mijne kinderen en scheidde ze van elkander; kreeg hij klappen, dit had hij weg, hij had ze wel verdiend, en had ik het kwaad met hem gemeend, dan had hij er zeker om koud geweest; dit is nu de dank. Nu zegt hij nog, dat ik hem van een zijner ooren beroofd heb. Hij mogt wel wenschen, dat hem die eere wedervaren was, en dat hij hiervan bewijs had. En nu Heer Koning! komt ook de kraai op met klagten, en hoe hij zijne vrouw verloren heeft. Hij zeide mij, dat zij zichzelf den dood had veroorzaakt, en dat zij eenen visch met de graat had opgegeten — waar, dat mag hij zelf weten. Nu zegt hij, dat ik ze heb dood gebeten. Waarschijnlijk heeft hij ze zelf vermoord. Ja! als hij naar eisch werd verhoord en wel door mij, dan zoude hij het nog wel anders verhalen. En hoe zoude ik beiden zoo

Dat it blöd lèp over finen kin.
 Do dat sag myn ander sone Reinardyn,
 He grèp dat kanyen by der käle,
 Unde spèlde mid òm Hèr Nydhardes spēle.
 Sus ging dat tò nog mèt nog minder.
 Ik lèp to, unde slòg mine kinder,
 Unde fhedede se fan malkèn.
 Krèg he do wat, dår mag he umme fèn.
 He hadde nog wol mèt fordéned,
 Wan ik òme haddde övel gemened;
 Wisse hadden se öme dat lyv genomen,
 Were ik òme nigt to hulpe komen.
 Dit is nu myn dank darför!
 Nu sprikt he, dat ik òme nam syn òr.
 Wo gèrn hadde he des einen brèu
 Sodarer ere, alse he dår drèu!
 Sèt; hèt koning, gnädige here!
 Do kwam fòrd de kraie unde klagede fere,
 Wo he hadde forloren syn wyv.
 He sprak: se at den död int lyv;
 Se wolde ören hunger faden,
 Unde at einen fisch up mid graden.
 Wör dat fhag, dat mag he weten.
 Nu sprikt he, ik hävve se forbeten,
 Filigte hävt he se fulven formörd.
 Ja, wan he worde regt forhörd,
 Mogte ik öm forhören, alse ik wolde,
 Filigte he anders fäggen fholde.
 Wo fholde ik ör jummer komen so na,
 Went se flegen, unde ik to fote ga?
 Wil jemand fus fan unregten dingen
 Mid guden tügen up mi bringen,

na komen , daar zij kunnen vliegen en ik loopen moet.

Kan iemand mij echter van kwade zaken beschuldigen met goede getuigen , ik wil hem voldoening

So it sik behôrt up einen eddelen man, garnoch en
 Latet mi na regte bäteren dan! asom neq
 Edder mag ik des nigt hëvven fordrag,
 Men fätte mi kamp, feld unde dag,
 Unde einen guden man tegen mi,
 De mi gelyk geboren fy,
 Ein islik dâr fyn regt beklive!
 De de ere winnet, by dëme fe blive!
 Dit regt hävt hyr alletyd gestân;
 Here, ik wil ju ôk nigt entgân.

Alle, de dâr weren unde dit hörden,
 Wunderden sik fan Reinken wörden,
 Do he alsus kôpliken dâr sprak.
 Dat kany un de kraie forshrak;
 Se dorsten bede nigt spräken ein wörd,
 Unde gingen út deme hove fôrd,
 Se spröken: dit is uns nigt bekwëm,
 Nigt konne wi fegten jegen öm.
 He menet, wi sholen't öme overtügen;
 Wi mogen faste negen unde bügen,
 He is uns mid wörden over de hand,
 Wente desse sake is nemande bekand,
 Dan uns allene, dâr was nemand by.
 We wolde dänne tügen twifhen di unde mi?
 Hävve wi shaden, wi möten behölden.
 De düvel möte finer wölden,
 Unde möte öm geven einen kwaden ramp!
 He menet mid uns to flän enen kamp?
 Nën, forware, dat is nën råd!
 He is falfh, behände, lös unde kwäd,
 Ja, were unfer ôk nog five, en beamei un
 Wi mosten't betalen mid deme live. en neq

ning geven, zoo als het onder edellieden behoort. Of wil men hieromtrent geene schikkingen maken, men trede dan met mij in het kampgerigt en stelle dag en veld, mits men een welgeboren man, mijns gelijken, tegen mij zette. Elk moet dan zijn regt handhaven, en aan hem, die de eere wint, zal de eere verblijven. Heer Koning! dit regt heeft van oudsher bestaan; ik zal mij niet aan u onttrekken."

Allen die dit hoorden, verwonderden zich over REINTJE's stoute taal. De konijn en de kraai waren verschrikt, en durfden geen woord kikken. Zij slopen weg uit het Hof, en zeiden. „Het gaat niet goed voor ons, wij kunnen tegen hem niet vechten; hij eischt, dat wij hem zullen overtuigen; wij moeten wel voor hem bukken en onder doen; de toedragt der zake is alleen aan ons bekend, niemand was er bij; en hoe zullen wij dan eene regtspraak vragen tusschen hem en ons. Hebben wij schade, wij moeten het ons getroosten. De duivel moge hem straffen en geven hem zijnen loon! Hij bied ons aan, om met hem in het kampgerigt te treden! Neen, voorwaar dan zou er geen raad zijn; hij is valsch, behendig, loos en boos, en al waren wij met ons vijven, wij zouden er zeker ons leven bij moeten inschieten."

Ifegrim was to mode we,
 Unde Brunen, do se desse twe
 U't dem hove rümen fagen.
 De koning sprak: wil jemand klagen,
 De kome fôrd, unde late uns horen.
 Hyr kwam dër gisteren so fele toforen;
 Reinke is hyr: wo fint dé nu?

Here, sprak Reinke, dit fägge ik ju:
 Mannig klaget fêr unde hard,
 Ja, fege he fyn wedderpart,
 Filigte de klage agterbleve.
 So dôn ôk nu desse twe losen deve,
 Alse de kraie unde dat kanyn,
 De mi gërne brogten in fhande efte pyn.
 Dog willen se gnade fan mi begëren,
 Ik forgeve't ön fôr dessen keren.
 Men nu ik to regte bin gekomen,
 Hävven se dat refugium genomen,
 Unde dorften hyr nigt länger bliven:
 Den flimmen, bösen, losen ketiven
 Sholde men dën horen, dat were fhade!
 So kregte it mannig gûd man te kwade,
 De ju fint truwe bede dag unde nagt.
 An mi allene lege klene magt,
 De ik unshuldigen hyr bin befägd.

De koning sprak: hore mi to regt,
 Du untruwe, lose, böse dêv!
 Wat was it, dat di dârto drêv,
 Dat du Lampen, den truwen dëgen,
 De mine breve plag to drägen,
 Dëme du flimme, böse ketyv,
 Unshuldigen hävft genomen dat lyv?

Wen-

Aan IZEGRIM en BRUIN deed het leed , dat beide weg gingen. De Koning sprak: „ Wil iemand klagen , die trede voor en spreke ; gisteren waren er zoo velen. REINTJE is nu hier ; waar zijn ze nu?....”

„ Heer Koning!” — sprak REINAART: „ menigen klagen hard en luid , die , — zagen zij hunne partij aanwezig , mischien wel met hunne klagten zouden zijn weggebleven. Zoo doen ook deze twee looze schelmen , de kraai en de konijn , die mij gaarne in leed en pijn zouden brengen. Verlangen zij vergiffenis voor deze keer , ik wil ze hun wel geven. Nu ik in regten ben verschenen , hebben zij zich dadelijk uit de voeten gemaakt , en durfden hier niet blijven , — die kwade rekels ! Zoude men zulke aanbengers hooren , hoe vele brave mannen die u getrouw zijn , zouden ongelukkig worden ! Voor mij is het minder nieuw , daar ik meermalen onschuldig ben aangeklaagd.”

De Koning hernam : „ Hoor mij , gij booze en trouwlooze schalk ! Wat bewoog u toch , om aan LAMPE , den getrouwen braven man , die mijne brieven plag te bestellen , onschuldig het leven te benemen ? Heb ik niet aan u pardon verleend van vorig bedrijf , en aan u male en staf gegeven , om naar het *Heilige land* , naar *Jeruzalem*
en

Wente ik di alle dine funde forgav,
 Unde lêt di geven ränzel unde stav?
 It was so gefägd, du fholdest tohand
 Wanderen in dat hilge land
 To Jerusaleem over dat mër,
 Fan dâr to Rome unde wedder hër?
 Dit fulve ik di gërne alle gunde,
 Up dat du bäterdest dine funde.
 Dat êrste, dat ik krêg to weten,
 Was, dat du Lampen haddeft forbeten:
 Wente fulven de kapellân Bellyn
 Moſte hyrfan dyn bode fyn.
 He bragte mi den ränzel efte den fak,
 Darinne Lampen höved ſtak.
 He ſprak openbare för deſſen heren,
 Dat in deme ränzel breve weren,
 De he mid Reinken hadde gefhreven,
 Unde he den ſin hadde ütgegeven.
 In deme ſakke was mër nog min,
 Men Lampen höved ſtak darin.
 Dit dede ji beden mi to fhande:
 Darumme blêv Bellyn to pande,
 Unde hävt mid regte forloren fyn lyv.
 So fhalt ôk di gân, du böfe ketyv!
 Reinke ſprak: wo mag dat fyn?
 Is Lampe dôd unde ôk Bellyn?
 We mi, dat lk bin geboren!
 So hävve ik den grôſtten ſhat forloren!
 Wente ik fände ju by deſſen boden
 By Lampen unde Bellyn de dûrbareſten klenoden,
 Nigt konnen dé bäter up êrden fyn!
 We hadde gelöved, dat de ram Bellyn

Sus

en naar *Rome* te gaan? Dit gaf en gunde ik u van harte, opdat gij u bekeeren zoudet, en het eerste wat ik van u vernam, was dat gij LAMPE hadt dood gebeten, en BELLIJN moest de bode zijn! Hij bragt mij den randfel, waarin de kop van LAMPE gevonden werd. Hij vertelde openlijk aan deze Heeren, dat er brieven in die male waren, welke gij hadt geschreven, en waartoe hij den zin had opgegeven. In die male was niets anders dan LAMPE's hoofd. Dit bedreeft gij beiden, om mij te hoonen. BELLIJN is tot pand gehouden, en hij heeft met regt zijn lijf en leven verloren. Zoo zal het u ook gaan, — gij boef!”

„Wat mag dit zijn?” zeide REINTJE: „Is LAMPE dood, en BELLIJN ook! O wee! o wee! dat ik ooit geboren ware! Nu heb ik den grootsten schat verloren. Ik zond u, door LAMPE en BELLIJN, de kostbaarste kleynooden, die op de geheele wereld niet beter kunnen zijn. Wie had ooit kunnen denken, dat BELLIJN, den braven LAMPE zoude vermoorden en de kleynooden onder zich hou-

Sus fholde mörden den guden man ,
 Alfè Lampen finen egenen kumpân ,
 Up dat he de klenöde underfloge ?
 We hodde fik för desseme toge ?
 Nog dewile Reinke dit sprak ,
 Ging de koning in syn gemak.
 He was fertorned unde fêr gram ,
 Also dat he nigt enked fornam ,
 Wat Reinke do sprak fan den dingen.
 De koning gedagte Reinken to bringen
 To deme dode mid aller fhande.

In sineme gemake fand he stände
 De koninginne; sine frouwe ,
 Mid der apinnen , frouwe Rukenouwe.
 De koning mid der koninginnen
 Hadden fêr lèv desse apinnen ;
 Se was by ön in groteme fiate.
 Dit kwam do Reinken även to mate.
 Se was in wysheid fêr gelered ,
 Darumme was se ök høg geéred.
 Men entfag se al wör se kwam.
 Do se den koning fag sus gram ,
 Se sprak : ik bidde ju , eadèle here ,
 Willet ju dog nigt tornen fere !
 Reinke horet mede in der apen flägte.
 Is hé dog komen to regte !
 Syn fader plag in juweme love

Grôt

houden! Wie kan voor zulke schelmstukken op zijne hoede zijn!....”

Terwijl REINTJE deze woorden sprak, ging de Koning in zijn kabinet. Hij was zeer gramstorig en vertoornde zich ten hoogste, daar hij niet ten volle begreep, van welke zaken REINTJE sprak. — Hij dacht hem eenen smadelijken dood aan te doen.

De Koning wordt bevredigd door de vrouw van den Aap. Het proces van den man met den slang.

NOBEL vond in zijn kabinet de Koningin benevens de vrouw van den aap, Mevrouw VAN FIJNE-REUK. De Koning had, zoo wel als zijne gemalin, deze lief en zij stond bij beiden in groot aanzien. Dit kwam REINTJE thans bijzonder te stude. Zij was zeer geslepen en ervaren, en werd om hare wijsheid ongemeen vereerd; men ontzag haar, waar zij kwam.

Toen zij den Koning zoo vergramd zag, zeide zij. „Ik bid u, edel Heer! wil u niet zoo vertoornden. REINTJE behoort tot onze familie. Is hij niet voor het regt verschenen? Zijn vader plagt ten Hove in groot vertrouwen te staan, meer dan IZEGRIM en BRUIN, die thans met hun geslacht zoo hoog in aanzien zijn, maar weinig weten van vonnissen en regt.”

De

Gröt to wäfene hyr to hove,
 Bäter wan Ifegrim nu is geheten,
 Efte Brûn, wowol se nu fin befäten
 Sêr høg by ju mid öreme slägt;
 Dog weten se weinig fan ordel efte regt.

De koning sprak: horet mi byfunder:
 Dunket ju dat wäfen wonder,
 Dat ik deme deve Reinken bin gram,
 De Lampen kortes dat leven nam,
 Unde bragte Belline mede in den dans,
 Unde wil fik der sake entläggen gans?
 Därboven he nog myn gelede dor bräken!
 Hörde ji, wat klage se up öme spreken
 Fan roven, nemen unde deverye,
 Fan mörde unde ök fan forräderye?

De apinne sprak: gnädige here,
 Reinke werd belögen sêre!
 He is sêr klök, wo it ök gât,
 Darumme sint öme der sefe kwäd,
 Ji weten wol, des is nigt lange,
 Do hyr kwam de man mid der slange,
 Nemand konde desse beden
 Mid regtem regte fôr ju fheden:
 Men Reinke dede dat mid eren;
 Des prifede ji öm fôr alle den heren.

Alse de koning desse wôrde
 Fan der apinnen fus hörde,
 He sprak: dit is mi halv forgeten,
 Latet mi der sake weten;
 Dat lustet mi nog êns to horen.
 Ik wêt wol, de sake was forworen.
 Wete ji dé, sägget se hen.

De Koning hernam: „Verwondert het u, dat ik op REINTJE boos ben; op hem die onlangs LAMPE vermoordde en BELLIJN verraadde; nu wil hij van de geheele zaak niets weten. Verder heeft hij mijne vrede en vrijgeleide verbroken, en hebt gij het wel gehoord, waarvan men hem beschuldigt? — van roof en diefstal, van moord en van verraad!”

De Apin zeide: „Genadig Heer! REINTJE wordt boos belogen. Hij is kloek en slim, en hierom wordt hij door velen benijd. Het is u bekend, hoe onlangs de man met de slang hier kwam. Niemand konde het geschil tusschen hen beiden naar regten beslissen; REINTJE deed dit met eere, en gij hebt hem derhalve voor alle geprezen.”

Toen NOBEL deze woorden vernam, zeide hij: „Dit is mij half vergeten; kent gij de zaak, vertel ze; ik heb wel lust om ze nogmaals te hooren; ik weet wel, zij was zeer verward.”

Se sprak: mid juwen orlove fhal dat fhên.
 It is nu twe jâr, alse dat gefhag.
 Hyr kwam ein lintworm up einen dag;
 Desse fulve flange efte worm
 Klagede hyr mid grotene storm:
 Wo öm ein man entginge in dem regt,
 Dat öme twe mál was avgefägd.
 O'k was hyr jegenwordig de man.
 Alfus ging de klage êrsten an.
 De flange kröp dorg ein gat,
 Dâr ein strik was gefat
 By einen tûn, unde blêv fus behangen
 An eineme strikke fast gefangen.
 He moſte dat lyv dâr hävven gelaten;
 Men dâr kwam ein man defulve ſtraten.
 De flange rêp: ik bidde di,
 Lât di entfärmen, unde löſe mi!
 De man de ſprak: dat do ik geren,
 Wultu mi loven unde fwären,
 Dat du mi nigt dön wult kwád,
 Wente mi entfärmet dyn byfter gelât.
 De flange was des bereid,
 Unde fwör öme einen düren eid,
 Öm nümmer to fhaden in jenniger ſake.
 Do löſede he öm út deme ungemake.
 Se gingen toſamende einen wäg entlang;
 De flange was fan hunger krank,
 He fhôt tô na deme man,
 Unde wolde öme toriten unde äten dan.
 Mid nouwer nôd de man entfprang.
 He ſprak: is dit nu myn dank,
 Dat ik di halp út dineme fordrêt?

Dâr

Där du mi fworest einen düren êd,
 Dat du mi nümmer woldest fhaden?
 De slange sprak: ik bin beladen
 Mid hunger, de mi bringet darto;
 Ik mag it forantwörden, dat ik do:
Lives nód brikt dat regt.
 Alse de slange dit hadde gefägd,
 Do sprak de man: ik bidde di,
 Dat du so lange mi gevest fry,
 Wente dat wi by etlike komen,
 De nigt umme fhaden este umme fromen
 Regt este unregt regt konnen fheiden.
 De slange sprak: so lange wil ik beiden,
 Se gingen fôrd over einen graven;
 Där motte öm Plükkebüdel, de raven,
 Mid finem sone Kwakkelër.
 De slange sprak: komet hër!
 He säde öme al de fake hyrfan.
 De rave rigtede — to äten den man!
 He dagte mede up syn gelükke,
 He hadde ök gärne gehad ein stükke.
 De slange sprak: ik hävve gewonnen,
 Nemand kan mi des forgunnen!
 De man de sprak: nèn, nigt fulnode,
 Sholde mi ein rover wifen tom dode?
 O'k fhal he dat regt nigt spräken alleine:
 Ik ga mid di fôr fêr este teinë!
 De slange sprak: so ga wi dare!
 Do motte öm de wülv un de bare.
 De man stund mank dessen allen,
 He dagte: it wil sik hyr övel fallen!
 He stund mank fiven, he was de feste;

Nèn

doen? — De slang sprak: ik heb fellen honger; deze brengt mij daartoe. Ik kan verantwoord wat ik doe: *nood breekt wet.*

Toen de slang dit gezegd had, hernam de man: Ik bid u laat mij zoo lang vrij, tot dat wij bij eenigen komen, die zonder om voor of nadeel te denken, het regt van onregt kunnen scheiden. De slang zeide: zoo lang wil ik wachten.

Zij gingen voort over eene gracht; aldaar ontmoette hem de raaf PLUKKEBEURS met zijn zoon KWAKKELAAR. De slang riep: kom herwaarts; en hij legde hun de zaak voor. De raaf vonnisde: Eet den man. Hij dacht op zijn belang en had gaarne een stuk mede genoten. De slang zeide: ik heb het alzo gewonnen; niemand kan het in mij afkeuren. De man hernam: neen nog niet; zoude mij een roover ter dood verwijzen? Ook kan hij alleen geen regt spreken; ik ga met u voor vier of voor tien regters. De slang antwoordde: laten wij dan gaan.

Toen ontmoetten hen de beer en de wolf. De man stond alleen onder dezen en dacht, nu zal het mij euvel vergaan; alleen bij vijf anderen, die het mij geenszins goed meenen; zoo bevond hij zich bij den slang, de beide raven, den beer en den wolf in groot gevaar. De beide laatsten spraken onderling af, hoe zij de zaak

Nën fan dessen mēnde fyn bāste;
 De slange, bede raven, wulv unde bare,
 Hyrmank stund he in groter fare.
 De bare un de wulv, under fik beiden
 Do se desse fake fholden fheiden,
 Se sprōken: de slange mag doden den man,
 Wente hungers-nōd ging öme an.
Nōd unde dwang brikt eide unde truwe!
 Do krēg de man forge unde ruwe,
 Wente alle stunden se na sineme live.
 Do fhōt de slange na öme rive,
 Unde fhōt üt fyn kwade venyn;
 Dog entsprang de man mid groter pyn,
 Unde sprak: du dōst mi unregt grōt,
 Dat du sus staisst na mineme dōd;
 Du hāvst nog nēn regt to mi gehad.
 De slange sprak: worumme fāgstu dat?
 Di is twewārv gewifed dat regt.
 Do sprak de man: dat hāvven dé gefāgd,
 De fulven roven unde stālen.
 Mine fake wil ik deme koninge befālen.
 Bringet mi fōr öm, wat he dan fāgt,
 Dat do ik, it fy krum efte regt;
 Shal ik dan liden ungefōg,
 Ik hāvve't dānne nog kwād genōg.
 Do sprak de wulv mid deme baren:
 Dat fulve fhal di wedderfaren,
 De slange fhal anders nigst begēren.
 Se mēnden, kweme dit fōr de heren
 In den hov, dānne fholde dat regt
 So gān, alse se hadden gefāgd.
 Here, ik fāgge dit mid orlov:

beslissen zouden. Zij vonnisden: „ De slang mag „ den man dooden, want de hongersnood drijft „ hem daartoe. Nooddwang verbreekt eed en „ ttouw.” De man werd zeer bezorgd en be-
droefd. Zij stonden allen naar zijn leven.

De slang schoot op hem toe en spuwde zijn venijn uit; de man ontsprong het met groote moeite, en zeide: Gij doet mij groot onrecht, door mij alzoo naar mijn leven te staan. Gij hebt nog geen recht op mijn lijf. De slang her-
nam: Hoe kunt gij dit zeggen, daar mij het recht driemaal is toegewezen? De man: Dit is gewe-
zen door zulken, die zelf rooven en stelen. Ik wil mijne zaak aan de uitspraak van den Koning laten; breng mij voor hem, en zoo als hij be-
flist, daarin zal ik berusten, en het zij recht of onrecht, ik zal het dan lijden, al is het nog zoo erg. De wolf en de beer zeiden: hem zal het-
zelfde lot wedervaren en de slang zal het niet anders begeeren. Zij meenden, dat, kwame de
zaak voor de Heeren van het Hof, dan het von-
nis zoo zoude gewezen worden, als zij het had-
den uitgesproken.

Zij kwamen, Mijn Heer de Koning! alzo in

V 4

het

Se kwemen mid deme manne in den hov,
 De slange, de bare, der raven twe,
 Unde der wülve kwemen dâr dre.
 Wente de wulv hadde dâr twe finer kinder,
 Desse deden deme manne den meiften hinder.
 Alse Idelbalg unde Nümmerfad
 Kwemen mid öreme fader, umme dat
 Se mēnden den man mede to äten.
 Se mogen fele, fo ji wol weten.
 Se huleden, unde weren plump unde gröv,
 Darumme forböde ji ön den hov.
 De man rēp an juwe gnaden,
 He klagede, de slange wolde öm fhaden,
 Dēm he gröte döged hadde gedân,
 Unde wo he wedder hadde entfân
 Sekerheid unde fware ede,
 Up dat he öm nenen fhaden dede.
 De slange sprak: dat is also,
 Des hungers nöd dwang mi dârto,
 De de gait boven alle nöd!
 Here, ji weren bekummerd gröt
 Umme de fake alfus gefägd,
 Dat ein islik kregē fyn regte regt.
 Juwe eddeligheit fag dat node,
 Dat men den man wifede tom dode,
 De fus bewifede hulpe in nöd;
 Ok dagte ji an den hunger gröt:
 Hyrumme gingen ji to rade.
 Meift räden fe to des mannes kwade,
 Up dat se mogten na öreme willen
 Den fulven man helpen fillen.
 Des hävve ji do altohand

het Hof; de man, de slang, de beer, de beide raven, en drie wolven, want de wolf had nog twee zoonen bij hem, van wien de man het meest te lijden had, te weten: HOLLEMAAG en NIMMERZAT; zij hielden zich bij den vader, omdat zij den man mede dachten op te eten; zij konden veel op, zoo als gij weet, en zij schreeuwden erg en waren lomp en grof, waarom gij ook aan hen den toegang tot het Hof verboden hebt.

De man riep tot u, en klaagde: dat de slang, aan wien hij grooten dienst had gedaan, en die hem bij duren eede beloofd had geen kwaad te zullen doen, hem wilde aanvallen. De slang zeide: dit is zoo; maar de honger drijft mij daartoe; zulk een nood gaat boven de wet.

Gij, Heer Koning! bevondt u verlegen, om deze zaak alzo te beslissen, dat elk zijn regt behield. Uwe edelmoedigheid zag het noode, dat men den man, die de hulp bewezen had toen de slang in nood was, ter dood zou brengen, en gij dacht ook hoe de honger knelde. Gij bragt de zaak in den Raad; de meesten adviseerden ten nadeele van den man, ten einde zij dan denzelfden mede zouden te lijve gaan. Gij hebt toen boden aan REINTJE gezonden; want hoe de andere ook spraken, zij konden de zaak niet naar regten beslissen, en dit meende gij van mijn Neef

Na Reinken fofte boden gefand.
 Wat de andern ôk fus reden,
 Se konden't dog nigt regte fheden.
 Dit lete ji alle Reinken forftân,
 Ji fpröken: dat regt fholde alfo gân,
 Alfe dat Reinke int bäfte rede.
 Reinke fprak mid grotem befhede:
 Here, latet uns gân tohand
 Där de man de flange fand.
 Sege ik den flangen in desser ftunden.
 Dat he alfo ftunde gebunden,
 So he was, do he öme fand.
 Dänne fpräke ik dat regt tohand.
 Alfus wârd de flange gebunden
 In alle der mate, fo he öm hadde funden,
 Unde ôk in de fulven ftede.
 Reinke fprak: nu fint fe bede,
 Islik fo he was toforen,
 Se hävven wer wunnen efte forloren.
 Dat regt wife ik ju nu fnel:
 De man mag nu, efte he wel,
 Den flangen löfen, unde laten fik fwären;
 Wil he ôk nigt, he mag mid eren
 Den flangen fus laten bunden ftân,
 Unde mag fry fine ftraten gân.
 Went de flange an öm untruwe wragte,
 Do he fe lös üt deme ftrikke bragte,
 Alfus hävt nu de man den kore,
 Gelyk fo he dit hadde tofore.
 Dit dunket mi wäfen des regtes fin;
 De it anders wêt, de fägge't hin.
 Sêt here, dit ordel dugte ju gôd

Un-

te mogen verwachten; gij bepaalde toen dat het regt alzoo zoude gaan, als REINAART het verftond.

Deze fprak met groote befcheidenheid: Mijn Heer! laten wij naar de plaats gaan, waar de man den flang vond; mogt ik dezen zien in dien toefland, en zoo als hij gebonden was, toen de man hem zag, dan zal ik fpoedig de zaak in regten kunnen uitwijzen.

De flang werd nu gebonden in alle deelen, zoo als de man hem had gevonden en ook op dezelfde plaats. REINTJE zeide: Nu zijn beide in gelijken toefland als te voren; niemand heeft iets gewonnen of verloren, en nu fpreek ik voor vonnis: dat de man den flang mag verlofen en op nieuw laten zweren; wil hij niet, hij mag den flang in banden laten en zijnen weg gaan. De flang heeft den man trouwloos behandeld, nadat de laafte hem uit den ftrik verlost had. Hij heeft het nu in zijne vrije keuze, gelijk te voren. Dit dunkt mij is naar regt gewezen; hij, die het beter weet, moge het zeggen.

Gij, Heer Koning! vindt dit vonnis goed en
ook

Unde ðk juweme rade , de by ju stød.
 Reinke ward do geprifed fêr,
 De man wârd kwyt , unde dankede ju fêr.
 Reinke is fêr klök fan sinne:
 Dit fulveste sprak ðk de koninginne.
 Se spröken , dat Ifegrim unde Brûn
 Weren gûd for einen fhampelûn ;
 Men frugtet se beide na unde fêrne ;
 By der fräterye fint se gêrne.
 It is wâr , se fint köne , stark unde grôt,
 Men fan klokême rade hâvven se nèn nôd.
 Reinken råd is ju wol bekand ,
 Der anderen raden is men ein tand.
 Se dregen sik meist up öre starke ,
 Men wan men kumt mid ön to warke ,
 Unde wan men kumt mid ön to felde ,
 Ja , so möten herför de fhamelen helde.
 Hyr fint se fere stark fan mode ,
 Men dänne waren se agterhode.
 Fallen dâr fläge , so gân se striken ,
 Men de armen helde moten nigt wiken.
 Baren unde wulve fordärven de land ,
 Se agten wenig , wes hûs dâr brant ,
 Mogen se sik by den kolen warmen.
 Se laten sik ðk nigt entfarmen ,
 Mogen se men krigen fätte soppe.
 Den armen laten se nouwe de doppe ,
 Wan se ön der eijer hâvven beroved.
 On dunket bäst ör egen hoved.
 Men Reinke fos unde al fyn slägt
 Bedenken wysheid unde regt.
 Eft he sik nu wes hävt forfên ,

Sêr

ook uwe raden, die toen bij u waren. REINTJE werd zeer geprezen. De man werd ontflagen en bedankte u hoogelijk. REINTJE is kloek en wijs."

Dit laatste werd door de Koningin bevestigd. Zij betoogde verder, dat IZEGRIM en BRUIN goed waren voor aanvallers; zij worden gevreesd en zijn stout, groot en sterk. Zij zijn goed waar veel te eten valt, maar, waar wijze raad noodig is daar vallen zij te ligt. De wijsheid van REINTJE is u bekend; hunne advi-zen zijn niets waard. Zij vertrouwen alleen op hunne krachten, maar komt men met hen te velde en heeft men ze noodig, dan moet de gemeene man in het spits staan, dan vindt men hen in de achterhoede en hunnen moed gedaald; vallen er slagen, zij gaan op den loop. De arme helden mogen niet wijken. De beeren en de wolven bederven het land. Zij zien er niet na, wiens huis in den brand staat, wanneer zij zich maar bij de vlam mogen warmen.

Zij ontfermen zich over niets, als zij maar vette soepen hebben, en zij laten noode den dop aan de armen, wier eijeren zij eten. Zij zorgen alleen voor hun eigen hoofd. REINTJE DE VOS en die van zijn geslacht bedenken, wat wijsheid en regt is. Is het, dat hij zich ergens in ver- ziet, bedenk dat hij geen steen is. Indien gij wijzen raad begeert, dan kunt gij hem niet misfen; en hierom bidden wij, neem hem toch in genade aan."

De

Sét here , he en is jo nèn stèn !
 Wan ji nouwen råd begëren ,
 So kone ji finer nigt entbären.
 Hyrumme bidde wi , nemet öm to gnaden !

De koning sprak : ik wil mi beraden !
 Dat ordel ging so unde dat regt
 Fan der flangen , fo ji hävven gefägd ,
 Dat is jo wâr : men he is nigt gûd ,
 He is ein fhalk in finer hûd.
 Al mid wëne he maket forbund ,
 De bedrugt he alle tor lästen stund ;
 Dâr kan he sik dan so listigen útdraien.
 Wulv , bare , kater , kanyn mid der kraien ,
 Allen dessen is he to behände ,
 Unde hävt int läste einen besheten ende.
 He dait öne fhaden , spot unde fhande ,
 Ja de eine lêt ein ör to pande ,
 De ander ein oge , de dridde dat lyv.
 Ik wêt nigt , wo ji for dessen ketyv
 Sus bidden unde fallen öme by ?
 De apinne sprak : here , horet mi !

Gedénket dat Reinkens flägte is grôt.
 Mid des de koning upstöd ,
 Unde ging wedder út fan deme fale.
 Dâr beideden se finer altomale ;
 He sag dâr fele , de Reinken bystunden
 Fan finen angeboren frunden ,
 De Reinken to tröste dâr weren gekomen ;
 De ik nigt al hyr wil nomen.
 De koning sag an al syn grote geslächte ,
 De dâr weren komen to regte ;
 He sag ök to der anderen siden

De Koning sprak: „Ik zal mij beraden. Het vonnis werd zoo gewezen, als gij zegt; dat is wel waar, maar hij is alles behalve goed. Hij is een deugniet door en door. Allen, die zich met hem inlaten, komen er slecht af, en hij kan er zich altijd uitredder. Aan den wolf, beer, kater, konijn en kraai viel hij te slim en bij elk kwam het bekaaid uit. Elk hunner leed schade, schimp of schande; de eene verloor een oor, de ander een oog, de derde het leven. Ik weet niet hoe gij voor den booswicht nog bidden kunt en hem voorspreken.” — De Apin sprak: „Heer Koning verhoor mij, en bedenk dat REINTJE'S geslacht groot en talrijk is!”

De Koning stond op en ging weder uit de zaal naar buiten, waar alle dieren hem opwachtten. Hij zag er velen van REINTJE'S bloedverwanten, die hem bijstonden en gekomen waren om hem te troosten. Ik zal ze niet optellen. De Koning lette er op, hoe velen er van dit geslacht waren, en hij zag ook aan de andere zijde velen, die aan REINAART minder genegen waren.

Ver-

Fele, de Reinken nigt mogten liden.

De koning sprak: Reinke, hore mi nu,
 Wo kwam dat to, dat Bellyn unde du
 Ji beden des so overkwemen,
 Unde dem fromen Lampen syn leyvend nemen?
 Darto ji beden kwaden deve,
 Offerden mi syn höved alfe breve?
 Wente do wi updeden den sak,
 Nigt anders do darinne stak
 Men Lampen höved mi to hön!
 Bellyn hävt gekregen darför syn lön,
 Dit hävve ik alrede eins gefägd:
 Over di fhal gân dat fulve regt!

Reinke sprak: we mi der nöd!
 Were ik men alrede död!
 Horet mi, hävve ik dänne fhuld,
 So is mi bäst gude geduld.
 Hävve ik fhuld, latet mi döden:
 Ik kome dog nümmer üt den nöden,
 Unde üt den forgen, där ik inne bin;
 Wente de forräder, de ram Bellyn,
 Hävt underflagen einen fhat to ryk,
 Nigt is up érden dat gelyk!
 Wente de kleinöde, de ik öme dede,
 Do he mid Lampen fan my fhede,
 De hävven Lampen forraden dat lyv;

Wen-

*Verhoor van REINTJE. Hij redt zich door het
vertellen der sprookjes van den ring,
de kam, en den spiegel.*

De Koning sprak: „Hoor REINAART, hoe kwam het, dat gij en BELLIJN besloten, om den vromen LAMPE van het leven te berooven, en dat gij aan mij zijn hoofd liet aanbieden, in plaats van eenen brief? want toen wij de zak opdeden vonden wij er niet dan LAMPE's kop, mij tot hoon. BELLIJN heeft zijn loon weg, en ik heb het u reeds gezegd, dat over u een gelijk regt zal gaan.”

REINAART dacht! „o Wee; ware ik maar dood!” Hij zeide: „Hoor mij eerst Heer Koning! blijkt het, dat ik schuld heb, laat mij dan dooden, ik zal geduld moeten hebben. Ik kom nimmer uit het verdriet, waarin ik mij bevind. De verrader BELLIJN heeft eenen schat onder zich geflagen, zoo groot, dat de wedergade niet in de wereld is. De kleinooden, welke ik hem ter hand stelde, toen hij met LAMPE mij verliet, die hebben aan dezen den dood veroorzaakt. BELLIJN, die eerlooze boef, heeft die kleinooden bij zich gehouden. O! mogt ik ze kunnen opsporen, maar ik vrees, dit zal niet baten.

Wente Bellyn , de kwade ketyv ,
 Hävt de kleinöde underslagen.
 Og , mogte men dé wedder upfragen !
 Men ik frugte , dår werd nigt av wêrden !

De apinne sprak : fint de kleinöde boven êrden ,
 Wi willen se upfragen by frunde rade ,
 Al wille wi bede fro unde spade
 Dârna fragen mank laien unde papen.
 Sägget uns , wo weren de gefhaphen ?

Reinke sprak : se sint so gûd ,
 Ik frugte , wi fragen se nummer út.
 De se hävt gekregen , de forlät der nigt.
 So wan myn wÿv dit to weten krigt ,
 Nummer kome ik in öre gnade :
 Wente dit was nigt mid öreme rade ,
 Dat ik desse klenode dessen twên
 So regte willigen dede hen.

Hyr bin ik belogen unde besägd ;
 Wowol ik mot liden dit grote unregt.
 Wêrde ik lös desser groten unfhuld ,
 So late ik mi dog nene duld ,
 Ik wêrde reifen dorg alle lând ,
 Unde fragen , este jemande igt fy bekand
 Fan dessen klenoden dûrbâr utermaten ,
 Sholde ik myn lyv dår ök umme laten.

Reinke sprak : O koning , here !
 Ik bidde juwe eddeligheid fere ,
 Dat ji mi gunnen to desser stunden ,
 Dat ik moge spräken för minen frunden
 Fan der eddeligheid mannigerhande
 Der dûrbaren klenode , de ik ju fandé ,
 Wowol se ju nigt fyn geworden.

De

De Apin zeide: „Zijn de kleinooden nog in de wereld, dan zullen wij ze wel oploopen. Elk onzer wil vroeg en laat bij priesteren en leeken daarnaar vragen; meld het ons, hoe waren zij?”

REINTJE zeide: „Zij waren zoo kostelijk, dat ik vreezen moet, ze ooit te kunnen uitvragen. Die ze bekomen heeft, zal ze niet afstaan. En wanneer mijne vrouw dit verneemt, nooit kom ik weder in hare gunst, want het was buiten haar weten, dat ik twee van die kleinooden heb willen weggeven. En hier word ik nu belogen en beschuldigd, hoewel te onregt.

Word ik van dezeu rampspoed ontslagen, dan zal ik geene moeite sparen. Ik zal door alle landen reizen en overal vragen: of iemand ook iets weet van deze overdierbare kleinooden, al zoude ik er ook mijn leven bij inschieten.”

REINTJE zeide verder: „Heer Koning! Ik bid u, om aan mij thans te vergunnen, dat ik hier voor mijne vrienden spreken mag van de veelvuldige kostelijkheid der voortreffelijke kleinooden, welke ik aan u toezond, hoezeer ze aan u niet zijn ter hand gekomen.” De koning antwoordde: „Ja! doe het met korte woorden.”

De koning sprak: fägge hen mid korten wörden!

Reinke sprak: ik hävve forloren
 Gelukke unde ere, dat moege ji horen.
 Dat êrste klenode was ein ring,
 Dën Bellyn de rambok entfing,
 Dën he deme koninge fholde bringen.
 Fan feldfene wunderliken dingen
 Was de ring tohope gefat,
 De wêrdig weren eines forsten fhat.
 Fan finem golde was de ring,
 Unde binnen, dat tegen den finger ging,
 Dâr stunden bôkstaven geambelêred,
 De weren mid lasûr behände vifered.
 De fhrift was Hebrêishe sprake,
 Unde weren dre namen dorg funderlike sake.
 In dessen landen was nèn so frod,
 De desse fhrift grundlik forstôd,
 Men allene mäster Abryon fan Trere.
 Dit is ein Jode fan sodaneme manere:
 He forstait alle tungen unde sprake dorg
 Fan Poitrow an wente to Luneborg.
 De dôged aller krüdere unde stene
 Kennet desse Jode alle int gemene.
 Ik lêt öme sên den fulven ring.
 He sprak: hyrinne is ein kostelik ding.
 Desse dre namen hyr ingewragt
 Hävt Seth üt deme Paradise gebragt;
 Went he dosulvest dé mid fik brogte,
 Do he den oli der barmhârtigheid fogte.
 He sprak: de desse by fik draget,
 De blivt alletyd ungeplaged
 Fan donre, fan bliksem, fan alleme kwaden;

O'k

REINTJE sprak: „ Ik heb mijn geluk en mijne eer verloren, zoo als gij zult vernemen. Het eerste kleinood was een *ring*, welken ik aan BELLIJN gegeven heb, opdat hij dezelve aan den Koning zou brengen. De ring was zamengefeld, uit zeldzame en wonderlijke deelen, welke de fchat van eenen Vorst waardig waren.

De eigenlijke ring was van fijn goud en aan de binnenzijde, welke den vinger raakte, stonden eenige letters, kunstiglijk in lazur geëmailleerd. De taal was Hebreeuwsch, en er stonden drie namen op van verwonderlijke zaken. Niemand was er in deze landen zoo wijs, dat hij deze taal verstond, alleen Meester ABRVON VAN TRIER. Deze is een Jood van groote bekwaamheid. Hij verstaat alle talen van *Poitrou* tot *Lunenburg*. Die Jood kende ook alle krachten van steenen en kruiden. Ik liet hem den ring zien. Hij zeide dat hierin kostelijke zaken besloten waren: de drie namen hierin bewerkt, had SETH uit het Paradijs gebragt, toen hij aldaar naar den olie van barmhartigheid gezocht had. Hij zeide, dat die ze bij zich droeg, ten allen tijde bevrijd bleef van donder, van bliksem, en allerlei rampen, ook voor tooverij; en de meester zeide, dat hij gelezen had, hoe hij, die den ring droeg, ook niet bevrozen konde, bij de allerfelste koude; hij zoude oud worden en lang leven. Ook was er een steen ingezet, welke niet beter konde zijn; het was een karbonkel, licht en helder; bij nacht konde men er door zien, wat

O'k kan nene töverye öme fhaden.
 De mäster sprak, he hadde't geläfen,
 De den ring droge, konde nigt forfresen,
 Al were it ök int hardeste köld;
 He levet ök lange, unde werd öld.
 Ein stên, de en konde nigt bäter syn,
 De stund buten an deme fingerlyn,
 Ein karbunkel ligt unde klär:
 Des nagtes sag men dat openbär
 Al, dat men ök jümmer wolde sên.
 Nog hadde mër döged defulve stên.
 Alle krankheid makede he gefund;
 Wan men dên anrörde, ja tor sulven stund,
 So wârd wäggenomen alle de nôd,
 So fêrne it nigt en was de dôd.
 De stên hadde ök de magt forware,
 Dat sprak de mäster openbare,
 So we dên droge in finer hand,
 De kweme wol dorg alle land;
 Water efte für' konde öm nigt fhaden;
 Nigt worde he gefangen, efte forraden;
 Nêen fyend finen willen over öm kreges;
 So wan he den stên nogteren ansege,
 He fholde se forwinnen overal,
 Weren ök der hunderd in deme tal.
 Forgivt unde ander böse venyn,
 Darfan fholde he ök forwarded syn.
 Were jemand, de öm ök nigt mogte liden,
 De kreges öme lëv in korten tiden.
 Nigt kan ik dat alle spräken üt,
 Wo kostel de stên was unde wo gûd.
 Ik nam öm üt mines faders fhat,

Un-

men wilde. Alle ziekten werden er door genezen; alle kwalen hielden op, zoodra men denzelfven aanroerde, indien men maar niet dood ware.

De meester zeide verder, dat de steen nog de eigenschap had, dat elk die hem aan de hand droeg, veilig door alle landen konde reizen. Water noch vuur zouden hem schade doen; hij werd noch gevangen noch verraden; geen vijand zou iets op hem vermogen, en wanneer hij den steen nuchteren had aangezien, dan zoude hij alle zijne vijanden overwinnen, al waren er ook honderd; voor het venijn was hij beveiligd, en was er iemand, die hem niet lijden mogt, die kreeg hem lief, binnen weinige dagen. Ik kan het niet uitspreken, hoe kostelijk en hoe goed de steen ware; ik nam hem uit den schat van mijnen vader, en zond hem aan den Koning, omdat ik mij zulk eenen duren vingerling niet waardig kende. Hij is de edelste, dien ik ken; onze geheele welvaart is in zijne handen, en hij is onze eer en geluk, en ik deed het alles met het oogmerk, opdat hij voor alle nooden en den dood bewaard zoude blijven."

Unde fande òm deme koninge, umme dat
 Dat ik mi nigt dugte wèrdig to fyn
 To hævven fodanen kostliken fingerlyn;
 Unde hadde'n deme koninge darummo gefând,
 He is de eddelste, dèn men kent,
 Wentē al unse wolfârd an òme stait;
 He is al unse ere unde saligheid,
 Up dat fyn lyv fòr den død
 Bewared worde unde fòr alle nød.
 Ik fande òk by Belline, deme ram,
 Der koninginnen einen kam,
 Unde einen spegele, des nigt fyn gelyk
 Mag wâfen up alle deme êrdryk.
 Dessen spegel unde dessen kam
 Ik òk út mines faders s'hatte nam.
 Wo faken hævve ik unde myn wyv
 Hyrumme gehad groten kyv,
 Wentē se nèn gûd up desser êrde
 Men allene desse kleinöde fan mi begërde;
 Nu sint se gekomen fan der hand.
 Desse twe klenode hadde ik gefând
 Miner frouwen der koninginnen.
 Dit dede ik mid wolbedagten sinnen,
 Wentē se hävt mi faken gûd gedân
 Boven alle ju toforen an,
 Se sprikt for mi faken ein wòrd,
 Se is eddel, fan hoger gebòrd,
 Tügtig, ful dögede, fan eddelem stam:
 Se were wol wèrdig des spegels un kam.
 Nu is dème leider so nigt gefhèn,
 Dat se de mogte krigen to sèn.
 De kam was fan cineme pantêr,

Dat

Ik zond ook door BELLIJN eene *kam* en eenen *spiegel*, aan de Koningin, wier gelijken niet op de aarde gezien worden. Ik nam dezen spiegel en kam insgelijks uit den schat van mijnen vader. Hoe dikwijls heb ik met mijne vrouw hierover woorden gehad. Zij verlangde geen wereldsch goed, wanneer zij deze kleinooden mogt bezitten en nu zijn ze verloren.

Ik zond deze kleinooden aan Mevrouw de Koningin, uit erkentenis van het goede, hetwelk zij veelmalen aan mij bewezen heeft, door ten mijnen behoefte te spreken. Zij is edel en hooggeboren, zedig en deugdzaam, en derhalve is zij alleen waardig de kam en den spiegel te bezitten, en nu zal zij, helaas! geene van beiden zien,

De *kam* is uit het been van eenen Panter-ver-

Dat is tomalen ein eddel dêr ;
 Des fulvesten dêres woinge is
 Twifhen India unde dem paradys.
 It hävt färve fan aller maneren ,
 Sÿn röke is föte unde guderteren ,
 Also dat de dere int gemene
 Deme röke nafolgen grôt unde klene ,
 Ja alderwägen wôr dat gait ,
 Wente ön fundheid fan deme röke entfait ,
 Dat bekennen unde fölen se int gemên.
 Fan desses deres knoken unde bën
 Was de kam gemaked mid flyt ,
 Klâr alfe fulyer , rein unde wit ,
 Wolrukende boven alle finamomen :
 Wente des deres roke plägt to komen
 In sine knoken , wan dat starvet ;
 Nummêr des deres knoke fordarvet ,
 Fast unde wolrukende he alletyd blivt ,
 Unde jaget wäg alle venyn unde forgivt.
 Up desseme kamme stunden gegraven
 Etlîke bilde høg forhaven ,
 De weren alle kostliken gezired ,
 Unde mid deme finesten golde dorgwired ,
 Rôd sinober unde blau lasûr ;
 Unde was de historie unde dat äventûr ,
 Wo Paris fan Troje eins lag
 By eineme borne , unde dâr sag
 Dre avgodinnen genomed alfus ,
 Pallas , Juno , unde Venus.
 Se hadden einen appel int gemên ,
 Unde islik wolde dên hävven allên.
 Lange wile se hyrumme keyen ,

vaardigd, een edel dier, welks woning is tus-
schen *Indie* en het *Paradijs*. Het been vertoont
allerlei kleuren; de reuk is zoet en liefelijk, zoo
dat de dieren groot en klein daarop afkomen,
ook omdat die reuk bevorderlijk is aan de ge-
zondheid, zoo als velen weten en erkennen.

Uit het been van zulk een dier was de kam
geheel vervaardigd, klaar als zilver, zuiver en
wit, welriekende boven de beste kaneel, want
als het dier sterft, dan gaat de reuk over in het
been, en dit vergaat nooit, en blijft altijd geurig
en verdriift alle vergift en venijn.

Op deze kam waren ook eenige beelden te zien
in verheven beeldwerk; deze waren kostelijk be-
arbeid en sierlijk bewerkt, in fijn goud met rood
karmijn en blaauw lasuur.

Men zag er de historie, hoe *PARIS*, Prins van
Troje, bij een fontein lag en aldaar drie Godinnen
mogt zien. *JUNO*, *PALLAS* en *VENUS*, die te za-
men eenen appel hadden en elk wilde ze geheel
en alleen houden. Zij keven er lang om, en ten
het laatste was de affpraak, dat zij bij *PARIS*
zouden gaan en zeggen, dat hij den appel moest
geven aan de schoonste van haar drieën.

PA-

Int läste sint se des eindrätig gebleven
 By Paris, unde fäden, dat he fholde
 Geven den fulven appel fan golde
 Einer, der fhonesten fan ön drên,
 Dat se dën fholde behölden allën.

Paris dagte hyrup mid befhede.

Juno de eine to öm fäde:

Is 't dat du mi den appel töwifest,

Unde mi for de fhonesten prifest,

So geve ik di rykheid unde fhat,

So fele des niemand hävt gehad.

Pallas sprak: gefhüt dat so,

Dat du den appel mi wifest to,

Du fhalt entfangen so grote magt,

Dat di fholen frugten dag unde nagt

Dine fyende, dine frunde alle tofamen,

Al wör men nomende werk dinen namen,

Venus sprak: wat fhal de fhat,

Efte grötterer gewald, fägget mi dat?

Is nigt de koning Priamus fyn fader?

Sine brödere ryk unde stark allegader,

Hektor unde der anderen nog mër?

Is he nigt over de stad Troje ein hër?

Hävven se nigt de lande umme bedwungen,

Ja fërne by den ölden une jungen?

Wultu mi for de fhonesten prisen,

Unde mi den gulden appel töwisen,

De dürbärste fhat fhal di wërden,

De nu is up aller érden.

Desse fhat is dat fhoneste wyv,

De je up érden entfeng dat lyv,

Ein wyv, dat tugtig unde dogendsäm is,

Sho-

PARIS was hierover in gedachten. JUNO zeide: is het dat gij mij den appel toewijst, en mij voor de schoonste erkent, dan zal ik aan u zoo veel rijkdom schenken als ooit door iemand bezeten is.

PALLAS sprak: gebeurt het, dat gij aan mij den appel toekent, dan zult gij groote magt bekomen; men zal u ontzien, dag en nacht bij vijanden en vrienden, waar men uwen naam mag noemen.

VENUS vroeg: wat zal u het geld of grootere magt baten? Is Koning PRIAMUS niet uw vader, en zijn uwe broeders, HECTOR en anderen, niet rijk en sterk? Is hij geen Heer van *Troje*, en hebben zij geene andere landen verwonnen? Indien gij mij voor de schoonste verklaart, en aan mij den appel toewijst, dan zal u het kostelijkste geworden, hetwelk op aarde is, te weten: de schoonste vrouw, eene vrouw deugdzaam, schoon, edel, en wijs. Zij is nooit genoeg te prijzen en gaat elke schat in waarde te boven. Geef mij den appel. Gij krijgt de schoone HELENA, de vrouw van den Koning der Grieken!

Shone unde eddel unde dârby wys.
 Nigt kan men fedane to fullen loven,
 Se gait deme fhatte fele boven.
 Giv mi den appel, gelove mi,
 Dit fhone wyv fhal wêrden di.
 Dit fhone wyv, de ik hyr mene,
 Is des koninges fan Greken wyv Helene,
 Eddel, fedig, rike unde wys.

Do gav ör den gulden appel Paris,
 Dârto prifede he fe fere,
 Unde sprak, dat fe de fhoneste were.
 Do halp de godinne Venus,
 Dat Paris deme koninge Menelaus
 Nam Helenen sine koninginnen,
 Unde bragte fe mid fik to Troje binnen.

Desse historie stund gegraven
 Up deme kamme hóg forhaven,
 Mid bókstaven under den fhilden
 Mid den aldersubtilesten bilden.
 Ein islik forstund, wan he dat las,
 Wat dit for eine historie was.

Nu horet fan deme spegel gôd.
 Dat glas, dat daranne stôd,
 Was ein beril (10) fhone unde klar,
 Sô dat men darinne sag openbâr
 Al wat over einer milen gefhag,
 It were nagt, it were dag.
 Hadde jemand in sineme antlate gebräk,
 Edder in finen ogen jennig flek,
 Wan he dänne in den spegel sag,
 Dat gebräk ging wäg den fulven dag,
 Unde alle de flekken, dat was nigt min.

PARIS gaf haar den gouden appel en verklaarde haar als de schoonste, en daarna hielp VENUS hem aan HELENA, de vrouw van MENELAUS, die hij naar *Troje* bragt.

Deze historie stond op de kam gegraveerd in verheven beeldwerk, en met letters onder elk schild, en zoo konde een ieder, die dit las, verstaan welk eene historie dit verbeeldde.

Hoort nu aangaande den fraaijen *spiegel*.

Het glas, was een *beril*, zoo schoon en klaar, dat men daarin duidelijk zag, wat in den omtrek van eene mijl gebeurde, zoowel bij nacht, als bij dag. Had iemand in zijn aangezicht eenig gebrek, of een vlek in zijn oog, zoodra hij in den spiegel zag, hield dit gebrek en die vlek op.

Is het dan te verwonderen, dat ik mismoedig ben, over het gemis van dezen schat.

Het hout van de lijst, heette *Sethim*; het is hard

hard

Is et wunder, dat ik mismodig bin,
 De ik misse fodanen düren fhat?
 Dat holt, där dat glas was ingefat,
 Het Sethim, unde is fast unde ligt;
 Fan wormen werd it gestoken nigt.
 It kan nigt rotten dat fulve holt;
 It is ók bäter geagt dan gold.
 Ebenus-holt is desseme gelyk,
 Darav gemaked was sêr wunderlik:
 Ein holten përd by Kromparden tiden
 Des koninges, därmid he konde riden
 Hunderd mile in einer stunde.
 Sholde ik dit äventûr útspräken to grunde,
 Dat konde in korter tyd nigt fhên,
 Wente ne wârd des përdes gelike sên.
 Dat holt, där dat glas inne stôd,
 Was brêd anderthalven mannes fôt,
 Buten umme gânde alle rund,
 Där mannige frömde historien uppe stund,
 Under isliker historien de wôrde
 Mid golde dorgwragt, so sik dat behôrde.

De êrste historie was fan deme përd.
 It was nidifh, wente it begërde,
 Dat it mogte inlopen eineme herte,
 Unde nigt en konde, des hadde it smärte.
 Dat përd ging to eineme hêrden,
 Unde sprach: di mag gelukke wêrden!
 Sitte up mi, ik bringe di drade,
 Is et, dat du folgest mineme rade,
 Du fhalt fangen ein herte wol fât,

Dâr-

hard en ligt; nooit komt er de w6rm in; het is onvergankelijk 6n het wordt boven het goud geacht. Dat ebbenhout staat er alleen mede gelijk, waarvan het paardje in den tijd van Koning KROMPARDES was gemaakt, waarmede deze honderd mijl in 66n uur afreed. Wilde ik van dit avontuur een goed verhaal geven, dit zou te veel tijd vorderen; nooit is de wedergade van dit paard gezien.

Het hout, waarin dit glas stond, was breed anderhalve voet; buitenom ging een rand, waarin menige fraaije geschiedenissen waren afgebeeld, en elke historie was naar eisch met goud doorwerkt.

De *eerste* historie was van een paard. Het was nijdig, want het begeerde tegen een hert te kunnen loopen en het gevoelde smart, zulks niet te kunnen doen. Het paard ging bij eenen herder en zeide: Ik wil u bevoordeelen; ga op mij zitten en volgt gij mijnen raad, dan zult gij spoedig een welgevoed hert vangen. Dit zal u goed komen; zijn vleesch, vel en hoornen, zult gij ten duurste kunnen verkoopen. Zit op en jaag aan.

Y

De

Dārfaſ ſhal di wërden bät.
 Syn flēſh, ſine horne, unde ök ſine hūd
 Magſtu du al düre nög bringen üt.
 Sitte up mi, unde late uns jagen.

De hërder ſprak: ik wil it wagen!
 Se reden hen mid alleme flyt,
 Unde kwemen by dat herte in korter tyd.
 Se reden öme na up deme ſpör,
 Se kwemen dār na; dat herte lēp för:
 Dat pērd ſik wol halv begav,
 Ik ſprak to deme manne: fitte wat av,
 Ik bin möde, lāt mi wat rouwen.
 De man ſprak wedder: nēn in trouwen!
 It is nu ſus, du moſt mi horen,
 Darto ſhaltu fölen de ſporen:
 Du hävſt mi hyrto ſus gebragt.
 Sēt, ſus wård dat pērd gedwuungen mit magt.
*He lönt ſik ſulyen mid ſeleme kwaden,
 De ſik peiniget umme eines anderen ſhaden.*

Ik ſprāke ök, dat in deme ſpegel ſtund,
 Wo dat ein äſſel unde ein hund
 Deneden bede eineme riken man.
 Men de hund de meifte gunſt gewan:
 He ſat by ſines heren diſh,
 Unde at mid öme flēſh unde fiſh.
 He nam öm faken up den ſhöt,
 Unde gav öme äten dat bäſte bröd;
 So wiſpelde de hund mid deme ſtart,
 Unde likkede ſineme heren umme den bård,
 Dit ſag de äſſel Boldewyn,

Dat

De man waagde zulks; zij reden met allen spoed en kwamen weldra bij het hert. Zij volgden het spoor; het hert liep hard, en het paard had het zoo erg, dat het bijna bezweek. Zit af, zeide het tegen den man, ik ben vermoeid, laat mij rusten. — Neen, zeide de herder, gij staat nu onder mij, en gij zult de sporen gevoelen. Gij hebt mij hiertoe aangezocht en zoo werd het paard met magt gedwongen.

Hij haalt zich veel leeds op den hals, die zich uitflooft om een ander te beschadigen.

Ik moet nu verhalen, hoe er op den spiegel gezien werd, het geval van den *ezel* en den *hond*.

Beide behoorden aan een rijk man. De hond genoot de meeste gunst. Hij zat bij de tafel van zijnen Heer, en kreeg vleesch en brood, naar welgevallen. De Heer nam hem dikwijls op de schoot en gaf hem de beste brokken, dan kwispelde de hond met den staart, en likte den baas om den mond. Dit zag de ezel, BOUDEWIJN, en wel met een diep gevoel van smarte. Hij zeide bij zich zelve: Wat mag mijn Heer hiermede

Dat dede öme we in deme härten syn,
 He sprak to sik fulven allenen:
 Wat mag myn here hyrmede menen,
 Dat he desseme fulen *canis*
 Also regte gûd unde frundlik is,
 De öme fus likket unde up öme springt?
 Mi men tom swaren arbeide dwingt,
 Ik mot dragen de fakke swâr,
 Myn here s'holde nigt in eineme jâr
 Mid fyv hunden dôn, ja weren der ök teine,
 Dat ik in fêr weken do alleine.
 He ät dat bäste, ik krige men stro,
 Unde mot up der êrden liggen darto.
 Wôr se mi henne driven este riden,
 Dâr mot ik fele spottes liden.
 Ik wil nigt läng fus mi laten fordärven,
 Mên ik wil ök mines heren hulde forwârven.

Mid des kwam de here, de wêrd:
 De ässel hōv up finen stêrt,
 Up finen heren he dâr sprang,
 He rēp, he rârde unde he lāng,
 He likkede finen heren umme de mulen,
 Unde stotte öme twe grote bulen,
 Unde wolde öm kusen fôr den mund,
 Alse he hadde sên dôn den hund.
 Do rēp de here mid angeste grôt:
 Nemet den ässel unde slât öme dod!
 De knegte flogen den ässel al,
 Un jageden öme wedder in den stal.
 So blēv he ein ässel alse he was.

Nog find men mannigen ässels-dwâs,
 De eineme anderen sine wolfârd forgan,

Wo-

toch voor hebben, dat hij tegen dezen vuilen hond zoo goed en vriendelijk is, die hem likt en op hem springt. Mij dwingt men tot zuren arbeid; ik moet zware zakken dragen. Mijn Heer zou in een jaar niet met vijf honden doen, ja, met geen tien, wat ik in vier weken alleen volbreng; de hond eet het beste; ik krijg stroo, en moet op den grond liggen, en waar ze mij henen drijven, daar moet ik mij nog laten bespotten. Ik wil mij niet langer alzoo doen mishandelen, en wil ook de gunst van mijnen Heer voor mij verwerven.

De Heer kwam er toevallig bij. De ezel hief de staart in de hoogte, en sprong tegen hem op. Hij riep, en huppelde en zong. Hij wilde zijn Heer om den mond likken en hem kussen, gelijk hij van den hond gezien had, en nu slootte hij hem twee groote builen. Toen riep de Heer met angst: Neemt den ezel en slaat hem dood! De knechten sloegen den ezel uit al hun magt, en joegen hem naar den stal; hij bleef een ezel gelijk voorheen.

Nog zijn er vele dwaze ezels, die de welvaart van anderen misgunnen, hoezeer zij er niets bij

Wôwol he nat nigt bäteren kan,
 Ja al kumt allodane mede to state,
 So föget öme dog dat fulve gelate
 Alse einer fögen, de mid leppelen ät,
 Ja forware nigt fele bät.
 Men late den ässel dragen den fak,
 Unde geve öm stro unde dystel in syn gemak.
 Dait men öme ök andere ere,
 He plägt al finer ölden lere.
 Wör de ässels krigen herfhoppyen,
 Där sūt mer selden fele dyen.
 Meist se ör eigene fordel föken,
 Up anderer wolfärd se weinig röken.
 Dog is dit nog de meiste klage,
 Se rifen in magt alle dage.

Koning, here, ji sholen ök weten,
 Latet mine rede ju nigt fordreten:
 Wente up deme spegel stund ök gegraven.
 Behände mid bilden unde bökstaven,
 Wo myn fader unde Hinze de kater
 Tosamende gingen by eineme water.
 Se sworen tosamende mid swaren eden,
 Dat se wolden under sik beden
 Like delen, wat se ök fengen;
 Wolde se jemand jagen efte dwängen,
 So sfolde ein bliven by deme anderen.
 Sus gingen se fele wäges wanderen.
 It begav sik eins, dat se fornemen,
 Wo etlike jägers na öme kwemen,
 De hadden ök fele kwade hunde.

Hin-

winnen zouden. Ja! al komen zij in den gewenschten stand, dan nog zoude het hun niet voegen; het zoude gaan als de zeug, die met een lepel wilde eten, en weinig in den mond kreeg.

Men late den ezel zijn pak dragen, en geve hem stroo en distels. Al bewijst men hem eere, hij behoudt echter zijnen ouden aard. Waar de ezels in ambten komen, daar ziet men het zelden goed gaan. Zij letten op hun eigen voordeel en weinig op het welzijn van anderen. De meeste aanleiding tot klagen, wordt gegeven door dien de ezels gestadig in magt rijzen.

Heer Koning! hoor verder, en laat het u niet verdrieten te vernemen, hoe op den spiegel nog in beeldwerk, met letters, geestig werd vertoond, het geval, hetwelk mijn vader en HINZE, de kater, hebben gehad bij zekeren stroom. Zij hadden elkander met duren eede beloofd, dat zij te zamen zouden doen, en alles wat zij vingen gelijkelijk zouden deelen, ook dat zij, wanneer iemand hen joeg of dwong, bij elkander zouden blijven. Zoo gingen zij op verre wegen.

Het gebeurde eens, dat verscheidene jagers met booze honden, op hen afkwamen. HINZE sprak: hier is goede raad duur. Mijn vader

Hinze do to spräken begunde ,
 He sprach: gûd rād is hyr dūr!
 Myn fader sprach: it is äventür!
 Einen sak ful rades ik wol wêt.
 Wi willen malkander hōlden den êd ,
 Unde willen faste tosamende stān.
 Dessen rād ik fātte toforen an.
 Hinze sprach: wo it ôk gāt ,
 Ik wêt allene eiuen rād ,
 Dēn mot ik bruken , dat fägge ik ju , ôm !
 Alfus sprang he up einen bōm ,
 Dār öme de hunde nigtkonden fhaden.
 Sus wolde he minen fader forraden ,
 Dēn he in groteme angefte lēt stān.
 Mid des kwemen ön de jägers an.
 Hinze sag dit , unde sprach :
 Leve ôm , dōt nu op juwen sak !
 Ji hävven dār dog fele rades in :
 Bruket dēn nu , dat is juwe gewin !
 Men blēs int hōrn , unde men rēp : fla !
 Myn fader lēp fōr , de hunde öme na ;
 He lēp , dat öm ütbrak dat swēt ,
 So dat he ôk agteren gliden lēt ,
 Sus wārd he do igteswat forligt ,
 Anders were he entkomen nigtk.
 Hyr möge ji horen , we öme forrēd :
 Dat dede dé , dār he sik meist tōforlēt.
 De hunde weren öme to snel ,
 Filna hadden se öme gerukked dat fel ;
 Men dar was ein gat , dat wuste he wol :
 Sus entkwam he int fulve hol.
 Des gelyk find men nog mannigen drōg ,

zeide: het is te wagen. Ik heb wel een zak vol raad. Wij zullen aan elkanderen de belofte houden en bijstaan; dit is mijn eerste raad.

HINZE zeide: Hoe het zijn moge, ik weet maar éénen raad, en dezen moet ik volgen. Hij klom in eenen boom, alwaar de honden hem niet konden beschadigen. Zoo verried hij mijnen vader, dien hij in verlegenheid liet. De jagers kwamen op hem aan; HINZE zag dit, en zeide: Lieve oom! open nu de zak. Gij had zoo vele raad daarin. Gebruik ze nu ten uwen voordeele. Men bloes op den hoorn en riep: sla toe! Mijn vader ging op den loop; de honden volgden. Hij liep dat hem het zweet uitbrak, en het was nadat hem de kommer ontgleed, dat hij het gevaar ontkwam.

Zoo moogt gij hooren, wie hem verried, en dit werd gedaan, door iemand, op wien hij zich het meest had verlaten. De honden waren hem te snel, en zij hadden hem bijna het vel van het lijf gerukt, maar gelukkig kende hij het gat van een hol, waarin hij het gevaar ontkwam.

Men vindt, helaas! nog meer bedriegers, die
Y 5 even

De sus dat fulve bruket nog,
 Alfe Hinze hyr dede, de kwade dêv.
 Wunder were it, hadde ik òm lèv.
 Dog ik hævve't òm halv forgeven,
 Sus is dår nog wes agterbleven.

Nog stund up deme spegel mede
 Fan deme wulve eine andere rede,
 Wente he for gûd ni fâde dank.
 He lèp eins over ein feld entlang,
 Dår fand he ein dôd, gefilled pèrd.
 Dat flêsh was fan den knoken fortêrd;
 De wulv begunde de knoken to gnagen;
 Òm kwam ein knoke dwêrs in den kragen,
 Wente he hadde den hunger grôt.
 Hyrfan krêg he sware nôd;
 He fande felen arften boden,
 Nemand konde òme helpen út noden.
 He bôd fuste út einen groten lôn.
 Dår kwam ôk to òm Lütke de krôn;
 He drôg ôk ein rôd berêt,
 Darumme he òme ôk Doktor hêt,
 Unde sprak to òm: help mi mid flyt,
 Unde make mi desser wedage kwyt;
 Kanstu, tê mi den knoken út,
 So geve ik di ein grôt gûd.

De krôn den fthonen wôrden lövede,
 Unde stak den snavel in mid dem hövede,
 Unde tóg òm also den knoken út.
 Do rêp de wulv overlûd:
 We mi! we! du daift mi fêr!
 Men ik forgeve't di, do des nigt mêr.
 Wan mi dat ein ander so dede,

Num-

even valsch handelen als HINZE hier deed. Het zou een wonder zijn, dat ik hem lief had, maar ik heb het hem half vergeven; daar stak nog iets van den doorn in het vleesch.

Nog stond op den spiegel, een ander bedrijf van den wolf, ten bewijze van zijne ondankbaarheid.

Hij ging eens over een veld en vond aldaar het rif van een gevild paard. Het vleesch was reeds vergaan. Uit hoofde van den fellen honger, begon hij de beenen te knagen, en nu schoot hem een beentje, dwars in de keel. Veel smart leed hij, en hij zond boden aan vele docters en meesters; niemand konde hem uit den nood helpen. Hij beloofde eene groote belooning. LÛRKE (de kraan) kwam ook bij hem; deze droeg eene roode kap, waarom men hem doctor heette. IZEGRIM zeide: help mij en verlos mij van de pijn; indien gij kunt, trek dan het beentje er uit; ik zal u een groot loon geven.

De kraan, die deze mooie woorden geloofde, stak het hoofd in de keel van den wolf, en trok er met den snavel het been uit. De wolf riep luide: o Wee! o wee! Gij doet mij zeer, maar ik vergeef het u; doe het niet weer. Indien een ander mij zoo zeer had gedaan, ik zou het nooit van hem lijdén.

Zijt

Nummer ik dat fan öm lede.
 Wäset tofreden, sprak Lütke de krön,
 Ji sint genäsen, gevet mi myn lön.
 Do sprak de wulv: horet dessen gek!
 Ik bin fulven in deme gebräk,
 Unde he wil fan mi lön hävven to?
 He denket nigt der döged, de ik öme do,
 Went he stak syn höved in mine mund,
 Unde ik lét it öm wedder úttén gefund,
 Unde he hävt mi dårto we gedån.
 Ik mene, fhold de jemand bate entfån,
 De behörde mi mid allen regten.
 Sus lonen fhalke ören knegten!

Sät, desse historie unde dër nog mër
 Stunden up deme spegele ummehër
 Gewragt, gefneden unde gegraven
 Mid bilden unde guldenen bökstaven.
 Ik hêld mi unwêrdig un altogering,
 By mi to hävven sodanen kostliken ding.
 Darumme fände ik se to groten eren
 Der koninginnen un koninge, minen heren.
 Wo grote ruwe mine kindere bede
 Hyrunme hadden mid grotene lede!
 Sus was öre forge mannigerhande,
 Do ik den spegel fan mi fände.
 Se plägen dårfôr to spelen unde springen,
 Unde segen, wo ön de stêrtken hingen,
 Unde ök wo ön öre müleken stund.
 Men, leider! dat was mi sêr onkund,
 Dat Lampen so na was syn död:

Wen-

Zijt tevreden, sprak LUTKE. Gij zijt genezen; geef mij nu mijn loon. Toen zeide de wolf. Hoor die gek! ik ben in lijden en hij wil loon van mij hebben. Hij denkt niet aan de weldaad, welke ik hem bewezen heb. Hij stak zijn hoofd in mijnen mond, en ik heb hem hetzelfde onbeschadigd laten terug halen, en hij heeft mij bovendien nog zeer gedaan; ik meen dat wanneer een van ons beiden loon zal ontvangen, het mij dan naar regten toekomt. — Zoo beloonen zulke schelmen hunne weldoeners!

Deze historien en nog meer stonden in de lijst rondom den spiegel, gesneden en gegraveerd in beelden met vergulde letters. Ik hield mij onwaardig en te gering, om zulk eene kostelijkheid te bezitten, en daarom zond ik ze aan u, Heer Koning en Vrouw Koningin! alleen om u te vereeren. Ik besloot er toe, hoe groote rouwe mijne beide kinderen ook deswege zouden hebben, wanneer ik den spiegel wegzond. Zij plagten daarvoor te springen en te spelen, en zagen dan hoe hun de staartjes hingen, en hoe hun het mondje stond. — Maar, helaas! het was mij toen onbekend, dat LAMPE zoo na aan zijn dood ware. Ik was gerust en in de goede trouw, toen ik aan hem en mijnen vriend BELLIJN de kleinoorden aanbeval. Beide waren van ouds mijne beste vrienden, die ik ergens vond. Ik mag nu
wel

Wente ik up truwe unde loven grôt
 Öme de klenöde mede beföl,
 Unde mineme frunde Belline alfowol.
 Dit weren bede mine truwesten frunde,
 De ik je krêg to jenniger stunde.
 Ik mag wol ropen over den mordenër,
 Ok wil ik darav weten nog mër,
 Worhén de klenöde fin gestolen,
 Wente môrd blivt nigt gërne forholen.
 It mag ligte, dat he hyr by uns stait
 Mank dessen, de dâr wol av weit,
 Wôr gebleven fin desse klenode,
 Unde ôk wo Lampe gekomen is tom dode.

Sêt gnädige here, hêr koning!
 Ju kumt fôr so mannig ding,
 Dat ji nigt al behölden möget.
 Gedenket ju nigt der groten döged,
 De myn fader, de ôlde fos, dede
 By juweme fader in desser stede?
 Wente juwe fader lag krank to bedde,
 Unde myn fader öm fyn levend redde.
 Nog spräke ji, dat myn fader unde ik mede
 Ju, efte den juwen, ne gûd en dede?
 Here, ik spräke it mid juweme orlove:
 Myn here fader was hyr to hove
 By juweme fader in groter gunst,
 Wente he wufte fast de regten kunst

wel wraak roepen over den moordenaar, en ik wil er nog meer van weten, en vooral, wie de kleynooden heeft gestolen. De moord zal niet verholten blijven; mischien is er wel iemand onder de omstanders, die daar meer van weet, en waar de kleynooden zijn gebleven, en hoe LAMPE aan zijn eind is gekomen.

REINTJE gaat voort om den Koning, door het verhalen van sprookjes in een goeden luim te brengen.

U, Heer Koning! komen zeker zoo vele dingen voor, dat gij alles niet kunt onthouden. Geheugt u niet van de groote dienst, die mijn vader, de oude Vos, aan uwen Heer vader hier ter stede bewees? Uw vader lag ziek te bed en de mijne heeft hem in het leven behouden. Gij zeidet onlangs, dat mijn vader en ik aan u en de uwen geen goed hebben gedaan. Het zij mij nu geoorloofd te zeggen, dat mijn vader hier ten Hove bij den uwen in groote gunst stond. Hij bezat de ware kunst van artsenij, het water te beziën, traanfistels te genezen, en likdoorns en tanden uit te trekken, enz. Ik wil het wel gelooven, dat gij dit zoo juist niet weet, en het is
ook

Fan artsfenyede, dat water to befên,
 Utbräken ogen, brödere efte täne üttên.
 Ik love wol, here, ji weten't nigt enked,
 Ok wêt ik nigt, eft ju dat denket.
 Ji weren do men dre jâr öld,
 Unde it was in eineme winter köld.
 Juwe fader lag krank in groten plagen,
 Men moſte öme bören unde dragen.
 Alle de artſen twiſhen hyr unde Romen
 De lêt he halen unde to fik komen.
 Se geven öme over altomalen.
 Intläfte lêt he minen fader halen;
 He klagede öm fêr fine nôd,
 Wo he krank were wente in den dôd.
 Dit entfärmede mineme fader fêr,
 He ſprak: o koning, myn gnädige hêr!
 Mogte ik ju mid mineme live baten,
 Here, lövet mi, dat wolde ik nigt laten.
 Maket juwe water, hyr is ein glas.
 Juwe fader, de fele kranker was,
 Dede, ſo öme hêt myn fader.
 He klagede, he kregede jo läng jo kwader.
 Dit fulve ök up deme ſpiegel ſtund,
 Wo juwe fader wârd gefund.
 Wente myn fader ſprak: wil ji genäfen,
 So mot dat jummer endlik wäfen,
 Eines wulves lever fan ſeven jaren,
 Here, hyr an moge ji nigt ſparen,
 De ſhole ji äten, efte ji fint dôd;
 Wente juwe water töget al blôd.
 Där haſtet mede för alle ding.
 De wulv ſtond mede in deme ring,

He

ook mogelijk, dat het u niet heugt. Gij waart toen maar drie jaren oud, en het was in een harden winter. Uw vader was erg ziek en zwak; men moest hem beuren en dragen. Alle Geneesheeren tusſchen hier en *Rome* waren opontboden; allen gaven hem op. Op het laatst liet hij mijnen vader halen. Hij klaagde dezen zijn nood en hoe hij doodelijk krank was. Dit bedroefde mijnen vader ten hoogſte. Hij zeide, Heer Koning! Konde ik u helpen met mijn eigen leven, geloof mij, ik zou het gaarne doen. Laat mij uw water beſien; hier is een glas. Uw vader die veel zieker was, dan hij ſcheen, deed zoo als de mijne hem gelast had. Hij klaagde en het werd hoe langer hoe erger.

Dit ſtond ook alles op den ſpiegel en hoe uw vader wederom gezond werd. Mijn vader ſprak: wilt gij genezen worden, dan is het eenigſte middel, de lever van een wolf van zeven jaren. Heer Koning! Gij moogt u hier niet van ontfiaan. Gij moet deze innemen, of gij zijt dood. Uw water verſtoont zich als bloed, en het middel moet ſpoedig gebruikt worden.

De wolf ſtond in de kring. Hij hoorde den raad

z

He hörde fast to, it hagede öme nigt.
 Juwe fader sprak: des syt berigt,
 Horet, hër wulv! fhal ik genäsen,
 So mot it juwe lever wäfen.
 De wulv sprak: here, ik fägge't forwår,
 Ik bin nog nigt öld fyv jår.
 Do sprak myn fader: it helpet nigt, nèn,
 Ik wilt wol an der lever fèn.
 Do moſte de wulv tor köken gån,
 Unde de lever word öme ütgedån.
 De koning åt fe unde genas
 Fan aller krankheid, de in öme was,
 Unde dankede des fere mineme fader,
 Unde geböd fineme gefinde allegader,
 Dat ein islik minen fader doktor hete,
 Unde dit nemand by fineme live lête.
 Sus moſte myn fader to allen tyden
 Gån to des koninges regter fiden.
 Ok gav öme juwe fader, fo ik wol wêt,
 Ein guldene ſpan unde ein rød berêt:
 Dat moſte he dragen för alle den heren,
 De öm alle hêlden in grøten eren,
 Unde deden öme ere to allen dagen.
 Men mid mi is dat nu ummeſlagen.
 Men denket nu nigt mines faders döged,
 De girigen fhälke wêrden nu forhøged.
 Egene nutte unde gewin men nu betragt,
 Men regt unde wysheid men klene nu agt.
 Wör ein kerleman werd ein here,
 Där gait it over de armen fere.
 Krigt he dånne grote magt,
 So wêt he fulven nigt, wème he ſlagt,

Den-

raad en was er niet mede te vreden. Uw vader zeide: Hoor, mijnheer de wolf! zal ik genezen, dan moet ik uwen lever hebben. De wolf zeide: ik ben maar vijf jaren oud. Mijn vader hernam: dit zeggen helpt niet; ik zal het aan de lever zien, en toen moest de wolf naar de keuken, waar hem de lever uit het lijf werd gesneden. De Koning at ze en werd van de ziekte hersteld. Hij bedankte mijnen vader en gebod aan het Hofgezin, dat elk hunner hem: *Doctor* zoude heeten, en niemand mogt dit op lijfstraffe nalaten.

Mijn vader moest verder altijd aan 's Konings regterhand gaan, en deze schonk hem een gouden ketting, alsmede een rooden doctors-kap; de kap moest hij boven alle Heeren dragen, die allen hem in eere hielden en veel ontzag bewezen. Maar met mij is het nu geheel veranderd. Men denkt nu niet meer aan mijns vaders verdiensten. De heerschzuchtige boeven worden nu verhoogd en elk vlamt alleen op eigen belang. Regtvaardigheid en wijsheid worden gering geschat. Waar een karel (een boer), een Heer wordt, daar gaat het erg met de armen. Bekomt hij eenige magt, hij kent zichzelf niet, en beseft nooit van waar hij gekomen is. Eigenbaat gaat voor; en van dezen zijn er velen bij de Heeren.

Denket nigt, fan wannen he fy gekomen;
 Men fyn egen fordel unde fromen,
 Dat gait för in al öreme spele.
 Desser fint nu by den heren fele.

Sodane horen ök nemandes bede,
 Där en folgen dänne de givte mede.
 Öre meninge is meist: bringet men hör,
 Dit for't ärsten unde dänne nog mör!
 Desser girigen wulve där is fele,
 Se prisen for sik de bäften morfele;
 Konden se redder mid klenen faken
 Öres heren levend, dat fholde sik nigt maken.
 Desse wulv wolde ök nigt entbären
 Sine leveren to geven fineme heren.
 Nog sege ik lever, wil ji it horen,
 Dat twintig wulve ör lyv forloren,
 Wan dat de koning efte fyn wyv
 Igt fholden forlesen öre lyv.

Unde it were ök minre fshade;
Wente wät där kumt fan kwadem säde,
Shal selden fines dankes dön döged.

Here koning, dit fhag in juwer jöged:
 Dit wät ik forware unde enked,
 Dat ji düt alle nigt/en denket.
 Men ik wät it wol al mid ein,
 Gelyk efte it gisteren were fhein.

Desse historie unde dit gefhigt
 Was up deme spegel ök angerigt
 Mid eddelen stenen unde mid golde,
 So myn fader dat hävven wolde.
 Mogte ik den spegel wedder upfragen,
 Där wolde ik lyv unde gäd umme wagen.

Zulken letten ook weinig, om het verzoek van anderen, of er moeten giften of gaven voorafgaan. Hun woord is gewoonlijk: Breng maar; dit neem ik op hand; ik wacht nog meer. Zulke gierige wolven zijn er vele. Zij begeeren voor zich de vetste brokken, maar konden zij het leven van hunnen heer met geringe moeite redden, daar zouden zij zich afmaken. Deze wolf wilde ook zijnen lever niet geven tot behoud van zijnen Heer. Ik zag liever dat twintig wolven het leven verloren, dan dat de Koning of de Koningin gevaar liep van sterven. Het was ook een mindere ramp, want van een' flechten boom komen zelden goede vruchten.

Heer Koning! dit gebeurde in uwe jeugd. Ik weet het in waarheid. Het moge u vergeten zijn, maar ik weet het nog in alle deelen, of het gisteren ware voorgevallen.

Deze gebeurtenis stond ook op den spiegel met goud en met edele gesteenten, zoo als mijn vader het zelf hebben wilde. Mogt ik den spiegel oploopen, ik zoude er lijf en goed om wagen.

De koning sprak: Reinke, de wórd
 Hävve ik forstán unde wol gehórd,
 Was juwe fader so forhögged,
 Unde dede he hyr alsodane döged,
 Des mag lange fyn, ik denke des nigt,
 Ok is mi dat nigt ér beregt.
 Men juwer fake der wét ik fele,
 Wente ji fint faken mede in deme spele,
 So men faken hyr fan ju fägt.
 Dón se ju dan dat mid unregt?
 Dat is fere kwád jo toforen.
 Mogte ik ók gúd fan ju horen!
 Nén, dat en fhút nigt faken.

Here, ik antwörde to den faken,
 Sprak Reinke, wente se mi angán,
 Ik hävve id fulven gúd gedán.
 Nigt, dat ik ju do igt forwyt;
 Wente ik bin fhuldig to aller tyd
 Dorg ju to dón al, wes ik mag.
 Gedenket ju nigt, wo it eins gefhag,
 Dat ik unde de wulv, her Ifegrim,
 Hadden tosamende gefangen ein fwyn?
 Do it rêp, beten wi it dód,
 Ji kwemen to uns, ji klageden juwe nód,
 Ji spreken: juwe frouwe kweme dár agter,
 Hadde wi wat spise, so worde it fagter:
 Gevet uns mede fan juweme gewinne!
 Ja! sprak Ifegrim binnen dem kinne,
 So dat men dat nouwe forstund.

Mén

REINTJE *slaagt in zijne wenschen, en de Koning schenkt hem genade.*

De Koning zeide: „REINAART! Ik heb uwe woorden wel gehoord, maar ik moet u zeggen, dat indien uw vader hier zoo in eere heeft gestaan en zoo veel goeds heeft bedreven, hetzelfde dan reeds lang moet geleden zijn. Nimmer heb ik er iets van vernomen; van uw bedrijf vernam ik veel, en hoe dikwijls komt gij in het spel. Behaalt men u hierin ten onregte! Dit alles liep meest ten kwade; mogt ik ook maar iets goeds van u hooren! dit gebeurt zelden.”

„Heer! sprak de vos: ik antwoord op hetgeen mij aangaat. Ik heb aan u zelven wel goed gedaan; ik zeg dit niet, tot verwijt, want ik weet, dat men ten allen tijde voor u doen moet, wat men kan. Heugt het u niet, hoe het eens gebeurde, dat Heer IZEGRIM en ik een zwijn gevangen hadden. Toen het schreeuwde beten wij het dood. Gij kwaamt bij ons en klaagdet ons uwen honger. Gij zeidet: mijne vrouw moet ook hierom achterblijven; hadden wij spijs, dan zou het beter worden. Deelt ons iets mede van uwen voorraad. — IZEGRIM zeide wel: ja, doch zoo, dat men het naauwelijks hooren konde; maar ik zeide luide: Het is u van harte gegund, al waren er ook meer zwijnen. Wie, dunkt u, zal de buit verdeelen?

Men ik sprak: here, it is ju wol gegand!
 Ja, weren der swine ök fele.
 Wene dunket ju, de uns dit dele?
 Dat fhal de wulv, so spreke ji do.
 Desses was Ifegrim fere fro.
 He delede do na finer ölden fede,
 Men där en was nigt fêl fhämede mede.
 Ein ferdel gav he ju, dat ander juwer frouwen,
 De ander hälvte begunde he to kouwen,
 He at fo girigen utermaten;
 Men de oren mid den näsegaten,
 Unde halv de lunge dit gav he mi,
 Dat ander behêld he al, dit fege ji.
 Sus togede he sine eddelheid, fo ji weten,
 Dog do ji juwe del hadden upgegeten,
 Dit wêt ik wol, ji weren nog nigt sad,
 Dit fag de wulv wol, men he at,
 Unde bôd ju nigt nog klên nog grôt,
 Do krêg he fan ju einen ftôt.
 Fan juwen poten twifhen de oren,
 So dat öm dat fel moſte fhoren.
 He blodde unde krêg grote bulen,
 Unde lèp wäg mid grötene huten.
 Ji repen öme na: kum wedder hër,
 Unde fhame di jo ein ander tyd mër;
 Is it, dat du di ök nigt en fhameſt,
 Unde mid deme delende dat anders rameſt,
 So wil ik di anders wilkomen heten.
 Ga haſtigen, hale uns mër to äten!
 Do ſprak ik: here, gebede ji dat,
 So ga ik mid öm, ik wêt wol wat.
 Here, ji ſpröken: ja, ga mid öm!

Do

Gij zeidet: dit moet de wolf doen. — Hier over was IZGRIM verheugd. Hij deelde naar oud gebruik, en wel zonder zich te schamen. Hij gaf een vierde aan u, een vierde aan uwe gemalin, en hij begon ten eerste met de andere helft, welke hij gulzig verflond. De ooren en de neus met de helft der longen gaf hij aan mij; het overige behield hij geheel voor zichzelven. Zoo be- toonde hij zijne edelmoedigheid, zoo als gij weet. Toen gij uw deel hadt bekloven, hadt gij nog uwe bekomst niet; dit zag de wolf, maar hij bleef voort eten. Hij bood u geen stukje aan, en hij kreeg derhalve een ergen tik tusfchen de ooren, zoo dat hij bloedde en groote builen kreeg. Hij liep erg huilende weg. Gij riept hem na: Komt gij hier terug, pas dan beter op, ten einde gij dan op nieuw iets deelende, u niet zult behoeven te schamen; anders zal ik u welkom heeten. Loop spoedig en bezorg ons meer. Ik hernam: Gebiedt gij het Heer, dan ga ik met hem. Ik weet wel eenigen voorraad, en gij gaaft uwe toestemming. IZGRIM hield zich alsof hij ongesteld ware; hij bloedde en jankte en hield niet op van huilen; wij gingen echter op de jagt en vonden een vet kalf. Gij lachtet, toen wij het bragten, en zeidet tot mijn lof, dat ik ter goeder tijd was uitgezonden.

Do bald fik Ifegrim fêr unbekwêm;
 He blodde, he jankede, he konde fele klagen.
 Sus ginge wi egt tofamende jagen.
 Ein fât kalv fengen wi, dat ji wol mogten;
 Do laghede ji fêr, alfe wi dat brogten.
 Ji sprôken do, unde loveden mi grôt,
 Ik were gûd útgefând tor nôd.
 Ji sprôken, ik fholde delen dat kalv.
 Ik sprak: here, it is juwe rede halv,
 De ander hâlvte der koninginnen.
 So wat dânnen is dâr enbinnen,
 Dat hârte, de lever mid der lungen,
 Dit dêl horet to juwen jungen.
 Mi horet tô de fêr fôte,
 Und Ifegrim dat hœved, wente dat is fôte.
 Alfe ji dit hœrden, sprôke ji do:
 Reinke, we lêrde di deden also,
 So regt hœvehliken? latet mi forftân!
 Ik sprak: here, dat hâyt gedân
 Desse, dême so rôd is de kop,
 Unde dême so blodig is de top.
 Wente hûden, do Ifegrim deledede dat fârken,
 Darby begunde ik do to mârken,
 Unde lêrde do den regten fin,
 Wo men like fhal delen kalv efte fwyn.
 Sus krêg Ifegrim, de girige dwas,
 Shaden unde fhande for finen fras,
 Wo fele find men nog fodane wülve,
 De alle dage bruken dat fülve,
 Unde ôre underfaten forflinden;
 Se sparen nigt, wôr fe de finden.
 Al wôr ein wulv fus over mag,

Des

Nu zeidet gij, dat ik het kalf verdeelen moest. Ik hernam: „ De eene helft is voor u, de andere voor de Koningin. Het hart, de lever en de longen zijn voor uwe kinderen. Ik behoud de vier pooten en IZEGRIM bekomt dan de kop; die is zoet en lekker. Toen gij dit hoordet zeidet gij: REINAART wie leerde u zoo billijk deelen?” Dit heb ik geleerd, antwoordde ik, van hem, die thans zoo rood om den kop is. Toen IZEGRIM het zwijn deelde, heb ik hem de kunst afgezien; en zoo verwierf hij schade en schande van zijne begeerlijkheid. — Hoe vele dergelijke wolven zijn er meer, die dagelijks hunne onderzaten verflinden. Zij sparen niets wat hun voorkomt. Overal waar de wolf verschijnt, laat hij zijnen aart blijken. Hij spaart vleesch noch bloed, wec den genen, die hem verzadigen moet. Wee de stad en het land, waar de wolven de overhand krijgen.

Zie,

Des wolfárd krigt einen ummeßlag.
 Ein wulv fparet nigt flêfh nog blöd :
 We öm! de öm fadigen mot.
 We der ftad unde deme lande ,
 Där wülve krigen de overen hande!
 Sêt, her koning, gnädige here,
 Sodane ere unde dër nog mere
 De hävve ji to mannigen ftunden
 Faken unde fele by mi gefunden.
 Wes ik hävve unde mag gewinnen,
 Is alle juwe unde der koninginnen,
 Dat fy wenig efte fele,
 Ja dat meifte is al juwe dele.
 Denke ji des kalves unde färken,
 So wille ji wol de wårheid märken,
 By wëme de tegte truwe mag fyn,
 By Reinken efte by Ifegryn?
 Nu is de wulv fêr forhøged,
 Unde is by ju de grotêfte foged,
 Nigt menet he juwe fordêl,
 Men fyn egen gait fôr bede halv unde hêl,
 He unde Brûn hävven nu dat wörd,
 Men Reinken fake werd node gehörd.

Here, it is wår, ik bin forklaged,
 Ik môt dårdorg, it môt fyn gewaged!
 Is hyr to hove jennig man,
 De mi der fake overtügen kan,
 De kome mid den tügen tor spräke,
 Unde klage hyr eine fafte fake,
 Unde fätte by, nigt na, men fôr,
 By forluft des gudes, efte ein êr,

Zie, Heer Koning! Zulk eene eer en nog meer hebt gij van mij erlangd. Wat ik heb en nog winnen mag, het is alles voor u en voor de Koningin. Veel of weinig. Denk aan het zwijn en aan het kalf, dan zult gij zien bij wien de ware trouw is, bij REINTJE of bij IZEGRIM? Nu staat de wolf in eere verheven; hij is naast u, de bedrijsal, maar hij let niet op uw voordeel. — Zijn eigen belang gaat voor. Hij en BRUIN staan in gunst, maar op REINAART's zaak wordt naauwelijks gelet.

Heer Koning! het is waar ik ben verklaagd. Ik moet daar af zijn, en het moet gewaagd worden. Is hier iemand, die mij overtuigen kan, dat hij dan voor den dag kome met zijne getuigen. Hij brenge de zaak aan de bank en make zich vast, bij verlies van zijn eisch of van een oor, of hij stelle leven tegen leven, lijf tegen lijf; zoodanig regt plagt hier te zijn. En mijn
Heer

Efte fyn lyv jegen mi to forlesen!
 Sodanen regt plägt hyr to wäfen!
 Here, alle desse fake hyr nu gefägd,
 De fätte ik by ju in dit regt.

De kōning ſprak: wo dēme ōk fy,
 Deme regte ſhal men fallen by.
 Nemande do ik jegen regt.
 It is wār, Reinke, du biſt beſägd,
 Dat du weteft fan Lampen dode,
 Wentē ik forlōs Lampen node.
 Forwār ik hadde Lampen lēv!
 Wo Belyn dat mid ōme drēv,
 He bragte uns hyr fyn hōved,
 Ik bedrōvede mi mēr, wan jennig lövet.
 Is jemand, de nu wil mēr
 Klagen over Reinken, de kome hēr.
 Deſſe fake, de hyr up ōm is gefägd,
 De late ik ſtān up ein regt:
 Wentē Reinke is ſtedes by mi gebleven.
 Mine fake wil ik ōme forgeven.
 Dog eft jemand welke tüge brogte,
 De waraftig fyn, fan gudeme rogte,
 De kome fōr, ſo hyr is gefägd,
 Unde geve ſik hyr mid Reinken int regt!

Reinke ſprak: gnädige here,
 Ik danke ju ſēr juwer ere,
 Dat ji ju nigt laten fordreten,
 Unde willen mi regtes laten gēneten.
 Ik ſägge't by mineme ſwaren ede,
 Do Lampe mid Belline fan mi ſhede,
 Do dedē mi dat härte ſo we;
 Wentē ik hadde ſēr lēv deſſe twe.

Nigt

Heer Koning! Ik stel mij nu in dezen en zoo als het gezegd is voor u in het geregt."

De Koning sprak: „Wie het ook zij, elk zal deze costum volgen. Aan niemand doe ik onregt. Het is waar, REINAART, gij zijt beschuldigd, dat gij van LAMPE's dood weet. Ik verloor LAMPE noode, want ik had hem lief. Ik bedroefde mij meer dan men het gelooven zoude, toen ik het bedrijf van BELLIJN zag, en hij aan ons het hoofd bragt.

Is er iemand, die meer over REINTJE wil klagen, die trede voor. Ik breng de zaak, waarvan hij beschuldigd is nu aan de bank. Om dat REINTJE bij mij is gebleven, wil ik hem alles, voor zoo veel het rijk aangaat, vergeven. Indien er iemand getuigen kan brengen van goede gerugte, die kome op en sluite met REINAART een regtsingang!"

REINTJE hernam: „Genadig Heer! Ik bedank u ten hoogste, dat gij mij niet in het verdriet laat, en mij gerechtigheid doet wedervaren. Ik staaf het met duren eede, dat toen BELLIJN van mij scheidde, het hart mij zeer deed. Ik beminde beiden van harte. Ik had mij niets van dezen nood kunnen voorspellen, en dat LAMPE zoo na aan zijnen dood ware.

Zoo

Nigt wuſte ik, dat mi förhêld deſſe nôd;
Efte dat Lampen ſo na waſ ſyn dôd.

Sus konde Reinke de wôrde ſtofferen,
So dat alle, de dâr weren,
Meneden, he ſpröke ane fal'h berâd;
Wente he hadde erenſthafzig gelât
Fan den klenöden in finen wôrden,
So dat alle, de dit hörden,
Meneden ôk, dat he wâr fâde,
Unde ſpröken öm int lâſte tofrede.
Sus makede he deme koninge wes fröd.
Wente deme koninge de ſin ſêr ſtöd
Na den kleinoden, de Reinke mid berade
So gröt hadde loved boven mate.

Hyrumme de koning to Reinken fâde:
Reinke, wâſet men tofrede,
Ji ſholen reifen unde jagen,
Konde ji de kleinode upfragen,
Mine hulp ſhal ju ſyn beſeid,
Kone ji upfragen dârſan beſheid.

Reinke ſprak: eddele here,
Ik danke juwer eddeligheid fere,
Dat ji mi geven tröſtlike wörd.
Ju behört to ſtrafen rôv unde môrd,
De leider darumme is gefhên.
Ik mot mid ſlite dârna fên,
Unde wil ôk reifen nagt unde dag
Mid hulpe al, de ik bidden mag,
Krige ik to weten, wôr ſe ſyn,
Unde eft allene de hulpe myn
Were to ſwak, dat ik nigt en mogte
Fullenbringen de magt, dat ik ſe brogte

To

Zoo konde REINTJE zijne redenen stoffeeren. Elk die hem hoorde, meende dat hij zonder bedrog handelde. Toen hij van de kleynooden sprak, zette hij zijn gezigt in zulk eenen ernstigen plooi, dat een ieder gelooven moest, dat hij de zaak naar waarheid voordroeg. Zij spraken allen met deelneming, en dit verheugde den Koning, wiens verlangen zich bijzonder uitstrekke naar de kleynooden, zoo hoog door REINAART geprezen.

De Koning zeide derhalve: „Zijt maar tevreden; gij kunt reizen en trekken naar welgevalen en alzo de kleynooden opvragen; ik wil u in dezen bijstaan.”

REINTJE hernam: „Ik bedank U hartelijk, Edel Heer, voor deze troostrijke woorden. Het is uw plicht den roof en den moord, alleen deswege gedaan, te straffen. Ik zal allen vlijt aanwenden, nacht en dag er om reizen, en elks hulp inroepen. Verneem ik eenig berigt, waar zij zijn en is het, dat mijne magt te gering is, om ze in uw bezit te brengen, want zij zijn de uwe, dan zal ik van ganscher harte bij u hulpe zoeken en stel ik dan de kleynooden u ter hand, dan zal ik mijn vlijt wel besteed rekenen.

Aa

Dit

To juwen gnaden , wente se sint juwe ,
 Dat ik dänne mogte mid gansser truwe
 Hülpe söken , este it were fan noden ,
 By ju umme de kleinoden ,
 Unde mogte se ju bringen tohand ,
 Dänne were myn flyt nog wol bewand .

Dit was deme koninge al wol mede ;
 He fulbörde Reinken up al de rede ,
 Wowol dog Reinke öm hävt bedrogen ,
 Unde mid groten loggen förgelogen ,
 Unde hävt öm eine wasfene näse angefat .
 Al , de där weren , löveden ök dat .
 He hadde öm de oren ful geflagen ,
 So dat he mogte al funder fragen
 Gän este reifen , wör he wolde .

Men Ifegrim wuste nigt , wat he fholde .
 He word tornig unde mismodig fêr ,
 Unde sprak : her koning , eddele hêr !
 Löve ji Reinken egt up dat nye ,
 De ju kortes förlög twe este drye ?
 Wunder is it , dat ji ömé lövet ,
 Deme losen fhalke , de ju fordövet ,
 De ju wisse unde uns alle bedrügt ,
 Sprikt felden wâr , men alletyd lügt .
 Here , ik late öm so nog nigt tén ;
 Ji fholen it horen unde fên ,
 Dat he is ein falschen drög .

Ik

Dit nam de Koning aan voor goede munt. Hij scheen met REINTJE's redenen voldaan, hoe deze hem ook had bedrogen, en met zijn liegen een wasfen neus aangezet; allen die er bij waren, geloofden den schalk; hij had ook dezen de ooren vol gelogen. REINTJE mogt alzoo vrij en vrank reizen waar hij wilde.

IZEGRIM treedt op nieuw als klager voor, en wel oyer drie misdaden van REINTJE.

IZEGRIM stond besluiteloos; hij werd toornig en mismoedig. Hij sprak: „Heer Koning, Edel Heer! Geloofst gij REINAART op nieuw, die u zoo kort geleden nog twee of driemalen met leugenen bedroog. Het is een wonder, dat gij aan den loozen schalk uw vertrouwen schenkt, die u verblindt en ons allen bedriegt, nooit de waarheid spreekt en altijd leugenen uitkraamt. Heer Koning! ik laat hem zoo niet vertrekken. Gij zult het hooren en zien, dat hij een valsche bedrieger is. Ik heb nog drie zware zaken ten zijnen laste, waarin hij mij niet ontgaan kan,

Ik wêt dre grote fake nog,
 Dêr he mi nigt wol kan entgân,
 Sholde ik einen kamp ôk mid öme slân.
 It is wâr, hyr is jo gefägd,
 Men fhal öme overtügen mid regt.
 Ja, mag he hävven so langen dag,
 So dait he fôrd al wat he mag.
 Kan men alletyd dâr tüge by nemen?
 So mag men öm fuste fus laten betämen,
 Bedregen den einen na, den anderen fêr,
 Nemand is, de jegen öm reden dôr',
 Edder de jegen öm dôr spräken ein wôrd,
 Men sine fake gait alletyd fôrd.
 He is darto ôk nemandes frund,
 Nigt ju, efte den juwen to nener ftund,
 Nigt fhal he fan hyr wiken efte gân,
 He fhal mi hyr to regte slân.

Ifegrîm, de wulv, klagede egt,
 He sprak: here koning, forftât mi regt,
 Reinke is ein lofen drög,
 So was he to jâr, so is he nog.
 He stait, un forsprikt myn gansse geslägt,
 Ja alle fhande he fan mi fägt.
 He hävt mi fele fhande gedân.
 Unde mineme wive toforen an.
 He bragte se eins by einen dyk,
 Unde hêt se waden in den slyk.
 He sprak: wolde se fele fifhe fangen,
 Se fholde den ftart int water hangen.
 Dâr fholden so fele fifhe anbêten,
 Se fholde'r sulv-fêrde nigt konnen äten.

Dâr

al zoude ik ook met hem in het kampregt treden.

Het is waar, gij hebt gezegd, dat men hem in regten moet overtuigen, maar geeft men hem zulk een langen dag, dan zal hij intusfchen doen, wat hij wil; en zal men dit met getuigen moeten bewijzen, och dan zal men hem alles moeten veroorlooven, en hij zal den eenen na den anderen bedriegen. Niemand is er, die over hem durft klagen of tegen hem de mond openen. Hij gaat voort in zijn bedrijf. Hij is niemands vriend, en u en den uwen even min genegen. Hij zal van hier niet gaan of wijken, of hij zal mij nog te regte staan."

Izegrim bragt vervolgens zijne klagte in. Hij sprak: „ Heer Koning versta mij wel; REINAART is een looze bedrieger. Hij was het voor jaren en hij is het nog. Hij versmaadt en beledigt mijn geheele geslacht en spreekt overal ten onzen nadeele. Hij heeft mij veel oneere bewezen en vooral aan mijne vrouw. Hij bragt ze eens bij een vijver, en liet ze door het slijk waden; hij beloofde haar visfchen te leeren, en raadde, om de ftaart in het water te laten hangen, dan zouden de visfchen daar in bijten, en zij zou deze dan kunnen ophalen, zeker meer, dan zij eten konde. Zij waadde en zwom, tot dat zij op de aangewezen plaats kwam; daar was het diep,

Där ging se waden , unde se fwam
 So lange dat se to deme ende kwam.
 Där was it wol dêp , men dog nigt min ,
 Där hêt he den stêrt ör hangen in.
 De winter was kôld , unde it frôs fêr ,
 So lange dat se konde nigt hölden mêr ;
 Wente de start ör fo hard befrôs :
 Se tóg fast , men se én wârd nigt lös.
 Ja , do ör de start word fo fwâr ,
 Se menede , it weren fishe wâst forwâr.
 Do Reinke dit sag , desse kwade dêv ,
 Dat dor' ik nigt fäggen , wes he do drêv ;
 Se rêp lude , de arme dêrn ,
 Se stund fo fast , se konde sik nigt wêr'n.
 Do ik dat sag unde ôk hörde ,
 Wunder is it , dat myu hârte nigt tof hörde!
 Ik sprak : Reinke , wat daistu dâr ?
 Ja , do he miner word gewâr ,
 Do ging he lopên fine strate.
 Do ging ik tô mid drovigen gelate ,
 Unde mošte in deme slike depe waden ,
 Unde in deme kôlden water baden ,
 Êr ik dat ys konde tobräken ,
 Unde ör den start darût halp trekken.
 Dog was it nog jo nigt to lukken ,
 Do se den stêrt üt wolde rukken ,
 Blêv in deme ise dat fêrde dêl.
 Se rêp fan wedagen , ja dat was sêl ,
 So lude , dat de buren ûtkwemen ,
 Unde uns dâr in deme dike fornemen.
 Ja , dâr ging it do an ein ropen !
 Se kwemen fo wârvelik up uns lopen

Mid

maar desnietteenstaande heette hij haar de staart in het water te houden.

Dit gebeurde in eenen fellen winter en het vroom sterk, zoodat ze het niet konde uithouden. De staart vroom vast en hoe zij ook trok, zij konde dezelve niet los krijgen; toen zij gevoelde dat deze zoo zwaar werd, meende zij dat het vischen waren.

Zoodra REINAART zag dat zij vast zat, bedreef hij zijne oude kuren, en wel zoo erg, dat ik het niet durf verhalen.

Zij riep om hulp, die arme vrouw, en zij zat zoo bekneld, dat ze zich niet verweren konde; toen ik dit zag en hoorde — een wonder is het, dat mijn hart niet bezweek. Ik riep: „REINTJE wat doet gij daar?” Zoodra hij mij gewaar werd, ging hij op den loop. Ik schoot toe tot hulp, met een treurig gelaat; ik moest erg door het slijk waden en ook in het koude water, eer ik het ijs konde breken en hare staart er uittrekken. Dit gelukte niet dan met verlies van het vierde deel. — GIEREMOED hilde van pijn, en wel zoo hard dat de bureu uitkwamen; en toen deze ons aldaar in den vijver zagen, ging elk aan het roepen; velen kwamen op ons af met spaden, stokken en bijlen; de wijven kwamen met hare spinrokken. Elk riep: vang, werp, steek, sla toe, en nooit kwam ik in grooter benaauwdheid.

Dit zal ook mijne vrouw verzekeren. Wij bragten naauwelijks het leven daar af, en wij liepen, dat ons het zweet uitbrak. Daar was een slechte vent, die met een lange piek naar ons

Mid speten, mid äkfen unde mid stokken,
 Ok kwemen de wive mid den rokken.
 Dår rêp men: fang! wärp! stäk! fla tó!
 Ik en krêg nè mèr angeft dan do.
 Dat fulve fägt ók Giremód, myn wyv.
 Nouwe brogte wi wäg dat lyv.
 Wi lepen, dat uns dat fwêt útbrak.
 Dår was ein lodder, de na uns stak
 Mid eineme peke grót unde lank.
 Desse dede uns den meiften dwang;
 Wente he was ftark unde ligt to fót,
 It was avend, unde de nagt anftód,
 Anders were wi feker dód gebleven.
 Dår lepen de wive alfe ólde teyen,
 Se repen, wi hädde òre fhape beten.
 Og de hadden uns fo gérne fmeten!
 Se repen uns na alle fhande
 Do lepe wi wedder fan deme lande
 Na deme water, dår ftunden fele befen;
 Dår moften de bure uns do forlesfen,
 Unde dorften by nagte nigt nafolgen.
 Do kereden se wedder fêr forbolgen.
 It was fo nouwe, dat wi entgingen.
 Sêt, here, dit is fan lédliken dingen,
 Dit is forwáldinge, mórd mid forrade,
 Unde horet ju to strafen ane alle gnade!

De koning fpak: to desser klagd,
 De Ifegrim Reineken hyr tólagt,
 Dår wil wi over hólde regt,
 Dog wil ik horen, wat Reinke fägt.
 Reinke fpak: wan dit wår were,

Dat

flak, en deze deed ons het meeste kwaad. Hij was sterk en vlug ter been. Gelukkig was het avond en de nacht brak aan, anders waren wij zeker dood geslagen.

De wijven maakten het erg. Zij riepen: wij hadden hare schapen gebeten. Zij hadden ons zoo gaarne dood geslagen, en schreeuwden ons allerhande kwaad na. Wij liepen van het land wederom naar het water; gelukkig stonden aldaar vele biezen, en hier verloren de boeren ons uit het gezigt; zij durfden ons niet volgen en keerden vertoornd terug. Wij ontkwamen hen ter naauwernood.

Zie Heer Koning! Ik spreek alzo van kwade zaken; hier geldt het van verkrachting en van moord, door verraad. Gij behoort dit zonder genade te straffen."

De Koning zeide. „Ik wil regt spreken over de klagte, welke IZEGRIM hier tegen REINAART inbrengt, doch ik wil eerst hooren, wat deze zegt."

REINTJE nam toen het woord en zeide: „Wanneer

Dat wère fele tonâ miner ere.
 God forbede't, dat men it so funde!
 It is wâr, ik wifede ör to einer stunde,
 Wo se fishe fholde fân,
 Unde einen güden wäg overgân
 To deme watere in by dem dyk.
 Men se lèp dôrna so giriglik,
 Up dat se dâr draden mögte komen,
 Do se de fishe hörde nomen.
 Se en hêld nigt den wäg nog de wifse;
 Ok dat se befrôs in deme ise,
 Was de fhuld, dat se to lange fat.
 Der fishe hadde se sagte enög gehad,
 Hadde se by tiden den stêrt upgetogen;
 Men se wolde fik so nigt laten nogen.
 Altofele begëren was newerlde göd,
 Ja de sulve faken misfen môt;
 Welkeres fin unde gemöte dârhên stait
 Unde krigt den geist der girigheid,
 De is mid felen sorgen beladen,
 Wentenemand kan de girigen faden.
 So ging it ök frouwen Giremöd,
 De alfus bevroren in dem ise stöd.
 Dit is nu myn dank to desser stunde,
 Dat ik ör do halp, al dat ik kunde,
 Dâr se alfus stund bevroren,
 Unde ik se darût wolde boren.
 Men it was forgeves, se was to swâr.
 Do kwam Ifegrim fan unshigt dâr
 An deme över, dâr he stund boven;
 He flokede mër, dän jemand mag loven.
 It is jo wâr, dat ik forfhrak,

Do

neer de zaak zich volgens die opgave had toege-
 dragen, dit zoude mij in mijne eere benadeelen.
 Ik moet bidden, dat men het anders bevinde.
 Het is waar, ik wees aan VROUW GIEREMOED de
 plaats waar veel visch zoude zijn, ook den besten
 weg naar het water. Toen zij van de visch
 hoorde, liep zij spoedig derwaarts en hield zoo
 min den weg als zij den raad tot voorzigtigheid
 volgde. Dat haar staart in het ijs bevroor, was
 haar eigen schuld. Zij zat te lang op ééne plaats.
 Zij had visch genoeg gehad, had ze de staart
 maar opgehaald, maar zij wilde zich niet met het
 matige tevreden houden. Te groote begeerlijkheid
 is nooit goed en doet wel eens veel verliezen.
 Hij wiens zin en gemoed daar heen strekt, en
 met den geest der gierigheid bezeten wordt,
 die is ongelukkig; nooit is hij te verzadigen.
 Zoo ging het ook VROUW GIEREMOED, die toen
 bevrozen in het ijs zat.

Ik ontvang nu slechts dank voor mijnen ijver,
 en dat ik haar naar vermogen helpen wilde. Ik
 wilde haar uit het ijs optillen; vergeefs! zij was
 mij te zwaar. Toen kwam IZEGRIM uit de verte
 aan, en toen hij mij zag, vloekte hij meer dan
 men gelooven kan. Het was geen wonder, dat
 ik verschrikte, toen hij zoo erg en bij herhaling
 over mij den zegen uitprak; hij wenschte mij
 niet minder dan de vallende ziekte toe, en begon
 in

Do he alfus desse fägeninge sprach;
 Ja nigt eins, men twye, efte drye,
 He flokede mi darto de poppelfye;
 He begunde fan torne ök lude to ropen.
 Do dagte ik, forwâr, nu mot ik lopen.
 Bäter gelopen wan forfulen!
 Mi dogte dâr do nigt länger to fhulen.
 He bërde, wo he mi wolde toriten.
 It is wâr, wôr fik twe hunde biten
 Umme einen knoken, ein môt forlesen.
 Darumme dugte mi dat bäfte wäfen,
 Dat ik wolde wiken fineme torn,
 Wenten fyn gemöte was forworn.
 He was fêr gram, fo is he nog,
 Sägt he anders, he lugt alse ein drög.
 Fraget des fulven fineme wive.
 Wat hävve ik to dônde mid deme ketive?
 Sêt here, alse he do des wârd wys,
 Dat se befromen stund in deme ys,
 He i' halt, he flokede overlûd,
 Unde ging do tô, unde halp ör üt,
 Dat fulve, dat he ök hyr klaget,
 Dat ön de burenen hävven gejaged,
 Ja, dat dede ön beden fere göd,
 Unde makede ön beden warm dat blöd,
 Wenten se weren in deme ise forfromen.
 Wat shal men hyr länger na horen?
It is tomalen eine grove untugt,
De alfus syn egen wyw belugt.
 Se is jo hyr, men mag se fragen:
 Were it fo, ja se wolde wol klagen.
 Ik bidde umme frist eine weken,

Dat

in toorn luid te schreeuwen. Toen dacht ik, nu wordt het tijd, dat ik op den loop ga; beter geloopt dan verloren. Ik zag mij verplicht, om te vlugten, want hij dreigde mij te verscheuren, en het is niet te ontkennen, dat, waar twee honden om een been vechten, de een het verliezen moet. Ik ontweek zijnen toorn, want hij was geweldig boos. Hij was grimmig en dit is hij nog; zegt hij het anders dan liegt hij zulks, alleen om u te bedriegen; vraagt het ook aan zijne vrouw, ... maar wat heb ik met dit boos volk te doen?

Overweeg, Heer Koning! dat IZEGRIM, toen hij zag, dat zijne vrouw bevrozen in het ijs zat, erg schold en vloekte, voor dat hij er haar uit hielp. Hetgene, waarover hij thans klaagt, en dat de bureu hem zoo gejaagd en geslagen hebben, dat was voor beiden goed; dit maakte het bloed warm, toen beide bevroren waren. Maar, wie wil er meer van hooren? Het is reeds een vuil gedrag om zijne eigene vrouw te beliegen. Indien zij hier is, men mag het haar vragen; ware het aldus gebeurd, zij zou zelf wel geklaagd hebben.

Ik verg een uitstel van eenige weken, om met mijne vrienden te rade te gaan en om te overwegen, wat ik op de klacht van den wolf zal antwoorden.

Vrouw

Dat ik mid frunden moge spräken ,
 Dat ik mi berade umme dit fulve ,
 Wat ik antwörden moge deme wulve.

Do sprak Giremôd , des wulves wyv :

Sê , Reinke fos , al juwe bedryv
 Is fhalkheid unde böverye ,

Legen , dregen unde tufherye .

Ja , de juwen wörden grundlik lövet ,

De werd wisse int läste fhöved .

Juwe wörde sint lös unde forworn ;

Dat fand ik also by deme born ,

Där de twe ammers hängeden an .

Ji weren in einen sitten gân ,

Där were ji mede neddergedreven ,

Nigt konde ji fulven ju darût häven .

Ji kärmeden sêr , dit was by nagt .

Ik sprak : we hävt ju hyr ingebragt ?

Do ik ju hörde in deme putte .

Do spröke ji wedder , it were mi nutte ,

Ik fholde in den anderen ammer stigen ,

Ja , ik fholde dänne fishe de fülle krigen .

In untyd kwam ik den fülven wäg där ,

Ik mênde , ji hadden gesproken wâr .

Ji sworen einen eid by juwer fele ,

Ji hadden der fishe geten so fele ,

Dat ju därfan we dede dat lyv .

Des lövede ik ju , ik dulle wyv !

Ik stêg in den ammer , do ging he nedder ;

Där ji infeten , ging upwârd wedder .

Dat wunderde mi , dat it ging also .

Ik sprak to ju : wo gait dit to ?

Darup spröke ji to mi wedder :

Vrouw GIEREMOED sprak daarna: „REINAART, uw bedrijf is een zamenweeffel van boosheid en list, van liegen, bedriegen en boeverij. Ja, hij die uwe woorden gelooft, zal zich deerlijk bedrogen vinden; uwe woorden zijn valsch en loos, en dit bevond ik vooral bij den put, boven welken twee emmers aan de spil hingen. Gij waart in de eene gaan zitten, en met dezelve nedergedaald. Niets zoude u daaruit hebben kunnen verlossen. Gij kermdet erg en het was bij nacht. Toen ik uwe stem in den put vernam, vroeg ik: wie heeft er u ingebracht? Gij antwoorddet: dat het goed voor mij zoude zijn, indien ik in den anderen emmer klom, met verzekering, dat ik dan veel visch zoude vinden. Ik deed dit ten mijnen ongelukke, geloovende dat gij de waarheid hadt gesproken, vooral nadat gij gezworen hadt, zoo veel visch te hebben gegeten, dat u de buik zeer deed. Ik klom in den emmer en ging naar beneden, en die, waarin gij zat, steeg naar boven. Dit verwonderde mij. Ik vroeg aan u: hoe gaat dit toe? en toen antwoorddet gij: gelijk in de wereld; op en neder; dit is des werelds loop. Zoo gaat het ons beiden ook; de een wordt verlaagd, de ander wordt verhoogd naar elks verdiensten; en daarna sprongt gij uit den emmer en liept weg.

Ik bleef daar zitten gedurende den geheelen dag, en moest bovendien nog vele slagen ontvangen

Alfus gait de werld up unde nedder !
 Dat is nu fo der werlde lóp !
 So gait it ók uns beiden tohóp :
 De eine forneddert , de ander forhóget ,
 Dárna ein islik hävt fele döged .
 So is nu der werlde státe !
 Do sprünge ji up , unde lepen juwe stráte .
 Ik blév dár sitten den gánsen dag ;
 Dárto entfeng ik mannigen slag ,
 Ér dat ik konde komen fan dár ;
 Wenté tve buren worden miner gewár .
 Ik fat dár hungerig unde bedróved
 In gröterem angste , wan jennig lövet .
 Dit bad mošte ik dár útturen .
 Do spróken under sik de fülven tve buren :
 Sü , hyr sit de nedden in deme ammer ,
 De jo to bitende plágt unse lammér !
 De eine sprak : hale öme up hyr boven ,
 Ik wil sèn , kan ik öme toven ,
 Hyr shal he nu betalen de lammér !
 Wo he mi tövede , dat was grót jammer !
 Dár krêg ik slag over slag ,
 Newerlde hadde ik droviger dag :
 Dog entkwam ik nog int láste .
 Reinke sprak : dat was juwe báste ,
 Dat ji dár worden wol geslagen .
 Ik konde de sláge fo wol nigt dragen ,
 Unde unfer ein mošte se jummer liden .
 So was it gefhápén to den tiden :
 Den slágen konde wi bede nigt entgán ,
 Ik lérde ju gúd , wolde ji it forstán ,
 Dat is , dat ji up eine andere tyd

gen eer ik van daar konde gaan. Twee der boeren werden mij gewaar. Ik zat daar in een bedroefden toestand, en leed honger en kommer, erger dan iemand gelooft. Ik moest den tijd uitzitten, en op het laatst zeide een der burenen: onder in den emmer zit hij, die onze lammeren beet; de ander hernam: laten wij hem ophalen, en zien of men hem niet betrekken kan, hij moet ons de lammeren betalen.

Het was erg, hoe zij mij betrokken; ik kreeg slagen bij slagen en nooit had ik een treuriger dag. Ik ontkwam het nog op het laatste.”

REINTJE hervatte: „Het was ten uwen beste, dat gij die slagen erlangde. Ik had dezelve zoo goed niet kunnen uitstaan, en een onzer moest ze wel ontvangen; zoo stond het toen geschapen. Ik gaf u verder eene nuttige les, te weten, dat gij op eenen anderen tijd meer op uwe hoede moest zijn en aan niemand te veel geloof schenken;

Dat is , dat jĳ up eine andere tyd
 To bāt up juwe hode fyt ,
 Unde nemande löven altowol ,
 Wente de werld is der lösheid fol.

Ja , sprak Ifegrim , dat is wār ,
 Dat wēt ik fan Reinken openbār.

Fan öme hävve ik den meisten fhaden.

Wo faken hävt he mi forraden ,

Dat ik nog nigt alle hävve gefägd !

Wi kwemen eins mank der apen-flägt

In einen bärg in Sasfenland ,

Dār ik filna was gefhand.

He hēt mi krepē in ein hol ,

It was dār kwād , dat wufte he wol.

Hadde ik nigt haftigen fogt de dōr ,

Ik hadde dār feker gelaten ein ör.

He hēld de apinnen for fine medderen ;

Dat ik dār entkwam , was öme towedderen.

He wifede mi in ör fule neft :

Ik mēnde , dār hadde de helle gewāft.

Reinke sprak to alle den heren ,

De mid öm dār to hove weren :

Ifegrim is nigt al by finnen ,

He sprak nu fan der apinnen ;

Sine wōrde fint nigt also klār.

Des is nu wol driddehalv jār ,

Dat ik öm folgede int land to Sasfen ,

Dār reifede he hen mid grotēme brasfen.

It is gelogen , dat he dār fägt ,

It weren fan den mērkatten-flägt.

He fägt unregt mi towedderen ,

Mērkatten en fint nigt mine medderen.

Frou-

ken; want de wereld is thans vol van looze streken."

„Ja, — sprak IZEGRIM, — dit laatste is allezins waar. Ik weet het vooral van REINTJE. Door hem heb ik het meeste leed ondervonden, en hoe veel malen heeft hij mij verraden, waarvan ik nog geen verhaal heb gegeven.

Wij kwamen eens bij eene apen-familie op eenen berg in *Saksen*, waar ik bijna ben omgekomen. Hij liet mij in een hol kruipen, waar ik het kwaad kreeg, zoo als hij vooruit wist, en had ik niet spoedig den uitgang gezocht, dan had ik er zeker een oor gelaten. Hij noemde de apin zijne moei. Dat ik haar ontkwam, deed hem leed. Hij wees mij haar vuil nest, en ik meende daar de hel te zien."

REINTJE wendde zich naar de omstaande Heeren, en zeide: „Nu schijnt IZEGRIM wel geheel gek. Hij spreekt hier van de Apin, en hij drukt zich hierbij geheel verkeerd uit. Het is nu wel een derde half jaar geleden, dat ik hem volgde naar het land van *Saksen*. Hij reisde aldaar met groote gulzigheid. Hij liegt verder in zijne reden; wij kwamen bij het meerkatten-geflacht, en hij spreekt van apen, alleen om mij te beleedigen. Die meerkatten behooren niet onder onze bloedverwanten. MAARTEN en zijne gade, MEVROUW VAN FIJNEREUK, zijn mijn

Frouwe Rukenuwe unde Marten, de ape,
 Desse is myn medder, unde he myn papē.
 He is notarius, he wēt dat regt.
 Men dat Ifegrim hyr fan mērkatten fāgt,
 Dat fülve fāgt he mi to hōn;
 Mid dēn hāvve ik altes nigt to dōn.
 Se weren ōk nūwerle mine gefellen,
 Se fēn alfe de düvel üt der hellen.
 Men dat ik de mērkatten do medder hēt,
 Ja, dat dede ik al umme genēt.
 Dēr konde ik do nigt an forlefēn;
 Sus lete ik se anders wol forfrefēn.
 Sēt, here, wi gingen buten den wāgen
 Under dem bāрге, dār wi segen
 Ein düfter hol dēp unde lank.
 Ifegrim was fan hunger krank,
 Wentē ik sag öme nē so sad,
 He hadde gērne mēr gehad.
 Ik sprak: dat hol, dat ik ju wifē,
 It failt nigt, ji findet dār spifē.
 De dār wonet, dat fhal nigt fālen,
 De mot wat spifē mid uns delen.
 Do sprak Ifegrim: Reinke, öm,
 Hyr wil ik beiden under dem bōm;
 Ji sint bekwemer dārto wan ik.
 Sēt, sus wolde he mi wifē int strik.
 He sprak: eft ik dār funde to äten,
 Dat fholde ik öme dōn to weten.
 Ik ging darin dorg einen gang,
 Dār fund ik einen wäg krum unde lank:
 De angeft, de mi dārbinnen entftund,
 Wolde ik nigt umme twintig pund

Nog

oom en moei. De eerste is Notaris en weet dit op een haar. Maar dat IZGRIM hier aangaande mijne betrekking tot de meerkatten zegt, dit doet hij alleen, om mij te beledigen; ik heb met deze niets te doen; nooit heb ik met hen omgegaan, en zij zien er uit als de duivel in de hel. Maar dat ik de oude: *Moei* heette; dit deed ik gewins of genotshalve, daar konde ik toen niets mede verliezen; anders zoude ik haar wel laten loopen, al bevroorze ook geheel en al.

Weet, Heer Koning! wij gingen van den weg af aan den voet van eenen berg; aldaar zagen wij een duister hol, diep en lang. IZGRIM was ziek van honger, maar ik zag hem ook nooit zoo verzadigd, dat hij niet meer begeerde. Ik zeide: in dit hol zullen wij zeker wel spijsz vinden; zij, die aldaar wonen, moeten met ons deelen.

IZGRIM hernam: Neef! Ik zal hier, bij den boom wachten; gij zijt bekwamer dan ik, ga naar binnen. Zoo wilde hij mij in het net brengen. Hij belastte mij nog, dat ik, wanneer hij aldaar eten vond, zulks aan hem zoude doen weten.

Ik ging door eenen langen gang, en vond dien met vele en donkere bogten; de angst, welke ik uitstond bij het binnenkomen van het hol, wilde ik om geen twintig gulden nog eens ondergaan.

Nog eins angân; wente dâr weren
 So fele der fulven lédliken deren,
 Klene, grote, ók ein dól minder,
 Unde weren der fulven mër-apen kinder.
 Wente de mër-apinne lag in deme neft,
 Ik mende, it were de düvel gewäft.
 Se hadde eine wide mund unde lange tanden,
 Unde lange nägele an fôten un handen,
 Ok einen langen start angefat:
 Ik en sag nü lédliker dere dan dat.
 De jungen weren fwart, fan feldfener maneren,
 Ik mende, dat it junge düvele weren.
 Se segen mi fêr gruwelik an;
 Ik dagte: og! were ik wedder fan dan!
 Se was groter dan Ifegrim was:
 Öre kinder weren etlike na dem fulven pas.
 Se legen dâr in deme fulen hoie,
 Ik en sag ne lédliker proie,
 Beslabberd wente de oren tô mid drek:
 It stank dâr alfe dat helfhe pek.
 De wârheid to fäggen wolde dâr nigt denen,
 Wente örer was fele, unde ik allenen.
 Ok weren se alle fan kwaden gelât.
 Hyrumme fand ik einen anderen råd:
 Ik grotede se fhone, dat ik nigt en mende;
 Ik lét mi dunken, wo ik se kende;
 Ik hêt se medder, de kindere mine magen,
 Ik sprak: God spare ju to langen dagen!
 Dit sint juwe kindere, dat fê ik wal,
 Help, se behagen mi overal!
 Wo luftig fin se unde wo fhone!
 Din islik mogte syn eines koninges fone.

Dar-

Ik vond aldaar vele leelijke dieren, wel in foort gelijk, maar grooten en kleinen; te weten: de vrouw en kinderen van den meerkat; de moeder lag in haar nest. Ik zag ze aan voor den duivel; zij had een wijden mond en lange tanden, en scherpe nagels aan handen en voeten, ook een langen staart. Nooit zag ik een leelijker dier; en de jongen waren zwart en zoo leelijk, dat ze voor jonge duivels hadden kunnen doorgaan. Zij grijnsden mij gruwelijk aan. Ik dacht: O! was ik maar van hier! — De oude was grooter dan IZEGRIM en de jongen weinig minder; zij lagen allen in nat hooi; nooit zag ik zoo veel vuils bijeen; alle waren tot aan de ooren met drek bezoedeld, en het stonk er of men het pek van de hel rook. Hier nu de waarheid te zeggen, zou niets geholpen te hebben; zij waren met hun velen en ik alleen, en zij zagen mij reeds met scheele oogen aan.

Ik nam derhalve een ander besluit. Ik groette ze voor schoon, hoezeer ik er niets van meende. Ik hield mij als of ik ze kende, en heette ze: *Moei*, en de kinderen: *Neef* en *Nicht*. Ik sprak: u allen zij goede dagen toegewenscht. Dat dit uwe kinderen zijn, kan ik wel zien; wel! wat behagen zij mij. Hoe lustig zijn ze en hoe schoon. Elk hunner zoude men voor een Konings-kind begroeten. Ik mag u wel bedanken, dat gij alzoo onze familie helpt vermeerderen. Het doet mij leed, dat ik niet eerder iets vandeze bloedverwanten geweten heb; van zulken kan men hulp hebben, ten tijde van nood (11).

Darumme mag ik ju wol loven mid regt,
 Dat ji alfus meren unse slägt.
 Grote froude hadde mi dêrfan gekomen,
 Hadde ik geweten fan dessen minen omen:
 Men mag jo to ön tiden tor nöd.
 Ja, do ik ör fodane ere böd,
 De ik dog feker nigt en mēnde,
 Do dede se regt, wo se mi kende.
 Se hēt mi öm, unde was sēr fro
 Dog horet se mi altes nigtes to,
 Nigt shadede't mi, dat ik se medder hēt,
 Wowol mi fan angeft ütbrak dat fwēt.
 Se sprak to mi: Reinke, frund,
 Wäset wilkōmen! sin ji ök gefund?
 It is mi eine froude alletyd,
 Dat ji to mi gekomen fyt.
 Ji sin fröd, ji konnen wol leren
 Juwe öm'kens helpen to den eren.
 Sēt, do ik allodanes hörde,
 Dat fordénede ik mid eineme wörde,
 Darumme dat ik se medder heit,
 Unde spärde to säggen de wärheid.
 Gerne hadde ik gewäft fan dan.
 Do sprak se: öm, ji shult nergen gân,
 Ji sholen êrst äten eine gude mältyd.
 Sēt, do drög se up for mi mid flyt
 So fele spise, de ik nigt alle kan nomen,
 Mi wunderde, wo de där was gekomen,
 Fan herten, fan hinden unde andere wildbrad.
 Ik nam to mi, unde at mi wol sad.
 Do ik was sad, unde hadde genög,
 Gav se mi ein stükke, dat ik mid mi drög,

Dat

Toen ik aan haar zoo veel bewijs van eere schonk, waar ik niets van meende, hield zij zich ook alsof ze mij kende. Zij heette mij: *Oom* en was zeer vrolijk.

Zij bestond mij in geen opzigt, maar wat lette het mij, dat ik haar: *moei* heette, hoewel mij het zweet van angst uitbrak. Zij zeide vervolgens: Vriend REINTJE, wees welkom! Hoe vaart gij? Het geeft mij eene bijzondere vreugde, dat gij tot mij gekomen zijt; gij zijt wijs. Gij zult uwe neefjes veel kunnen leeren, opdat zij met eere tot stand komen.

Toen ik dit alles vernam, begreep ik, dat ik al dit goeds verworven had met haar *moei* te heeten, en spaarde hierbij alleen de waarheid. Ik wilde van daar gaan, en toen zeide zij: Gij moet hier blijven, en eerst een goeden maaltijd doen, en nu droeg zij zoo veel spijs op, dat ik alles niet noemen kan; harten en hinden-vleesch en allerlei wild-braad. Ik tastte toe en at mijn genoegen. Nadat ik verzadigd was, gaf zij mij nog de rug van eene hinde en dit moest ik medenemen voor mijne vrouw en kinderen. Ik nam afscheid en nu was het: REINTJE kom spoedig en dikwijls terug. Dit beloofde ik en ging spoedig heen. Het was er niet uit te houden; het stonk er

Dat was ein stükke fan einer hinde;
 Dat s'holde hävven myn wyv unde gefinde.
 Sêt, hyrmid nam ik orloy fan êr.
 Se sprak: Reinke, komet faken hör.
 Dat lovede ik ör, unde ging wedder út,
 Wenten it en was dâr nigt fêr gûd.
 It rôk dâr fuste na der wegen,
 Ik hadde filna den dôd gekregen.
 It was nog gûd, dat it so fel;
 Ik makede mi to lopende fûel
 To deme gate út, dâr ik inkwam,
 Unde do ik Ifegrim fornam.
 He lag unde stênde under dem bôm.
 Ik sprak: wo gait id mid ju, ôm?
 He sprak: nigt wol! ik mot fordärven;
 Mi dunket, ik mot fan hunger stârven.
 Mi entfârmede fêr fyn ongelükke,
 Unde gav öme to äten dat fulve stükke,
 Dat mi gegeven was in deme hol.
 He at, ja, dat smäkkede öme fêr wol.
 Des wufte he mi do groten dank,
 Al is de gunst nu worden krank,
 Ifegrim sprak, do he hadde geten:
 Reinke, öm, latet mi weten,
 We is de, de wonet in deme hol?
 Wo is it dâr gefhopen, övel efte wol?
 Do sprak ik wâr, unde lerede öm dat bäst,
 Ik säde: dâr is ein fêr fûl nest,
 Dog spife dêr is dâr gans fele.
 Wil ji, dat men dé mid ju dele,
 So gât darin, unde ju wol förfeit,
 Dat ji nigt fäggen de wârheid.

Wâr-

verschrikkelijk, zoo dat ik het bijna bestorvert was. Het besloeg nog ten goede. Ik maakte dat ik door hard te loopen spoedig bij den mond van het hol en in de lucht kwam. IZEGRIM lag nog en kreunde bij den boom. Ik vroeg: Oom! hoe gaat het. Hij: slecht; ik sterf van honger. Ik had medelijden met zijn ongeluk, en gaf hem het stuk vleesch, hetwelk ik uit het hol had medegenomen. Het smaakte hem wel, en toen bedankte hij mij, hoezeer hij het nu vergeten is.

IZEGRIM had het vleesch pas binnen, of hij vroeg mij: wie woont daar in het hol? is het aldaar goed of slecht? Ik zeide de waarheid, en raadde hem ten goede. Ik zeide: het is een vuil nest, maar de spijs is er goed en veel. Wilt gij er uw deel van hebben, ga dan naar binnen, maar zie wel toe, om de waarheid niet te zeggen. Gij moet aldaar de waarheid sparen, indien gij het goed wilt hebben.

Die overal de waarheid wil zeggen, moet veel
ver-

Wårheid to språken mote ji dår sparen,
 Is it, dat ji anders wol willen faren.
De wårheid alletyd språken wil,
Mot ök liden forfolginge fyl,
Mot ök faken buten slån,
Wan de anderen in de härbærge gån.

Ik hêt öme gån in dat hol,
 He fholde wården entfangen wol.
 Wat he dår sege, fholde he laten unforworen,
 Unde språken, dat se gærne wolden horen.

Sêt, here, hêr koning, dit weren de wõrd,
 So ik öm lerede: do ging he fõrd,
 Unde dede hyr al entjegen.

Hävt he dår wes over gekregen,
 Dat is forware syn egené fhade,
 Went he folgede nigt mineme rade.
 De groven pluggen, we se ök syn,
 Dår en wil nene wysheid in;
 Up wysheid agten se nigt to grunde,
 Darumme haten se subtile funde,
 Went se fulven de nigt forstån.

Ik lerede Ifegrime toforen an:
 Wolde he sik fõr fhaden waren,
 So mošte he dår de wårheid sparen.
 He antwõrde mi, he wüšte dat wol:
 Middés ging he in dat hol.

Dår fand he sitten de mêt-apen,
 De alfe de düvel was gefhapan,
 Mid ören kinderen: he forfêrde sik fêr,
 He rêp: help! wat lédliker dêr!
 Sint dit alle juwe jungen?
 Edder fint se üt der hellen entsprungnen?

Gåt,

vervolging lijden. Hij moet dikwijls buiten staan, wanneer een ander in de herberg treedt. Ik raadde hem in het hol te gaan, en beloofde dat hij er wel ontvangen zou worden, mits hij op zijne woorden lette, en niets zeide dan hetgene men gaarne wilde hooren.

Dit was, Heer Koning! de les, welke ik hem gaf. Hij ging heen en handelde er vlak tegen; heeft hij zich hier door eenig leed op den hals gehaald, het is zijne eigene schuld. Die grove pluggen kunnen geene wijsheid leeren; zij misskennen het belang van dezelve, en haatten de sijne praktijk, omdat zij er niets van begrijpen; ik leerde IZGRIM, hoe hij zich voor schade moeste wachten door de waarheid te sparen. Hij antwoordde: dat hij dit wel wistte en ging toen in het hol.

Hier vond hij de meerkat met hunne kinderen, zoo leelijk als de nikker. Hij schrikte erg, en riep: helpt! wat leelijke dieren. Zijn deze allen uwe jongen, of zijn ze uit de hel ontfapt. Ik raad u, verzuip ze spoedig; wat vruchten zult gij van zulk kwaad zaad verwachten. —

Be-

Gât , fordränket se , dat is råd.
 Wat böse jár sshal dit kwade fäd!
 Hörden se mi , ik wolde se hangen;
 Men mogte junge düvele hyrmede fangen,
 Wan men se brögte up ein mör,
 Unde bünde se där up dat rör.
 Wo regte lédlik sint se shapen!
 Dit mogen wol heten mör-apen!
 De mër-katte sprak do altohand:
 Welk düvel hävt ju boden gefand?
 Wat hävve ji mi hyr to affen?
 Efte wat hävve ji hyr to shaffen?
 Sint se aislik , efte shôn,
 Wat hävve ji darmede to dôn?
 Reinke fos , de is dog klök,
 De was hyr hûden by uns ök,
 He sprak , dat desse mine kinder weren
 Shone , fedig unde guderteren.
 He hêld se for sine gebörne frunde.
 Des is nigt mër dan eine stunde.
 Hagen se ju nigt , so se öme deden,
 Hyr en hävt ju jo niemand gebäden.
 Dat fägge ik ju , Ifegrim , wille ji it weten! —
 Do äfhede Ifegrim fan ör to äten.
 He sprak : langet hër , edder ik helpe ju föken;
 It helpet mi bät , wan dessen spöken.
 He wolde ör spise nemen mid magt ,
 Do krêg he , wat öm was tögédagt.
 Se sprang up öm , unde bêt ,
 Mid ören nägelen rêt unde splêt;
 Öre kinder deden des gelyk ,
 Se beten , se klaieden gruwiglik.

He

Behoorden ze aan mij, ik hing ze op; men zou er jonge duivelen mede kunnen vangen, als men ze op een moeras bragt, en ze op het riet bond. Foci! hoe leelijk zijn ze, men mag ze wel *moerapen* heeten!"

De meerkat zeide: „Welke duivel heeft u herwaarts genodigd? Wat hebt gij mij te tergen, of wat met mijne kinderen te schaffen? Zijn ze leelijk of schoon, wat ligt u daar aan gelegen? REINTJE DE Vos, die wijs en verstandig is, was heden hier ook bij ons, die zeide: dat mijne kinderen schoon, zedig en bevallig waren. Hij hield ze voor zijne bloedverwanten. Dit is nog geen uur geleden; behagen ze u niet, zoo goed als aan hem, niemand heeft u hier ontboden. Dit zeg ik u IZEGRIM, of gij het hooren wilt of niet."

De wolf eischte toen eenig eten. Hij sprak: schaf op, of ik zal u helpen zoeken; het wildbraad is beter voor mij geschikt dan voor deze spoken. Hij wilde hun de spijze met geweld ontnemen, en nu kreeg hij wat hem was toegedacht. De moer vloog hem aan en beet en reet hem met hare tanden en nagelen; de kinderen deden van 's gelijken en krabden en klaauwden hem gruwelijk. Hij begon te jammeren en te huilen, en het bloed liep hem over de wangen. Hij stelde zich niet te weer, en liep haastig naar buiten.

Toen

He begunde to hulen unde to ropen,
 Dat blöd kwam over sine wangen lopen;
 He fette sik ök nigt tor were,
 Unde lèp wedder út hastigen fere.

Do ik öme fag, he was tobéten,
 Toklaied, tofpleten unde toréten;
 Öme was geknepen mannig gat,
 Umme dat höved was he fan blode nat.
 Ein ör hadden se öme fo geplukked,
 Ja todëgen hadden se öme fo gerukked.
 Ik fragede öm, do ik öm fo fag toklai'd,
 Efte he hadde sproken de wårheid?
 He sprak: ik fäde alfe ik it dår fand;
 De lëdlike teve hävt mi gefhand.
 Were se hyr buten, se fholde't betalen!
 Wo dunket ju, Reinke, öre kinder tomalen?
 Wo slim se fyn, wo aislik se fën!
 Do ik dat fäde, do was it gefhën!
 Do fand ik by ör nene gnade;
 In untyd kwam ik dår to bade!
 Do sprak ik wedder: fy ji forkêrd?
 Alfus en hävve ik ju nigt gelêrd.
 It fholden hävven fägd, horet mi nu:
 Leve medder, wo gait it ju,
 Unde juwen fhönen kinderen gemên?
 Se sint mine neven grôt unde klên!
 Do sprak Ifegrim to mi wedder:
 Èr ik se wolde heten medder,
 Unde öre kinder mine neven,
 Ik wolde se èr deme düvele geven!
 Örer frundfhop hävve ik nèn gebrak,
 It is dat allerslimmeste pak!

Sæt,

Toen ik zag, dat hij zoo deerlijk gebeten en gereuten, geplukt en gerukt, en met vele gaten in zijnen huid en aan zijn hoofd gewond was, zoo dat hij overal bloedde en een zijner ooren bijna verloren had, vroeg ik hem: of hij de waarheid gesproken had? Hij hernam: ik noemde de zaken zoo als ik ze vond, en nu heeft die lelijke teef mij zoo geschonden; was zij hier buiten, zij zoude het betalen. En REINAART, hoe zal men de kinderen beschrijven? Hoe lelijk, hoe ijsfelijk zijn ze in hun aangezicht! — Zoodra ik dit zeide, was er geen houden aan; bij niemand was eenige genade, en ik kwam daar deerlijk te pas.

Ik hernam toen: zijt gij onzinnig? Ik heb het u zoo niet geleerd. Gij had moeten zeggen: Lieve Moei! hoe gaat het u en uwe mooie jongen. Ik bemin ze allen, groot en klein als mijne neeven.

IZEGRIM sprak: Ik wilde ze liever aan den duivel overgeven, eer ik dit gespuis *Moei* of *Neef* heette. Aan bloedverwanten heb ik geen gebrek; — dit is van het allerergste pak.

Sét, umme dit Ifegrim entfing
 Sodanen pagiment, alfe dår ging.
 Here, hêr koning, mærket unde fêt,
 Sâgt he nigt unregt, dat ik òm forrêd?
 Fraget òme fulven, eft it nigt fo was;
 Went he was do darmede up'et fulve pas.

Ifegrim fprak wedder an:
 Wille wi na deme ende flân?
 Wat wille wi fus alletyd kiven?
 De regt hävt, fhal wol rigtig bliven!
 Reinke, ji fholen krigen den ramp:
 Ik wil mid ju flân einen kamp!
 Hävve ji dan regt, dan finde ji wol.
 Ji fpräken hyr fan der apen hol,
 Wo ik dår was in hunger grôt,
 Unde ji mi bragten fpife in nôd.
 It was men ein knoke, wil ji it weten,
 Dat flêfh hadde ji dår avgegeten.
 Ji spotten miner, dår ik fta,
 Unde ji fpräken miner ere to na.
 Ji hävven mannig spottifh wôrd
 Mid loggen up mi gebrogt hyr fôrd,
 Wo ik deme koninge fyn levend forgunde,
 Unde wo ik na fineme live ftunde.
 Ji loveden deme koninge to wifende enen fhat.
 Men he hävt des nog nigt lange gehad.

Ji

Zulke betaling ontving IZEGRIM voor zijne bemoeijingen. Zegt hij nu niet ten onregte, Heer Koning! dat ik hem verried? — Vraagt het hem zelve, of het niet zoo geweest is; hij was er zelf bij.”

*IZEGRIM, het klagen moede, werpt aan
REINTJE den handschoen toe, en eischt
hem in het kampgevecht.*

IZEGRIM sprak op nieuw: „Laat ons aan alles een einde maken! Wat hebben wij aan het gestadig gekijf? Die regt heeft, zal wel regt erlangen. REINTJE! Gij zult uw loon krijgen. Ik eisch u in het kamp, en hebt gij regt, dit zal u dan gebeuren.

Gij spreekt hier van mijn verblijf bij het hof der apen en hoe ik aldaar honger had, en dat gij aan mij eenige spijsze hebt gebragt. Het was wat fraais! een been, waarvan het vleesch was afgeknaagd! Gij spottet toen met mij en nu spreekt gij mijner eere te na. Hoe menige schimpredē hebt gij hier met leugenen tegen mij voorgedragen, vooral hoe ik den Koning naar het leven stond. Gij belooft den Koning, hem eenen schat te zullen wijzen, maar hoe veel heeft hij er van gezien? Gij hebt mijne vrouw geschonden, zoo dat zij het niet te boven kan komen. Het is thans zaak dat ik tegen u optrek; wij willen yechten over oud en nieuw. Ik daag u thans nit

Ji hävven myn wyv, de wulvinnen,
 Shänded, dat se nummer kan forwinnen.
 Dit is de fake, de ik ju tye!
 Wi willen kämpen umme öld unde nye:
 Ik äfhe ju to kampe to desser tyd!
 Ik spräke, dat ji ein forräder un mörder fyt!
 Ik wil mid ju kämpen lyv umme lyv:
 Sus mag eins endigen unfe kyv!
 De ütbut den kamp, dat is dat regt,
 Einen handfhen deme anderen to dõnde plägt.
 Dën hävve ji hyr! nemet to ju!
 Draden fhal sik dat finden nu.
 Hër koning, unde alle ji heren gemèn,
 Dit hävve ji gehored, unde ji mogen't hyr fèn:
 He fhal nigt wiken üt desseme regt,
 Êr desse kamp fy nedder gelägd!

Do dagte Reinke in sineme môd:
 Dit wil gelden lyv unde gød!
 He is grõt, unde ik bin klèn;
 Werd desse kanze nu forfèn,
 So is mine list al forloren.
 Dog hävve ik wes fordêl toforen,
 Nigt fhal it gân na sineme willen.
 Ik lêt öme to fore de klouwen avfillen:
 Al is fyn môd nog nigt geköled,
 Ik hope, dat he jo dat fulve nog fölet.

Middés sprak Reinke tom wulve wedder:
 Ifegrim, ji sint fulven ein forräder!
 De fake, de ji mi hyr tõläggen,
 De lege ji alle, wan ji de fäggen.
 Mid ju to kämpen, dat mot ik wagen,
 Darfõr wil ik ök nigt forzagen.

tot een kampgevecht, en verklaar dat gij een dief en moordenaar zijt. Ik wil met u vechten, lijf om lijf, en zoo zal er een einde komen aan onzen twist.

Die de uitdaging doet, moet volgens regt den handschoen werpen; hier is hij! Neem hem op; ik zal weldra gereed zijn. Heer Koning! en gij allen, Mijne Heeren! Gij hebt het gehoord en gezien, REINAART zal niet uit het regt gaan, voor dat deze kamp beslist zal zijn." —

REINTJE zeide bij zich zelve: „Dit komt op lijf en leven aan. Hij is groot en ik ben klein. Schiet ik hier bij te kort, dan is alle list vergeefs besteed. Ik heb nog iets vooruit en het zal hem niet naar zijnen wensch gaan. Ik liet hem de klauwen van de voorpoten afrukken; al is het, dat zijn moed niet geheel gekoeld is, ik wil hopen dat hij dit zulks nog gevoelen zal.

Vervolgens sprak hij tegen den wolf: „IZEGRIM! Gij zijt zelf een verrader. De zaak, waarmede gij mij beschuldigt, is gelogen. Ik wil het wagen om met u te vechten. Ik ben voor U geenszins bevreesd, en het was voorlang mijne begeerte. IZEGRIM liegt alles wat hij zegt, en der-

Ji bringen mi, dár ik gérne were;
 Dit was alletyd myn begére,
 Ifegrim lugt hyr, dat he fägt,
 Des fátte ik ein pand hyr in dit regt!

De koning entfeng de pande do
 Fan Reinken, ók fan Ifegrime darto,
 Unde sprak: ji twe fholt fátten borgen,
 Dat ji to kámpe kómen morgen.
 Ji sint in beden parten forworen,
 Men kan alletyd juwe klagd nigt horen,
 Ifegrimes borgen worden dare
 Hinze de káter, unde Brún de bare.
 Moncke de junge, Marten apens sone,
 Ward borge for Reinken, unde Grimbárd de kónz,

Do sprak to Reinken de apinne:
 Reinke, frund, wáset klók fan finne!
 Marten, myn man unde juwe óm,
 De nu upgetogen is na Róm,
 De lérde mi eins ein gebád,
 Dat de Abbed fan Slúkup hávt gefát.
 De abbed hadde Marten lév,
 Unde gav öme dit bád in eineme brév,
 He sprak: dat bád is gúd alletyd
 Dén, de gán willen in den ftryd,
 Dén fhál men dit bád overláfen
 Des morgens nogteren, fó fhál he wáfen
 Des dages fry fan aller nód,
 Unde is behoded fór den dód
 Den fulven dag to allen stunden;
 Nemand fhál öme konnen wunden;
 He werd fan alleme kwaden forlóft.
 Hyrumme, neye, hávvet guden tróft.

halve zet ik ook een onderpand hier in het gerigte." —

De Koning nam de panden aan van beiden, en sprak: „Gij moet borgen stellen, dat gij morgen in het kamp zult verschijnen; gij hebt aan beide zijden schuld, en men kan niet ten allen tijde voor uwe klagten gereed zijn. IZEGRIM stelde toen BRUIN en HINZE als zijne borgen, en voor REINTJE traden GRIMBAARD en MONCKE, de oudsten zoon van MAARTEN (de aap) op.

Mevrouw (de Apin) sprak REINAART aan en zeide: „Vriend! wees nu op uwe hoede en wijs. Mijn man, thans te *Rome*, leerde mij eens een gebed, hetwelk de Abt VAN SLOKOP hem gegeven heeft. Die Abt achtte MAARTEN hoog, en zond hem een afschrift van hetzelfde in eenen brief, waarbij hij melde, dat hetzelfde ten allen tijde goed was, maar vooral voor hem, die ten strijde zal gaan. Wanneer het over iemand gelezen werd des morgens in het nuchteren, dan zoude deze gedurende den geheelen dag voor alle wonden behoed zijn, en ook verlost van alle rampen. Neef! wees derhalve getroost; ik zal dit gebed morgen over u lezen, dan behoeft gij voor den dood niet beangst te zijn.”

Ik wilt over ju läfen morgen,
So dorve ji för den död nigt sorgen.

Reinke sprak: myn leve medder,
Ik danke ju fêr, ik denke des wedder.
Mine sake is regtfärdig boven al,
Dat fulve mi meist helpen shal.

Reinkens frunde de nagt där bleven,
Up dat se Reinken de forge fordreven.
De apinne, frouwe Rukenouwe,
Was Reinken gûd unde fêr trouwe.
Se lêt öme twifhen höved unde start,
Unde ök umme de brost tom buke ward

Syn hâr altomalen avfhären,
Dârto wol fât mid olie smären.

Reinke was rund, fât unde wolgeföd,
Se sprak: Reinke, fêt, wat ji dôt!

Horet na guder frunde råd,
Dat dait ju gûd, unde nümmer kwäd.

Drinket nu fele to desser tyd,
Unde wan ji in den kreit gekomen syt,

Höldet juwe water so lange mid magt,
Men dänne so wäfet darup bedagt,

Pisfet dänne ful juwen ruwen start,
Unde slät den wulv umme sinen bård.

Konne ji öm in de ogen raken,
Ji wêrden syn gesigte düster maken.

Dat fulve mogte ju fêr fromen,
Unde öme to grotome hinder komen.

Dit alle möte ji sus wagen,

Unde latet öm êrsten ju fuste jagen,

Unde ji fholt lopen sus jegen den wind,

Dâr men fele stoves unde sandes find,

Dat

REINAART hernam: „Mijne lieve Moei! Ik bedank u. Ik zal het erkennen. Mijne zaak is regtvaardig en dit zal mij het meest helpen.”

Zijne vrienden bleven gedurende den nacht bij hem. Mevrouw van FIJNEREUK was hem bijzonder genegen en zeer getrouw. Zij liet hem tusfchen kop en staart, en ook om den buik en de borst fcheeren, en fmeerde hem ter degen met olie in; hij was rond, vet en welgedaan. Zij zeide: „REINTJE, zie wel toe wat gij doet, en hoor naar vrienden-raad; dit zal u goed doen. Drink nu veel en meer dan gij gewoon zijt, en houd uw water in, totdat gij in het ftrijdperk gekomen zijt; maar dan moet gij dit in de staart doen loopen en tracht dan den wolf daarmede om zijn kop te slaan; kunt gij hem in de oogen raken, zoo veel te beter, en dit fcherpe vocht zal hem zijn gezigt verdonkeren. Dit zal u wel te ftade komen en hem hinderen; gij moet het wagen; gij moet hem eerst aan het loopen brengen en wel tegen den wind op, en waar veel ftof en zand ligt; krab dit op en doe het hem in de oogen ftulven; daarna moet gij u omkeeren, en als hij zich in de oogen wifcht, doe er dan uw voordeel mede, en fla hem dan met den natten staart in het gezicht, dan zal hij niet weten waar hij is.

Dat öme dat in de ogen mogte weien:
 Dan fhole ji ju fan öme draien.
 Dewile he dänne wifhet fine ogen,
 So denket juwe fordel al dat ji mogen,
 Unde flät öm in fyn angefigte mid juwer pis;
 He fhal niget weten, wör he is.

Sêt, neve, it is nu fo gefhopen,
 Ji fholen ju läggen nu to flapen:
 Wi willen ju wäkken, wan dat is tyd.
 Erst wil ik over ju läfen mid flyt
 De hilgen wördo, där ik fan fäde,
 Middés fe de hand up öm läde,
 Unde sprak: *gaudo statzi salphenia,*
Casbu gorfous barbas as bulfrio!
 Sêt, Reinke, nu fint ji wol forwård!
 So sprak ök de greving Grimbård.

Sus brogten fe öm tor ruheftede,
 Därfulvest fik Reinke flapen läde,
 He flêp, wente dat de sunne upging.
 Do kwam de otter unde de greving,
 Se wäkken den Reinken samtliken beide,
 Se spröken, dat he fik wol bereide.
 De otter gav öm einen äntfogel jung,
 He sprak: ik sprang darna mannigen sprung,
 Êr ik dên eineme fögelër nam
 By Hönrebröd regt an deme dam;
 Dên fhole ji äten, leve fädder!
 Dat is gude handgibt, sprak Reinke wedder,
 Forfmade ik dat, fo were ik sot.
 Dat ji miner denken, dat lone ju God!
 Reinke at wol unde drank ök därto,
 Unde ging mid finen frunden do

Zie Neef! zoo staan de zaken. Gij moet nu gaan slapen. Wij zullen u wekken als het tijd is, eerst zal ik over u de heilige woorden lezen waarvan ik gesproken heb." — Hierna de hand op zijn hoofd leggende, zeide zij: *gaudo statzi satphenio* enz. Zie REINTJE! nu zijt gij wel behoed GRIMBAARD bevestigde zulks.

Zij bragten hem vervolgens naar zijne rustplaats. Hij sliep tot dat de zon opkwam. GRIMBAARD en de Otter wekten hem op, en spraken hem eenen goeden moed in. De laatste bragt hem een jonge eend; hij zeide: „Ik moest menigen sprong doen eer ik hem bij HOENDERBROED, aan den dijk heb bemagtigd. Gij moet hem opeten, lieve Neef!" — „Het is een goede handgift, (zeide REINTJE,) vermaadde ik die, dan zoude ik dwaas handelen. Dat gij zoo mijner gedenkt, zal wel vergolden worden." REINTJE at en dronk en ging daarna met zijne vrienden in den kring en op het plein, waar het kampgevecht zoude plaats hebben.

In den kreit unde up den plân.
 Dâr men den kamp fholde flân.

Alse de koning Reinken fornam,
 Dat he so befhoren kwam,
 Dat men öme so to kreite brogte,
 He laghede finer, al dat he mogte.
 He sag öm alfus fät gefinâred,
 Unde sprak: o fos, we hävt di dat geléred?
 Du magst wol heten Reinke fos,
 Du bist ön altomalen to lös,
 In allen örden westu ein hol!
 Wil it di nu helpen, dat findstu wol.

Reinke negede deme koninge fere,
 Unde böd ök der koninginnen ere.
 He wifede sik to wäfen wolgemeid,
 Unde sprang middés in den kreit.
 Dâr was de wulv mid finen frunden,
 De alle Reinken des kwadesten gunden.
 Se spröken mannig forbolgen wörd.
 De kreitwârders brogten de hilgen fôrd,
 Dat was de Lupard unde de Los:
 Dâr mošte fwären bede wuly unde fos,
 Umme wat se dâr kwemen in den kreit.
 De wulv de fwôr den êrsten eid.
 He fwôr, dat Reinke were ein forräder,
 Ein dêv, ein mördenër, ein misfedäder,
 Ein êbräker unde ein fals'h ketyv;
 Dit gilt uns beden lyv umme lyv!

Reinke fwôr wedder in deme fulven kreit,

Dat

Het kampgevecht.

Toen de Koning REINAART zoo gefchoren en ingefmeerd in de kreits zag binnen komen, lachte hij van harte, en zeide: „o Vos! wie heeft u dit geleerd? Gij moogt wel: REINTJE DE Vos heten en zijt hen allen te loos. In alle oorden weet gij een hol te vinden, en helpt dit een en ander u thans, dan is het fraai bedacht.”

REINTJE maakte eene diepe buiging voor den Koning en groette ook de Koningin, met bewijs van eere. Hij betoonde zich welgemoed te zijn en sprong in de kreits; daar stond reeds de wolf met zijne vrienden, die allen aan REINTJE het ergste gunden, en zeer vertoornd over hem spraken.

De kreitsbewaarders, de *Luipard* en de *Los*, bragten de beelden der Heiligen in den kring, en nu moesten de wolf en de vos bezweeren, om welke reden zij aldaar in het kampgevecht kwamen. IZEGRIM zwoer het eerst: dat REINTJE een verrader, en dief en een moordenaar was, verder een echtbreker en een schelm, en dat het nu om lijf en leven zoude gaan.

REINTJE zwoer in dezelve kreits: dat de wolf
een

Dat de wulv swore einen falschen eid,
 He swôr ôk, dat Ifegrim de here
 Up òm loge unde unrigtig were,
 He fholde nummer wâr maken den eid!

Do spröken de dâr bewareden den kreit:
 Dôt, wat ji fhuldig to dônde syn;
 De regtfârdig is, werd drade wol fhyn!
 Do gingen út, beide klein unde groten,
 Men desse twe worden binnen besloten.
 De apinne formânde Reinken der wôrd,
 De he fan ör hadde gehôrd.

Reineke sprak mid fryeme môd:
 Ik wêt, ji segen't gërne gôd,
 Nigt to min, ik wil daran;
 Ik hävve wol êr by nagte gân,
 Dâr ik alsodanes hävve gehaled,
 Dat nog nigt al is betaled,
 Darumme ik moeste wagen myn lyv.
 So wil ik ôk jegen dessen ketyv
 Myn lyv nu wagen, unde dôn dat fulve,
 Unde fhänden öme unde alle de wulve.
 Ik hope to eren myn ganzse geslägt,
 Unde wil öme indriven, dat he hyr fâgt.

Sus leten se desse twe allên;
 Dâr mogte men do twe kämpers sên!

Ifegrim kwam mid grotene nide,
 Sine klouwen unde mund dede he up wide;
 He lèp unde sprang dâr sprunge grôt;
 Reinke was ligter dan he to fôt,
 He entsprang öme al dat he kunde,
 Dog êr he dessen kamp begunde,
 Pifsede he finen ruwen start al ful,

Un-

een valschen eed had gezworen, dat hij hem be-
loog en onregtvaardig handelde, en dat hij zijn
eed nooit zoude kunnen waar maken.

Vervolgens spraken de kreitsbewaarders: „Doet
nu, wat gij schuldig zijt. Het zal wel spoedig
blijken wiens zaak regtvaardig is.” Daarna tra-
den allen, groot en klein, buiten het strijdperk.
Partijen werden ingesloten, en de apin herinner-
de nog aan REINTJE de les, welke hij vroeger
gehoord had. Hij hernam vrijmoedig: „Ik weet
het, hoe gij gaarne zult zien, dat het goed gaat.
Vrees niet, ik zal mij wel redden. Ik heb wel-
eer bij nacht avonturen gewaagd en wel iets ge-
haald, hetwelk nog niet betaald is met gevaar van
mijn leven; zoo zal ik mijn lijf nu ook tegen dezen
schelm zetten, en hem en alle wolven te schande
brengen. Ik hoop mijn geheel geslacht tot eere
te verftrekken, en zal hem inpeperen, wat hij van
mij gezegd heeft.”

Nu liet men hem met den wolf alleen, en nu
zag men de twee kampioenen.

IZEGRIM trad toe in toorn; hij zette den mond
wijd open en vertoonde zijne klauwen; hij liep
en deed wijde sprongen. REINTJE was veel lig-
ter te voet en ontsprong hem telkens. Eer hij
de kamp begon bevochtigde hij zijn staart en vul-
de die met stof en zand. Toen IZEGRIM meen-
de, dat hij zijnen vijand overmocht, gaf REIN
hem

hem

Unde makede öm ful sandes un mul.
 Do Ifegrim menede, he hadde öm wis,
 Do slög Reinke tō mid der pis
 Mid sineme starte einen slag
 Öm in de ogen, dat he nigt en sag.
 Sus seighede he öme in de ogen —
 Dat was fan finen ölden togen:
 Wente Reinkens pise was so kwäd,
 So dat dēme felden was gūd rād,
 Dēme se in de ogen kwam,
 Dēme fulven se syn gefigte nam.
 Reinke hadde toforen Ifegrims kinder
 Hyrmede gedān groten hinder;
 He hadde ön de ogen ütgepist,
 Darfan hyrfor gesproken ist.
 Sus menede he ök Ifegrim to maken blind;
 Wente so wan he kwam jegen den wind,
 So klaiede he dat sand unde mul,
 Unde warp deme wulve de ogen ful.

Ifegrim wifhede, dat dede öm smärte,
 So slög dänne Reinke to mid deme sterte,
 Unde blendede öme so mid der migen:
 Ifegrim begunde dat kwäd to krigen.
 Mid sodaner list dede Reinke flyt:
 So wan he sag, dat he hadde tyd,
 Unde dat deme wulve de ogen tränden,
 So kwam he springen unde sländen,
 Unde blendede öme jo de mēr;
 Darto forwundede he öme ök sēr.
 De wulv wård wol halv dul unde dörde;
 Reinke gav öme nog speie wörde.
 He sprak: her wulv, ji hävven forslunden

Man-

hem met den natten staart zulk eenen streek voor de oogen, dat hij niets konde zien; zoo smartte en beet hem het vocht. Dit was eene van zijne oude vosse-streken; hij wist, dat hetzelfde zoo scherp was, dat daartegen geen raad bleek te zijn, en had IZEGRIM's kinderen daarmede blind gemaakt, zoo als reeds vroeger is gezegd. Hij meende zijnen vijand nu ook van het gezigt te berooven, en als deze tegen den wind opliep, krabde hij het zand en stof van de grond, en joeg dit den wolf in de oogen.

IZEGRIM veegde zich zoo sterk in zijn gezigt, dat het hem zeer deed, en dan sloeg REINTJE hem op nieuw met den staart, zoo dat hij niets konde zien. IZEGRIM kreeg het erg, en nu maakte REIN van zijne listen nog meer gebruik. Toen hij zag het aan tijd te hebben, en dat den wolf de oogen traanden, viel hij aan met herhaalde slagen en sprongen en verblinde zijnen vijand hoe langer hoe meer en verwondde hem deerslijk. De wolf werd half dol, verloor zijn besef, en nu gaf REINTJE hem nog smadelijke woorden. Hij zeide: „ Heer Wolf! Gij hebt vele lammeren en andere onnozele beesten verscheurd; ik

D d

wil

Mannig unſ huldig lam to ſelen ſtunden,
 Darto ôk mannig unnoſel dêr :
 Ik hope, ji dôn it nu nigt mêr.
 Dit is juwer ſelen tomalen gôd,
 Dat ji hyr ſus penitencien dôt.
 Wâſet duldig, it nimt draden ein ende,
 Ji ſint nu komen in Reinkens hânde.
 Dog wolde ji bidden unde ſonen,
 Ik wolde juwes levendes ſhonen.

Deſſe wôrde ſprak Reinke mid der haſt,
 Unde hêld dewile Ifegrim faſt
 By ſiner kâlen, unde dede ôm wark;
 Men Ifegrim was ôme alto ſtark,
 He brak ſik lôs mid twên togen.
 Dog taſtede ôme Reinke twiſhen de ogen,
 He forwundede ôme fêr dorg de hûd,
 So dat Ifegrim ein oge ging út.
 Dat blôd lêp ôme over ſine nâſen.
 Umme dit ſprak Reinke: ja, ſo ſholde't wâſen!

De wulv forzagede in ſineme môd,
 Do he ſus ſag ſyn egene blôd,
 Unde dat he ein oge hadde forlôrn:
 He wârd rafende fan grotene torn,
 He ſprang na Reinken, dat he ôm fatede.
 Dat ſulve Reinken nigt ſele batede.
 Ifegrim ſiner ſinârte forgat,
 Unde warp Reinken under ſik plat.
 Reinkens fôrfôte, dat weren ſine hânde,
 Dêr krêg Ifegrim ein by deme ende
 In ſine mund Reinkens hand:
 Do wârd Reinken forge bekand.
 He frugtede der hand to gânde kwyt.

Iſe-

wil hopen , dat gij dit in het vervolg niet meer zult doen ; waarlijk het is voor uwe ziel nuttig , dat gij boete doet . Wees geduldig . Gij zijt nu in REINTJE'S handen . Wilt gij om genade bidden en een zoen aangaan dan zal ik u niet aan het leven komen .

Deze woorden sprak REINAART haastelijk , en hij hield IZGRIM inmiddels bij de keel en verschafte hem veel moeite , maar IZGRIM was hem te sterk ; hij maakte zich los na twee rukken . Toen trof REINTJE hem tusfchen de oogen , en wondde hem zoo diep in de huid , dat IZGRIM een oog verloor ; het bloed liep hem over den neus en REIN zeide : „ Ei ! zoo moet het gaan ! ”

De wolf kwam in woede en verzamelde zijne krachten ; toen hij zijn bloed zag en voelde , dat hij het eene oog kwijt was , werd hij razende van toorn , sprong naar REINAART , en greep dezen zoodanig aan , dat het hem bijna duur te ftade kwam .

IZGRIM vergat zijne smarten , en wierp zich op REINTJE , zoo dat hij dezen onderkreeg en eene der voorpooten met den bek vatte .

Nu kwam REINAART in groot lijden ; hij vreesde de voet te verliezen . IZGRIM hield ze wel degelijk vast , en sprak tegen hem met vollen mond : „ O dief ! nu is uw tijd gekomen . Geef

Dd 2

het

Ifegrim hêld faste mid grotene nyd,
 Unde sprak to Reinken mid fulleme munde:
 O dêv! nu is gekomen dine stunde!
 Giv gewonnen, efte ik fla di dôd.
 Dyn bedregend is gewâst to grôt,
 Dyn stovkrasfend, dyn pifend, dyn fhërend,
 Dine grote loggen, dyn fâtte smërend!
 Du häst mi so fele misgedân,
 Nigt en fhaltu mi nu entgân.
 Wo faken hävstu mi gefhänded,
 Unde nu myn eine oge forblended!
 Reinke dagte: nu lide ik nôd;
 Geve ik mi nigt, so bin ik dôd:
 Geve ik mi ôk, so bin ik gefhänd,
 Dog ik hävve't tegen òm fordënd.
 Mid fôten wörden ging he òme an,
 He sprak: leve here òm, ik wil juwe man
 Gërne fyn fan aller miner have,
 Unde for ju gân tom hilgen grave,
 To allen kârken int hilge land,
 Unde bringen darfan to juwer hand
 Breve unde des avlates so fele
 For ju unde juwer olderen fele.
 Ik wil ju hölden in sodanen eren,
 Gelyk eft ji de pawes to Rome weren;
 Ik wil ju swëren einen eid,
 Juwe knegt to fyn in ewigheid;
 Darto al mine angebörne frunde
 Sholen ju denen to aller stunde.
 Dit fägge ik ju by minen eiden;
 Deme koninge wolde ik dit nigt beiden.
 Wil ji sus dôn dit unforwandes,

gewonnen , of ik bijt u dood ; uw bedrog is erg geweest , met het scheeren en smeeren , met het vocht en het stof. Gij hebt mij veel misdaan , maar nu zult gij mij niet ontkomen. Hoe veelmalen hebt gij mij beledigd , en nu hebt gij mij nog een oog uitgerukt.”

REINTJE dacht: nu loop ik gevaar ; geef ik mij niet over , dan bijt hij mij dood ; doe ik het , dan ben ik onteerd. Maar ik heb het aan hem verdiend.

Hij ging hem nu aan met zoete woorden. „ Lieve oom en Heer ! Ik wil uw lijfeigene zijn met alles , wat ik heb. Ik wil voor u naar het Heilige graf gaan en naar alle kerken in het Heilige land ; ik zal van daar vele absolutien en aflaten medebrengen , voor u en voor de zielen uwer ouderen. Ik zal u in eere houden , alsof gij de Paus van *Rome* waart. Ik wil het bezweren uw knecht te zullen zijn tot in eeuwigheid. Alle mijne bloedverwanten zullen u onderdanig zijn ; dit zweer ik u zelf en beloof meer aan u dan aan den Koning. Wilt gij het doen op deze beloften , dan zult gij nog een groot heer worden. Al wat ik vang , zal ik bij u brengen : hoenders , ganzen , eenden en vischen ; voor ik er iets van gebruik , zullen uwe vrouw en kinderen de keure hebben. Ik zal met den uitersten vlijt ten uwen dienste staan ,

So wërde ji ein here desses landes;
 Unde al wes ik fus fangen kan,
 Shal êrst to juweme bode stân,
 It fy hõnre, göse, ände, edder fishe,
 Ik wilt ju bringen to juweme dishe:
 Êr ik des jummer bruken shal,
 Sholen juwe wyv unde kinder al
 Den kôr darav hävven alletyd.
 Darto wil ik mid groteme flyt
 Alletyd to juweme live sên,
 Dat ju nummer nèn kwád shal fhèn.
 Ik hete wat lös, unde ji sint stark,
 Hyrmede wil wi dõn dat wark.
 Hõlde wi tosamende, we kan uns shaden?
 De eine mid magt, de ander mid raden!
 Unde wi sint ôk so na geboren,
 Dat sholde sik fan regte nigt gehören,
 Dat wi malkander bestriden sholden,
 Ik hadde node kamp gehõlden
 Tegen ju, hadde ik mogen entgân,
 Men ji sprõken mi to kampe êrst an:
 Do mošte ik, dat ik node dede,
 Dog hävve ik hoveshen gefaren darmede,
 Unde mine magt nigt al bewised;
 Men ik hävve mi meist geprised
 Daran, ju, minen õm, to sparen,
 Anders hadde ji anders gefaren.
 Hadde ik up ju gedragen hât,
 Ji hadden't mid mi fele kwader gehad.
 Hyr is nog nigt fele shade gefhèn,
 Men mid juweme oge — dat is forsên.
 Og! dat fulve is mi so lød!

Dog

en voor uw lijf zorgen, opdat u geen kwaad wedervare; mij noemt men loos, en gij zijt sterk, en alzoo zullen wij veel kunnen uitrigten. Zijn wij vereenigd, wie zal tegen ons bestand zijn? de eene komt met magt, de andere met raad. Wij zijn ook zoo na aan elkanderen verwant; het zoude niet goed zijn, dat wij elkanderen bestreden. Ik ben noode in het kamp gegaan en had u gaarn ontweken, maar gij hebt mij uitgedaagd. Nu moest ik wel tegen mijnen wil handelen, maar ik ben hierbij hoffelijk te werk gegaan en ik heb mijne magt hierbij geenszins ten volle betoond. Ik heb het mij tot den grootsten lof gerekend, om u, mijnen oom, te sparen; anders was het met u erger gegaan. Had ik tegen u haat gedragen, gij zoudt het nog slimmer gehad hebben; thans is er nog weinig leed aangebragt. Uw eene oog — maar dit is een ongeluk; het is mij zelve zoo leed. Het beste is, dat ik eenen raad weet, om u te helpen, en is het eene oog weg, dan hebt gij het groote voordeel, dat gij maar één vengster hebt te sluiten, als gij wilt gaan slapen, daar een ander er twee moet toedoen. Nog wil ik eenen anderen zoen met u aangaan. Alle mijne vrienden, waarover ik iets te zeggen heb, mijne vrouw en mijne kinderen elk naar zijn rang, zullen voor u nijgen, u eere bewijzen, dat de Koning het ziet, en u bidden, dat gij REINTJE vergiffenis verleent en hem door uwe genade laat leven. Ook wil ik in het openbaar bekennen, dat ik u belogen en belasterd heb en u veelmalen heb bedrogen; ook wil ik een

Dog dat bäste is, dat ik wol wêt
 Guden råd, ju mede to heilen;
 Wes ik kan, wil ik mid ju deilen.
 Blivt dat oge danne wäg, unde wërde ji heil,
 So is it ju dog ein gröt fordeil;
 Ji dorven men ein fenster tösluten,
 Wör ji slapen binnen efte buten,
 Där ein ander mot twe tödön.
 Nog wil ik ju dön eine andere sön,
 Went alle mine frunde, där ik over rade,
 Myn wyv, mine kinder, islik nä grade,
 Sholen ju nigen dorg juwé ere,
 Dat it de koning füt unse here,
 Unde bidden, dat ji Reinken forgeven,
 Unde by juwer gnade öm laten leven.
 Ok wil ik bekennen openbär,
 Dat ik hävve sproken unwär,
 Unde hävve fhandliken up ju gelogen,
 Darto mannigwärve bedrogen.
 Ok wil ik ju swären enen eid,
 Dat ik nigt kwades fan ju weit;
 Ik begere ök nergens mid ju to beleden.
 Wat kan ik ju gröter söne beden?
 Döde ji mi ök nu, wat ligt daran?
 So möte ji alletyd ju frugten dan
 För myn slägte, för mine frunde.
 So is it ju bäter in desser stunde,
 Öm, dat ji fyn klök unde wys,
 Unde wärven ju nu ere unde prys,
 Unde dat ji ju nu maken fele frunde,
 De ju denen alle stunde.
 It is mi nu dog nigt tor baten,

Wer

eed zweeren, dat ik niets kwaads van u weet, en ik begeer niet, dat gij mij aangaande iets be-lijdt. Hoe kan ik u meer tot verzoening aanbieden. Doodt gij mij nu, wat hebt gij er aan. Gij zult altijd in vreeze zijn voor mijn geslacht en mijne vrienden. Het is beter, oom! dat gij thans wijs en verstandig handelt. Gij zult hiermede lof en eere verwerven en velen tot vrienden maken, die u ten allen tijde zullen ten dienste staan; het is mij onverschillig, of gij mij doodt, of in het leven laat!"

Ik en gijke niet teic up die
Wat te konnen doen, wil te wesen
Ore handeling wil ik wel daren
Og, wo tholden mit darme talden
Iete ik di toe mid lodgema talden
Wo tholden enen minnen bodgema
De die niet lodgema up ego lodgema
In tholden, die hoveit mit lodgema
In hoveit, die tholden van lodgema
Is niet ein minner ogen die
De hoveit die lodgema minne hoveit
Die van an twinnig lodgema
Die lodgema an niet te lange lodgema
Der ik minnen stem nogte lodgema
Wo lore tholden ik darme lodgema
Wan ik nu di dede jennige lodgema
De ik van di hoveit l'hande an de l'hande
Niet ik allene, men die mijn wiv
Dat l'hande die, lodgema, kollen dat l'hande

Deville de wiv tegeen Reinken die l'hande
Reinke sine andere hand andersidek

De 5 d d

Wer ji mi doden, efte leven laten.

Do fprak de wulv: o falſhe fos,

Wo gërne wereſtu wedder lôs!

Were al de werld fan golde rôd,

Kondeſtu mi dé geven in diner nôd,

Ik lete di darumme nigt kwyt!

Du hävft mi gefworen mannige tyd,

Ag, du falſhe untruwe gefelle!

Du geveft mi nigt eine eierfhälle,

Lete ik di lôs in deſſer ſtunde.

Ik en paſſe nigt fele up dine frunde;

Wat ſe konnen dôn, wil ik wagen,

Öre fyendfhop wil ik wol dragen.

Og, wo ſholdeſtu mi dänne fokken,

Lete ik di lôs mid fodaneme lokken!

Wo ſholdeſtu enen anderen bedregen,

De fik nigt forſtunde up dyn legen!

Du ſprikſt, du hävveft mi geſpârd?

Sü hyrhër, du ſhalk fan kwader ârd!

Is nigt ein miner ogen út?

Du hävft ôk forwunded mine hûd

Mër wan an twintig ſteden.

Du leteft mi nigt ſo lange tofreden,

Dat ik minen afem mogte uphalen.

Wo ſere ſholdé ik dänne dwalen,

Wan ik nu di dede jennige gnade,

De ik fan di hävve ſhande unde ſhade,

Nigt ik allene, men ôk myn wyv —

Dat ſhal di, forräder, koſten dat lyv!

Dewile de wulv tegen Reinken ſus ſprak,

Reinke ſine andere hand underſtak

De-

De wolf sprak: „ O looze vos! hoe gaarn wenschet gij, dat ik u los liete! Al kondet gij mij eene wereld vol goud aanbieden, ik wil u thans niet laten glippen. Hoe veel hebt gij mij voorheen met eeden beloofd, en gij hebt mij niet voor de waarde van een eijerschaal gegeven. Hoe zoude ik u dan thans los laten? Ik vrees niet erg voor uwe vrienden, en hunne vijandschap. Ik wil het er op wagen, wat zij kunnen doen. O! hoe zoudt gij mij uitlagchen, wanneer ik u op uwe mooie woorden los liet, en hoe velen zoudt gij nog bedriegen, die zich niet hoeden voor uwe leugenen; gij zegt, dat gij mij gespaard hebt; zie hier, gij booze schalk! is het eene oog niet uit, en heb ik in mijnen huid niet meer dan twintig wonden? Gij liet mij geenen tijd om adem te halen. Hoezeer zoude ik mij misgaan, als ik aan u eenige genade schonk, daar ik niets van u gehad heb als schade en schande, en ik niet alleen, maar ook mijne vrouw. Dit zal u nu het leven kosten. Verrader en booswicht!

Terwijl de wolf dit tegen REINTJE zeide, stak deze zijnen anderen voorpoot zoo ver, dat hij hem
grij-

Deme wulve twifhen fine benen ,
 Unde grêp öne fufte , dat was fyn menen ,
 By finen — ja , ik en fägge nig't mër.
 Reinke duvede öme fafte unde fêr.
 De wulv rêp unde begunde to hulen ,
 Do tog Reinke wedder út finer mulen
 Sine hand , de dâr toforen in ftak ;
 Ifegrim hadde grôt ungemak.
 Reinke knêp un tog öm , dat he fhryede
 So fêr , unde dat Ifegrim blöd fpyede.
 Fan pinen brak öme út fyn fwêt ,
 Darto dat he agter ök gliden lêt.
 Reinke , de den wulv fêr hatet ,
 Hadde öm by finen bröderen gefated.
 Mid finen händen unde tänen fo faft :
 Sus kwam up Ifegrim alle de laft.
 He hadde fo grote pinen darav ,
 So dat he fik gans unde gâr begav.
 Dat blöd lêp ut fineme ogen un hövede ;
 He ftorte nedder unde fordövede.
 Hyrför hadde Reinke genomen nên geld ;
 Sêr fafte he öm by den bröderen hêld ,
 He begunde to fleepen unde to tèn ,
 Dat fe it alle mogten fên.
 He knêp öm , he flög , he blaiede , he bêt !
 Ifegrim hulede , he rêp , he fhêt ,
 He drêv also grot misgebêr ,
 Dat fik al fine frunde bedroveden fêr ;
 Se beden den koning , were't öm bekweme ,
 Dat he den kamp dog upneme.
 De koning fprak : dunket ju gôd ?
 Is it ju alle lêv , dat men dat dôt ?

grijpen konde op eene zeer gevoelige plaats — meer zeg ik niet.

REINTJE hield hem aldaar zoo vast en kneep hem zoo erg dat de wolf schreeuwde en begon te huilen, en toen trok de Vos den poot terug, welken IZEGRIM in den mond had. Deze leed groot ongemak. REIN trok en reet hem, dat hij schreidde, ja bloed opgaf. Door pijn brak hem het zweet uit aan alle kanten, en REINTJE bleef hem zoo knellen, met zijne klauwen, dat IZEGRIM deerlijk jammerde. Hij gevoelde zulke pijnen, dat hij het moeste opgeven; het bloed liep hem uit zijne oogen, en langs zijn hoofd, en hij viel neder en bezweek.

REINAART zou om geen geld van het begonnen werk hebben afgezien. Hij hield den wolf vast en begon met dezen te slepen en te trekken, zoo dat alle omstanders het zagen. Hij kneep, sloeg, klaauwde en beet zijnen vijand op het ergste. IZEGRIM huilde en schreeuwde, en bedreef allerlei misbaar, zoo dat alle zijne vrienden zich ten hoogste bedroefden. Zij baden den Koning, indien hij het voegzaam oordeelde, de kamp op te heffen, en NOBEL sprak: „Dunkt het u genoeg te zijn, en is het u allen welgevallig, dat de opheffing alsdan geschiede!”

Zoo-

Alfe dit de koning hävven wolde ,
 Dat men den kamp upnemen ſholde
 Twifhen deme wulve unde deme fosfe ,
 Do ging de Lupard mid deme Losfe
 To ön beden in den kreit ,
 So alfe ön de koning dat heit.
 Desse warden den kreit , dat was ör wark.
 Alfe fe kwemen in den park ,
 Tohand ſpröken fe Reinken tō :
 Reinke , de koning but ju to ,
 He wil dit orlog twifhen ju beden
 Upnemen , unde ök wil he ju fheden.
 He biddet , dat ji öme willen upgeven
 Ifegrime , unde laten öme leven.
 Bleve ein fan ju in desseme ſtride ,
 Dat were fhade up islike ſide.
 Ji hävven dog den prys behölden !
 Dit ſpräken hyr bede jung und ölden ,
 Alle de bäſten fallen ju by.
 Reinke ſprak : dank hävven ſi !
 Ik wil dēme koning des gērne hören ,
 Unde dōn , wēs mi mag gebören.
 Ik begāres nigt ſhonre , dan gewonnen ;
 Dog bidde ik , de koning mi wille gunnen ,
 Dat ik minen frunden des ērſten frage.
 Do repen alle Reinkens mage :
 Ja , Reinke , it dunket uns gōd ,
 Dat ji des koninges willen dōt.
 Reinkens frunde kwemen gelopen ,
 Dēr was fele , in groten hopen ,

REINTJE als overwinnaar.

Zoodra de Koning het toestemde, dat de kamp zoude worden opgeheven, gingen de kreitswaarders, de *Panther* en de *Los* in het perk. Zij zeiden tegen REINAART: „ De Koning maakt u bekend, dat hij den twist tuschen u beiden wil eindigen, en u van elkander doen scheiden. Hij verlangt, dat gij IZEGRIM zult los en in het leven laten. Bleef een van beiden dood, dit zoude hem leed zijn. Gij hebt de overwinning behaald; dit zegt elk, jong en oud; en de besten vallen u bij.”

REINTJE hernam: „ Ik ben hun dank schuldig. Ik wil gaarn den Koning gehoorzamen. Ik begeer niets meer dan de overwinning, maar ik hoop, dat de Koning mij zal toestaan, om vooraf de goedkeuring van mijne vrienden te vragen.—” en toen riepen alle zijne bloedverwanten: „ Ja „ REINAART! wij keuren het goed, dat gij den „ wil van den Koning zult volgen.”

REINTJE's vrienden kwamen nu allen toefschieten; men zag er velen in groote hoopen. De
aap,

De greving , de ape , unde ðk de mûshund ,
 Ottere , bevere weren ðk fine frund ,
 Mârter , hermelen , wesselken , âk'horn ,
 Ja fele , de up Reinken hadden torn ,
 Unde mogten ðm toforen nigt nomen ,
 De sag men nu alle to ðme komen .
 Etlike , de over Reinken plâgen to klagen ,
 De spröken nu alle , se weren fine magen ,
 Unde kwemen to ðme mid wyv unde kinder ,
 Grôt , klein , lüttik unde ðk nog minder ;
 Desse tögeden ðme de meiste gunst .
 Dit fulve is nog der werlde kunst .
 Dême it wol gait , hävt fele frund ,
 To dême sprikt men : wäs lange gesund !
 Men dême it misgait , wo fele dër is ,
 Wenig frunde hävt dé , dat is wis .
 So was it ðk hyr , do Reinke wan ,
 Do wolde ein islik by ðme stân .
 Etlike floiteden , etlike fungen ,
 Se blesen basfunen , se flogen dâr bungen .
 Reinkens frunde spröken ðme alle tð ,
 Reinke , spraken se , wäset fro !
 Ji hävven kônliken in desser stunde
 Ju geéred unde alle juwe frunde .
 Wi weren grôt bedroved todëgen ,
 Do wi ju underliggen fegen :
 Dog it slög umme , dat was ein gûd stukke !
 Reinke sprach : ja dat was myn lukke !
 Reinke dankede finen frunden alle .
 Sus gingen se hen mid groteme fhalle ,
 Reinke för ön allen ging
 Mid den kreitwârders för den koning .

Rein-

aap, de das en ook de hond, verders de otter en de bever, de marters, hermelijnen, wezel-tjes, eekhoorns en velen die op hem nijdig waren, en hem geen *Neef* durfden noemen. Nu zag men allen tot hem komen. Anderen, die over hem plagten te klagen, kwamen nu bij hem met vrouw en kinderen, de groote én de kleine tot de allerkleinste toe; elk betoonde hem nu de meeste gunst; elk zeide: „dat hij van zijne maag-schap was. Zoo gaat het nog in de wereld; dien het wel gaat, heeft vele vrienden; aan de-zen wensch men heil en welvaren, maar wien het tegenloopt, die wordt door elk verlaten. Zoo was het ook hier; nu REINTJE het gewon-nen had, nu wilde een ieder bij hem zijn. Som-migen staken de bazuinen of bliezen de fluit, anderen zongen; alle spraken hem aan: „*Neef* REINTJE wees nu verheugd, en vrolijk; gij hebt u dapper gedragen, en u en alle uwe vrienden vereerd. Wij waren zeer bedroefd toen wij u zagen onderliggen, maar de kans keerde en het was een heldenstuk!” Hij zeide: „Ja dit was mijn geluk;” en bedankte verder zijne vrienden.

Met groot gedruisch ging men van daar, REIN-TJE ging voor allen uit en trad vervolgens met de kreitswaarders in, tot voor den Koning.

Hij knielde. NOBEL deed hem opstaan en sprak in het bijwezen van alle de hovelingen: „Gij hebt uwen dag met eere bewaard, REINTJE! ik laat u vrij, terwijl ik verder alle verschil tus-schen u beiden zonder straf op mij neem. Ik zal mijn goeddunken nader bekend maken bij rade

E e

van

Reinke knyede sik för öme nedder;
 De koning hêt öm upstån wedder,
 Unde sprak to öme för alle de heren:
 He hadde finen dag bewared mid eren:
 Hyrumme, Reinke, late ik ju fry,
 Unde alle de fhëlinge neme ik an mi
 Twifhen ju beden ane alle straf,
 Unde wil myn gûddunkend sprâken darav,
 By rade fan minen eddelen lûden;
 Dat wil ik also forsegelen hûden,
 Bet dat Ifegrim wedder kan gân,
 So lange fhal it in dage stân.

Reinke sprak: here, juweme rade
 Dëme folge ik gerne fro unde spade.
 Hyr klagede mannig, do ik êrst kwam,
 De dog nü fhade by mi en nam.
 Ifegrim hêld jegen mi partye,
 Darumme repen se alle: *crucifise!*
 Dat mi ein islik to fhaden brogte,
 Se segen, dat men over mi mogte;
 Ein islik wolde Ifegrime behagen,
 Darumme begunden se mene to klagen.
 Se segen, dat Ifegrim up dat pas
 Bât by ju dan ik do was.
 Nemand bedagte regt den ende,
 Edder de regte wârheid kende.
 Se fint gelyk eineme hôp der hunden,
 De eins för einer köken stunden.
 Se stunden fuste up der wagte,
 Eft ön jemand to äten bragte.
 Do segen se üt der köken komen
 Einen hund, de hadde deme koke nomen

Ge-

van de Edelen, en dit laten bezegelen, zoodra IZEGRIM weder zal gaan; zoo lang blijft de zaak in den tegenwoordigen stand.”

REINAART sprak: „Heer Koning! ik zal uwe besluiten, vroeg en laat opvolgen. Hier klaagden velen toen ik in regten verscheen, die nooit schade van mij geleden hadden; IZEGRIM had zich partij gesteld, en nu wilde elk mij in lijden zien; elk wilde mij te schade brengen, toen men zag, dat men mij overmocht. Elk wilde den wolf behagen en nu bragten allen klagten in, ziende dat IZEGRIM te dien tijd, meer bij u in gunst stond, dan ik. Niemand dacht op het einde, of zocht de regte waarheid te kennen.

Het ging hun gelijk een hoop honden, die eens voor eenen keuken omliepen. Zij wachtten of ook aan hun iets zoude worden aangeboden. Zij zagen eenen hond aankomen, die een groot stuk gekookt vleesch aan den kok had ontnomen. Hij had het duur betaald, want de kok wierp hem met kokend water op zijn achterste, en verbrande staart en billen. Hij behield echter wat hij genomen had. Zoodra hij bij de andere hon-

E e 2

den

Gefoden flêfh ein grôt stukke;
 Dog wat it öme to ungelukke:
 De kôk begôt öm fyn agterpart,
 Unde forbrande öm mid heteme water den start.
 Dog behêld he, wat he dâr nam.
 Do he mank de anderen kwam,
 Do spröken fan öme alle de hande:
 Sê, desse hävt den kôk to frunde!
 Set! welk ein stukke dat he öme gav!
 Do sprach he wedder: ji weten dâr nigt av!
 Ji prisen mi fôr, dat ik ju behage,
 Dâr ik ein stukke flêfhes drage:
 Sê, mi êrst agter up den stêrt,
 Unde priset mi dänne, est ik des bin wêrd?
 Do se ön do agter besegen,
 Wo he dâr was forbrand todëgen,
 Syn hâr ging öme fuste üt,
 Öme was forbrand unde forfhroied de hüd:
 Ön gruwede dârfôr bede jung unde ölde;
 Nê, fan ön in de köken wolde,
 Se lepen wäg, unde leten öm allene.
 Here, hyrmede ik de girigen mene:
 Wan se kômen by geweld,
 Ein islik se dänne to frunde hold;
 Men entfût se fere alle stunde,
 Went se drägen dat flêfh in deme munde.
 Ein ider mot spräken. dat he wil horen,
 Edder he werd beshat unde bes horen.
 Men mot se loven, wol sint se kwäd:
 Sus werd gestärked öre böse däd.
 Ja, al de dit dôn int gemên,
 Wo weinig se na deme ende sên!

Dog

den kwam, zeiden deze: Ziet! deze heeft de kok te vriend; zie welk een stuk hij bekomen heeft. Toen hernam hij: gij kent de zaak niet. Gij ziet mij van voren, en dat ik een stuk vleesch in den mond heb, maar bezie mij eerst van achteren, en oordeel dan, of ik mag benijd worden. Toen zij zagen, dat hij aldaar erg verbrand was, zoodat de haren waren uitgevallen en de huid verschroeid was, werd hij beklaagd; niemand wilde in de keuken gaan en allen verlieten hem.

Heer Koning! zoo is het met de gierigen; wanneer ze in het bezit van goed en magt komen, dan wil een ieder hen ten vriende hebben; men ontziet hen overal, omdat ze het vleesch in den mond hebben; een ieder spreekt zoo zij het willen hooren, of men ondervindt moeite en afkeuring; men moet ze prijzen, om dat ze anders kwaad worden, zoo worden zij gesterkt in hunnen boozen aard. Elk die zoo handelt, denkt weinig aan de uitkomst. Bekomen zij eindelijk de welverdiende straf, en verliezen zij de magt, dan mag men hen niet meer lijden; dan vallen de haren aan beide zijden af; dit zijn hunne vrienden, groot en klein, die hen ook afvallen en hen alleen laten staan, gelijk de honden deden, toen zij hunnen kameraad zoo van achteren naakt en geblakerd zagen. Heer Koning! versta mij wel. Dit zal nooit alzoo van REINTJE kunnen gezegd worden. Ik zal de zaken alzoo ten beste schikken, dat mijne vrienden zich mijner niet zullen schamen. Ik zal uw belang

Dog krigen fodane faken straf,
 Ör regimente slait draden av.
 Tolästen mag men se nigt liden,
 Sus falt ön dat här üt to beden fiden;
 Dat fint öre frunde gröt unde klên,
 De fallen dänne av int gemên,
 Unde laten ön sus allene stân,
 Gelyk so desse hunde hävven gedân,
 Do se segen ören kumpân forbrand,
 Unde agter sus blöt unde gefhand.
 Here, forstât mine wörde regt:
 Nigt sshal fan Reinken sus wörden gefägd.
 Ik wil also des bästen ramen,
 Mine frunde sholen sik miner nigt sshamen.
 Ik danke juwer gnaden mid alleme slyt.
 Wufte ik juwen willen, ik dede'n alletyd.

De koning sprak: wat helpen fele wörd?
 Ik hävve't alle wol gehörd,
 Ik hävve juwen sin ök wol forstân,
 Ik wil ju wedder fätten an
 In minen råd alfe ein eddelen barôn,
 Darumme sint ji dit sshuldig to dön,
 Unde wil, dat ji fro unde spade
 Komen to mineme hemeliken rade.
 Ik fätte ju wedder in al juwe magt.
 Sêt, dat ji ju för misfedåd wagt!
 Helpet alle fake tom bästen keren.

De

met allen vlijt behartigen , en ken ik uwen wil , dan zal ik dezen ten allen tijde helpen volbrengen."

REINTJE wordt verheven , tot *Kanzelier des Rijks.*

De Koning sprak : „ Waartoe zouden vele woorden dienen. Ik heb alles wel gehoord en heb uwe redenen wel begrepen. Ik wil u als een edelen Baron wederom in mijnen Raad zettē. Ik begeer dat gij vroeg en laat toegang zult hebben tot mijnen geheimen raad , en gij zijt verplicht , dit aan te nemen. Ik herstel u in uwe vorige magt. Zie toe , dat gij u voor misdaden hoedt , en help alle zaken ten beste schikken. Het Hof kan uwen raad niet ontberen , en wanneer gij uwe wijsheid ten goede aanwendt , dan

E e 4

is

De Hov en kan juwe nigt ontbären.
 Wan ji juwe wysheid fättet tor döged,
 So is hyr nemand boven ju forhöged
 Fan f'harpeme rade, fan nouweu funden.
 Ik wil fördmër to allen stunden
 Nigt mër horen, de over ju klagen:
 Ji fholt för mi spräken unde dagen.
 Ok f'hole ji fyn *Känfselër desses rikes*;
 Myn segel befäle ik ju des gelikes.
 Wat ji bestellen, wat ji f'hriven,
 Dat f'hal besteld unde gefhreven bliven.
 Alfus is nu Reinke in der forsten hove
 De allergrotfte worden fan love.
 Wat he slut. efte wat he radet,
 It is al eins, it frome, efte f'hadet.
 Reineke dankede deme koning fere,
 He sprak: ik danke ju, eddele here,
 Dat ji mi fus fele ere döt,
 Ik denke des wedder, bin ik fröd.
 Dit was Reinken al wol mede;
 He makede mid finen frunden reden,
 Unde fhedede also üt deme hove
 Mid homode unde mid groteme love.
 De koning fande mid öm gelede,
 Do he alfus fan öme fhede.
 He sprak: Reinke, komet draden wedder!
 Reinke knyede sik för öme nedder,
 He sprak: ik danke ju mid allen sinnen,
 Darto miner frouwen, der koninginnen,
 Darto juweme rade, alle den heren!
 God spare ju lange to juwen eren!
 Ik wil dön, wat ji begært;

Ik

is hier niemand, die u in fcherpheid van oordeel en uitvinding van redmiddelen te boven gaat. Ik wil voortaan geene klagten hooren, welke tegen u worden ingebracht. Gij zult in mijnen naam de perfonen voor het regt roepen en uitspraak doen. Gij zult *Kanfelier van het Rijk* en tevens *Grootzegelbewaarder* zijn, en wat gij zult bestellen, dat zal ik gestand doen en wat gij fchrijft, zal gefchreven blijven.”

Aldus werd REINAART de grootfte in aanzien in des Vorften Hof. Wat hij besluit of raadt, wordt opgevolgd, het moge voor — of nadeelig zijn.

REINTJE boog zich voor den Koning en zeide: „Edel Heer! ik bedank u voor dit bewijs van eere en zal het erkennen in wijsheid.”

Hij was over dit alles zeer verheugd, en maakte vervolgens afspraak, met zijne vrienden. Hij wilde nu het Hof verlaten, zich verheffende op den grooten lof. De Koning gaf hem een geleide mede, en zeide nog tot afscheid: „REINTJE, kom spoedig terug.” Deze knielde voor hem neder en fprak: „Ik dank U van ganscher harte, Heer Koning! ook U, Mevrouw de Koningin, en U, Mijne Heeren van den Raad! Ik wensch dat uwe dagen in eere mogen gefpaard worden. Ik wil doen, wat gij van mij verlangt, en heb u lief; gij zijt het waardig. Ik wilde nu gaarne naar mijne vrouw en kinde-

Ik hävve ju lēv, ji sin des wērd.
 Ik wil reifen to wyv unde kinder,
 De miner hävven groten hinder,
 Here, is it, dat it ju behaget.

De koning sprak: ja wäfet unforzaged!
 Reifet hen ane alle fare!

Alfus fhedede Reinke fan dare
 Mid shonen wörden unde groter gunft.

Alfus ging Reinke na sineme hūs
 Mid finen frunden to Malepertus,
 Reinke dankede ön allen fere
 Der groten gunft, der groten ere,
 Dat se öme bystunden in der nōd.
 Sinen dēnst he öne wedder bōd.

Isliek fhede unde ging to den finen.
 Reinke ging binnen to frouw' Armelinen,
 De öm sēr frundlik wilkomen hēt.
 Se fragede öm umme fyn fordrēt,
 Wo he dār were ütgekomen?

Reinke sprak wedder: al mid fromen!
 Ik bin grōt in des koninges gnade;
 He fätte mi wedder to sineme rade,
 In finen hov, boven alle de heren,
 Al unfeme flägte to groten eren.
 He makede mi to känzelēr des rikes,
 Unde befōl mi fyn ingefegel des gelikes.
 Wat Reinke dait unde wat Reinke fhriwt,
 Dat fulve wol gedān unde gefhreven blivt.
 Ik hävve underwifed in dessen dagen

Den

ren gaan, die naar mij verlangen, indien het U Heer Koning behaagt."

De Koning sprak: „ Gij kunt vrij en onbekommerd gaan en zonder gevaar reizen."

Alzoo scheidde REINTJE uit het Hof met schoone woorden en in groote gunst.

Vertrek naar en aankomst te Malapertus.

Hij vertrok met zijne vrienden, naar *Malapertus*, en bedankte hen allen voor de groote gunst en eere, en dat ze hem hadden bijgestaan in den nood, en hierop scheidten zij van hem en elk ging naar de zijnen.

REINAART ging naar binnen en kwam bij Vrouw ERMELIJNE, die hem vriendelijk welkom heette; zij vroeg hem, naar het doorgeworfeld leed, en hoe hij het ontkomen was.

Hij antwoordde: „ In alles met voordeel. Ik sta hoog in 's Konings gunst. Hij plaatste mij wederom in zijnen Raad, boven alle andere Heeren, tot groote eere van ons geslacht. Hij benoemde mij tot *Kanselier* en *Zegelbewaarder* van het rijk, en heeft het besluit uitgevaardigd:

Wat REINEKE zal doen, en REINEKE zal schrijven,
't Is alles welgedaan, en 't zal geschreven blijven.

Ik heb verder aan den wolf in deze dagen zulk eene les gegeven, dat hij niet meer klagen zal.

Ik

Den wulv , dat he nigt mër werd klagen ;
 Ik hävve öm ök halv geblended ,
 Darto fyn hele slägte fhänded ;
 Ik hävve öm gelubbed ja also fër ,
 Der werlde werd he nèn nutte mër.
 Wi slogen einen kamp , ik hêld öm under ,
 Wird he gefund , dat dait mi wunder ;
 Dat hope ik nigt ; dog ligt där nigt an :
 Ik bin geworden fyn overman ,
 Darto ök aller finer gefellen ,
 De des mid öm hêlden unde byfellen.
 Desses was de fosfinne fere fro ,
 Unde sine twe kinder ök also ,
 Dat ör fader sus was forhäven.
 Se spröken : ja , nu wil wi leven
 In groten ere ane forge ,
 Unde maken fast unse borge !
 Sus is nu Reinke hóggeéred ,
 So hyrmid korte is gelered .

De lerer , de desse historien fhrêv ,
 Shrivt forder , wör Ifegrim blêv .
 He lag in deme kreite fër ovel gefaren .
 Sine frunde gingen to öme by paren ,
 Syn wyv unde Hinze , ök Brün , de bare ,
 Sine kinder , fyn gefinde , sine frunde weren dare .
 Se drogen öm üt deme kreite mid klagen ,
 Unde hävven öm up einer bare gedragen
 Mid hoie , där he warm inne lag .
 Tohand men sine wunden besag ,

Dür

Ik heb hem half blind gemaakt, zijn geheel geslacht tot schande gebragt, en hem zoodanig getroffen, dat hij voor de wereld niets meer van nut is. Wij hebben eenen kamp gestreden. Ik hield hem onder; wordt hij ooit wederom gezond, dit zal mij verwonderen. Ik denk het niet, en daaraan ligt mij ook weinig gelegen. Ik ben nu boven hem gesteld, en ook boven, die van zijn gevolg, die het met hem hielden en hem bijstonden.

Over dit allés was vrouw ERMELIJNE zeer verheugd; zijne twee zonen niet minder, en wel daarover, dat zij hunnen vader zoo verhoogd zagen. Zij spraken: „Nu willen wij in groote eere en zonder zorg leven en ons kasteel vast maken.”

REINTJE werd alzoo hoogelijk vereerd, gelijk korteljk hiermede is geleerd en aangewezen.

B E S L U I T.

De Dichter, die deze geschiedenis gaf, meldt verder aangaande IZEGRIM,

Dat deze in den deerlijksten toestand in de kreits bleef liggen. Zijne vrienden kwamen, bij paren, tot hem; zijne vrouw ging met HINZE en BRUIN; verder volgden zijne kinderen, die van zijn gezin en zijne vrienden. Zij droegen hem uit het strijdperk met groote klagten, en legden hem toen op eene draagbaar met hooi, waarin hij warm bestopt werd. Men bezag en telde zijne won-

won-

Dër weren twintig unde fesfe.
 Dâr kwemen fele mästers fan Krummesfe,
 Se forbunden fine wunde unde geven öm drank,
 He was in allen leden krank.
 Se wreven öme krûd in syn eine ör,
 Ja do prûstede he agter unde för.
 De mästers spröken: öme s'hal nigt fhaden,
 Wi willen öm smären unde baden.
 Hyrmid trösteden se fine frunde,
 Unde läden öm to bedde tor fulven stunde;
 He wârd flapende, dog nigt sêr lange.
 Aldermeist was öme darumme bange
 To finem teken an finen broderen.
 He hadde't gelöfed mid al finen goderen,
 De he fine dage hadde forworven,
 Dat he dâr so nigt were fordorven.
 Befunderen syn wyv, frouw Giremôd,
 De by öme fere drovig stôd.
 Öre drovenisfe was mannigerhande.
 Reinke dede ör s'hande up s'hande;
 He hadde Isegrime fine brodere gerukked,
 Unde hadde öm darby also geplukked,
 Un dat he 't nigt konde forwinnen,
 So dat he rasede in al finen finnen.

Ja! de fus nu kan Reinkens kunst,
 Sint wol gehored unde lëvgetald
 By den försten unde heren overal,
 Is it geistlik este werldlik stât:
 An Reinken slut nu meist de råd.
 Reinkens slägte is grôt by magt,
 Unde wasfet alletyd, ja dag unde nagt

De

wonden ; het getal was zes en twintig. Daar kwamen verscheidene meesters uit *Krommesse* ; zij verbonden zijne wonden en gaven hem drankjes in. Hij was ziek in alle deelen. Men wreef hem eenige kruiden in het oor, en hiervan niesde hij van achteren en van voren. De doctors zeiden : dit zal hem geen nadeel doen , wij zullen hem smeeren en betten , en hiermede troostten zij de vrienden. Zij lagen hem vervolgens op een bed , maar hij sliep niet lang. Hij beklagde zich het ergst over zijn verlies , hetwelk hij gaarne met alle zijne goederen had afgekocht. Dit trof ook vrouw GIEREMOED niet minder , die toen treurig bij hem stond. Zij schreide , was bedroefd over verscheidene zaken , en ook dat hij dit nooit zoude te boven komen. Hij raasde en ijde in alle zijne zinnen.

Zij die REINTJE's kunst alzoó geleerd hebben , zijn wel gezien en bemind bij de Vorsten en Heeren , zoo wel van den geestelijken als wereldlijken stand. Het geslacht der REINTJE's is groot en magtig , en van hunnen raad hangen de besluiten af ; hunne magt rijst t' elken dage.

Die REINTJE's kunst niet hebben geleerd ,
zul-

De Reinkens kunst nigt hävt gelêrd,
 De is tor werlde nigt fele wêrd;
 Syn wôrd werd ôk nigt drade gehôrd,
 Men mid Reinkens kunst kumt mannig fôrd.
 Dâr sint fele Reinken nu in der wârde,
 Wol hâvven se nigt al rode bârde,
 Is it in des pâwes efte kaifers hov:
 Se maken't ein dêl nu jo to grov
 Simon unde Gevert holden dat feld,
 Men kent to hove nigt bät dan geld.
 Dat geld flüt alderwâgen boven,
 De geld hävt, krigt ôk wol einê proven.
 De Reinkens list nu bruken kan,
 De werd ôk draden ein upperman.

Hyrfan werd nu nigt mêr gefâgd.
 Men wo Reinke ging mid sinême flâgt,
 Dêr wol fêrtig was in deme talle,
 Desse weren forfrouwed alle.
 Se fhededen út deme hove mid groter ere,
 Reinke ging fôr öm alse ein here,
 Unde he was fêr wolgemeid,
 Dat öm fyn stêrt was so breid,
 Unde dat he hadde des koninges gnade,
 Unde dat he wedder was in sineme rade.
 He dagte: hyr fhal nên fhade av kômen;
 Wême ik nu wil, dême mag ik fromen,
 Unde mag minen frunden alletyd fyn hold.
 Nog prisê ik de wysheid boven dat gold!

Ein islik fhal fik tor wysheid keren,
 Dat kwade to miden, unde dôgede leren.

Dar-

zullen het niet ver in de wereld brengen, en men let weinig op hunne woorden, maar met zijne kunst kan men zeer ver komen.

Daar zijn vele REINTJES, al dragen ze ook geene roode baarden, thans in aanzien zoo wel in des Pausen als in de Keizers Hof; zij maken het somtijds in velen te erg. De Heeren SIMON en VAN GIFTEN hebben het reeds vermelde veld behouden, en niets is aan die Hoven, als nog van meer gewigt dan het geld. Het geld drijft allereuwe boven, en die geld heeft, krijgt ambten en prebenden. Wie REINTJES list hierbij gebruiken kan, die wordt weldra hoog verheven.

Hiervan zij thans niets meer gezegd. Alleen dient nog mischien vermeld te worden, hoe het REINTJE en zijn geslacht ging. Zij die bekwaam waren, werden alle verhoogd en verheugd. Zij gingen uit het Hof in groote eere; REINAART gingen voor als een Heer, en hij verhief zich, dat hij zijn staart zoo breed konde doen waaijen, en vooral, dat hij in 's Konings gunst zoo goed bevestigd stond en in den Raad zat. Hij dacht, dat hem hierin geen rampspoed wedervaren konde; „ wien ik wil, zeide hij: mag ik bevoordeelen en ik moet mijne vrienden genegen zijn!“ Echter prees hij de wijsheid boven het geld.

Een ieder moet leeren wijs te zijn, het kwade te mijden en de deugd te oefenen. Te dien

Darumme is dit bók gedigt ,
Dit is de fin unde anders nigt.
Fabelen unde sodaner bysproke mere
Wêrden gefat to unfer lere ,
Up dat wi undöged fholen miden,
Unde leren wysheid to allen tiden.
Dit bók is fêr gûd to deme kôp;
Hyr stait fast in der werlde lôp.
Wultu weten der werlde ftât,
So kôp dit bók , dat is råd.

Hiervan zijt niet meer te weten
dies nog niet is te weten; hier
krijgt en zijn gelijke zijn. Zij die ik kwam
waren, werden alle verhoord en verhoord. Zij
gingen tot het Hof in een oort van; Rijk van ging
dan was de een lere. *
hij zijn stant van de koning door de koning, en
voord, dat hij in de koning onder een goed
verstand en in de koning, die koning,
dat hem hierin een tempel van water kon
dat, want de koning, dat is niet te worden
ten en de koning van de koning, koning zijn.
Een paar bij de koning, koning het geld.

De koning moet koning zijn, het koning
te koning, koning koning, koning koning
koning

einde is dit boek gedicht, en aan hetzelfde mag geen andere zin worden toegeschreven.

Zulke fabelen en spreuken werden tot onze leering ingesteld, opdat wij de ondeugd zouden vermijden en de wijsheid aankleven.

Dit boek wordt ook hierom als nuttig en dienstig te koop geboden, omdat hetzelfde den geheelen loop des werlds bevat.

Wilt gij kennen 's werlds staat,
Koopt dit boek, 't geeft goeden raad!

N°. 1. In den druk van 1707, is bij de eerste benoeming van elk dier, de afbeelding in eenen randspreuk gegeven. In den druk van 1711 zijn alleen twee van die afbeeldingen medegegeven, te w. die van den Koning en van den Vorst. De eerste is afgebeeld met een regentoor in de hoogte, en met het orbe regens. Dit is het beeld des Koning, en het Koningrijk want van de ughelken molle, en twa- ten, met synne fwaren etc, dene tyke fawwe en hote te waken in allen daren. Dit is het beeld van den Vorst, en hij Koning werd, wanneer hij (zijn voorpoet) moest onrecht, en niet een zwaren oed zwaren van het kon en alle daren, houw en gonne te zullen zijn.

De eerste is tanger dan andere in het

ff a

AAN-

AANTEKENINGEN.

N°. 1. bl. 14. In den druk van 1497, is bij de eerste benoeming van elk dier, de afbeelding in eene ruwe houtsnede gegeven.

In den druk van 1711 zijn alleen twee van die afbeeldingen medegedeeld, t. w.: die van den *Leeuw* en van den *Vos*.

De eerste is afgebeeld met den regterpoot in de hoogte, en met het onderschrift:

„Dyt is dat bijlde des Lauwen, eer he Konyneck wart; wo he do uphelden moſte, un ſworen, myt eyneme ſwaren ede, deme ryke truwe un holt to wefen un allen deren.”

(Dit is het beeld van den Leeuw, eer hij Koning werd, wanneer hij (zijn voorpoot) moest opheffen, en met een zwaren eed zweren aan het rijk en alle dieren, houw en getrouw te zullen zijn.)

2. Bl. 38. Dit verhaal is langer dan andere in het

het geheugen gebleven, door de spreuk, ter
waarschuwing voor de fijnen en schijnheiligen:

*Als de Vos de passie preekt,
Boeren, wacht uw' ganzen!*

3. Bl. 60. *Bütte*. Mij kwamen op eenige
plaatsen woorden voor, welke de Dichter om
het rijm, in eenen anderen zin heeft gebruikt,
dan hij, ware hij hieraan niet gebonden ge-
weest, zoude gedaan hebben. Met geen woord
kwam mij dit meer stellig zeker voor, dan met
dit woord: *bütte*, hetwelk kennelijk: *doos* betee-
kent, zoo als het nog te *Hinlopen* en elders in
gebruik is, elders: *Boite*, *Budget* enz. VON
GÖTTE en SOLTAU, hebben het woord onver-
taald gelaten, maar GOTSCHÉDE heeft het met het
woord: *Gelte* overgezet, en BREDOW in zijn
Glossarium insgelijks met: *Gelte*, *Fasf*. In de
oude houtsneden en ook door VAN EVERDINGEN
wordt aan TALLEKE een melkvatje in han-
den gegeven. Niet beseffende, hoe een beer met
een *doos* of een *vatje* zoude kunnen geslagen
worden, heb ik liever het woord: *bezemsteel*
hier voor in plaats gesteld.

Bladz. 102. *Elemar*. Ik heb dit woord over-
genomen, zoo als ik het in de uitgaven van
SCHELLER en van BREDOW en in de vertaling
heb gevonden. In die van SOLTAU, GOTT-
SCHEDE en in de vertaling van VON GÖTTE, vond
ik dit woord *Alkmar* en *Alkmaar* gespeld. In

de oude Nederduitſche drukken is ook: *Elamari*; alsmede in den oudſte Engeliſche. In de latere Nederduitſche uitgaven is geen bepaalde plaats genoemd. Hier heet de ſtad: te *kwaad beſtier*.

6. Bladz. 223. De blijdfchap der vijanden van REINTJE over de nieuwe klagten tegen dezen, is zoo meesterlijk door VAN EVERDINGEN in de geëfte plaat, uitgedrukt, dat dezelve onder alle zijne teekeningen uitſteekt, zoo zelfs, dat er miſſchien geen voorbeeld is dat het karakter in de afbeeldingen van dieren beter is vertoond. Onwillekeurig moet men lagchen, over den beer en den wolf, die beide dronken zijn van vreugde. Ik konde deze prent niet voor het vignet kiezen, om dat de held van het ſtuk hierbij niet voorkomt.

7. Bl. 254. Ik heb dit: *in der Ioyen* gehouden, zoo als ik het bij SCHELLER vond, en daarna overgezet. Bij anderen is: *in de Logica of te Leuven*. Ik gis dat het: *te Leuven* zijn moet, als ſtaande die Academie deſtijds met die van *Erfort* in eene gelijken naam wegens de duïſternis.

8. Bl. 274. MAARTEN. Voorheen moeten deze en de andere namen in den Roman aan de dieren gegeven, algemeen bekend zijn geweest, en in het dagelijksche leven zijn aangenomen.

Opmerkelijk vond ik zulks bevestigd aangaande den naam: MAARTEN, aan den *aap* gegeven.

In

In de *Dictionnaire des Monogrammes, Chiffres, Lettres iniatiales, Logogryphes; Rebus etc. sous les quels les plus celebres Peintres, Graveurs et Destinateurs ont deguisé leurs Noms*, de Mr. CHRIST. *Parijs 1754 8°.*, zijn twee bewijzen onder de *Logogryphen* of *Rebus*.

Op bl. 309 staat het merkteeken van MARTIN DE Vos, zijnde een aap en een vos met een D tusfchen beiden, en op bl. 310, dat van MAARTEN VAN CLEVE, t. w.: een aap, met een schild voor de borst, waarop de letters: VC.

Deze ondervinding verschaftte mij opheldering van een gedeelte van het wapenschild, door den Admiraal TROMP, den vader, gevoerd, voor dat hij door den Koning van *Frankrijk* met brieven van adeldom en een rijk verfierd wapenschild, was begiftigd.

Ik zag hetzelfde voor eenige jaren op de zerk in de groote kerk te *Rotterdam*, welke op het graf ligt van zijne eerste en tweede vrouw ANNEGIE ARKENBOUT JACOBSZ., en DINA DE HAAS de laatste overleden 1632. Aldaar wordt hij genoemd: M. H. VAN DER TROMP, *schipper*. Dit wapenschild bevat: een aap, een harp en een tromp, (mondtromp) en nu moest men men daaruit lezen: MAARTEN HARPERTS TROMP. Dit heette een sprekend wapen.

De naam van HARMEN *de Bok*, zullen zich velen met mij herinneren uit den tijd der kinderspelen.

Dat de naam van : BOUDEWIJN voorheen aan den *ezel* werd gegeven, helderde mij het donkere op, hetwelk ik eens in een onzer oude blijfelen vond. Aldaar wordt iemand met het woord : BOUDEWIJN uitgescholden, en deze was daarover zeer vertoornd; wanneer men nu weet, dat dit woord toen met dat van *ezel* gelijk stond, dan houd de verwondering op.

Over den naam van RENARD en REINTJE, aan den Vos gegeven, zal ik niets behoeven te zeggen, als zijnde dit overbekend. De naam van REINTJE DE VOS is bij ons voornamelijk bekend gebleven, door het sprookje of liedje door VONDEL vervaardigd, bij het afnemen van het gezag van den Burgemeester, REINIER PAAUW.

9. Bl. 279. SIMON in betrekking tot *Simonie*, hetwelk de naam was, welke aan den handel in kerkelijke zaken gegeven werd. Deze was destijds te *Rome* zeer algemeen. Van Paus ALEXANDER VI zeide men:

Vendit Alexander claves, altaria, Christum.

Emerat ille prius, vendere jure potest.

10. Bl. 334. *Beril*. — De algemeene naam van het christal; ons woord *liril*, gezigts-glas, is hiervan afkomstig.

11. Bl. 450. Naar mijn oordeel is van dit fraaije verhaal, ons spreekwoord: *Aap! wat hebt gij mooie jongen af te leiden.*

(248)

B I J L A G E.

Lijst der bekende uitgaven van de
REINTJE DE VOS van HENDRIK VAN
ALKMAAR, en der vertalingen van
dit Dichtstuk (*).

In het Nedersakfisch.

N°. 1. 1498. Te *Lubek* 4. Gothifche letter,
241 zijden met ruwe houtfmeden.

In het voortreffelijke werk van EBERT, *Allgemeines Bibliographisches Lexicon* II. 4. 603 is eene zeer naauwkeurige beschrijving aangaande het uiterlijke van het eenige exemplaar in de Bibliotheek te *Wolfenbittel*.

N°. 2. 1515. Te *Rostock* 4°. Deze druk is alleen bij MARCHANT vermeld.

N°. 3.

(*) Deze lijst is bijeengebragt uit de aangehaalde werken van VON HACKMAN, GOTTSCHEDÉ, FLÖGEL, TJADEN en JÖRDENS, en uit het in het *naschrift* van het *inleidend verhoog* vermeldé werk van SCHELLER. De uitgaven door mij gezien, zijn met een * geteekend.

N°. 3. 1517. Te *Rostock*, kl. 4° met betere houtsneden. Titel: *van REYNEKEN DEM VOSSE unde des saffden mennigyuldiger lijst met angehengedem seddelyken synne unde veler guden lere. Eyn Houesch kortwijlich lesent.*

Bij dezen druk wordt de naam van HENDRIK VAN ALKMAAR in de voorrede gevonden.

Het eenigste bekende exemplaar is in de Koninklijke Bibliotheek te *Dresden*.

N°. 4. 1522. Te *Rostock* 4° bij LUDWICH DIETZ. Deze druk is door N. BAUMAN bezorgd, en het dichtstuk is toen voor het eerst met eene meer breedvoerige voorrede en moralisatien uitgekomen.

ROLLENHAGE heeft een exemplaar gezien; thans is deze druk onbekend.

N°. 5. 1536. Te *Frankfurt am Main*, f^o. bij MARCHANT vermeld, anders onbekend.

N°. 6. 1539. Te *Rostock* 4°. bij LUDWICH DIETZ.

N°. 7. 1543. Te *Rostock* 4°. bij LUDWICH DIETZ.

* N°. 8. 1548 of 1549. 4°. bij LUDWICH DIETZ, met nieuwe houtsneden (*).

De titel: *Reynke de Vosf, den Olden, nijge gedrukt,*

(*) Van deze voortreffelijke uitgaaf is een fraai exemplaar voorhanden in de Koninklijke Bibliotheek in 's Gravenhage, alsmede van N°. 13, 17, 21 en 22, Hoogduitsche vertaling N°. 5, en der Latijnsche N°. 1.

*drukt, mit sidlichen vorstande und shonen figuren
erluchtet unde vorbetert.*

Op den titel is een kraam afgebeeld, met vos-
festaarten enz., alwaar personen van alle standen
ter markt komen.

Behalve de moralisatien zijn er nog vele kant-
teekeningen ter leeringe bij; en ook in deze zijn
vele zeer fraaije houtsneden.

Algemeen wordt deze druk, als de best uit-
gevoerde in alle deelen beschouwd; de exempla-
ren zijn uiterst zeldzaam.

N°. 9. 1549. Te *Lubeck* 4°. bij MARCHANT
vermeld.

N°. 10. 1550. Te *Frankfurth a M.* 4°. bij
CYRIACUS JACOBI ZUM BART. Titel: *Reyneke
Vosse dem Olden* u. z. w. Deze druk wijkt in
velen af van die van 1498.

N°. 11. 1553. 4°. Te *Rostock*.

N°. 12. 1556. f^o. Te *Frankfurth* bij SEPHE-
LIUS.

* N°. 13. 1562. 4°. Te *Frankfurth* bij SE-
PHELIUS.

N°. 14. 1572. 4°. Te *Frankfurth* bij JOHAN
WOLF.

N°. 15. 1575. 8°. Te *Frankfurth* bij den-
zelven.

N°. 16. 1592. 4°. Te *Rostock* bij STEPHA-
NUS MOLLEMAN.

Deze druk is veel minder dan de vroegere *Ros-
tocker* uitgaven.

* N°. 17. 1604. 8°. Te *Hamburg* bij PAUL
LANGE. Titel: REYNKE DE VOS, dat is: *ain
schon*

*schon und nutte gedichte voll wijszheit, gütther
lehren und lustiger Exempelen.*

N°. 18. 1606. 8°. Te *Hamburg* bij FRO-
BENIUS ; mischien is dit dezelfde druk met eenen
nieuwen titel.

N°. 19. 1660. 8°. Te *Hamburg* bij DOSEN
m. h. Titel: *de Olde Reynke Vosf* u. z. w.

Een fraaije druk , waarbij melding is van N.
BAUMAN.

N°. 20. 1666. Te *Hamburg* bij DOSEN.

* N°. 21. 1711. Te *Wolfenbützel* 4°. bij
FREYTAG. De titel is: REINEKE VOS mit dem
koker , uitgegeven door F. H. VON HAKMAN.

Over deze druk is gesproken in het *inleidend
vertoog*.

* N°. 22. 1752. kl. f^o. Te *Leipzig* en *Am-
sterdam* , bij BREITKOPF en P. SCHENCK.

Deze druk is gevolgd naar die van 1549 , en
volgt achter de Hoogduitsche uitgave van GOTT-
SCHEDE.

* N°. 23. 1798. 8°. Te *Eutin* bij STRUVE
met eene vertaling der Saksische woorden , uitge-
geven door G. G. BREDOW.

* N°. 24. 1825. 8°. Te *Brunswijk*. Titel :
HEINREKS VAN ALKMER , REINKE DE VOS , door
Dr. K. F. A. SCHELLER , na den druk van
1498.

VERTALINGEN.

Het is eenigzins moeilijk om uit de groote menigte van overzettingen alleen naar den titel te beslissen, welke van deze naar de oude uitgave in het Nederfakfisch, of naar die in het Nederduitsch, of naar den Franschen Roman van JAQUEMAR DE GIELEE zijn vervaardigd. Tusschen de beide eersten is het kenmerk, of de Haan: HENNING of KANTEKLEER heet.

Om de onzekerheid in dezen maak ik geene melding van de vertalingen in het *Engelsch*, *Fransch*, *Spaansch*, *Italiaansch*, *Poolsch* en *Hongaarsch*, welke er zouden bestaan.

Van de opvatting van sommigen, dat er eene vertaling in het Hebreeuwsch zoude zijn, is het tegendeel gebleken. De beroemde MOZES MENDELSSOHN heeft het aangewezen, dat het werk *Parabola Vulpium*, 1555 te *Mantua* uitgekomen, tot onzen Roman niet in betrekking staat.

Hoogduitsche.

N°. 1. 1544. fol. Te *Frankforth* bij CYRIACUS JACOBI ZUM BART, door M. BEUTHER, in Duitsche rijmen.

Titel: *Reynke de Fuchs. — Das ander Theil des Buchs: schimpff und ernst.*

Van deze vertaling zijn lateré drukken van 1545, 1562, 1574, 1590, 1608 en 1617, in 4° en 8°.

N^o.

N°. 2. 1579. 8°. Te *Frankfurth* door Nic. BASSAEUS in rijm; beter bewerkt.

Van deze vertaling zijn latere drukken van 1590, 1602, 1608 en 1617.

N°. 3. 1650. 8°. Te *Rostock* bij JOACHIM WILBEN. Deze vertaling is met zeer vele bijvoegfels vermeerderd.

Eene nadruk bestaat er van 1662.

* N°. 4. Tusschen 1700 en 1710. *Der listige Reineke Fuchs*, ein Volksbuch.

Uit dit Volksboek is het boekje ontleend, hetwelk in Duitschland, gelijk de REINAART bij ons, op de kermisfen wordt verkocht.

Het is mij gebleken, dat niet alleen uit hetzelfde is weggelaten, wat tot de kerkelijke zaken in betrekking staat, maar dat het ook in vele andere opzigten nog meer verminderd en verminkt is, dan de zoogenoemde *kleine Reynaart* of het Volksboekje bij ons.

* N°. 5. 1752. kl. fol. Te *Leipzig* en te *Amsterdam* bij BREITKOPF en P. SCHENCK. — Deze is de vertaling van GOTTSCHÉDE met de prenten van VAN EVERDINGEN, waarover in het *inleidend verhoog* gesproken is.

* N°. 6. 1794. 8° te *Berlijn*. De vertaling in hexameters door J. W. VON GÖTHE.

Van deze vertaling bestaan verscheidene uitgaven.

N°. 7, 1802. 8° te *Berlijn*. De vertaling van D. W. SOLTAU in viervoetige rijmen. In 1823 verscheen eene verbeterde druk.

* N°. 8. 1817 lang 8°. Te *Tubingen* bij OZIAN-
DER,

DER, ein Volksbuch, met eenige platen naar die van VAN EVERDINGEN gevolgd.

* N°. 9. 1822. *Heilbron.* 24°. REYNEKE FUCHS, gefavbert und abgekurst von FR. RASMANN in der Etuibiblotheek. 2^e auflage.

350 7887 — *Latijnsche.* 2200 7887

* N°. 1. 1567. Te *Frankfort* op kosten van S. FREIJERABENTZEN en S. HUTE door HARTMAN SCOPPERUS, met eenen zeer langen en weidschen titel, beginnende: *Opus Poëticum de admirabili fallaciâ et astutiâ Vulpeculae Reinekes* etc.

Met houtsneden, waaronder zeer fraaije met het merk VS. (VIRGILIUS SOLIS.)

De latere drukken van deze vertaling van 1574, 1579, 1580, 1584 en 1595 zijn in 12° en met eenen min omslagtigen titel: t. w. *Speculum vitae aulicae. De admirabili fallacia et astutiâ vulpeculae Reynkes.*

LOTICHIUS zeide van deze verzen:

SCOPPERUS *nitidas dum carmine surgit in auras;*

NASO *fere par est, sive, TIBULLE tibi.*

Deensche.

N°. 1. 1555. Te *Lubek* 4°. vertaald, door HERMAN WEIGERE, bij JURGEN RICHOLFF.

N°. 2. 1656. 4°. Te *Koppenhage* bij P. HAKE.

2007

Zweed-

der, ein Verzeichnis der Zweedsche.
van van BERNARDUS GEVOLD.
N^o. I. 1691. 8°. Te *Stokholm*.
fuchs, gelivhet und abdrucke von Dr. Ras-
mann in der *Engelsche*.

Ten minsten eene 1706 8°. *London* — naar het
Latijn van SCOPPERUS.

N^o. I. 1697. Te *Stokholm* op kosten van
Bijna bij alle volken zijn navolgingen of uit-
spruitsels van de REYNEKE verschenen. De op-
gaaf der titels zoude te veel ruimte nemen.

Met houtheden, waaronder zeer fraaije met
het boek V2. (*Virginius Solis*).
De lateren drukken van deze vertaling van 1714
1715, 1780, 1781 en 1798 zijn in 12° en met
eigenaam ontzietingen tusschen de w. 2de en 3de v. v. v.

*

De eerste editie van deze vertaling
is geschiedt in het jaar 1697 in *Stokholm*.

Latijn.

N^o. I. 1727. Te *Lubek* 8°. vertaald, door
Herrn *Hermann*, bij Johann *Hennrich*.
N^o. I. 1696. Te *Amsterdam* bij P.

KOR-